

Cvičebná kniha jazyka latinského

pro

třetí třídu gymnasiální.

Ke skladbě Latinské mluvnice pro školy střední,

kterou napsal

František Hrbek,

cestavili

František Hrbek,

c. k. profesor při gymnasii v Královských Vinohradech.

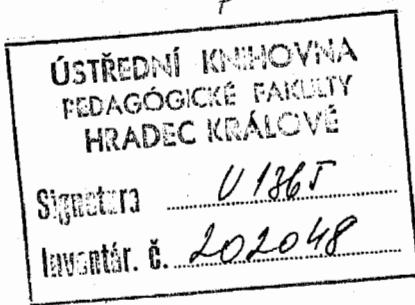
Petr Hrubý,

c. k. profesor při gymnasii v Slaném.

Cena 90 kr. = 1 K 80 h,
váz. 1 zl. 15 kr. = 2 K 30 h.

V PRAZE.

NAKLADATEL I. L. KOBER KNIHKUPECTVÍ.
1896.

Knihtiskárna I. L. Kobra v Praze.

Předmluva.

V skladbě Latinské mluvnice, k níž tato kniha cvičebná byla sestavena, omezeno je sice učivo na věci nejnutnější, ale skladateli bylo přihlížeti nejen k celé látce obsažené v auktorech školních, nýbrž i k nezbytné *soustavnosti*. Z učiva v mluvnici vyloženého jeden učitel (řídě se ovšem žactvem) ponechá některých statí nebo jednotlivých pravidel nebo vazeb a frasi k *přiležitostnému* probíráni, avšak druhému učiteli bude snadno za příznivějších okolností ony a podobné věci probrati *soustavně*.

K tomu přihlížejíce hleděli jsme, aby příslušná cvičení obsahovala věty na každé pravidlo, na každou vazbu a frasi v mluvnici uvedenou, pokud se liší od češtiny. Tím ovšem vzrostl počet vět v jednotlivých cvičeních, avšak snáze jest zajisté některou větu vypustiti než cvičebnou knihu potřebnými a vhodnými větami doplnovati.

V části úvodní jsou ovšem příklady i při shodě obou jazyků. Jdeť v této části jednak o soustředění dosavadních vědomostí syntaktických, kterých žák nabyl v prvých dvou třídách ať při latině ať při jazyku mateřském, jednak o opakování tvarosloví, neboť na počátku třídy třetí obzvláště jest opět a opět opakovati základní tvary slovesné.

Cvičení větná obsahují věty dvojího druhu. Jedny může učitel po výkladu toho kterého pravidla na základě vzorných vět latinských dáti ihned překládati, aby se přesvědčil, kterak žáci porozuměli výkladu. Věty tyto neobsahují z pravidla ani neznámých významův ani obtíží grammatických. Druhá část vět v jednotlivých cvičeních je určena; k tomu, aby žák doma je překládaje ukázal, seč jest; při větších obtížích najde vždy pomoc v mluvnici a v slovníčku.

Věty dílem jsou vybrány z auktorů, dílem přejaty z různých mluvnic a cvičebnic, dílem utvořeny dle vzorů latinských; při tom jsou upraveny tak, aby jsouce proneseny *správně* po česku mohly být přeloženy bez velkých obtíží do *správné* latiny.

Počet cvičení je dosti značný; ale všecka cvičení mohou být snadno probrána. Učiva v Mluvniči totiž je mnohem méně, než jindy bývalo a tu pak snadno s větším prospěchem přeloží se i značný počet příkladů na jedno pravidlo, než týž počet v téže době na různá pravidla. Na 80 hodin pracovních (odečtou-li se hodiny věnované písemným pracím a jejich opravě) připadá 76 cvičení asi o 1200 vět¹⁾), tedy na hodinu 15, překládají-li se všecky. Ale to není nutno; lze vybírat věty zvláště v objemnějších cvičených a část, jak bylo již výše připomenuto, hned překládati po výkladu ve škole. Tak ušetřiti možno čas od času nějakou hodinu k opakování na konci každého období.

K opakování učiva určeny jsou články souvislé. Obsahují události z dějin řeckých od válek Řeckoperských až po Alexandra dle auktorů řeckých a římských, a sice v pořádku chronologickém. Hleděli jsme k tomu, aby vypravování bylo prosté bez nemístného pathosu, aby nebylo sešroubováno pro umístění nějakého příkladu na pravidlo grammatické aneb přecpáno frasemi a vazbami, jimž žák v předcházejících cvičeních se byl učil. Žák překládaje souvislý článek nechť pocituje větší samostatnost v ozdobném vyjadřování myšlenek po latinskú a nechť nabývá přesvědčení, že řeč, do níž překládá, neobsahuje jen a jen obtíže grammatické, samé výjimky, odchylky a nepravidelnosti.

Zda-li volbou obsahu souvislých článků všem se zavděčíme, nevíme²⁾; tím aspoň jsme jistí, že nejsou tak nechutné, jako opětné parafrasování toho, co žák již poznal vlastní četbou z Nepota, nehledě ani k tomu, že umístění těchto parafrasí při volbě různých životopisů, při čtení jich v různém pořádku a při nestejně rychlém postupu zavdalo by příčinu jen k stížnostem. Hlavní věc, totiž prohloubení a utvrzení v znalosti výrazů Nepotových, jsme měli vždy při tom na mysli.

Slovniček obsahuje veškerou lexikální látku, která většinou vzata z Nepota, Caesara a Cicerona a je s dobré dvě třetiny známa z prvních dvou tříd. Připomínáme však, že neobsahuje vazeb a frasí s češtinou se shodujících a pak těch, *které jsou uvedeny*

¹⁾) Dle období možno celkem rozděliti látku:

v I. běhu obd. I. cv. 1.—13., II. cv. 14.—25., III. cv. 26.—35., IV. cv. 36.—38.

v II. běhu obd. I. cv. 39.—47., II. cv. 48.—60., III. cv. 61.—71., IV. 72.—76.

²⁾) Cvičebná kniha pro IV. tř. obsahuje podobné články z historie římské.

v Mluvnici. Domníváme se totiž, že žák, nezapamatuje-li si některé probrané vazby, zopakuje si ji mnohem účinněji v Mluvnici, než by si ji zpítomnil pomocí Slovníčku. Pak-li i lokalní pamět žáka opustí, naleze hledanou vazbu a frasi pomocí rejstříku v Mluvnici. Tímto způsobem a příležitostným poukazováním na jednotlivé odslavce v Mluvnici snažili jsme se naváděti žáka k tomu, aby při své přípravě domácí *nahlédal* co možná nejčastěji do mluvnice a tam nabýval poučení. Neboť jen častým a opětným příkladem speciálním pevněji se zakořeňuje pravidlo všeobecné.

Quid valeant humeri, quid ferre recusent, měli jsme stále na paměti. Bude-li se však někomu zdátí, že chceme z tertiana míti již hodně silného latináře, pevně ovládajícího zásobu slov, tvary a syntaktické jich užívání, pokud mu do této doby stalo se známým, nechť uváží, že není řídkým zvláště u žáků slabšího nadání zjev, že to, čemu z grammatiky se naučí v tertii a quartě, na vyšším gymnasiu ponenáhlu se vytráci z paměti a cviku, neuvázne-li to tam pevně. A tohoto možno ze vrubnějším procvičením dosíci nyní, kdy jest učivo grammatické omezeno jen na přední zástupce klassické latiny, na Caesara a Cicerona.

Na konec vzdáváme vřelé díky čteným pánum kollegům Dr. V. Flajšhansovi a Fr. Servítovi, professorům c. k. gymnasia v Král. Vinohradech, za laskavou podporu při korrektuře.

V únoru 1896.

František Hrbek,
Petr Hrubý.

O členech věty a jich shodě.

O podmětu.

(Ml. II. §§. 277.—279.)

1. 1. Bůh má vše.*) 2. Mudřec**) se nikdy nehněvá. 3. Chudému chybí mnoho, lakovci vše. 4. Co tři vědí, brzy třicet jiných uslyší. 5. »Ne« je záporka. 6. *A* je první, *Ω* poslední písmě řecké. 7. Chybovat je lidské, svému***) bližnímu odpouštěti božské. 8. Komu není známo, že země je kulatá? 9. Cokoli se děje, vůlí Boží se děje. 10. Nejisto je, co zítra bude. 11. Jsme lidé; z ducha sestaváme a z těla. 12. Miltiades nemohl zaplatiti pokuty; proto byl uvržen do státního vězení. 13. Říkávají, že počátek všech prací bývá nesnadný. 14. Brutus pravil k Římanům: Já jsem vám zjednal svobodu, vy nechcete zjednané (svobody) zachovati. 15. Mezi Řeky a Peršany bylo dlouho válčeno. 16. Dobře je tomu, kdo osudem svým je spokojen. 17. V zimě padá sníh, v létě prší. 18. Všem jest jednou zemříti. 19. V kmetství ubývá sil. 20. Na dlouhých pochodech nedostává se často vojinům věcí nejpotřebnějších. 21. V Athenách bývalo voleno ročně po devíti †) archontech.

O příslušku.

(Ml. II. §§. 280., 281.)

2. 1. Perikles přenesl společnou pokladnici spojenců do Athen. 2. I ††) před Homerem žili básníci. 3. Válečné činy Římanů byly velikolepé. 4. Když Tarquinius Hrdý byl vypuzen z Říma, zvoleni byli za

*) Ml. II. §. 460. 4. D. — **) Ml. II. 460. 4. A. c. — ***) Ml. II. §. 465. 2. Ml. I. §. 478. — ††) Ml. II. §. 476. 2. a. (*etiam*).

konsuly L. Junius Brutus a L. Tarquinius Kollatinus. 5. Římané říkávali: Prach a stín jsme; my pravíme: Prach a popel jsme. 6. Kořeny věd jsou hořké, ovoce sladké. 7. I ty Brute! 8. Jeden proti mnohým. 9. Vše k větší slávě Boží! 10. Ctností a příkladem!

I. O Korneliu Nepotovi.^{*)}

O životě Kornelia Nepota málo bylo paměti zůstaveno; ani jeho předejmení není známo. Narodil prý se v Gallii Předalpské r. 100. před Kr. a zemřel maje věku svého 70 let.

Byl důvěrným přítelem ^{**) M. Tullia Cicerona, Q. Valeria Katulla, T. Pomponia Attika a ^{***)} jiných přeslavných mužů doby své. Úřadů státních nikdy nezastával, nýbrž věnoval se vědeckému zaměstnání, zvláště dějepisectví. Nepos napsal mnoho děl dějepisných, ale málo se nám jich zachovalo. Staří spisovatelé chválí 16 knih o znamenitých mužích. V knihách ^{†)} těchto byl krátce vypsán život ⁺⁺⁾ králů, vůdců, právníků, řečníků, básníků, dějepisců, filosofů a grammatiků.}

Avšak na náš věk zůstala toliko kniha o vynikajících vůdcích cizích národů; mimo ni jest ještě ⁺⁺⁺⁾ část knihy o latinských dějepiscích. Nepos je spisovatel přístupný věku mladistvému a snadný ku porozumění.

O shodě přísludku s podmětem.

(Ml. §§. 282. — 284.)

3. 1. Převeliké bohatství obyčejně brzy se rozpadá. 2. Mnoho peněz přicházelo ročně do Říma z provincie Asijské. 3. Zákon je nejistější vůdce života, nejlepší učitel povinnosti. 4. Hlad byl vyná-

^{*)} Nadpisy bývají vyjadřovány v latině:

a) *ablativem jména* s předl. *de*, a sice se slovem agitur (=jedná se, pojednává se) nebo obyčejně bez něho, j. *De Cornelio Nepote agitur* nebo jen *De Cornelio Nepote; De viris illustribus; De amicitia*. Někdy bývá pouhý *nominativ*, j. *Cato, Laelius, Germania*.

b) *větou nepřímo tázací*, která je závislá na *praesentu* sloveso *quaeritur, narratur, docetur* a p.; toto sloveso se obyčejně vypouští; na př. *Qua de causa Aristides in exsilium missus sit*.

c) *infinitivem s akkusativem*, při čemž určité sloveso (j. *docetur, exponitur*) obyčejně nebývá položeno; na př. *Sapientem solum beatum esse*.

d) *samostatnou větou oznamovací*; na př. *Prudentior cedit*.

^{**) Ml. II. §. 460. 1. A. a. — ^{***)} Ml. §. 476. pozn. — ^{†)} Abl. bez předl. — ⁺⁺⁾ Ml. II. §. 458. 4. a. — ⁺⁺⁺⁾ Ml. II. §. 481. 2.}

lezcem mnohých umění. 5. Základem výmluvnosti je moudrost. 6. Atheny byly hlavní město Attiky. 7. Čtyři jsou roční doby. 8. Bůh je vždy jeden a týž. 9. Caesar předeslal jízdu, aby zvěděli, na kterou stranu nepřítel táhl. 10. Caesar obdržel zprávu: Nepřítel učinil z ne-nadání útok na náš tábor. Naši dílem utekli, dílem zbraně se chopy-pili a postavili se nepříteli na odpor; veliká část jich byla pobita nebo raněna. 11. Demosthenes s některými předními muži v obci byl poslán do vyhnanství. 12. Město Veje bylo od Římanů vzato a rozbořeno. 13. Delfy, veleslavné sídlo věštírny Apollonovy, bylo od Peršanů zpustošeno. 14. Alpy, hory (to) převysoké, byly od Hannibal-a s vojskem překročeny. 15. Praha nazývána od předků našich hlavou království. 16. Dobrého žáka považovat je za ozdobu školy. 17. Sparta nebyla hradbami ohrazena; láskou a statečností občanů město ohrazovat bylo nejlepšími hradbami.

(Ml. II. §. 285.)

4. 1. Cvičení, uvažování a*) zvyk může mnoho ve všech věcech. 2. Odvaha a bojovnost byla často vštípna vojínům řečí vojevůdcovou. 3. Pelopidas, hodlaje **) náčelníky nepřátelské strany usmrtiti a posádku lakedaimonskou z Theb vypudititi, přibyl s 12 spiklenci k Charonovi, od něhož byl určen den a hodina. 4. Po třetí válce Perské bylo odevzdáno Athéňanům od spojenců náčelnictví a vláda na moři. 5. Miltiades zvítězil nad Peršany na rovině marathonské, Themistokles u Salaminy, Pausanias u Plataj; avšak konec života téhoto vynikajících mužů byl velmi neštastný: Miltiades zemřel v státním vězení, Themistokles ve vyhnanství, Pausanias v chrámě Minervině. 6. Po bitvě u Issa zajata byla matka Dareiova, manželka a děti. 7. Viš i ty i vy všickni, že jest hájiti nepřítomných přátel. 8. Já i ty i všickni vlastenci ***) milují tuto svou vlast. 9. Senat a národ Římský rozkázal, aby Karthagina byla rozbořena. 10. Caesar a Cicero byli zavražděni svými protivníky. 11. Juno a Minerva byly Trojanům nepřátelské. 12. Antonius a Kleopatra byli přemoženi Oktavianem u Aktia r. 31. před Kr. 13. Ani spásu vlasti ani poselstvo senatu Římského nepohnulo Koriolanem, aby ustoupil od města, ale matka a manželka odvrátily hněv jeho. 14. Tělo a duch jsou (věci) velmi různé. 15. Duch lidský, mysl a*) rozum jsou věci dokonalé. 16. My a rodičové vaši ne-přestáváme vás napomínati, abyste žili ctnostně.

*) Ml. II. §. 476. pozn. — **) Ml. II. §. 391. pozn. 2. — ***) Ml. II. §. 460. B.

II. Miltiades, syn Kypselův.

1. Kterak Miltiades, syn Kypselův, zmoenil se Chersonesu, (o tom) čteme u *) Herodota toto: Dolonkové byli obyvatelé Chersonesu. Když byli kdysi tištěni válkou od svých sousedů, poslali přední muže svých obcí do Delf tázat se o radu, kterak by sebe a svých věcí uhájili od nepřátel. Pythie jim odpověděla: Vše bude šťastné, bude-li vám vůdcem ten, kdo vás první pozve k hostinč, až odejdete z chrámu. Putovali tedy územím **) Fokův a Boiotův a, když jich nikdo nepozval, šli do Athen.

2. Miltiades, syn Kypselův, sedě v síní domu svého v Athenách uzřel Dolonky mimojdoucí a zavolal je. Tito přišli a byli přijati po hostinsky. Po hostinč oznámili hostiteli svému celou věštu a prosili ho, aby byl poslušen boha. »Ty i my táhněme« pravili »společně do Chersonesu! Ty budeš naším vůdcem!« Miltiadovi líbila se tato řeč i tento úmysl, protože těžce nesl samovládu Peisistratovu a sám chtěl odejít z Athen i bratr jeho Kimon. Odebral se tedy do Delf, aby se tázal o radu, co by v té věci bylo učiniti. Když pak ho Pythie napomenula, aby boha byl poslušen, odešel r. 460. před Kr. na Chersones se všemi těmi, kteří žádali za účast v tomto vyštěhování.

3. Když Miltiades přišel se svými na Chersones, byl od těch, kteří ho povolali, učiněn samovládecem. Jeho přičiněním veliké množství nepřátel bylo v krátké době rozptýleno a, aby do země vpadati nemohli, vystavěna zeď, která byla vedena na nejužším místě v Chersonesu od moře k moři.) Taktož opevněno Miltiadem město Kardie, kde bylo sídlo vlády jeho. Miltiades i ostatní ***) věci uspořádav vládl 30. let. R. 425. zemřel nezanechav dítek, Proto †) po smrti jeho vláda i statky odevzdány Stesagorovi, synu Kimona, bratra Miltiadova. Kimona totiž, když se byl vrátil s mladším synem svým Miltiadem do Athen, Hippias usmrtil. Avšak Stesagorovi se stalo, že ††) byl r. 518. zabít v Kardii.

*) Ml. II. §. 378. 4. — **) Ml. II. §. 378. 16. a) — ***) Ml. II. §. 469. 6. —
†) Ml. II. §. 479. 2. — ††) Ml. II. §. 413. 5. c. bb).

O předmětu.

(Ml. II. §§. 286., 287.)

5. 1. Kamillus porazil Gally a osvobodil Řím. 2. Tolik víme, co si pamatujieme. 3. Kdo neumí mlčeti, neumí mluviti. 4. Plinius Starší činil si výpisky ze všech knih, které četl; říkával totiž, že i špatná kniha může po některé stránce být prospěšna. 5. Stará naučení mudrců rozkazují poslouchati času, následovati boha, znáti sebe a *) nic příliš. 6. Dosti rychle konáme, co dosti dobře konáme. 7. Atheňané skládali do Miltiada veliké naděje a důvěrovali, že bude dobrým občanem. 8. Hannibal pozval před bitvou u Zamy Scipiona k rozmluvě, aby o podmínkách míru promluvili a rozhodli. 9. Priamos přišel do tábora řeckého, aby dosáhl polohu syna svého Hektora. 10. Když Peršané přistáli k Attice, zvolili Athénané 10 vůdců. 11. Nehájíš-li vlasti své, když můžeš, nespravedlivě jednáš. 12. Ionové, jimž Athénané a Eretriané pomoc byli poslali, dobyli Sard a zničili je požárem.

O doplňku.

(Ml. II. §§. 288., 289. bez pozn., 290.)

6. 1. Hněv je špatným vůdcem a rádcem lidí. 2. Epameinondas byl skromný, důmyslný, vážný a *) pravdymilovný; týž byl zdrželivý, laskavý a trpělivý. 3. Všickni nemohou být první, ale mohou být počestní. 4. Nikdo nerodí se moudrým, ale stává se jím. 5. Nil zúroduje Egypt. 6. Všecky skoro obce řecké vyvolily Athénany za vůdce proti Peršanům. 7. Alkibiadovi, když byl přítomen, neodvážili se protivníci jeho strojiti úkladů. 8. Výmluvnost Epameinondy zaštívěla se, když byl vyslancem v Spartě. 9. Alkibiades měl za učitele Sokrata. 10. V neštěstí přítele neopouštěti, to pokládám za pevné přátelství. 11. To je společnou chybou velikých a svobodných obcí, že **) závist je obyčejně průvodkyní slávy. 12. Co mezi dobrými je přátelství, to mezi špatnými je strannictví. 13. V chrámě římském, jenž slul Pantheon, byly sochy všech bohův. 14. Když Odysseus přišel do Sicilie, bydlel tam rod lidí, který se jmenoval Kyklopové. 15. Thrasybulos utekl se s druhy svými do Fyly, která byla tvrzí v Attice nejpevnější. 16. Alexandr přitáhl do krajiny, která se nazývala táborem

*) Ml. II. §. 476. pozn. — **) Ml. II. §. 388. 3. b.

Kyrovým. 17. Hannibal a Caesar byli velikého důmyslu a veliké statečnosti. 18. Jest (vlastností) spravedlivého soudce slyšeti i druhou stranu. 19. Ve společném loďstvu řeckém u Artemisia bylo 200 lodí Athenských. 20. Žádnému^{*)} Řeku nebylo hanbou vystupovati na jeviště. 21. Miltiades byl na Chersonesu důstojnosti^{**) královské. 22. Thebané drželi Filippa, jenž potom byl králem makedonským, jako zastavence v Thebách. 23. Sláva předků jest jaksi svící potomkům. 24. Měnit není ještě^{***)} napravovati.}

(Ml. II. §. 291.)

7. 1. Cicero jsa quaestorem spravoval Siciliu, jsa aedilem žaloval Verra, jsa praetorem doporučoval návrh Maniliův, jsa konsulem potlačil spiknutí Katilinovo. 2. Spícímu Serviovi Tulliovi prý hořela hlava, když byl ještě^{***)} chlapcem. 3. Themistokles jsa mladíkem byl bujných mravův. 4. Když Hamilkar odebíral se z Karthaginy do Hispanie jsa vrchním velitelem, obětoval žertvu Jovovi. 5. Demokritos pravil: Za živa chtěl bych býti Kroisem, po smrti Sokratem. 6. Kdo hřeší vědomě, mnohem[†]) nesnadněji se polepšuje, než kdo nevědomky chybuje. 7. Konejme to, co je nutno, raději ochotně než bezděky a z přinucení. 8. Vlk, ačkoli stál výše a beránek mnohem dolejí, přece tohoto obviňoval, (proto) že (prý) mu v řece vodu kalil. 9. Hannibal a Caesar byli v lásce u svých vojínů; oba dva chodívali první do boje, poslední z boje odcházeli. 10. V studených krajinách naší země stromoví je po řídku. 11. Když Caesar a Ariovistus chtěli rozmlouvat, bylo vyvoleno místo uprostřed obou vojsk. 12. Miltiades jediný ze všech vůdců nejvíce usiloval (o to), aby vytáhli z města a bitvu svedli. 13. Xerxes táhl sám s vojskem proti Řekům. 14. Xenofon zcela se oddal učiteli svému Sokratovi. 15. Platajané samojedini poslali Athenským pomoc.

III. Miltiades, syn Kimonův, samovládcem na Chersonesu.

1. Když bylo do Athen zvěstováno o smrti Stesagorově, vyslali Peistratovci Miltiada, syna Kimonova a bratra zavražděného Stesagory, s lodí válečnou, aby se zmocnil Chersonesu a aby tam konal služby^{††}) Athéňanům. Miltiades tedy přiraziv tam kázel některé náčel-

^{*)} Ml. II. §. 460. 4. A. c. — ^{**) Abl.} — ^{***)} Ml. II. §. 481. 2. — ^{†)} Ml. II. §. 464. a. bb). — ^{††)} Ml. II. 456. 2. b.

níky spoutati a uvrhnouti do vězení, proto že se protivili jeho vládě; později choval 500 mužů tělesné stráže, aby tím snáze všecky udržoval v poslušenství. Miltiades pak podržel na Chersonesu trvalé panství a došel tak veliké vážnosti u svých sousedů, že mu Oloros, král v Thrakii, dal svou dceru Hegesipylu*) za manželku.

2. R. 513. před Kr. táhl Miltiades s Dareiem proti Skythám a byl v počtu strážců mostu, který Dareios vystavěti dal **) přes řeku Hister. Když pak se jednalo o to, aby most ten byl stržen a Dareios zaskočen, nepřistoupili ostatní strážcové mostu k mňení Miltiadovu. Proto ***) tedy tento boje se, aby nebyl od Dareia potrestán, odešel od Histru nejprve do Thrakie, potom do Chersonesu, pak do Athen. Po návratu Dareiově do Asie odebral se Miltiades podruhé do Kardie, byv povolán od Dolonkův, aby hájil země a spravoval záležitosti na Chersonesu. V Kardii zůstal až do r. 494. Tohoto ***) totiž roku uslyšel, že Dareios připravuje veliké loďstvo a posílá vojsko do Evropy, aby si podrobil Řecko. Miltiades tedy vrátil se do své vlasti, aby pomáhal spoluobčanům svým radou i skutkem.

○ příslovečném určení.

(Ml. II. §§. 294., 295.)

8. 1. Lid římský vytáhl r. 494. z města a položil se táborem na Svaté hoře. 2. Vlaštovky odlétají na podzim, vracejí se z jara. 3. Moc Etrusků rozkládala se široko daleko na zemi i na moři již před vládou Římanův. 4. Kdo za nevinného mluví, dosti je výmluvný. 5. Atheny byly ze všech měst řeckých daleko †) nejslavnější. 6. Římané byli po bitvě u Kanen v převelikém nebezpečenství. 7. Když Alkibiades znamenal, že není v Chersonesu dosti bezpečen, odébral se hluboko do Thrakie. 8. Kimonovi byl oběd denně tak vařen, že mohl pozvati mnohé nepozvané.

○ přívlastku.

(Ml. II. §§. 296. — 298., 300. a. b.)

9. 1. Vytrvalá práce přemáhá ††) všecky obtíže. 2. Leonidas Lakedaimonský obsadil Thermopyly s vybraným lidem válečným, aby hájil vchodu do Řecka. 3. Mnoho stavení a lidí bylo zasypáno r. 79.

*) Ml. I. Příd. k §§. 125., 126. — **) Ml. II. §. 472. 1. — ***) Ml. II. §. 453. 6. — †) Ml. II. §. 464. 5 b, aa) — ††) Ml. II. §. 473. 2. b.

výbuchem Vesuvu. 4. Atheňané vyhnali samovládce Hippiu téhož roku, kterého byl král Tarquinius Hrdý od národa Rímského vypuzen. 5. Básník Ennius narodil se v Rudiích r. 239. před Kr. 6. Město Gergovia bylo marně od Caesara obléháno. 7. V městě Římě vládli od prvopočátku králové. 8. Helvetiové byli ohraničeni s jedné strany řekou Rýnem, který je odděloval od Germanů. 9. Císař Karel IV. zemřel r. 1378. po Kr. 10. R. 480. před Kr. svedeny dvě námořní bitvy mezi Řeky a Peršany, u Artemisia a u Salaminy; v oné^{*)} bitvě bojovalo 300 lodí řeckých, 1100 perských, v této pak bitvě 375 řeckých, 750 perských. 11. Když Caesar na pochodu v Alpách přišel do městečka kteréhosi^{**)} a přátelé jeho se tázali, zda i tam jsou zápasy o náčelnictví, pravil onen ctižádostivý muž: Raději bych chtěl být zde první než v Římě druhý. 12. Pompeius, jsa vrchním velitelem, připravil se k převeliké válce na konci zimy, podnikl ji na počátku jara a dokončil uprostřed léta. 13. Fokové obsadili vrchol hory, aby hájili stezky. 14. Římané vyplenili bohatý Korinth. 15. Statečný Horatius Kokles samojetiný zadržel na konci mostu útok nepřátel. 16. Atheňané pokutovali spravedlivého Aristeida vyhnanstvím desíti letým. 17. Kyros mladší zdvihl válku proti bratru svému Artaxerxovi, jsa podporován od Lakedaimonských.

(Ml. II. §§. 299., 300. c.)

10. 1. Miltiades Athenský rozptýlil v krátké době zástupy barbarů na Chersonesu. 2. Caesar dosáhl veliké slávy válečné. 3. Když byl Cicero přinučen jít do vyhnanství, dům jeho na Kapitolii byl zbořen. 4. Epameinondas byl muž velikého ducha a neobyčejné statečnosti. 5. Často je útěchou v neštěstí znáti podobné neštěstí jiných. 6. Život bez přátel je plný úkladů. 7. Smrt na útoku je hanebná, ve vítězství slavná. 8. Po bitvě u Artemisia postaveny všecky řecké lodi u ostrova Salaminy. 9. Bohatství a pocty, po nichž lidé obyčejně toužívají, jsou (statky) nejisté. 10. Caesar přikázal Allobrogům, aby zase vystavěli města a vesnice, které byli zapálili. 11. Řeka Arar, která teče územím^{***)} Aedu a Sequanu, vtéká do Rhodanu. 12. Mnoho lodí z Gallie připraveno bylo, aby převezly Caesara s vojskem do Britannie.

^{*)} Ml. 470. 1., 2. — ^{**)} Ml. II. §. 469. 3., 2. — ^{***)} Ml. II. §. 378. 16. a).

Přístavka.

(Ml. II. §. 301.)

11. 1. Kritias, vůdce třiceti samovládců, padl, když velestatečně bojoval proti Thrasylbulovi. 2. Řím, pán celého světa, slynnul největší slávou válečnou. 3. Vedením Pausaniovým byl poražen u Plataj Mardonios, zef králův, rodem Med. 4. Cn. Scipio^{*)} a bratr jeho Publius, dva blesky obce Římské, byli zahlazeni v Hispanii od Karthagiňanů. 5. Krásné^{**)} a veliké město sicilské Syrakusy bylo založeno od osadníků korinthských.

IV. Výprava Dareiova na Skythy r. 513. př. Kr.

1. Po dobytí Babylona táhl Dareios sám s vojskem na Skythy. Asie oplývala všelikým druhem lidu branného a mnoho peněz docházelo z provincií do pokladnice státní. Proto zachtělo se Dareiovi pomstít bezpráví, které byli Skythové dříve učinili. Neboť Dareios pokládal je též za nepřátele Peršanů, ježto byli učinili vpád do říše Medské, Medy porazili a hoření^{***}) Asii dlouho v mocí své drželi. To byl počátek bezpráví. Dareios tedy činil přípravy k válce. Rozesílal posly, kteří by přikazovali jedněm[†] vojsko, druhým lodstvo vypravit, jiným most stavěti přes Bospor Thracký. Dareios pak sám vytáhl ze Sus, které byly hlavním městem perským, a dorazil k Bosporu, když most již byl vystavěn a vojsko čekalo příchodu králova.

2. Vojska toho bylo 700.000 pěchoty a jízdy, lodstva pak 600 korábů. Dareios přepraviv vojsko z Asie do Evropy přikázal Ionům, aby pluli po moři až k řece Histro a přes tuto (aby) vystavěli most. Pozemské vojsko táhlo Thrakií⁺⁺) a překročilo tamtéž řeku Hister. Ionové střehli mostu a Dareios vytáhl do Skythie. Skythové neměli pevných sídel a polí nevzdělávali; příbytky své vozili s sebou na vozích a žili se dobytkem. Mimo to byli výborní jezdci, ozbrojeni jsouce luky a šípy. Tím se stávalo, že snadno unikati mohli Peršanů, když tito je pronásledovali. Skythové však nezřídka objevovali se i u valném počtu a jednotlivá oddělení vojska perského náhle přepadávali a je hubili. Když tedy Dareios poznával, že nemůže se Skythy

^{*)} Ml. 458. 4. c. — ^{**) Srv. § 298. pozn. 2. — ^{***}) Ml. II. 462. 3. c. —}

[†]) Ml. II. §. 469. 5. — ⁺⁺) Ml. II. §. 478. 16. a; §. 455. 1. a.

polem se utkati, umínil si vrátiť se k Histru, ztratív veliký počet vojnív.

3. Zatím přišli Skythové k mostu a vybízeli Iony, aby strhli most a (tím) všecky Řeky od Peršanů osvobodili. Miltiades Athenský, samovládce v Chersonesu, sice radil, aby poslechli Skythův a domů se vrátili, avšak Histiaios Miletský postavil se velmi rázně Miltiadovi na odpór. Většina knížat ionských, kteří mostu střehli, následovala mínění Histiaiova a tak most zůstal neporušen. Dareios pak vrátil se bez úrazu do Asie, zůstaviv v Evropě 80.000 vojinů. Vojsku tomuto velel Megabazos, jemuž Dareios poručil, aby podrobil Thrakii.

O nominativě.

(Ml. II. §§. 303.—305.)

12. 1. Romulus byl první, Tarquinius Hrdý poslední král Římský.
2. Marius jsa po sedmě*) konsulem zemřel.
3. Ctnosti rodičů jsou dítkám věnem nejlepšími.
4. Obecní pocty bývaly u Atheňanů i u Římanů za nejstarších dob velmi řídké a proto též slavné.
5. Nikdo se nestal moudrým bez veliké námahy.
6. Demosthenes a Cicero stali se nejslavnějšími řečníky starověku.
7. Cicero stal se ochráncem mnohých, kteří pohnáni byli před právo, velmi zřídka jiné žaloval.
8. I**) v neštěstí zůstávej statečný!
9. Římané vyvrátili Karthaginu z kořen, tak že nezůstalo žádného domu neporušeného.
10. Tažení Gallův od Říma zdálo se podobným útěku.
11. Mnohé ***) se nám zdá slušné a počestné, co u jiných národů pokládá se za hanebné.
12. Čáp bývá v mnohých krajinách jmén poslem jara.
13. Kroisos nebyl uznán Solonem za šťastného.
14. Aristeides jediný od paměti lidské byl nazván Spravedlivý.
15. Nejvyšší úředníci v Athenách jmenovali se archontové.
16. Q. Fabius Maximus nazýván byl štítem říše.
17. Z nejvznešenějších mladíků perských a medských bývali nejstatečnější vybráni za strážce královny; tito pak +) sluli nesmrtelní, protože počet jejich nebyl nikdy menší nebo větší než 10.000.
18. Senat se usnesl, aby Kamillus byl jmenován diktatorem.
19. Když byl Cicero ustanoven konsulem, všickni dobrí občané si oddechli.
20. Hannibal byl vyvolen za vůdce, který by vedl válku proti Římanům.

*) Ml. I. §. 173. 4. pozn. 1. — **) Ml. II. §. 476. 2. a. (*etiam*) ***) II. §. 460.
1. D. — +) Ml. II. §. 453. 6.

O v o k a t i v ē.

(Ml. II. §. 306.)

13. 1. Vercingetorix, vůdce gallský, pravil v zajetí k Caesarovi: Muže statečného, muži velestatečný, jsi přemohl! 2. Dvě věci jsou, jinoši, jež člověka k zločinu popuzují: hýřivost a lakovství. Hledejte v životě vždy cesty střední! 3. O bohové nesmrtelní! Jak mnozí lidé nevědí, jak velikým důchodem je spořivost! 4. Když Romulus byl tisňen se svými u brány Palatia, takto prosil za pomoc: Jove! Na tvůj rozkaz jsem založil zde na Palatii město, hrad již Sabinové mají zakoupivše (jej) zlatem a nyní spěchají ve zbroji sem. Než ty, otče bohů a lidí, odejmi strach Řimanům a hanebný útek zastav! Zde já tobě, Jovovi Zastaviteli, zaslibuji chrám!

V. O Histiaiovi a Aristagorovi.

(Část prvá.)

1. Histiaios, samovládce v Miletu, prokázal králi perskému Dareiovi dobrou službu, neboť zabránil,^{*)} aby most přes Hister nebyl stržen. Dareios pak, jakmile^{**)} překročiv Hellespont přišel do Sard, povolal k sobě Histiaia a dal mu na vůli, aby si vyvolil odměnu. Histiaios vyvolil si Myrkinos, který též obdržel. Tento kraj ležící při ústí řeky Strymona chtěl míti, aby tam založil město a moc svou rozšířil. Histiaios odebral se ihned do Myrkina a počal krajinu opevňovati. Tím však vzbudil podezření, že touží po větších věcech.

2. Proto ho Dareios na radu Megabazovu povolal k sobě do Sard předstíraje, že obmýšlí veliké věci vykonati a že ho chce na radu vzít. Histiaios uvěřil Dareiovi a přišel do Sard. Když pak král^{***} se ubíral odtud do Sus, měl s sebou Histiaia jako předního rádce, ve skutečnosti však podržel jej u sebe, aby ho střehl. Ale Histiaios brzy poznal, proč ho král zdržuje; proto tajně radil Aristagorovi, aby od Peršanů odpadl. Neboť doufal, že bude poslán do Mileta, aby uspořádal záležitosti ionské.

3. Když Histiaios byl povolán k Dareiovi, učiněn byl samovládcem v Miletu ze Histiaiových Aristagoras. Tento Aristagoras stal se původcem mnohých strastí, kterými sužováni byli Řekové maloasijskí i evropští. Aristagoras totiž obávaje se, aby mu nebyla vláda odňata, chtěl od-

^{*)} Ml. II. §. 462. 3. c. — ^{**) Ml. II. §. 432. 3. c. — ^{***) Ml. II. 484. 3.}}

padnouti od Peršanů. V téže době přišel posel ze Sus od Histiaia, který pobízel Aristagoru k odpadnutí od krále. Aristagoras tedy odešel do Sparty žádat pomoci na Lakedaimonských; když však tito mu ji odepřeli, odebral se do Athen. Atheňané snadno se dali pohnouti, aby poslali pomoc Miletským, poněvadž Peršané byli od nich již tehdy pokládáni za nepřátele. Vyslali tedy 20 lodí válečných; vedle Athénanů pomoc poslali též Eretriané.

4. Když lodi athenské a eretrijské přibyly do Mileta a také ostatní spojenci se byli sešli, učiněna výprava na Sardy. Město bylo vzato a spáleno, ale hradu uhájil Artaseres, náměstek královský. To se uznává za počátek svízelův i Řeků i barbarum. Ionové po spálení *) Sard odešli, ale barbarové dostihnuvše jich u Efesa porazili i jez a rozptýlili. Atheňané pak opustili Iony a potom jich již nepodporovali. Aristagoras nic méně připravoval se k válce proti Dareiovi. Ale po mnohých porážkách poznal, že nemožno Dareia přemoci; proto odevzdav *) Milet Pythagorovi, občanu veleváženému, odebral se do Thrakie.

O a k k u s a t i v ě.

(Ml. II. §. 307.—309.)

14. 1. Římané přemohli národy celého témař světa. 2. Hannibal často zvítězil nad Římany, ale konečně sám od nich na hlavu byl poražen. 3. Kdo stojí o cizí, přichází o své. 4. U Thermopyl bojováno bylo dlouho a prudce. 5. Řekové odrazili štastně tři války, které Peršané proti nim zdvihli. 6. Když Gallové dobyli Říma, uhájili Římané Kapitolia. 7. Kdo jest tisněn vědomím zločinu, ten prchá před zrakem lidí. 8. Ani *) spravedlivý Aristeides neunikl nenávisti svých spoluobčanův. 9. Vyhýbej se nástrahám lidí zlých! 10. Cicero zasloužil si chvály všech vlastenců **), když odhalil spiknutí Katilinovo. 11. Themistokles byl svým otcem vyděděn, protože zanedbával jméno rodninného. 12. Následuj Boha! 13. Nesmrtné slávy došel Leonidas, ježto byl poslušen zákonů vlasti své až do smrti. 14. Po bitvě u Marathonu pronásledovali Atheňané prchající Peršany až k lodím. 15. Otec básníka Horatia sám doprovázel syna svého do školy, poněvadž pro chudobu neměl otrokův. 16. Themistokles stíhal mořské loupežníky po ukon-

*) Ml. II. §. 394. — **) Ml. II. §. 482. 4. — ***) Ml. II. §. 460. 1. B.

čení války Aiginské. 17. Vojáci Hannibalovi báli se statečnosti římské, ale mnohem ještě*) více se strachovali přechodu přes Alpy. 18. Právem straníme se toho, kdo si nevšímá ani lidských práv ani božských. 19. Žádné město nevyrovnaло se Neapoli půvabností polohy. 20. Když Caeser plul do Britannie, vojáci vzplanuli převelikou horlivostí; ti, kteří byli na lodích nákladních, vyrovnavali se veslováním v běhu lodí válečným. 21. Kdo všemu včí, bývá nazýván lehkověrným. 22. Hoši římstí učívali se nazpamět zákonům dvanáctideskovým. 23. Miltiades zřídil u Marathona šik na úpatí hory, aby výška**) hor Atheňany kryla a (aby) stromoví překáželo jízdě nepřátelské. 24. Když Helvetiové přišli do území Aeduů, nemohli tito sami zdržeti násilí jejich od svých měst. 25. Prosté řeči pravdy snadno rozumíme. 26. Miltiadovi pomáhala**) ve všech věcech rozvážnost právě tak jako štěstí. 27. Caesar zakázal Gallům, aby nepodporovali prchajících Helvetiův. 28. Čím výše jste, tím méně pohrdejte nižšími! 29. Když Odysseus prchal z jeskyně Kyklopa Polyfema, házel tento na jeho lod velikými balvany. 30. Katalina a jeho spojenci vyhrožovali Ciceronovi smrtí. 31. Achilleus pomstil smrt přítele svého Patrokla zabiv***) Hektora. 32. Když kdosi se tázal, kterak by se nejlépe pomstil na nepříteli, odpověděl Diogenes: Budeš-li šlechetný a počestný.

(Ml. II. §. 310.)

15. 1. Není mne tajno, kolika a jak velikými nebezpečenstvími je obklopen život lidský. 2. Zdaž je vám neznámo, jak velikou útěchou je dobré svědomí? 3. Těší mne, že jsem mnohým prospěl, nikomu neuškodil. 4. Unikejte hrubosti, která nesluší jinochům vzdělaným! 5. Některé věci, které sluší mužům a starcům, nesluší ani dětem ani mladíkům. 6. Komu není neznámo, že některí lidé dávají se vésti více prospěchem než povinností? 7. Dareia zklamala naděje na pokorení Skythů; proto vrátil se do Asie. 8. Kdo mnoho dobrodiní prokazuje, toho není tajno, jak málo lidí je vděčných.

VI. O Histiaiovi a Aristagorovi.

(Část druhá.)

5. Dareios uslyšev, že Ionové odpadli a Sardy spálili, vyslal Histiaia, aby Řeky maloasijské opět přinutil vrátili se k poslušenství.

*) Ml. II. §. 464. 5. a. aa) — **) Ml. II. §. 473. 2. b. — ***) Ml. II. §. 394.

Když Histiaios přišel do Sard, poznal, že Artafernovi, náměstku královu, nejsou neznámy jeho záměry; i utekl se k moři, aby se vyhnul nebezpečenství. Potom zasazoval se hlavně o to, aby byl vyvolen od Ionů za vůdce války proti Peršanům. Za tou příčinou odebral se do Mileta; ale Milefané osvobozeni byvše od Aristagory nechtěli přijmouti jiného samovládce, protože již byli okusili svobody. Vypuzen tedy byv z vlasti své, odebral se na Chios, odtud do Mytileny a pohnul Lesbické a Chijské, že mu dali lodi válečné. S tímto pak lodstvem dobýval Histiaios ostrovů a měst, které Peršanům pomáhaly, a zajímal především lodě nákladní.

6. Peršané však stáhli lodi z měst foinických, aby válkou stíhali Lesbické. Tu Histiaios pospíšil k Lesbu se všim vojskem svým, aby obyvatelum pomáhal. Poněvadž pak vojsko jeho hladem bylo tísňeno, přistál v Mysii k pevnině, aby požal osení. Ježto však nedbal nástrah nepřátelských, byl poražen, zajat a k Artafernovi přiveden. Tento dal ho stiti a hlavu jeho poslal králi do Sus. Než ani Aristagoras nedošel pokojného kmetství. Odebral se totiž do Thrakie s těmi, kteří ho provázeli chtěli, a obsadil Myrkinos. Učiniv pak výpravu hluboko do Thrakie, byl od nepřátele obklíčen a s vojskem svým usmrcen.

(Ml. II. §§. 311.—313.)

16. 1. Cicero vrátil se z vyhnanství vešel do Říma v průvodu celého senátu. 2. Když Grakchové chtěli obec podvrátili, senat učinil usnesení: Ať pečují konsulové o to, aby obec žádné škody nevezala. 3. Perikles získal si veliké zásluhy o vlast svou. 4. Žáci Pythagorovi učili se pět let mlčet. 5. Svěřená tajemství zamlčeti mnohdy právě tak prospívá jako výmluvně mluviti. 6. Když Peršané do Attiky dorazili, Miltiades radil Atheřanům, aby co nejrychleji táborem se položili a svedli rozhodný boj. 7. Atheřané před bitvou u Salaminy ukamenovali Kyrsila jakéhosi, jenž doporučoval mír s Xerxem. 8. Cicero píše: Nedostává se mi útěchy, která ostatním v podobném osudu nescházela. 9. Nepozbývejme mysli v neštěstí! 10. Servius Galba, Caesarův legat, když ho Gallové v tábore obléhali a vojínům se již nedostávalo oštěpů, vyrazil se svými z tábora a zahnal nepřítele na útek. 11. Xerxes vychrlil mstivost svou na padlého Leonidu. 12. Nero, byv za nepřítele vlasti vyhlášen, zousal si nad blahem svým a probodl se mečem. 13. Xerxes vida nezbytí po bitvě u Salaminy, vrátil se do Asie. 14. Arioistus udeřil na Gally, když již se vzdali naděje na boj, a rozptýlil je. 15. Protivníci vyčítali Demosthenovi, že příliš

truchlil nad smrtí dcery své. 16. Horatius zabil sestru svou, protože naříkala nad smrtí nepřitele vlasti. 17. Mnozí občané podporovali Cicerona ve vyhnanství, poněvadž se rmoutili nad jeho neštěstím. 18. Podivujeme se méně jasu slunce než jeho zatmění. 19. Sluší stěžovati si do neštěstí, nikoli bědovati nad ním. 20. Pošetilí lidé vysmívají se zprvu moudrým radám rozumných lidí, potom stěžují si do bezpráví.

(Ml. II. §. 314.)

17. 1. Řekové prý 10 let obléhali Troji. 2. Caesar dobyv Gallie připojil ji k říši Římské. 3. Persové vedeni jsouce Efialtem překročili horu, obešli Řeky v Thermopylách a pobili všecky do jednoho. 4. Jezdci Hannibalovi objeli tábor nepřátelský a oznámili, co viděli. 5. Válečné vozy perské byly v bitvě u Gaugamel. od Makedonů obklopeny a bojovníci s nich sházeni. 6. Ptáci obletují hnázdo svých mláďat. 7. Rýn teče mimo překrásná města. 8. Vojevůdcové římskí vstupujíce na moře obětovali žertvu vlnám. 9. Caesar vtrhnuv do Gallie rychle prošel ty krajiny, v nichž Římané před tím již byli. 10. Když Themistokles jsa vyslancem přišel do Sparty, nechtěl jít k eforům, poněvadž (prý) očekával příchodu spoluvelvyslanců; jednal totiž dle úmluvy, aby čas co nejdéle protáhl. 11. Hannibal sešel se před bitvou u Zamy se Scipionem, ale neshodli se o podmírkách míru. 12. Poslové Dareiovi obcházeli města řecká a žádali země a vody. 13. Alexandr obrátil se k věštírně Jova Hammonského, aby se ho dotazoval o svém původu. 14. Mikythos navštívil Epameinondu a oznámil mu, že král perský mu posilá mnoho peněz. 15. Když mnozí vybízeli Agesila, aby oblehl Korinth a ho dobyl, pravil: To nepřísluší mé statečnosti. 16. Peršané v Thermopylách obdrževše při prvních útocích mnoho poranění a hradby neprolomivše, k svým opět a opět se uchylovali. 17. V bitvě u Kanen oddíl vojska římského vida nezbytí prorazil středem nepřátele a dorazil do města Venusie. 18. Tissafernes odpadl od krále a vešel tajně v spolek s Lakedaimonskými; když Konon to vyjevil Artaxerxovi, došel (u něho) veliké přízně. 19. Když Peršané přistáli k Attice, vešli vůdcové athenští v radu o způsobu boje. 20. Miltiades zemřel v státním vězení, protože nemohl zaplatiti pokuty. 21. Caesar zůstavil silnou posádku u mostu přes Rýn a převedl ostatní sbory do Germanie, aby Germanům nahnal strachu. 22. Pod vedením Ariovistovým přešlo 15.000 Germanů přes Rýn, později však jich přepraveno ještě více. 23. Caesar žádal Ariovista, aby Germanů přes Rýn nepřeváděl. 24. Caesar píše, že již za starých dob Belgové byli převedeni přes

Rýn. 25. Alexandr přepravil se s 30.000 vojínů přes Hellespont do Asie, aby udeřil na říši Perskou. 26. Xerxes převedl největší sbory lidu bránného přes Hellespont. 27. Caesar přepravil do Britannie část vojska svého, aby poznal zemi a její obyvatelstvo.

VII. První válka Perská.

1. Ionové po porážce u ostrova Lady a po dobytí Mileta byli přinuceni poslouchati vlády perské. Než Dareios neustal připravovatí se k válce, aby se pomstil na Atheňanech, protože se odvážili pomáhati Ionům. Když pak ho přátelé vybízeli, aby nejen válkou stíhal Athénany, nýbrž (aby) též celé Řecko pod svou moc přivedl, vypravil veliké loďstvo a vojsko. Za vojevůdce ustanoven Mardonios, zeť králův. Vojsko pozemské přepraveno přes Hellespont a táhlo Thrakií a Ma-kedonií; loďstvo pak plulo podél břehu těchto zemí, poněvadž cesta tato zdála se být bezpečnější, než kdyby byli pluli po širém moři. Avšak když plulo loďstvo kolem mysu, jenž slove Athos, bylo zničeno bouří asi 300 lodí a 20.000 lidí zahynulo. To se přihodilo loďstvu.

2. Když Mardonios s pozemským vojskem vtrhl do území Brygů, kmene thráckého, byl útoky jejich zdržován. Když pak kdysi Peršané táborem se položili na místě nepříhodném, Brygové za doby noční je obklopili a na ně udeřili; mnoho vojínů bylo usmrcono a sám Mardonios byl poraněn. Ale Brygové přece neunikli poroby; neboť Mardonios nehnul se táborem z těchto krajin, až je přivedl pod moc perskou. Potom odvedl vojsko zpět do Asie přeplaviv je přes Hellespont, protože ho nebylo tajno, že bez loděstva do Řecka táhnouti nemůže. Takový konec byl učiněn prvé válce Perské.

(Ml. II. §. 315.)

18. 1. Z nesčíslných bojů Poinpejových byl nejtěžší ten, který bojoval proti králi Mithridatovi. 2. Caesar bojoval nejvíce bojů, nejvíce vítězství dobyl. 3. Hannibal táhna z Hispanie do Italie měl prý podivuhodný sen. Viděl prý ve snách jinocha, jenž pravil: Juppiter poslal mne tobě, Hannibale, za vůdce do Italie! Následuj mne; avšak nikde ode mne oči svých neodvracuj! 4. Kdo žije příjemný život, tomu léta rychle plynou. 5. Hannibal chtěje vojsko své přepravit přes Rhodan, vyslal oddíl vojska, aby řeku překročili, až by urazili jednodenní cestu; potom aby dali znamení a na nepřítele ze zadu udeřili. 6. Když třicet samovládců potlačilo svobodu Athénanů, do-

mnívali se tito, že otročí v nejhnusnějším otroctví. 7. O tom nikdo nepochybuje, že^{*)} všem jest jednou zemřtí..8. Z čeho se těšíme, o to se rádi s jinými sdělujeme. 9. Jediné ten je šťasten, kdo osudem svým je spokojen; ~~koho~~ si hlede, k tomu pracujte, o to se zasazujte! 10. Caeser důvěroval vždy svým legiím, zvláště nikdy nepochyboval o věrnosti legie desáté.

(Ml. II. §. 316., 317. a)

19. 1. Sokrates učil řecké žáky ctnosti, žádného bezbožnosti; proto^{**}) nechtěl na soudě hrdelním pokornou řečí prositi, aby byl osvobozen. 2. Opatrný vojevůdce zatajuje své zaměry přede všemi. 3. Hoši řečtí bývali v hudbě vyučováni. 4. Oidipus,^{***}) když se otázal věštiny v Delfech o svém původu, který mu byl zatajen, obdržel odpověď, aby se stranil svých rodičův. 5. Isokrates sám nikdy neřečnil před lidem, ale vyučil umění řečnickému mnohé a slavné řečníky. 6. Aristeides oznámil první řeckým vůdcům u Salaminy, že jsou od Peršanů zaskočeni. 7. Cicero vyučil se výmluvnosti u Molona Rhodského. 8. Kýros mladší zatajil Řekům pochod, který konal proti bratru svému Artaxerxovi, aby ho svrhl s trůnu.

(Ml. II. §§. 317. b., c., 318.)

20. 1. Neobdrželi jsme dosud, čeho jsme na tobě důklivě žádali. 2. Čteme u Cicerona, že Verres požadoval mnoho peněz na městech sicilských. 3. Na to budeme odpovídati, nač budeme otázáni. 4. Attikus svědomitě přisliboval, začkoli byl prošen[†]). 5. Za to jediné tě prosím, abys mne poslouchal co⁺⁺) nejpozorněji. 6. Římané požadovali zastavenců na přemožených národech. 7. Nevinný žádá soudců jen⁺⁺⁺) za spravedlnost. 8. Nikdy vás, přátelé, nebudu prositi, abyste mi pomáhali ve věcech nepočestných. 9. Peršané tálhouce s nesmírnými zástupy lidu branného do Evropy útočili hlavně na Athénany. 10. Epa-meinondas padl v bitvě u Mantineie, když Lakedaimořané všickni se hnali na něho. 11. Předkové naši opustili kdysi stará sídla svá a přitáhli do těchto krajin. 12. Caeser byl často nucen v Galli násilím shledávat spíži. 13. Děti žádávají mnohdy věci, které se nemohou vykonati. 14. Romulus vyslal k sousedním kmenům vyslance, kteří by žádali za spojenectví. 15. V Římě nebylo dovoleno ucházeti se o kon-

^{*)} Ml. II. §. 435. 3. a. — ^{**) Ml. II. §. 479. 2. — ^{***) Ml. II. §. 484. 3. —}}

[†]) Ml. II. §. 410. 2. — ⁺⁺) Ml. II. §. 464. b. dd.) — ⁺⁺⁺) Ml. II. §. 445. 4. b.

sulat před 43. rokem. 16. Lakedaimonští žádali pomoci na Peršanech ve válce Peloponneské. 17. Diogenes byv tázán, koho hledá za dne se svítlnou, pravil: Člověka. 18. Když Caesar dorazil do Hispanie, mnohá knížata hledala známých a pohostinných přátel, aby skrze ně snazší měli přístup k Caesarově. 19. Diogenes mnohdy (s prosbou) obracel se k sochám, aby na nich něčeho vyžádal. Když pak se tázali, proč to činí, pravil: Abych zvykl nerozčilovati se, jestliže někdy od lidí nedosahuji toho, zač žádám. 20. Diogenes tázán jsa, kterého zvířete kousnutí je nejnebezpečnější, pravil: Dotazuješ-li se na divoké, pomluvačovo, pakliže na krotké, pochlebníkovo. 21. Taž se na spolehlivost toho, komu své věci hodláš svěřiti! 22. Bývalí konsulové bývali první v senátu tázáni na své*) minění.

VIII. Druhá válka Perská.

(Část prvá.)

1. Dareios, když mu byla dána zpráva o záhubě lodstva, rmoutil se nad pohromou tou. Aby pak poznal smýšlení Řeků, zda-li by válku raději chtěli vésti či Peršanům se poddati, vyslal posly do Řecka, kteří by jménem královým požádali země a vody. Všickni ostrovani, k nimž vyslanci přišli, a mnozí kmenové na pevnině dali, čeho král žádal. Ty pak, kteří země a vody nedali, umínil si Dareios podmaniti, zvláště pak Athéňany, kteří proti právu mezinárodnímu byli usmrtili vyslance perské.

2. Vypravil tedy mnohem větší vojsko a lodstvo, jemuž dány za vůdce Datis a Artafernes. Tyto pak**) Hippias doprovázel; žádal totiž za účast při této výpravě, protože doufal, že pomocí***) perskou vlády v Athenách se opět zmocní. Vůdcové perští vstoupivše v Kilikii s jízdou a pěchotou na lodi, plavili se k Iónii. Odtud pak netáhli touž cestou, kterou byl nastoupil Mardonios, k Hellespontu a k Thrakii, nýbrž pluli od Samu na ostrov Naxos, Delos a odtud na pevninu. Přistavše s lodstvem k Euboji, obléhli Eretrii a dobyli ji; obyvatele pak spoutali a poslali ke králi do Asie.

(Ml. §§. 319., 320.)

21. 1. Apollon uznal Sokrata za nejmoudřejšího ze všech Řekův. 2. Athéňané pokládali Alkibiada za příliš †) mocného a velikého; proto ‡‡)

*) Ml. II. §. 465. 2. — **) Ml. II. §. 453. 6. — ***) Ml. II. §. 378. 16. d. — †) §. 462. 3. a. — ‡‡) Ml. II. §. 479. 2.

se báli, aby se nezmocnil samovlády. 3. Tarquinius Hrdý měl za manželku dceru Servia Tullia. 4. Epameinondas měl za učitele ve filosofii Lysa z Tarenta. 5. Panaitios nazval Platona filosofem božským, nejmoudřejším, nejsvětějším. 6. Sulla obdržev zprávu o smrti Mariově nazval se veřejnou vyhláškou Šťastným. 7. V největších nebezpečenstvích obce Římské po porážce u Kanen jmenován Q. Fabius dikta-torem. 8. Římané nazvali nejvyšší radu senatem. 9. Caesar žádal děti knížat gallských v zástavu. 10. Po smrti Hasdrubalově dosadili Kartha-giňané Hannibala za vůdce vojska v Hispanii. 11. Národ Římský ustanovil Cicerona jednohlasně konsulem. 12. Cicero pravil: Předkové naši dali obci senat za strážce, ochránce a obhájce. 13. Isokrates tázán jsa: Proč sám mlčíš, ač jiné vyučuješ umění řečnickému? pravil: Ani *) brusy nemohou řezati, ale ostří žezezo. 14. Marius mnohé věci ve vojenství zlepšil. 15. Nil zúrodnjuje Egypt. 16. Vášně oslepují člověka. 17. Regulus byl zajat od Xanthippa Lakedaimonského, kterého si Kartha-giňané byli vzali za vůdce. 18. Římané se osvědčili velice statečními i v největších dobách. 19. Tarquinius, poslední král v Římě, osvědčil se tak hrdým a zpupným, že byl potom nazýván Hrdý. 20. Caesar plnil povinnosti velitele i vojína. 21. Artaxerxes daroval Themisto-kleovi město Magnesii, které **) by mu poskytovalo chléb. 22. Často ti, kteří mluví udatně za vlast, v boji za vlast udatnosti neosvědčují. 23. Parthové často ustupujíce poskytovali pohled utíkajících; když pak je ***) nepřítel pronásledoval, upadal do zálohy a býval přemožen. 24. Lakedaimoňané poznali v Themistokleovi velmi důmyslného a rázného protivníka, když překáželi Athéňanům stavěti hradby. 25. Ty jest po-važovati za nepřátele, kteří pomáhají našemu nepříteli. 26. Germané pokládali Slunce, Měsíc a Oheň za bohy.

(Ml. II. §. 321.)

22. 1. O bláhového člověka, jenž všemu věří! 2. O těch zpozdilých lidí, kteří nevědí, jak velikým důchodem je spořivost! 3. O klamné naděje lidské a křehkého osudu, které často mimo nadání se sřicují! 4. O šťastní mužové, kteří za vlast statečně bojujíce padli a jí prospěli! 5. Jakýsi špatný básník bědoval na veřejném místě, †) protože mu byly básně jeho ††) ukradeny; tu zvolal jeden z přítomných: O toho nebohého zloděje! 6. O veliká síla pravdy, která může se hájiti sama sebou!

*) Ml. II. §. 482. 4. — **) Ml. II. §. 450. 4. b. aa). — ***) Ml. II. §. 453. 6. — †) Ml. II. §. 460. C. c. — ††) Ml. II. 465. 4.

IX. Druhá válka Perská.

(Část druhá.)

3. Persové vyvrátili Eretrii, uznávali za nejprospěšnější táhnouti na Athény. Athéňané pak obdrževše zprávu o příchodu barbarů, zvolili 10 vůdců, mezi nimi Miltiada, syna Kimonova, v němž již před tím byli poznali muže důmyslného a obezřelého. Vůdcové tito pak *) připravovali vše, co bylo k vedení války nevýhnutelnou. Mezi jiným žádali též pomoci na Lakedaimonských. Avšak tito pomoci neposlali, ježto (prý **) nebyl měsíc v úplňku. Jediní Platajané poslali 1000 vojínů a byli potom vždy pokládáni za nejvěrnější spojence Athéňanův.

4. Když sbory perské přivedeny byly na rovinu Marathonskou, uvažovali vůdcové athenští, kterak by bylo válku vésti. Tu radili někteří, aby v městě zůstali a (za) hradbami se hájili, ale Miltiades radil, prosil a zapřísahal všechny, aby ihned z města vytáhli a na přihodném místě bitvu svedli. Poslední v radě vůdců na mínení tázán byl Kallimachos; tento totiž *) byl zvolen toho roku za archonta polemarcha a spravoval záležitosti vojenské. A Kallimachos osvědčil se mužem velestatečným. Přistoupil totiž k mínení Miltiadovu a většina vůdců ho následovala. Miltiades zajisté radil nejprospěšněji, poněvadž znal způsob válčení perského; proto také *) největší vážnosti požíval.

5. Vojsko athenské z města byvší vyvedeno stalo se mnohem ***) statečnější. Tábor rozbit nedaleko Peršanů. Na zejtí svedena bitva. Athéňané činili útok na Peršany. Bojováno dlouho a prudce. Peršané sice prorazili středním šikem athenským, ale na obou křídlech byli na útěk obráceni. Potom obě dvě křídla vojska athenského udeřila na střed nepřátelský a porazila jej na hlavu. Peršanů padlo 6400, Athéňanů pak 192; mezi těmito byl onen statečný †) Kallimachos, jenž velel pravému křídlu. Tak důmyslem Miltiadovým a statečností Athéňanů desateronásobný počet Peršanů přemožen a celé Řecko záchráněno.

(Ml. II. §. 322.)

23. 1. Kurius přivedl první slony do Říma. 2. Posel, jenž po bitvě u Marathonu do Athén byl poslán, zvolal na náměstí: Zvítězili jsme, Athéňané! sklesl a byl mrtev. 3. Servius Tullius byl svržen od Tarquinia, zetě svého, se schodů radnice; domů pak utíkaje byl zabit.

*) Ml. II. §. 453. 6. — **) Ml. II. §. 426. 2. — ***) Ml. II. §. 464. 5. a, bb). — †) Ml. II. 298. pozn. 2.

4. Když Xerxes spálil Atheny, chtěli mnozí Řekové, kteří na Salaminu se byli sešli, do domovů svých se rozejít. 5. Obyvatelé velikých měst v létě stěhují se rádi na venkov. 6. Když Alkibiades byl odvolán od vojska, nevrátil se domů, nýbrž odebral se do Thurií, pak do Arga, konečně do Lakedaimona. 7. Caeser pospíšil z Italie do zadní¹⁾ Gallie a dorazil ke Genavě. 8. Když Pompeius zvěděl, co se stalo u Korfinia, spěchal do Kanusia, odtud do Brundisia a brzy nato do Dyrrhachia. 9. Konsul L. Aemilius Paullus chtěl raději v bitvě u Kanen čestně zemříti než žiti hanebně. 10. Silnice Appiova vedla z Římá do města Kapue. 11. Demaratos Korinthský utekl se do Tarquinií, města etrur-ského.

(Ml. §. 323.)

24. 1. Saguntum, město v Hispanii, leželo asi 1000 (dvojkroků) od moře. 2. Filosof Poseidonios soudil, že země je vzdálena od měsice 2,000.000 honů, měsíc pak od slunce 5,000.000 honů. 3. Zama byla vzdálena od Karthaginy pět dní cesty. 4. Zdi města Babylonu byly 50 loket vysoké a 365 honů dlouhé. 5. Chrám Diany v Efesu byl 450 stop dlouhý, 220 stop široký. 6. Štíty římské bývaly za dob Caesarových asi čtyři²⁾ stopy zdélí, tři stopy zšíři. 7. Hory, jimiž Persis byla obklíčena, táhly se 1600 stadií zdélí, 180 stadií zšíři. 8. Helvetie táhla se do délky 240.000 (dvojkroků), do šírky 180.000 (dvojkroků). 9. Caesar vedl u Alesie, velmi pevného města v Gallii, příkop 20 stop hluboký; ostatní opevnění vedl 150 stop od tohoto příkopu. Ponechav tento prostor (volný) vedl dva příkopy 15 stop široké i hluboké, z nichž jeden naplnil vodou. Za těmito zřídil hráz a násep 12 stop zvýši a na celém opevnění vystavěl věže, jež byly mezi sebou³⁾ vzdáleny 80 stop.

(§§. 324.—326.)

25. 1. Aristeides, když byl z Athen vypuzen, žil pět let ve vyhnanství. 2. Agathonios 80 let panoval a 120 let žil. 3. Karthagina hořela 17 dní, když byla od Římanů dobyta a zapálena. 4. Hortensius poprvé řečnil, když mu bylo devatenácte let. 5. Cicero se narodil před 2000 léty. 6. Marius zemřel, když mu šlo na jedenasedmdesátý rok. 7. Mezi Řeky a Trojany bylo bojováno po 10 let. 8. Perikles stál po mnoho let v čele obce Athenské. 9. Themistokles mnoho zdržoval se na náměstí; žádná důležitější věc bez něho se nekonala. 10. Han-

¹⁾ Ml. II. §. 462. 3. c. — ²⁾) Ml. I. §. 178. — ³⁾) Ml. II. §. 467. 4.

nibal se zdržoval od prvního mládí více v tábore **než** v městě. 11. Epameinondas přemnoho se cvičil v běhu a zápolení. 12. Králové, kteří žili po Numovi, z veliké části vedli války. 13. Obyvatelé Afriky jsou dosud největším dílem nevzdělaní. 14. Kato prý říkával řeč svou^{*)} ukončuje: Ostatně pak myslím, že jest Karthaginu zničiti. 15. Dnes již ukončíme svou rozpravu; jindy pojednáme obšírněji o tomto předmětu. 16. Peršané vedli mnoho válek, jednou válku **vypovídajíce**, po druhé vypovězenou odrážejíce. 17. Mluvíš-li něco veřejně, rozvaž vždy pečlivě, co mluvíš! 18. Dle zákonů svých konáme službu vojenskou od roku 21. až do roku 24., neboť jinoši toho věku **jsou** k vojenství nejpřípustnější.

X. Třetí válka Perská.

(Část prvá.)

1. Když zpráva o porážce vojska perského u Marathona byla donesena do Sus, tak velikým hněvem byl roznícen Dareios, že ihned kázal konati přípravy k nové válce proti Řecku. Tři leta hýbal^{**)} rozruch válečný velikou říší Perskou. Než^{***)} čtvrtého roku po bitvě u Marathona odpadl Egypt od Peršanů; tím[†]) byl přinucen král také tomuto národu vypověděti válku. Avšak dříve než proti Egyptu vytáhl do pole, zemřel, panovav 36 rokův. Po smrti Dareiově r. 485. před Kr. stal se králem perským Xerxes. Tento vedl války otcem počaté. Pokořiv^{††}) Egypt připravoval ještě čtyři léta vše, **co** bylo k výpravě do Evropy potřebno. Pátého roku vypravil se s největším od paměti lidské vojskem a táhl hlavně na Athény, aby **se** na nich pomstil za porážku marathonskou. Vojska pěšího měl 1,700.000, jízdy 80.000, lodí válečných 1200, dopravných 3000. Vojsko pěší a jízdné převedeno do Evropy přes Hellespont po dvou mostech sedm honů dlouhých. Pokud táhli přímořskými krajinami^{†††}) Thrakie, Makedonie a Thessalie, nikdo se jim nepostavil na odpor. Teprve v Thermopylách narazili Peršané na vojsko řecké.

^{*)} Ml. II. § 465. 2. — ^{**)} Ml. II. §. 473. 2. b. — ^{***)} Ml. II. §. 478. 2. —

[†]) Ml. II. §. 453. 6. — ^{††}) Ml. II. §. 394. — ^{†††}) Ml. II. §. 378. 46. a.

O genetivě.

(Ml. II. §§. 327., 328.)

26. 1. Příbytky našich předků bývaly dřevěné chatrče. 2. Obec Římská vzrostla hlavně statečnosti občanův. 3. Apollon prý pásł stádo býků krále Admeta v Thessalii. 4. Miltiades, syn Kimonův, slynnul jak¹⁾ starobylostí rodu a slávou předků svých²⁾ tak i svým důmyslem a statečností. 5. Chimera byla netvor trojtvarný: mělať hlavu lví, tělo kozi a ohon dračí. 6. Themistokles napravil chyby svého mládí slavnými činy válečnými; přičiněním jeho samojediného Asie podlehla Evropă. 7. Spása nás všech, jinoši, spočívá v práci a vědění³⁾ pracujte tedy⁴⁾ neunavně, učte se horlivě! 8. Sílu tělesnou mají i zvířata i lidé, ale rozum jest lidem⁵⁾ vlastní. 9. Výmluvnost nebyla⁶⁾ společná celému Řecku, nýbrž byla vlastní Athenám. 10. Chrám, do něhož se Pausanias utekl, byl zasvěcen Minervě.

(Ml. II. §. 329.)

27. 1. Muž rozumný vždy pohrdá lichocením nepravých přátel. 2. Numa vštípil Římanům lásku k pokoji a míru. 3. Zášti Hannibala proti Římanům bylo tak veliké, že jim nikdy nepřestal strojiti úklady. 4. Když Kimon odešel do vyhnanství, dostavila se brzy touha po jeho známé statečnosti. 5. Miltiades upadl v nenávist u svých spoluobčanů, protože se zdálo, že ho pudí žádost po samovládě. 6. Alexandr rozničen bojechtivostí vrhl se v bitvě u řeky Granika do středu nepřátel; byl by býval zabít, kdyby ho nebyl Kleitos zachránil. 7. Zásluhy Miltiadovy a Themistokleovy nejen o Atheny nýbrž i o celé Řecko byly nesmírné. 8. Ukrutnost obecného lidu v Athenách proti šlechtě byla někdy veliká. 9. Aristeides zůstavil po sobě velikou pověst, kterou si zjednal nezíštností a spravedlivostí. 10. Bezpravím Paridovým vznikla válka Trojská, která ukončena byla záhubou Troje. 11. Sokrates raději chtěl snášeti bezpraví svá než neposlouchati zákonův obce. 12. Kroisos důvěřoval příliš své moci; touto⁷⁾ důvěrou pohnut byv zdvihl válku proti Kyrovi, byl však poražen a zajat.⁸⁾ 13. Dareios zůstavil za strážce mostu knížata, jimž byl odevzdal vládu nad jednotlivými městy v Asii; v počtu jejich⁹⁾ byl též Histiaios.

¹⁾ Ml. II. §. 476. 2. b. — ²⁾ Ml. II. §. 465. 2. — ³⁾ Ml. II. §. 479. — ⁴⁾ Ml. II. §. 453. 6.

XI. Třetí válka Perská.
(Část druhá.)

2. Po porážce Peršanů u Marathona nebylo Athéňanů tajno, že král perský obnoví válku. Proto^{*)} snažili se rozmnožiti síly své, aby sebe a svého majetku uchájili před novými zástupy barbarskými. Naděje všech spočívala ve svornosti obcí řeckých, ale té se nejvíce nedostávalo. Nejhorlivěji připravovali se k válce za svobodu všem Řekům společnou Athéňané. Toho času mnozí^{**)} znamenití mužové spravovali obec Athenskou; v počtu jejich^{**}) za přední uznávání byli Aristeides a Themistokles. Ti však zápasili mezi sebou o náčelnictví. Nepodobnost snah jejich objevila se nejvíce, když se jednalo o to, co by bylo připravovati^{***}) k ochraně a k obraně vlasti.

3. Aristeides radil, aby se zachovávala zřízení a zákony moudrého Solona; neboť se domníval, že vojsko pozemské může odolati útokům barbarů, jako se přihodilo u Marathona. Avšak důmyslný Themistokles radil, aby bylo vystavěno co[†]) nejvíce lodí, aby občané sami vstoupili na lodi a na konali nich službu vojenskou; neboť soudil, že Řekové jen na moři mohou se Peršanům vyrovnati. Athéňané přistoupili k mínění Themistokleovu a poslali ostrakismem Aristeida do vyhnanství. Themistokles však nezklamal naději těch, kteří ho podporovali. Důvěrou v něho pohnuti byvše, vystavěli Athéňané nejprve 100 lodí, potom počet jich zdvojnásobili, pak ještě jiné přidali. Themistokles dosáhl i toho, že Athéňané, Lakedaimoňané a některé jiné obce vešli ve spolek, aby^{††}) tím snáze svoboda všech Řeků byla obhájena. Společnému loďstvu veškerého Řecka veleli Lakedaimoňané, neboť sami Athéňané, ačkoli měli největší část lodí, postoupili jim náčelnictví, aby svorností byli spojeni.

(Ml. II. §. 330., 331.)

28. 1. Jméno »Hannibal« lekalo Římany ještě^{†††}) mnoho let po bitvě u Zamy. 2. Jméno »král« bylo také za dob Caesarových u Římanů nenáviděno. 3. Slovo »otčina« odvozuje se od slova »otec«. 4. Slovo »mítí« je přijemnější než slovo »postrádati«. 5. Mnozí slynnuli v starověku uměním malířským, ale žádných téměř památek umění toho nedochovalo se na náš věk. 6. Athéňané darovali Thrasybulovi čestný

^{*)} Ml. II. 453. 6. — ^{**)} Ml. II. §. 475. b. — ^{***}) Ml. II. §. 395. 2. a. — [†]) Ml. II. 464. 5. b. dd). — ^{††}) Ml. II. §. 450. 4. b. aa). — ^{†††}) Ml. II. §. 481. 2.

věnec, poněvadž osvobodil Atheny od nejhanebnější poroby. 7. Alexandr se zmocnil v Susách veliké kořisti na zlatě a stříbře. 8. Caesar nejednou podstoupil nebezpečenství smrti, aby roznítil vojny své¹⁾ k udatnosti. 9. Když Caesar obléhal město Alesii, mnohé obce gallské sebraly veliké sbory lidu pěšího a jízdného, které by na Římany udeřily. 10. Aquitanie sahala od řeky Garumny k horám Pyrenejským. 11. Lidé zrozeni byli k vůli lidem, aby jedni²⁾ druhým mohli pomáhati. 12. Sabinové sešli se v hojném počtu do Říma za příčinou her. 13. Herodot mnoho cest vykonal, aby se poučil. 14. Po bitvě u Salaminy a u Plataj neodvážili se Peršané přejít do Řecka za příčinou vypovězení války. 15. Když Xerxovi bylo od Themistoklea zvěstováno, že Řekové chtejí domů odejít, nepoznal onen, že je to řečeno k jeho³⁾ oklamání. 16. Dobrodiní je to, co nedáváme k vůli sobě, nýbrž k vůli tomu, komu je dáváme. 17. Právem je nazýván lakovcem, kdo koná vše jen⁴⁾ k vůli sobě samému. 18. Rodiče činí často pro své⁵⁾ dítky přemnophé věci, jichž by nečinili nikdy k vůli sobě samým. 19. Návrat z vyhnanství byl Ciceronovi obrazem nesmrtnosti. 20. Lukullus vystrojil jakýmsi Řekům hostinu velmi úpravnou. Když pak tito⁶⁾ pravili: Proč tak veliké útraty děláš k vůli nám? odpověděl onen: Trochu sice⁷⁾ k vůli vám, ale největším dílem k vůli Lukulloví.

XII. Třetí válka Perská.

(Část třetí.)

4. Válečný plán byl ten, aby vojsko pozemské obsadilo Thermopyly, lodstvo pak aby se zakotvilo u Artemisia. Leonidas tedy se 7200 těžkooděnci položil se táborem u Thermopyl, aby hájil vchodu do Řecka. Velestatečně bojováno proti množství barbarův a útoky jejich šťastně odráženy. Leonidas v šiku nemohl býti překonán, ale podlehl zradě. Ničemný Efialtes, veden jsa naději na odměnu, ukázal Peršanům stezku přes horu. Tím⁸⁾ pozbyl Leonidas naděje na vítězství a propustil většinu vojska, aby hájili Isthmu; sám pak asi s 1000 Řeků, v jejichž počtu bylo 300 Sparťanů, umřel smrtí hrdinskou. Jako⁹⁾ hlásají Thermopyly nesmrtnou slávu jména »Leonidas«, tak i často kladenno místo slova »zrácce« jméno Efialtovo.

5. Lodstvo u Artemisia dvakráte se utkalo v boji s nepřítelem,

¹⁾ Ml. II. §. 465. 2. — ²⁾ Ml. II. 467. 4. — ³⁾ Ml. II. §. 466. 3. a. — ⁴⁾ Ml. II. §. 481. 2. — ⁵⁾ Ml. §. 453. 6. — ⁶⁾ Ml. II. §. 482. 4. pozn. — ⁷⁾ Ml. II. §. 449. 2. c.

ale zápaseno nerozhodně. Když pak Thermopyl bylo dobyto, ustoupilo lodstvo řecké k Salamině. Xerxes dobyv Thermopyl táhl na Atheny. Tu způsobil Themistokles s podporou Kimona, syna Miltiadova, že veškeren lid odebral se s majetkem svým na lodi a na blízké ostrovy. Veškeré pak mužstvo zbraně schopné bylo nuceno konati službu vojenskou. Málo starců a někteří kněží zůstali na Akropoli za přičinou obstarávání posvátných obřadů. Před odchodem z Athen byl též Aristeides z vyhnanství povolán na radu Themistokleovu, jenž pro osvobození vlasti se smířil s protivníkem.

(Ml. §§. 332., 333. a., b.)

29. 1. Veliké množství Řeků scházelo se do Olympie každého *) pátého roku. 2. Katilina sebral veliký počet lidí zvrhlých, aby potlačil svobodu obce. 3. Oddělení vojska perského obešlo horu za vedení Efialtova, aby udeřilo na Leonidu ze zadu. 4. Marcellus dobyv Syrakus přivezel do Říma převelikou sílu zlata, stříbra, slonoviny a veliké množství obilí. 5. Mytilenští dávali Pittakovi darem mnoho tisíc jiter pozemkův, ale on přijal jich jen malou částku. 6. Caesar ukončiv války rozdělil národu pro každého muže po **) 10 měřicích obilí, po 10 librách oleje a po 300 sesterciích. 7. Caesar nepovolil nepřátelům mnoho času ke složení zbraně, poněvadž se bál úkladů. 8. Ani ***) král perský neměl tolik peněz, aby mohl podplatiti Epameinondu. 9. Solon zavedl nové peníze, které byly lehčí než staré, aby dluhy občanů byly zmenšeny; proto †) ustanovil, aby občané tolik nových zaplatili, kolik starých byli obdrželi. 10. Šlechetnost má do sebe tolik sily, že nikdo nemí s to, aby ji potlačil. 11. Thebané měli do sebe více sily tělesné než duševní. 12. Nic na světě neděje se bez vůle Boží. 13. To bývalo nejkrajnější usnesení senatu: Ať hledí konsulové, by obec žádné škody nevzala. 14. Pověz, co jest příčinou tak náhlého příchodu! 15. Cvičení a mírnost mohou zachovati i v kmetství něco z dřívější sily. 16. Lež nemá do sebe nic dobrého nebo užitečného. 17. Muž svobodný nemůže snášeti nic hanebného, nic podlého. 18. Mudrc tak vždy duchem svým je na stráži, že se mu nemůže nic nepředvídaného přihoditi. 19. Trpká je smrt těch, kteří připravují něco nesmrtelného. 20. Nic nemůže být pošetilejšího než vyhledávati tím více peněz na cestu, čím méně cesty zbývá. 21. Hled, abys nekáral nic chvály hodného!

*) Ml. II. 469. 4. c. — **) Ml. 178. — ***) Ml. II. §. 482. 4. — †) Ml. II. 453. 6.

(Ml. II. §. 333. c, d, e.)

30. 1. Přátelství lidí zlých nemá do sebe dosti stálosti; pevné přátelství může být jen *) mezi dobrými. 2. Římané dobyvše Karthaginy nalezli málo koristi, ježto Karthagiňané byli ohněm zničili věci nejdrahocennější. 3. Vznešenější z Římanů nevycházeli na veřejnost **) bez průvodce. 4. Alexandr poslal z Indie starší z vojnů zpět do vlasti. 5. Ze všech dobrodiní největší jsou ta, jichž se nám dostává od rodičů. 6. Za nejstatečnější mezi všemi Gally pokládal Caesar Belgy. 7. Nejznаменитější řečníci byli ti, kteří žili v Athenách; z těchto pak ***) všech první byl Demosthenes. 8. Alexandr byl syn Filippa a Olympiady; z těchto oba dva †) odvozovali původ rodu svého od veleslavných bohatýrů: onen od Heraklea, tato od Achillea. 9. P. Cornelius Scipio měl dva syny; jeden z nich porazil Hannibala u Zamy, druhý Antiocha u Magnesie. 10. Po mnohých zápasech v Římě byl dán zákon, aby jeden z konsulů byl volen z lidu. 11. V bitvě u Mutiny padli oba dva konsulové. 12. Vůdce pravil k vojínům: Nás je málo, vojíni, nepřítel je mnoho; & pomocí Boží bud' zvítězíme, nebo statečně zmřeme za vlast svou ††) a za svého krále. 13. Alkibiades od svých nepřátel, jichž měl mnoho, byl obžalován za své nepřítomnosti, protože (prý) †††) překácel Hermovky. 14. Veliké bylo kdysi nepřátelství mezi Athenskými a Megarskými; kdokoli z obce Megarské do Athen byl přišel, ¹⁾ býval trestán. 15. V bitvě u Marathona padlo dle svědectví Herodotova z barbarů 6400, z Atheneanů 192. 16. Thrasybulus měl s sebou 300 ze svých spojenců, když zdvihl válku proti samovládcům. 17. Horatius sestru svou, ††) která byla jednomu z Kuriatiů zasnoubena, probodl, protože oplakávala smrt nepřítele. 18. Čtvero bylo kmenů řeckých, z nich jedni se nazývali Achaiové, druzí Dorové, třetí Ionové, čtvrtí Aeolové.

(Ml. II. §. 334.)

31. 1. Mithridates, muž velikého ducha, převyšujícího důmyslu a statečnosti, vedl tři války proti Římanům. 2. Seneka, muž veliké učenosti, byl učitelem císaře Nerona. 3. Těžkooděnci měli zavazadla po padesáti *) librách. 4. Město Tyrus bylo prý odděleno od pevniny mořskou úžinou čtyř stadií. 5. Po smrti Romulově bylo mezivládí

*) Ml. II. §. 445. 4. b. — **) Ml. II. §. 460. C. c. — ***) Ml. II. §. 453. 6 — †) Ml. II. §. 469. 7. — ††) Ml. II. §. 465. 2. — †††) Ml. II. §. 426. 2. — ¹⁾ Ml. II. §. 410. 2. — ²⁾ Ml. I. §. 178.

jednoroční. 6. Dareios vypravil loďstvo 500 lodí, aby přivedl Řecko pod svou moc. 7. Tyřané darovali Alexandrovi zlatý věnec veliké váhy. 8. Vojevůdce kázel, aby lehkooděnci měli s sebou potravu na tři dny. 9. Když se jedná o velikých vojevůdcích, jmenujeme Epameinondou, Hannibala, Caesara a muže toho druhu. 10. Tis roste velmi pomalu; stoletý strom tisový zdá se být sotva třicetiletý.

XIII. Třetí válka Perská.

(Část čtvrtá.)

6. U Salaminy zakotveno bylo loďstvo řecké čítající 378 trojveslic. Brzy potom přithrlo do zálivu loďstvo perské asi o 900 lodí, neboť čtvrtina celého lodstva byla zničena dílem v bitvách dílem bouřemi. Skoro před očima Xerxovýma veliký byl spor vůdců řeckých o tom, zda jest svésti rozhodný boj u Salaminy či u Isthmu. Ale Themistokles, muž převelikého důmyslu a velerázného ducha, pohnul Xerxa, že boj sveden na místě velmi úzkém, na němž veliký počet lodí perských nemohl se rozvinouti. A^{*)}) tak stalo se, že množství Peršanů podlehlo daleko menšímu počtu Řeků. Touto bitvou námořní způsobeno přemnoho škody Peršanům, ale Xerxes měl přece tolík sil, že i tehdy mohl Řecko pokročit. Aby se to nestalo, opět způsobil Themistokles lsti. Po bitvě u Salaminy totiž radil spojencům, aby s lodstvem táhli do Hellespontu a zbořili mosty. Ale nikdo ze spojenců toho neschvaloval. Proto užil Themistokles této okolnosti k nové lsti. Tajně totiž oznámil Xerxovi po jednom ze svých nejvěrnějších otroků toto:

7. »Themistokles, jenž je příznivcem královým, zdržuje Řeky, aby nepronásledovali lodstva králova a aby nestrhovali mostů; zatím může král beze všeho^{**)} nebezpečenství vrátiti se do Asie.« Král skutečně uvěřil, že věc tak se má, a zůstavil v Řecku Mardonio s jednou částí vojska, s druhou pak částí lidu branného vrátil se do Asie. Řeckové však vypravili roku následujícího své největší vojsko od paměti lidské asi 100.000 vojínů a vytáhli proti Mardoniovi, aby ho z Řecka vypudili. Obojí^{***)} vojska utkala se v bitvě u Plataj r. 479. Peršané byli na hlavní poraženi; sám Mardonios padl a málokterí z barbarů do Asie se vrátili.

8. V touž dobu bojovalo stejným štěstím lodstvo řecké pod vedením Leotychida Lakedaimonského a Xanthippa Athenského v Asii.

^{*)} Ml. II. §. 453. 6. — ^{**) Ml. II. §. 469. 2. — ^{***) Ml. 469. 7.}}

a porazilo barbary u předhoří Mykale a potom na pevnině. Tito pak *) oba dva přijali některé z ostrovů Kykladských do spolku a pluli k Hellspontu, aby zamězili Peršanům z Řecka prchajícím návrat do Asie. Když však poznáno bylo, že mosty jsou již strženy, vrátil se jeden z vůdců, Leotychides Lakedaimonský, do Peloponnesu, druhý pak z nich, Xanthippos Athenský, chtěl se zmocnit Chersonesu a připojiti jej k Athenám. Udeřil tedy na město Sestos, neboť toto město bylo z celého kraje toho největší důležitosti a dobyl ho. Vykonav **) tyto činy vrátil se Xanthippos z jara r. 478. do Athen s velikou slávou.

(Ml. II. §. 335.)

32. 1. V třetí válce Perské byla celá Attika (v moci) Peršanů. 2. Salamis, která náležela Megarským, stala se přičiněním Solonovým (majetkem) Atheňanů. 3. Caesar učinil celou Gallii (majetkem) Římanů. 4. Scipio říkával: Vyhnoti se všelikým nebezpečenstvím, která hrozí přátelství, zdá se mi nejen (znakem) moudrosti, nýbrž (darem) štěstí. 5. Pokládám (za vlastnost) člověka lehkomyslného, nikoli štědrého, slibovati, co nemůže splnit. 6. Co bylo mou (povinností), to jsem vykonal, konejte nyní i vy, co vaší je (povinností). 7. Není mou (vlastnosti) lháti. 8. Jest naší povinností dávati, co je císařovo, císaři, co Božího, Bohu. 9. Jest (znamením) spořivosti vydávati jen tolik peněz, aby vždy něco zbývalo. 10. Oznamte, co je vaším úmyslem! 11. Co bylo na Sicilii zlata, co stříbra, Verres odnesl a obrátil ve svůj prospěch. 12. Císař Titus byl tak velice ochotný a štědrý (= tak veliké ochoty a štědrostí), že nikomu nic ***) neodepřel. 13. Přechod Hannibalův přes Alpy pokládá se za (výkon) neobyčejné vytrvalosti. 14. Kdo dosáhl plných 24 let, jest pokládán za plnoletého. 15. R. 387. před Kr. byl učiněn mfr mezi Peršany a Řeky, jenž slove Antalkidův. 16. Atheňané poznali Sokrata v rozmluvách, (že byl) neobyčejného ducha, v boji, (že byl) veliké statečnosti, při smrti, (že byl) myslí neohrožené.

(Ml. II. §. 336.)

33. 1. Moje svědomí stojí mi za více než řeči všech lidí. 2. Ctnost cení rozkoše nejméně. 3. Q. Fabius se chválí, protože méně cenil nenávist proti sobě než prospěch obce. 4. Čím větší cenu má do sebe obec než majetek soukromý, s tím větší péčí má být spravována. 5. Alexandr vážil si převelice Hefaistiona, s nímž byl vychován. 6. Zna-

*) Ml. II. §. 453. 6. — **) Ml. II. §. 394. — ***) Ml. II. §. 469. 5., 2.

menám, že si mne přemnoho vážíš. 7. Kato odcházeje z Afriky, přivedl do Říma básníka Ennia; to cenil Nepos neméně než kteroukoli velikolepou vítězoslávu nad Sardinii. 8. Za nic nestojí člověk lenivý. 9. Caesar velmi vysoko si cenil život jednotlivých vojínů, ale když toho okolnosti požadovaly, ani svého života za nic nepokládal. 10. Themistokleova činnost v třetí válce Perské tak velikou měla důležitost, že se říci mohlo, že důmyslem jeho jediného osvobozena byla Evropa. 11. Výše ceniti jest to, co je počestné, než to, co je užitečné. 12. Prodáváli se zboží za tolik, za kolik bylo koupeno, nepřináší žádného zisku. 13. Žádná věc není dražší než ta, kterou jsi vykoupil prosbami. 14. Bratr můj najal letos pozemky za tolik, za kolik již před 12 roky byly pronajaty; jedny*) druhý obilí stojí nyní méně, jiné více než oné doby.

XIV. Třetí válka Perská.

(Část pátá).

9. Téhož roku vytáhlo společné lodstvo řecké čítající 100 lodí, z nichž 30 bylo athenských, pod vedením Aristeida a Kimona, aby vypudilo barbary z ostrovů a z pobřežních měst. Kypros opět stal se majetkem Řeků, dobyto i Byzantium, jehož držení bylo převelice ceněno. Ale záměry ty málo se dařily, poněvadž vlastizrádný **) Pausanias stál jim v cestě. Hrdá mysl jeho a chování odpuzovalo spojence, kteří hledali pomoc u spravedlivého Aristeida a statečného **) Kimona. Tito pak oba dva za svou povinnost pokládali hájiti spojencův od křivdy. Pausanias byl sice od vojska odvolán, ale spojenci přenesli r. 478. vrchní velitelství na Aristeida a tím na Athéňany. Athéňané nabývše nejen veliké slávy u všech Řeků nýbrž i vlády nad mnohými obcemi, snažili se obrátiti moc svou na svůj prospěch.

10. Jsouce první ze všech obcí řeckých, domnívali se, že jest jejich úlohou město rozšířiti a pevnými hradbami opevniti, aby bylo baštou postavenou proti barbarům. Proto jali se Athéňané obklopovati město své hradbami a zvláště přístav Peiraieus znova zřizovat. Žádný zajisté přístav v Attice neměl tak velikou důležitost jako tento. Ale Lakedaimonané nic dobrého od Athéňanů se nenadáli; a proto nedůvěrovali jim tím více, čím více moc jejich vzrůstala. Pro toto podezření překáželi jim, aby města hradbami neopevňovali. V té době byla činnost Themistokleova veliké váhy. Tu opět poznali Athéňané velikého ducha jeho ***) a veliký důmysl. Nebot jeho vážnosti

*) Ml. II. §. 469, 6. — **) Ml. II. §. 298. pozn. 2. — ***) Ml. II. §. 465, 4.

pohnuti byvše neopomenuli ničeho v opevňování a v krátké době byly hradby takové výšky, že se mohlo snadno odolati útokům nepřátelským Lakedaimoňané nemohouce tomu zabrániti, smířili se s Atheňany a postoupili jim nadvládu na moři.

(§. 337.)

34. 1. Sluší pamatovati živých, nezapomínati mrtvých. 2. Rodiče pamatuji na své^{*)} dítky ve všech věcech. 3. Málo kteří z nás pamatuji své^{*)} pradědy. 4. Na povinnosti své^{*)} pamatovati má ten, na koho byly vloženy. 5. Člověk vděčný vzpomíná si na ty, od nichž obdržel dobrodiní. 6. Alkibiades se slzami v očích přijímal laskavost svých spoluobčanů, rozpomínaje se na trpkost doby dřívější. 7. Římané dlouho nemohli zapomenout strachu, který jim byl nahnal Hannibal. 8. Jsme lidé smrtelní; toho buďte vždy pamětli, toho nikdy nezapomínejte!⁹ Cicero píše: Když jsem toto psal, mnoho jiného mi přicházelo na mysl, ale vše to napsati jsem nemohl.¹⁰ Často mi přichází na mysl otec můj,¹¹) jenž říkával: Uč se, hochu, a buď pamětliiv příkázání Božích.¹² 11. Aristeides odcházejí do vyhnanství zdvihl ruce své^{*)} k nebi a pravil: Kéž, bohové nesmrtelní, moji spoluobčané jsou zdrávi, kéž jsou v blahobytu a blaženi, aby jím nikdy nepřišel na mysl Aristeides!¹³ Nešlechetník bude jednou s bolestí vzpomínati neřestí svých.¹⁴ 13. Horatius probodl sestru svou řka: Odejdi odsud k svému ženichovi, zapomenuvši bratří mrtvých i bratra živého, zapomenuvši vlasti své!

(Ml. II. §. 338.)

35. 1. Cicero žaloval Verra a usvědčil ho z velikých zločinů; ale tento odešel do vyhnanství, dříve než byl odsouzen. 2. Milo byl žalován z násilí a byl odsouzen, ačkoli ho hájil Cicero velmi horlivě. 3. I nejlepší občané někdy před soud pohnáni byli ze zradы od svých protivníků. 4. Rod Klaudijský odmítl předejmení »Lucius«, poněvadž z dvou příslušníků rodu (toho), kteří ono předejmení měli, jeden z loupeže usvědčen byl, druhý z vraždy. 5. Marcellus jsa konsulem dal^{**}) odpraviti asi 70 lidí, kteří byli odsouzeni ze zradы. 6. Miltiades byl obžalován ze zradы, protože (prý^{***}) Paru dobyti nechtěl; ztráty hrdla byl sice osvobozen, ale byl pokutován 50 talenty. 7. Mnozí z těch, kteří spravovali provincie římské, byli žalováni z vyděračství. 8. Horatius byl hrdla odsouzen, protože probodl sestru svou; ale byl (trestu toho) osvo-

^{*)} Ml. II. 465. 2. — ^{**) Ml. II. §. 472. 4. — ^{***}) Ml. II. §. 426. 2.}

bozen, protože obec zachránil. 9. Když Alkibiades uslyšel, že ho Athéňané hrdla odsoudili, nevrátil se domů, ale pomáhal nepřátelům vlasti své. *) 10. Caesar pravil: Z největší nespravedlivosti ať jsem odsouzen, nepokládám-li váš život, vojíni, za dražší než blaho své. 11. Řeč míti v hromadě lidu nebylo dovoleno tomu, kdo byl odsouzen z vydírání. 12. Kteří z úkladné vraždy obžalováni a usvědčeni jsou, ti obyčejně bývají hrdla odsouzeni. 13. Za našich časů zřídka se stává, že někdo je žalován pro travištvi.

(Ml. II. §. 339.)

36. 1. Mnozí pozdě želí ztraceného času; ztracený čas nikdy se nevráti. 2. Nečiní ničeho, čeho bys později pykal, aneb co by tě mrzelo! 3. Jiných lidí se obyčejně **) více stydíme než sebe. 4. Nestydí se za nezbytnou práci! 5. Ani moudrý Sokrates nestyděl se přiznatí, že mnoho neví. 6. Caesar praví: Gallové často ustanovují se na něčem, čeho brzy pykají. 7. Všem bylo líto Cicerona, když viděli učatou hlavu jeho na řečiště vystavenu. 8. Když Hannibal ***) se dověděl o porážce bratra svého Hasdrubala u Metaura, naříkal nad osudem Karthaginy. 9. Athéňané hrdla odsoudili Sokrata, ale brzy litovali činu toho. 10. Měj slitování nad námi, Pane! 11. Pro zločiny Tarquiniové znechutila se Římanům vláda královská. 12. Hnusí se mi totéž tisíckrát slyšeti. 13. Alexandr říkával: Raději chci v bitvě být přemožen, než styděti se za své vítězství. 14. Moudrý nečiní nic, čeho by mohl pykat. 15. Xerxes přehlíže vojsko a lodstvo na břehu Hellespontu pravil: Želím toho, že život lidský je krátký; líto je mi tak velikého množství lidí protože nikdo z nich po stu letech na živé nebude.

XV. Třetí válka Perská.

(Óást šestá).

11. Vážnosti Themistokleovy brzy ubývalo. Athéňané počali v poměrech šťastných zapomínati velikých zásluh jeho pro nové činy, jež Aristeides a Kimon byli vykonali v míru i ve válce. Kimon byl volen rok co rok do počtu 10 strategův a naplňoval slávou jména svého celé Řecko. Měl za otce Miltiada, vítěze marathonského, a za matku Hegesipylu, jak shora jsme řekli; narodil pak se asi r. 505. před Kr. Kimon měl veliké nadání ducha otcova a byl vzdělán ve

*) Ml. II. §. 465, 2. — **) Ml. II. §. 474, 4. — ***) Ml. II. §. 484, 3.

všem, co příslušelo synu urozeného občana. Měl dosti výmluvnosti, velikou zkušenost ve vojenství i ve správě státu, tak že brzy domohl se předního místa v obci. Byl velice poctivý, šlechetný, vlivný a osobně statečný; i není s podivením, že měl lid městský ve své moci, že požíval veliké vážnosti u spojenců a že byl miláčkem vojska. Kimon dobyl pobřeží makedonského a thrackého; založil tam osady a některé ostrovy připojil k spolku athenskému buď po dobrém anebo násilím.

12. Ačkoli tedy těmito zásluhami lesk slávy Themistokleovy byl zastiňován, přece mnohem nebezpečnější bylo záští Lakedaimonských proti němu. Atheňané pak nechtice vzbuditi válku s Lakedaimonskými, nedbali rad Themistokleových a raději dávali přednost Kimonovi, jenž přál Spartánům a požíval u nich veliké vážnosti. Ale v krátké době věci dospely tam, že Themistokles byl vypovězen ostrakismem r. 470., aniž kdy Atheňané za čin ten se zastyděli. Kimon byl pak předním mužem v Athénách. Postaven byv v čelo lodstva a vojska, dobyl opět všech zemí a ostrovův až po Bospor, které byly přivedeny pod moc perskou, a přidružil je k spolku athenskému. Největší však čin jeho ve vojenství byla bitva u Eurymedonta. Jsa vůdcem lodstva 300 lodí utkal se s lodstvem perským 350 lodí pod vůdcem Tithraustem u řeky Eurymedonta r. 465., přemohl je a vysadiv^{*)}) vojsko na pevninu, potřel veliké sbory perské. Tímto^{**)}) pak vítězstvím Řekové maloasijskí byli osvobozeni od Peršanův a mnoho obcí připojilo se k Atheňanům.

13. Mezitím byl Pausanias povolán do Sparty a pohnán před soud. Trestu hrdelního byl sice osvobozen, ale pokutován penži. Když pak později odešel o své újmě k vojsku a tam osnoval nejhorské záměry, aby vlast barbarům zradil, povolán opět do Sparty. Tam^{**)} když přišel a poznal, že může býti usvědčen ze zrady a hrdla od-souzen, utekl se do chrámu Athenina, kde zahynul hladem r. 466. Po smrti Pausaniově Spartáne počali stíhati též Themistoklea, jenž žil ve vyhnanství v Argu. Lakedaimoňané totiž obviňovali ho v Athénách, že (prý^{***}) měl spolek s králem perským a že byl účasten záměru Pausaniových. Ale protivníkům slavného^{†)} onoho Atheňana nikdy se nepodařilo, aby jej usvědčili z nejhanebnějšího zločinu. Nicméně byl Themistokles obžalován ze zrady.

14. Záštím Spartánu a nepřátelstvím Kimonovým se stalo, že

^{*)} Ml. II. §. 394. — ^{**)} Ml. II. §. 453. 6. — ^{***}) Ml. II. §. 426. 2. — ^{†)} Ml. II. §. 298. pozn. 2.

byl Themistokles za své nepřítomnosti hrdla odsouzen. Od^{*)} té doby neviděl se v Řecku dosť bezpečným. Nikdo z celého Řecka neměl slitování nad mužem, jenž hotov byl krev svou prolévat za svobodu všech Řeků, nikdo nestyděl se, že muže onoho stíhají ti, jež on zchránil, nikomu se nehnusila nespravedlnost předních obcí řeckých. Není tedy divu, že Themistokles vyštíván byv od celého Řecka odebral se r. 465. do Efesa a odtud do Sus ke králi Artaxerxovi. Tento maje slitování nad osudem muže toho, dal mu město Magnesii; tam Themistokles žil ještě^{**)} 6 let aniž co^{***)} nepřátelského proti vlasti své zamýšlel nebo podnikl.

(Ml. II. §. 340.)

37. 1. Římanům velice záleželo na tom, aby Karthagina byla zbořena. 2. Více na tom záleží, jaký jsi, než jaký úřad zastáváš. 3. Občanům vždy bude záležeti na dobré správě obce. 4. Hladovému málo na tom záleží, zda bere pokrmy z nádoby zlaté či z hliněné. 5. Vzhledem k vítězství našich vojsk velice na tom záleží, aby i vůdce i vojáni i ostatní občané konali (svou) povinnost. 6. Mnoho mi na tom záleží, zda podniknutá práce tě mrzí nebo se ti hnusí či tě obveseluje. 7. Nám, vašim učitelům, mnoho záleží na pečlivém vychování a pravém vzdělání vašem! 8. Theofrastos umíráje vinil prý přírodu těmito slovy: Příroda dala dlouhý život jelenům a havranům, jimž na tom nic nezáleží, krátký však lidem, jimž na tom velice záleží. 9. Všem nám záleží na tom, abychom byli zdraví; dobré zdraví je pokládati za veliké bohatství. 10. Nezáleží tolik na tom, co mluvíte, kolik na tom, co konáte. 11. Rozumní občané neříkají, že jim[†] nic nezáleží na vychování mládeže. 12. Nejvíce záleží při všech věcech na pomoci Boží.

(Ml. II. §. 341.)

38. 1. Miltiadova činnost ve válce byla veliké důležitosti, poněvadž byl znalý obyčeje perského i vedení války. 2. Římané zvítězili nad Gally zvláště také uměním obléhacím, kteréžto věci tito byli nezkušeni. 3. Kdo je si vědom nějaké ohavnosti, tomu všecka místa zdají se být plná nebezpečenství a hrůzy. 4. Člověk zdravého rozumu má být si vědom svých práv a pamětliv svých povinností. 5. Všickni

^{*)} Ml. II. §. 379. 5. b.; 453, 6. — ^{**)} Ml. II. §. 481. 2. — ^{***)} Ml. II. §. 469. 2. — [†] Ml. II. §. 466. 3. a.

dobří nenávidí člověka dobrodiní nepamětlivého. 6. Alexandr byl již od dětství velmi ctižádostiv. 7. Dareios, král Perský, byl velmi žádostiv válčení. 8. Samojediný člověk ze všech druhů živočichů jest účasten rozumu a přemýšlení; zvířata nejvíce tím liší se od člověka, že [†]) nejsou účastna rozumu a řeči. 9. Prchliví lidé nejsou sebe mocni. 10. Nepos praví o Mardoniovi, že byl i osobně statečný i plný rozhovahy. 11. Čím je hoch pravdy milovnější, tím je milejší svým druhům i učitelům. 12. Regulus osvědčil se mužem velmi vlasteneckým. 13. Hannibal byl otužilý proti zimě i proti vedru. 14. Lidé práce se stítíci a peněz chtiví snadno se dávají^{**)} pohnouti k věcem hanebným.

XVI. Třetí válka Perská.

(Část sedmá.)

15. Zatím strana, která zastávala věc lidu, vznikala rok co rok a náčelníci její počali mítí u lidu větší vážnost než náčelníci šlechty. Mimo to některí spojenci nechtěli odváděti penězitých příspěvků do společné pokladny a odpadávali od spolku. Ale Athéňanům velice na tom záleželo, aby moc jejich^{***)} se nezmenšovala, protože nedůvěrovali Lakedaimoňanům. Proto vysláno lodstvo pod vedením Kimona, jenž odpadlé přinutil buď po dobrém budnásilím k spolku se vrátiti. Když pak Kimon r. 465. domů se vrátil, byl obžalován od Efialta a Periklea, náčelníků strany nepřátelské, že (prý[†]) od krále makedonského dal se podplatiti. Obvinění toho byl sice osvobozen, ale ctižádostivému^{††}) Perikleovi mnoho na tom záleželo, aby se zbavil Kimona. Proto Perikles neopomenuл přiležitosti, kterou mu sami protivníci dali.

16. Nedlouho totiž potom vyslali Athéňané 4000 těžkooděnců na pomoc Sparťanům v třetí válce Messenské, byvše pohnuti hlavně vážnosti Kimonovou. Avšak Sparťané nedůvěřujíce vojsku athenskému poslali je zpět domů. Tím ovšem příznivcům svým v Athenách velice uškodili. Neboť Athéňané těžce nesouce tuto pohunu, vypověděli r. 459. ostrakismem vlasteneckého Kimona. Ale když potom mnohými válkami moc athenská byla seslabena, všickni počali pohrešovati zkušeného ve válkách Kimona. Sám Perikles radil, aby Kimon do vlasti byl opět povolán, což se stalo r. 454.

17. Kimon, pamětliv jsa povinnosti své k vlasti, zjednal mír s nejmocnějšími obcemi a postaven byv v čelo lodstva o 200 lodích vytáhl

[†]) Ml. II, §. 436. 1. — ^{**) Ml. II, §. 473. d. — ^{***) Ml. §. 466. 3. b. — ^{††}) Ml. II, §. 426. 2. — ^{†††}) Ml. 298, pozn. 2.}}

proti Peršanům. Udeřil r. 450. na ostrov Kypros, větší část ho dobyl, ale obléhaje město Kition zemřel r. 449. Ostatní strategové zatajili vojsku smrt Kimonova, neboť se domnivali, že mnoho na tom záleží, aby vojsko se nedovědělo o smrti vůdce toho. 30 dní ještě¹⁾ roznečování vojíni vážnosti jména Kimonova k bojechtivosti. Konečně Řekové udeřili na Peršany u kyperského města Salaminy a na hlavu je porazili. Bitvou touto ukončeny války, jež vedeny po 40 let. Mír sice nebyl mezi Řeky a Peršany uzavřen, ale od²⁾ té doby vojska perská do Evropy již nepřišla a Řekové maloasijskí byli osvobozeni od panství perského.

O d a t i v ě.

(Ml. II. §. 342.)

39. 1. Prehlivému ustupuj; rozumně mu ustupuje³⁾ odvrátíš mnoho zlého. 2. Cicero přispíval svým⁴⁾ přátelům ve všech nebezpečenstvích. 3. Konon odebral se ke králi perskému, aby tím snáze přinesl pomoc spoluobčanům svým. 4. Všechno ti schází, schází-li ti zdraví. 5. Za druhé války Perské Lakedaimoňané poslali příliš pozdě pomocná vojska Atheňanům. 6. Iason, samovládce Thessalský, raději chtěl vydati se v nebezpečenství smrti než nebyti při příteli zápasicím o čest. 7. Caesar vyložil stručně odcházejícím knížatům aedujským zásluhy své o Aeduje. 8. Caesar sám určoval odmény nejstatečnějším vojínům. 9. Kdo jedněm⁵⁾ odnimá to, co druhým dává, ten nemůže být nazýván štědrý.

(Ml. II. §. 343.)

40. 1. Ciceronovi téměř každodenně přinášeny byly dopisy od přátel. 2. Pompeius nečinil na nikoho útlak, aby činil náklad na vojsko.⁶⁾ 3. Co působí tělu rozkoš, to⁷⁾ způsobuje obyčejně spolu i bolest. 4. Atheňané mínili, že proti vůli Alkibiadově žádná škoda nemůže se obci státi. 5. Themistokleovi, když nemohl pohnouti Eurybiada k rozhodnému boji, velmi vhodná věc se přihodila; Aristeides totiž přinesl zprávu, že lodstvo řecké jest odevšad obklíčeno. 6. Když Caesar

¹⁾ Ml. II. §. 481. 2. — ²⁾ Ml. §. 379. 5. b. — ³⁾ Ml. II. §. 396. 3. b. — ⁴⁾ Ml. II. §. 465. 2. — ⁵⁾ Ml. II. §. 469. 6. — ⁶⁾ Ml. II. §. 457. 3. — ⁷⁾ Ml. II. §. 470. 5.

bližil se k hradbám a branám města Gergovie, ženy shazovaly šatstvo i zlato se zdi. 7. Karel IV., král Český, dával přednost míru před válkou. 8. Timoleon Korinthský kladl svobodu spoluobčanů nad život bratrův. 9. Prozrazuje lakotu výše klásti peníze než přátelství. 10. Alexandr nestavěl žádné písemné památky starohylé výše než básně Homerovy. 11. Po bitvě u Salaminy nikomu mezi Řeky nedávána přednost před Themistokleem. 12. Caeser neodvažoval se svěřiti svůj život jízdě gallské. 13. Themistokles byl nucen svěřiti se ochraně krále perského. 14. Když Hannibal přiblížil se k městu, nahnal Římanům veliký strach. 15. Aristeides svou*) spravedlností a zdrželivosti vzbudil podiv všech. 16. Básník Aischylos účastnil se bitvy u Marathonu. 17. Komu je neznámo, že tři sta Spartanů u Thermopyl se vrhlo na nepřátele a že všichni do jednoho zahynuli? 18. Vůdcové římští často vydali se na smrt, aby vzbudili bojovnost vojnů. 19. Pompeius byl od Římanů učiněn velitelem ~~ye~~ vše námořské. 20. Artaxerxes vyžádal (si) od Atheneanů Isikrata za vůdce, aby **) jej postavil v čelo vojska námezdňeho. 21. Za času císařů stavěn byl v čele tábora legat. 22. Caeser učiniv T. Labiena velitelem vystavěného opevnění na levém břehu Rhodanu, pospíšil velikými pochody do Italie. 23. Jakmile Alkibiades počal veleti vojsku, nemohli Lakedaimoňané ani na zemi ani na moři být s vojsko athenské. 24. Numa Pompilius ustanoval, aby pontifikové dohlíželi na bohoslužby. 25. Konon stál v čele lodstva, jež Artaxerxes vypravil proti Lakedaimonským. 26. Po smrti Hamilkarově byl v čele sborů karthaginských Hasdrubal a vykonal velké činy. 27. U Thermopyl nové sbory perské často vystřídaly unavené, ale nemohly přemoci Řekův. 28. Filippos, král Makedonský, zemřel, když mu bylo 47 let; po něm nastoupil syn jeho Alexandr. 29. P. Kornelius Scipio vrazil první na Hannibala u řeky Rhodanu.

(Ml. II. §. 344.)

41. 1. Když Římané vedli válku s králem Pyrrhem, lékař tohoto přistoupil k vrchnímu veliteli Fabriciovi a sliboval, že otráví krále. 2. Příchodem Platajanů přibylo Atheneanům bojovnosti. 3. Kimon zaplativ pokutu, kterou otec jeho Miltiades byl pokutován, vstoupil brzy v život veřejný. 4. Když Peršané přiblížili se k Attice, žádali Atheneané Lakedaimoňanů za pomoc. 5. P. Kornelius Scipio odešel z Říma,

*) Ml. II. §. 465. 2. **) Ml. II. §. 450. 4. b. aa).

poněvadž nechtěl dostaviti se k soudu, a (co byl) živ se nevrátil. 6. Přítel přispívá příteli i v největších nebezpečenstvích. 7. Konon setkal se u Knida s lodstvem lakedaimonským a zahnal je na útek. 8. Různý osud potkává lidi stejně smýšlející i jednající. 9. Jakmile oznameno bylo, že Caesar se blíží, veliká hrůza připadla na vojsko Pompejovo. 10. Když chtěl Caesar rozmlouvat s Ariovistem, posadil na koně vojiny (z) legie, jimž nejvíce důvěroval, a svěřil se jejich ochraně. 11. Kdo ukládá lenochu práci, zároveň*) zasazuje (mu) těžkou ránu. §3. Gallové vhasovali při pohřbech do ohně věci, které bývaly mrtvým dražé. 13. U Římanů nezřídka se stávalo, že praporečníci nesli prapory do středu nepřátel, aby rozohnili vojiny k větší statečnosti. 14. Miltiades sešikovav**) vojsko na úpatí hory, rozkázal udeřiti na nepřátele. 15. Básníci vypravují o gigantech, že zdvihli válku proti bohům. 16. Hannibal způsobil Římanům největší pohromy. 17. Agathokles vtrhnuv do Afriky porazil Hannona s 30.000 Punův a táborem se položil u pátého milníku od Karthaginy; touto porážkou tak veliká hrůza byla Punům nahnána, že nikdo se neodvážil mu na odpor se postaviti. 18. Hannibal vynikl daleko nad ostatní vojevůdce karthaginské důmyslem a statečností. 19. Čestná smrt jest nad hanebný útek. (20. Zda Epameinondas nepředčel netoliko ostatní Thebany ale i tehdejší Řeky slávou válečnou? 21. Koho je tajno, že rozumem předčime zvířata? 22. O Alexandrovi, Hannibalovi, Scipionovi a Caesarovi se soudí, že vynikali mezi všemi vojevůdci starověku. 23. Čteme, že Zeuxis vynikal nad ostatní malíře své doby. 24. Mezi básníky řeckými vynikají Homer, Pindar a Sofokles.

(Ml. II. §. 345.)

42. 1. Když Řekové u Salaminy ustanovili domů se vrátili, jenž Themistokles odporoval tomuto záměru. 2. Kdo všemu věří, vypravuje zároveň*) všechno všem. 3. Arverňan Vercingetorix uložil ostatním obcím rukojmí a ustanovil (k) tomu den. 4. Peršané u Marathonu dali se na útek, obávajíce se, by nebyli zaskočeni. 5. Marius pravil: Někteří mi závidí (této) pocty; nuže ať závidí (mi) též namáhání a nebezpečenství, jimiž***) oné jsem dosáhl. 6. Raději chci, aby odpůrcové moji mně záviděli, než aby mne litovali. 7. Nejvíce se závidí jiným chvály a slávy. 8. Lakomci budou jiným vždy záviděti (pass.). 9. Makedoňané především obírali se válkou. 10. Povinnosti

*) Ml. II. §. 470. 5. — **) Ml. II. §. 394. — ***) Ml. II. §. 378. 16. c).

řečníkovou jest i v dobách nebezpečných raditi spoluobčanům a je zrazovati. 11. Slepý *) Appius přemluvil Římany, aby nepřijímal od Pyrrha podmínek míru. 12. Miltiades přesvědčil ostatní vůdce, že jest prospěšnější s Peršany v šiku zápasiti než (za) hradbami se hájiti. 13. Eurybiades nemohl býti přemluven, aby u Salaminy svedl bitvu s Peršany. 14. Lakedaimoňané byli přesvědčeni, že Pausanias straní králi perskému. 15. Spartané učili se poslouchati zákonů již od dětství.**) 16. Nejlepší vojáci jsou ti, kteří jsou ve zbrani vycvičeni a na slovo poslušni vůdce. 17. S Pompeiem spoluobčané souhlasili, spojenci ho poslouchali, nepřátelé byli poslušni. 18. Předkové naši horlivě se oddávali orbě. 19. Někdy ten, kdo dychtí státi v čele obce, vyhledává převratův. 20. Thrasybulos nařídil, aby v boji bylo šetřeno spoluobčanů. 21. Vojínové prosili velmi často Alexandra, aby šetřil svého zdraví. 22. Ani chrámů božích od Xerxa nebylo ušetřeno. 23. Lékař Machaon léčil rány bohatýrů před Trojí. 24. Žádným ***) lékařem nemohou vy léčeny býti všechny nemoci. 25. Hřich jest hněvati se na ty, které jsme povinni milovati. 26. Nesluší nevražiti na vojiny zajaté, kteří zachovávají věrnost vojevůdcí svému.

(Ml. II. §. 346.)

43. 1. Soudce nemá býti ani přátelský žalobníku †) ani nepřátelský obžalovanému. 2. Království Numidské sousedilo s Karthaginany. 3. Ostrov Salamis je blízký Athenám. 4. Remové byli z Belgů nejbližší Gallům. 5. Marius byl shledán nejschopnějším řečí pobuřujících. 6. Numa mnil, že v obci válečné více králů bude podobno Romulovi než jemu. ‡‡) 7. P. Krassus chtěl býti podoben Kyrovi a Alexandrovi, ale osvědčil se velmi nepodobným mnohým Krassům †††). 8. Mladistvý Mikythos pokládaje Epameinondu za sobě podobného přemlouval tohoto nejlepšího svého přítele, aby úplatek vzal od krále perského. 9. Demosthenes byl vrstevníkem a největším nepřítelem makedonského krále Filippa. 10. Velmi důvěrným přítelem Attikovým byl M. Tullius Cicero. Tento si tak oblíbil onoho, že ani bratr Quintus nebyl mu dražším ani lepším přítelem. 11. Nebylo většího nepřítele národa Římského nad Hannibala. 12. Za přátele (si) volte (lidí) sobě podobné! 13. Jest pravděpodobno, že Themistokles v Magnesii zemřel byv zachvácen těžkou nemocí. 14. Starci jsouce smrti velmi blízko

*) Ml. II. §. 298. pozn. 2. — **) Ml. II. §. 455. 1. a). — ***) Ml. II. §. 469. 5. —

†) Ml. II. 455. c. — ‡‡) Ml. II. 470. 6. — †††) Ml. II. §. 458. 4. c.

více se (jí) bojí než mladíci. 15. Kdyby byl Antiochos chtěl poslechnouti rady Hannibalovy, byl by o světovládu zápasil blíže Tibera než Thermopyl. 16. Místa řekám nejbližě položená zdála se Řimanům nejhodnější k táboru. 17. Čím větší jest sláva, tím bližší závisti.

XVII. O Perikleovi.

(Část prvá.)

1. V Athenách byly dvě strany, z nichž jedna hájila zájmů lidu, druhá šlechty. Oběma stávali v čele muži urození, kteří vynikali nad ostatní důmyslem, slávou válečnou nebo státnickou. V počtu těchto byli Solon, Peisistratos, Kleisthenes, Miltiades, Themistokles, Aristeides, Kimon a Perikles. Z nich všech nejdéle podržel náčelnictví Perikles.

Perikles, syn mykalského vítěze*) nad Peršany Xanthippa, narodil se r. 493. Vyučen byl hudbě od Damona a vzdělán ve filosofii nejprve od Zenona, později od nejdůvěrnějšího přítele svého Anaxagory. V jinošství účastnil se výprav válečných a osvědčil se vojínem rázným a statečným. Ježto byl podoben samovládci Peisistratovi, vyhýbal se zrakům lidským, aby neupadl v nepřízeň u svých spoluobčanů. Teprve, když starší lidé pomřeli, kteří pamatovali Peisistrata, nastoupil dráhu veřejnou. Po příkladu otcově dal přednost všem lidu před věci šlechty. Nejprve přimlouval se s Efialtem za zákon, kterým se ustanovovalo, aby se nějaká částka peněz z obecní pokladnice rozdílela chudým občanům; potom dal návrh, aby porotci dostávali mzdu.

(Ml. II. §§. 347., 348.)

44. 1. Když Dareios marně obléhal Babylon, uřezal si Zopyros nos, uši a rty a přeběhl do Babylona; brzy potom od Babylonských byl ustanoven za vůdce vydal město králi Dareiovu. 2. Přílišná svoboda přechází v přílišnou porobu jak**) jednotlivcům tak i celým národům. 3. Epaineinondas nehledal vlády pro sebe, nýbrž pro (svou) vlast. 4. Mnozí zjednávají veliké bohatství, ale obyčejně nevědí, komu je zjednávají. 5. Caesar velice se staral o své vojíny. 6. Athénané ohradili své město a chrámy bohů hradbami; a tím***) dobře pečovali o bezpečnost všech Řekův. 7. V pochybnostech tázávali se starší Řekové o radu Apollona. 8. Dobří občané pečují nejen o zájmy své, nýbrž i o obec. 9. Caesar táhna do Britannie zůstavil Labiena

*) Ml. II. 455. 1. c. — **) Ml. II. §. 476. 2. b. — ***) Ml. II. §. 453. 6.

na pevnině, aby chránil přístavu a obstarával zásobování. 10. Cicero pečoval o blaho obce více než o svůj život. 11. Vojevůdce stává v bitvě často na výšině, aby odtud viděl na bojiště. 12. Pochlebníků právě tak se varovati budeš jako zlolajčív. 13. Augustus postaral se o vysloužilce. 14. Caesar obléhaje Alesii měl se na pozoru nejen před výpady z města, nýbrž i před útoky Gallů, kteří přinášeli pomoc Alesii. 15. Zákon zjednává občanům jistotu o majetku. 16. Statečný voják nebojí se smrti. 17. 1. Římané se báli někdy*) o vládu svou a o legie své. 18. Cicero praví: O město naše i o vlast se bojím, proti níž tak četní nepřátelé osnují záměry bohaprázdné. 19. Elpinike, sestra Kimonova, vdala se za bohatého Kalliu, aby mohla být zaplacena pokuta 50 talentů. 20. Augustus vzal si za manželku Livii Drusillu, která byla vdána za Klaudia Nerona. 21. Dareios Kodomannos chtěl vdáti dceru svou za Alexandru. 22. Dva Tarquiniové oženili se se dvěma dcerami krále Servia Tullia.

(Ml. II. §§. 349.—351.)

45. 1. Vidíte, že unaveným i holá země jest velmi milým lůžkem. 2. Plujícímu z Černého moře Bosporem**) na***) levé straně jest Asie, na***) pravé Evropa. 3. Sestupujeme-li s Kapitolia na forum, jest po***) pravé straně chrám Saturna, po***) levé chrám Svornosti. 4. Epiktetovi byl boháčem ten, komu stačilo to, co měl. 5. Ejhle, tu ti propuštěnec sestupuje s Palatia a z domu svého; má pro rozkoš venkovské sídlo půvabné na podměstí, několik mimo to velkostatků. 6. Nač nám připomínáš výhody války a zapomínáš na dobrodiní míru? 7. Tu ti jezdec přiletí a zvěstuje, že Hannibal byl přemožen u Noly. 8. Ty mi ještě hájíš držost tohohle člověka? 9. Povinnosti převzaté dlužno vám bedlivě zachovávat. 10. Cokoli jsem na se vzal (pass.), to vše vzal jsem na se v zájmu obce; pro sebe žádné přízně jsem nevyhledával. 11. Atheňané byvše přemoženi u Kozi řeky musili přijmouti velekruté podmínky míru. 12. Alexandrem vyhledávána byla sláva válečná v odlehlych zemích. 13. Život mladistvého Themistoklea rodičům prý se nelíbil. 14. Mínení chátry zřídka uznává se od rozumných mužů za dobré.

XVIII. O Perikleovi.

(Část druhá.)

2. Roku 460. Perikles přemluvil Athénany, aby přenesli s Delu do Athén pokladnici, do které odváděny byly peníze od spojenců na

*) Ml. II. §. 482. 3. — **) Ml. II. §. 378. 16. a). — ***) Ml. II. §. 379. 1. a)

stavbu lodí a vypravení sborů vojenských. Ukazoval totiž (na to), že jest se báti, aby peníze ty nestaly se majetkem Peloponnesanů, největších nepřátel jejich. Nedlouho potom Spartané přinesli pomoc Dorům, proti nimž Fokové zdvihli válku. Po šťastném skončení této války pokusil se vůdce vojska spartského obnoviti nadvládu Thebanů, již byli ztratili za války Perské. Týž vůdce byv vyzýván od některých optimatů athenských, táhl do Attiky a položil se táborem blízko bojotského města Tanagry.

3. Malá byla tenkráte vojenská moc Athéňanů, ježto jedno^{*)} od dělení loďstva posláno bylo do Egypta, druhé obléhalo ostrov Aiginu. Ale Perikleovi přece se podařilo, že za krátko vypraveno bylo vojsko o 14 tisících mužův. U Tanagry obojí vojsko se utkalo. V bitvě této přátelé Kimona, muže ne nepodobného Aristeidovi, udatně bojující všickni do jednoho padli. Než jezdové thessalští přešli k Lakedaimoňanům, čímž způsobena byla Athéňanům veliká pohroma.

4. Athéňané byvše přemoženi neklesli na myslí. Vtrhli brzy potom do Bojotie a rozprášili Thebany. Na to pak vypudivše^{**) straníky spartské odevzdali správu obcí bojotských demokratům, uložili 100 rukojní Lokridě, Aiginam odňali lodi a přivtělili je k panství svému; připojili pak k městu svému Peiraieus dluhými hradbami a tím velice se postarali o bezpečnost občanů. Tehdy byli Athéňané na nejvyšším vrcholu svého štěstí; stáli v čele skoro veškerého Řecka, vládli nad ostrovy moře Egejského, měli spolek s velemocnými obcemi jak řeckými tak thrackými.}

Z toho, co svrchu řečeno, je dosti zjevno, že Athéňané tenkráte vynikali nad ostatní obce slávou válečnou. Vizme nyní, jakými se osvědčovali v míru!

(Ml. II. §. 352.)

46. 1. M. Licinius Krassus měl veliké jméní. 2. Cicero měl dvě děti, syna a dceru. 3. Lidé stížení důtkou censorškou, neměli přístupu k čestným úřadům. 4. Přemnophé ostrovy a obce přímořské měly přátelství a spolek s Athéňany. 5. Themistokles měl osobní nepřátelství proti Aristeidovi. 6. Čteme, že Nepos měl důvěrné styky s Ciceronem a Attikem. 7. Člověk má podobnost s Bohem. 8. Hostinný svazek poutal Kimona s Lakedaimoňany. 9. V srdci^{***}) našem jest neukojitelná jakási^{†)} touha vypátrati pravdu. 10. Tělo lidské má v sobě

^{*)} Ml. II. §. 469. 6. — ^{**)} Ml. II. §. 394. c.; §. 453. 6. — ^{***}) Ml. II. §. 458. 4. a. — ^{†)} Ml. II. §. 469. 3.

velkou silu tepla. 11. Kornelie, dcera Scipiona Afrického staršího, jež provdána byla za T. Sempronia Grakcha, měla dva syny; jednomu bylo jméno Tiberius, druhému Gaius. 12. C. Muciovi po^{*)} ztrátě pravice dánou prý bylo příjmi »Levička«. 13. Staří spisovatelé vypravují, že pastýřovi, jenž vychoval Romula a Rema, říkali Faustulus. 14. Romulus dal po porážce Sabinů Jovovi příjmi Feretrius a zaslíbil mu chrám. 15. L. Katilina měl velikou silu i duševní i tělesnou, ale mysl zlou a zvrhlou. 16. Ifikrates měl do sebe takovou zkušenosť ve vojenství, že ho dějepisci kladou nadě všechny vrstevníky jeho. 17. Ty máš [= tvou povinností jest] pozorovati, co se děje. 18. Těší mne, že jste se^{**) ziněpili; měli jste [= vaši povinností bylo] již dávno své mravy napraviti. 19. Oresta již od dětství^{***)} poutalo důvěrné přátelství s Pyladem.}

XIX. O Perikleovi.

(Část třetí.)

5. Perikleovi velice na tom záleželo, aby i nejchudší občané mohli se účastnití správy obce. Proto tedy[†] pečoval o to, aby několiko porotci nýbrž i radní páni a vojáci dostávali mzdu. Také jinými prostředky staral se o blahobyt občanů. Když po válkách perských převeliký počet občanů shrnul se do Athén, nedostávalo se mnohým z nich včetně k životu potřebných. I bylo postarati se o ně, aby nevyhledávali převratů. Proto Perikles hledal způsobu, kterým by odpomohl nedostatku v lidu. Stavěl každoročně šedesát trojeslic a dával na ně občany, jež najímal za osm⁺⁺ min. Tím postaral se o občany i zjednal obci bezpečnost. Ježto pak Athéňanům bylo se obávati, aby spojenici neodpadli (od nich), poslal do osad mnoho tisíc osadníků, aby⁺⁺⁺ udržovali spojence v poslušenství.

6. Tedy Athéňané, kteří věkem a silami tělesnými byli způsobilí, živili se vojenstvím v službách obce. Aby pak i ostatní dav měl podíl na výdělku a aby se nedávala mzda zahalečům, radil Perikles národu, aby konány byly na obecní náklad velikolepé práce. Tak i ti, kteří zůstávali v městě, měli nemenší příležitost bráti peníze z obecní pokladny, než ti, kteří konali službu vojenskou na lodích nebo u vojska pozemského. Vystavěn Parthenon, zasvěcený Atheně, zřízeny Propy-

^{*)} Ml. II. §. 394. — ^{**) Ml. II. §. 458. 4. a.; Ml. II. §. 455. 4. b. — ^{***)} Ml. II. §. 455. 4. a. — [†] Ml. II. §. 453. 6. — ⁺⁺) Ml. I. §. 176. 4. — ⁺⁺⁺) Ml. II. §. 450. 4. b. aa).}

la je hradní, zlatá socha Athény vytvořena Feidiou, jenž na všechny ty práce dohlížel pro přátelství, jež ho poutalo s Perikleem.

7. Toho času obírali se také Athéňané obzvláště horlivé uměním a vědami. Vynikali mezi básníky Aischylos, Sofokles, Euripides, kteří skládali tragedie, a Aristofanes, jenž v komediích káral hrnou a žertem mravy lidu i jednotlivců. V Athénách žil po nějaký čas i Herodot, otec dějepisu, a Thukydides, nejslovnutnější dějepisec řecky. Do Athen přicházeli tenkráté mnozí "učenci", z nichž jední^{*)} zpýtovali přírodu, druzí vtipněji než pravdivěji^{††} pojednávali o největších záhadách a prohlašovali, že jediné oni jsou moudří a mohou jiné vzdělati naukami moudrosti. Oním říkali týsikové, témto sofisté. Sofisté přispěli velmi mnoho k zdokonalení řečnické. Mezi řečníky slyšul především Perikles, jemuž pro sílu a důraznost v řeči dánno bylo přijmí "olympský".

8. Athéňané nemohli udržet pozemské nadvlády na dlouho. V Boiotii totiž povstala vzpoura; Tolmides, vůdce vojska athenského, přes zrazování^{‡‡} Perikleovo svědli nerozvážně bitvu u Koroneie, byl poražen a zabit r. 446. Tím pak^{†††} se stalo, že Boiotie, Fokis, Lokris, Euboie a Megara odpadly od Athéňanů a Sparťané vtrhli do Attiky. Perikles však podplativ je a přemluviv, aby odtáhli, šťastně válčil v Euboii a učinil opět ostrov tento (majetek) athenským. S Lakedaimonany zjednal mír třicetiletý. Ježto předvídal v myslí budoucí bouři, usiloval po veškerý tento čas o to, aby nadvláda námořní byla upewněna a aby vojsko pozemské bylo vypraveno. Tudíž udeřil s vojskem na spojence, kteří byli odpadli, a přimutil je vrátiti se k poslušenství. Z těch pak nejtvrdosíjnější si vedli Samšti.

(Ml. II. §. 353.)

47. 1. Pokračujte, jinochové, a oddávejte se horlivě zaměstnání, v kterém jste nyní, abyste mohli být sobě ke cti, přátelům k užitku, státu k prospěchu! 2. Přátelství s národem Římským nebylo mnohým králům ani k ochraně ani k ozdobě, nýbrž k záhubě. 3. Soudeové vyšetřují vždy, komu zločin byl k dobrému. 4. Když Agesilaos přitáhl do Egypta králi na pomoc, byly mu poslány darem nejdrahocennější masti a vénee; ale on je dal otrokům. 5. Amuliovi byla na škodu vlastní jeho[†] ukrutnost. 6. Caesar poslal napřed oddělení vojínův,

^{*)} Ml. §. 475. b. — ^{**) Ml. II. §. 460. 1. c., B. — ^{***) Ml. II. §. 469. 6. —}}

^{††} Ml. §. 462. 3. b. — ^{†††} Ml. II. §. 394. c. — ^{††††} Ml. II. §. 453. 6. — [†] Ml. II. 466. 3. a.

aby¹⁾ vyvolili místo pro tábor. 7. Themistokles jsa ve vyhnání vyvolil (si) Magnesii za obydlí, kterou mu král byl daroval. 8. Scipio a Hannibal vyvolili (si) k rozmluvě místo uprostřed obojího vojska. 9. Caesar, když uslyšel o záměrech Helvetiů, připravil s největší pečlivostí vše, co bylo k užitku války; provincii uložil co²⁾ největší počet vojínův a určil lhůtu k té věci. 10. Nevykládej sobě za chválu, co jiným vytýkáš za chybu!³⁾ 11. Atheňan jakýsi kladl filosofu Anacharsovi za potupu, protože se narodil v Skythii, ale tento odpověděl: Mně vlast má⁴⁾ jest k necti, ty vlasti své. 12. Fabiovi, dějepisci římskému, nebylo vykládáno za chválu, že maloval. 13. Atheňané vykládali Miltiadovi za vinu, že nedobyl Para. 14. Atheňané kladli sobě za chybu porážku v Sicilii. 15. Atheňané vykládali Kimonovi ve zlé, že příliš přál Sparťanům. 16. Jako k hěhání kůň, k orání vůl, k slídění pes, tak člověk způsobilý jest k dvěma věcem, k pochopování a jednání. 17. Příroda dala člověku ruce schopné k přemnohým uměním. 18. Povinností rozvážlivého vůdce jest připravovati netoliko vše, co je k válce nutné, ale i co jest pro ni vhodné a užitečné. 19. Za dob pohnutých ustanovován býval diktator k vedení války neb k urovnání stavu obce. 20. Když Vercingetorix spatřil pomocná vojska Gallů s hradu Alesia, připravil vše k výpadu a vytrhl z města.

XX. O Perikleovi.

(Část čtvrtá.)

9. Samští totiž odstranivše tajně rukojmí, které jim Perikles byl uložil, odpadli od Atheňanův a postavili loďstvo o 70 lodích proti loďstvu athenskému, jež čítalo 44 lodi. Ač Samští měli číselnou převahu, byli přemoženi a město jejich obleženo. Potom †) Perikles odtáhl s částí vojska proti Foiničanům, kteří přicházeli Samským na pomoc. Zatím Melissos, vůdce samský, přemluvil své spoluobčany, aby uderili na Athenské. Tito tedy učinili útok, obdrželi pole a přivezli mnoho potřeb válečných do města. Perikles uslyšev o nehodě vojska, rychle přišel svým na pomoc. Přemohl Melissa, který se s ním utkal v poli, rozprášil nepřátele a sevřel město obležením. Po devítiměsíčním obléhání Samští se vzdali.

10. Perikles šťastně válčiv v Pontu připravil s největším úsilím loďstvo i vojsko pozemské, neboť předvídal, že brzy bude zápas o náčelnictví mezi Atheňany a Lakedaimonskými. Roku 434. již hrozila

¹⁾ Ml. II. 450. 4. b. aa). — ²⁾ Ml. II. 464. 5. b) dd) — ³⁾ Ml. II. §. 465. 2.

†) Ml. II. §. 453. 6.

(vypuknouti) válka. Perikles totiž přemluvil národ, aby přispěli ku pomoci Korkyrským obleženým od Korintanův a vešli ve spolek s onou ostrovní mocí námořní. Když národ ustanovil přispěti ku pomoci, vysláno deset lodí, jimž velel Lakedaimonios, syn Kimonův. Potom ještě více lodí bylo vypraveno; příchod jejich, ač tam připluly teprve*) ke konci bitvy, způsobil, že Korintští odtáhli z nerozhodné bitvy. Proto tito nevražili na Athéňany a popuzovali spojence své, zejména Lakedaimonany, aby pozdvihli zbraň na Athenské.

11. Lakedaimonané tedy žádali skrze vyslance, aby Athéňané vrátili svobodu všem spojencům. Když toho národ Athenský Lakedaimonanům k vůli neučinil, vznikla válka, jež slove Peloponneská.

Odpůrcové Perikleovi stíhali na počátku války nejdůvěrnější přátele jeho velikou záští. Anaxagoras byv obžalován z rušení náboženství utekl tajně z města. Feidu obviňovali z krádeže a, když (ho) nemohli usvědčiti, vykládali mu za hřich, že umístil velmi zdařilou podobiznu svou a Perikleovu na štitu Athénině. A toto**) obviňování bylo výtečnému umělcí na záhubu. Neboť uvržen byl do vězení a v něm umřel. Nedlouho potom vypukla v Athénách morová rána, jež mnohé zachvátila.***) Když toto od odpůrců bylo dáváno za vinu Perikleovi, Athéňané tomu uvěřili a snadno dali se přemluvit, aby odňali Perikleovi vrchní moc velitelskou a pokutovali jej patnácti talenty. Perikles přeživ celý dům svůj zemřel r. 429.

O ablativě.

(Ml. II. §. 355.)

48. 1. Z Rhodu budeme konati cestu do Athen, z Athen plujeme do Tarenta, z Tarenta do Syrakus; ze Syrakus odcestujeme do Karthaginy, z Karthaginy do Říma. 2. M'. Kurius Dentatus povolán byl z venkova do radnice, od pluhu k nejvyššímu úřadu. 3. Zítra vrátí se bratr z venkova. Pošlu jej k tobě, neodcházej z domova! 4. Sicilie obklopena jest ná všech stranách mořem. 5. Zatím co Ariovistus a Caesar na koních rozmlouvali, přistoupili jezdci Ariovistovi blíže k pahorku. 6. Caesar pokusil se hned na pochodě dobývat Novioduna. 7. Šípy visely lučištníkům na rameni. 8. Pompeius odtáhl z okolí Říma k Brundisiu a od Brundisia přepravil sbory své dō.

*) Ml. II. §. 481. 2. — **) Ml. II. 453. 6. — ***) Ml. II. §. 473. 2. b.

Dyrrhachia. 9. Kato, jemuž později říkali Censorius, byl z prastarého municipia Tuskula. 10. Dido přišla do Afriky z města Tyra. 11. Z Gad, města (to) hispanského, přišel muž jakýsi do Říma, aby uviděl dějepisce T. Livia; jakmile jej spatřil, ihned vrátil se domů. 12. Z osady Massilie dováželo se mnoho zboží do vnitřní Gallie.

(Ml. II. §. 356.)

49. 1. Cn. Marcius, jenž později slul Koriolský, jsa na stráži nejen nepřátele odrazil, nýbrž i otevřenou branou do Koriol vnikl; tím se stalo, že Římané města dobyli. 2. Mnohem větší část Římanů utekla po^{*)} nešťastném boji s Gally za Tiberu do Vej než přímo do Říma. 3. Caesar pospíšil s pěti legiemi do zadní Gallie, kudy (tam) nejbližší cesta vedla. 4. Když Caesar^{**)} stíhal Helvetie, kázal dovážeti obilí po řece Araru. 5. Všem, kteří jdou po silnici Appiově, padají do očí náhrobky slavných Římanů, postavené v pravo i v levo. 6. Ceres hledala uloupenou dceru svou Proserpinu po zemi i moři.

(Ml. §. 357.)

50. 1. Když Alexandr zemřel v Babyloně, vzniklo v Athenách vzbouření proti Makedonům. 2. Demaratos, otec krále Tarquinia, přišel z Korintha do Etrurie a usadil se s majetkem svým v Tarquiniích. 3. Blížícím se Gallům vytáhl vstříc diktator Kamillus se čtyřmi legiemi a položil se táborem na místě příhodném. 4. Peršané u Marathonu neváhali bojovati s Atheňany ani na místě nejnepříznivějším, poněvadž spolehali na počet lidu válečného; byli však poraženi. Athenáni postavili na místě tom vštězné znamení. 5. Slunce nezapadá vždy na témž místě. 6. Po bitvě u Noly r. 215. př. Kr. poprvé pookrál národ Římský; po celém městě rozhlasila se pověst o vítězství Marcellově, po celé Italii bylo ohromné veselí. 7. Vítězům olympijským vzdávány byly nejvyšší pocty po celém Řecku. 8. Neodevzdáš-li dopisu na pravém místě, urazíš toho, kdo (ti jej) dal. 9. Alkibiades byl povinen ctiti Periklea jako svého otce. 10. Malá hrstka Řeků postavila se Xerxovi na odpor v Thermopylách; ale všichni do jednoho na tom místě zahynuli. 11. Romulus a Remus založili město v těch místech, kde byli pohozeni a vychováni. 12. Spartané netázali se, kolik je nepřátel, nýbrž na kterém místě jsou. 13. Egyptané a Baby-

^{*)} Ml. II. §. 394. c. — ^{**) Ml. II. §. 484. 3.}

loňané vynakládali všemožnou péči na poznání hvězd. 14. Romula vřadili Římané mezi bohy. 15. Zřídka stavěni bývali do prvního říku vojínové osvědčené statečnosti. 6. Vypravuje se, že Platonovi spícímu v kolébce včely usedly na rty. 17. Antonius dal napsati na Caesarovu sochu, kterou umístil na řečniště: Otec velmi zasloužilému. 18. Za nejstarších časů byl v Římě pokládán lid takřka za otroky. 19. Scipionové byli počítáni mezi nejslavnější vůdce. 20. Vyhnanství jmíno bylo od starých Římanů za největší neštěstí.

XXI. O válce Peloponneské.

(Část prvá.)

1. Athéňané nesložili zbraní po smrti Perikleově, nýbrž pod vůdci Kleonem, Nikiou, Demosthenem a jinými neustále bojovali na zemi i na moři. R. 428. přinesena byla z Mytileny, největšího města na Lesbu, zpráva do Athen, že větší díl ostrova toho odpadl. Vojsko athenské poslané proti Mytilenským zahnalo je v několika šťastných bitvách, svedených na místě příznivém, dovnitř hradeb a sevřelo město obležením. Při největším nedostatku ustanovili oligarchové vypadnutí branami, udeřiti na nepřitele a bud' jej zahnati nebo šiky jeho proraziti. Proto ozbrojili lid, aby tím snáze to provedli. Ale rozhněvaný lid přinutil oligarchy se šlechtou, aby vydali město athenskému vůdci Pachetovi. Tento pak kázel odvést šlechtice na Tenedos a z Teneda do Athen.

2. Když v Athenách o tom se jednalo, zvítězil návrh Kleonův, aby vyhlazeno bylo plémě Mytilenské: Ať jsou usmrčeni muži zbraněschopní, ať děti i ženy prodávají se do otroctví. Ihned vyslána loď, aby odnesla rozkazy Pachetovi. Toto velmi kruté usnesení lidu nebylo schvalováno od mnohých upřímných vlastenců; ba i lid litoval brzy toho činu. Proto na prosbu vyslanců Mytilenských úřadové nazejtří konali znova sněm. Na^{*)} přímluvu Diodota bylo rozhodnuto, aby hradby mytilenské srovnány byly se zemí, aby lodi a pole byly vydány lidu Athenskému a původcové vzbouření aby byli mečem popraveni. Jiná loď byvší vyslána dohonila dřívější a v čas donesla tento rozkaz vůdci.

3. Hradby tedy byly zbořeny a zajatci, kteří byli v Athenách, popraveni. Pole rozdělena byla na několik dílů; jednotliví Lesbané obdrželi po jednom dílu, ale byli povinni platiti každoročně nájemné,

^{*)} MI. II. §. 394. c.

jež rozdělováno bylo mezi 2700 Atheňanů. Nedlouho potom Lakedaimoňané proti slibu a právu dali popravit ty, kteří v Platajích po dvě léta byvše obleženi vzdali se Lakedaimoňanům. Podobným způsobem také v jiných městech vítězové zuřili proti přemoženým. — Potom ještě¹⁾ po 6 let bojováno bylo se střídavým štěstím. Nejslavnější bitvy byly v okolí ostrova Sfakterie a u města Amsipole. Koněčné Nikias, jenž po smrti Perikleově považován byl za nejzkušenějšího ve válce i v správě obce, zjednal mír mezi dvěma nejmocnějšími obcemi Řecka, když i Kleon Athenský i Brasidas Lakedaimonský padli v jedné a též bitvě, kteří spoluobčany své k válce použovati neprestávali.

(Ml. II. §. 358. 1. 2.)

51.1. Alkibiades pokusil se osvoboditi vlast od panství lakedaimonského. **2.** Aristogeiton a Harmodios hodlali osvoboditi vlast svou od samovládce. **3.** Když Cicero odešel do vyhnanství, polehlil mu velice v starostech jeho²⁾ Attikus. **4.** Hannibal, když byl dům jeho obléhán ozbroyenci, požil jedu řka: Sprostme národ Římský nesmírné starosti, ježto uznává za dlouhé vyčkávati smrti starcovy. **5.** Římané sprostili Scipiona předpisu zákona a zvolili jej konsulem, když mu bylo 25 roků. **6.** Zařítili nepřátelé bývali olupování o zbraň i šat; Thrasybulus chválili, že³⁾ oloupil padlé spoluobčany jen o zbraň. **7.** Můžeme býtí připraveni o statky své, nikoli o etnost aneb o moudrost. **8.** Athené odhalili Peršanům u Marathonu i u Plataj tábor i zavazadla. **9.** Hannibal vyslovil se, že Římané snáze mohou býtí zbaveni města než vlády. **10.** Caesar posunul věž k městu, aby zbavovala hradby obránců. **11.** Římský šik byl v bitvě u Trebie s obou stran bez jezdců. **12.** Verengetorix usiloval o to, aby zbavil vojsko římské dovozu. **13.** Město Videù bylo r. 1683. po Kr. obléženo dlouho od nepřátel; obyvatelé města byli bez obilí a bez zbraně. I zoufali již nad spásou svou. Ale příchodem věrných a statečných spojenců bylo jim v nouzi i v strachu polehčeno. **Nepřítel** poražen a město sproštěno nebezpečenství. **14.** Blažen jest, kdo jest prost viny; vesel bývá, kdo jest prost starostí. **15.** Sama přirozenost nás upomíná každodenně, jak málo potřebujeme. **16.** Vypravuje se, že maličkého Hierona, potřebujícího lidské pomoci, živily včely. **17.** Athené měli v prvních válkách perských nedostatek lodí. **18.** Duch silný a vznesený je prost vši úzkosti a bázni. **19.** Snadno je zmocnití se města zbaveného posádky, snadno podvrátiti obec

¹⁾ Ml. II. §. 481. 2. — ²⁾) Ml. II. §. 465. 1. — ³⁾) Ml. II. §. 436. 4.

zbavenou úřadů. 20. Žádný den nebudí prázden cvičení (plur.). 21. Prusias dal Hannibalovi tvrz bez (=zbavenou) vojínů. 22. Sicilie nebyla dlouho prosta samovládců. 23. Řečiště římské nikdy nebylo prázdro do dobrých řečníků.

(Ml. II. §. 358. 3. 4.)

52. 1. Xerxes se obával, aby Řekové nestrhli mosty hellespontské a jemu nezamezili návratu do Asie. 2. Přirozenost, nikoli trest má odvracet lidi od křivdy. 3. Cicero pravil: O Verrovi bude se někdo domnívat, že může ruce své zdržeti od stříbra Sicilianů? 4. Lékaři předpisují nemocným horečkou, aby zdržovali se potravy. 5. Labienus zdržoval sejbitvy, ale nehnul se s místa svého. 6. Censorové vyloučovali ze senátu a z trůje občany, které shledali nehodnými. 7. Lodi Caesarovy nemohly se hnouti z toho místa, na které byly bouří zahnány. 8. Caesar zdržoval své od bitvy a měl pro^{*)} přitomnost dost na tom zabraňovati nepřsteli v pochodu, v loupežení, v pustošení a v picování. 9. Herodot vypravuje, že u Skythů otroci odráželi od území pány (své) vrátiliví se z výpravy jako cizince. 10. Gallové vzbouřivše se usilovali hlavně o to, aby odtrhli vůdce od vojska, vojsko od zavazadel. 11. Scipio zamezil Numantským veškerý dovoz; ~~čadiž~~ 15měsíčním obléháním byvše vysíleni, z města ustoupili a Římanům je vydali. 12. Když Helvetiové^{**)} nemohli odehnati obhájce s opevnění na břehu Rhodanu zřízeného, upustili od tohoto svého pokusu a umínilí si vytáhnouti jinou cestou z území svého. 13. Kimon byl poslán se 200 trojveslic do Kypru, aby zahnal Peršany z té krajiny. 14. Cicero přinutil Kátilinu ustoupiti z města a tím svalil veliké břímě s šíji Římanů. 15. Xerxes byl i před bitvou salaminskou i před bitvou platajskou od Themistoklea vytištěn z výhodného postavení. 16. Za války občanské byl básník Vergilius dvakráte přinucen vzdáti se držení svých pozemků; poprvé mu je Augustus vrátil, podruhé dal mu statek v Kampanii. 17. Ač vojnové^{**}) Caesarovi srazili se se sbory Afraniovými na místě nepříznivém, přece přinutili je sestoupiti s výšiny. 18. Q. Fabius po bitvě u Kanen byv jmenován diktatorem, pozoroval pochody Hannibalovy, ustupoval málo z cesty a ukrýval se na místech lesnatých; tímto způsobem seslabil sily Hannibalovy a osvobodil Řím od záhuby. 19. Druidové, kněží gallští, vyloučovali z bohoslužeb i soukromníky i národy. 20. Mnoho občanů římských

^{*)} Ml. II. §. 380. 1. b. — ^{**) Ml. II. §. 484. 3.}

bylo vyobcováno od Maria a Sully, mnoho od Antonia a Oktaviana. 21. Kdo u Římanů byl vyobcován, tomu bylo ustoupiti z města a Italie a statky jeho byly zabaveny. 22. Bdělostí Ciceronovou byl Katilina zbaven naděje na konsulat. 23. Vypravovalo se o P. Scipionovi a bratu jeho Luciovi,*) že se mnoho od sebe liší. 24. Jest povinností přítele nesouhlasiti s přitelem, chybije-li. 25. Attikus opustil Italii, ježto toužil vzdálen býti války občanské. 26. Caesar nebyl si vědom žádného činu, kterým by byl si odcizil některého přítele. 27. Nic není tak cizi občanům, jako nepřispěti státu v poměrech nešťastných. 28. Kato, jemuž dáno bylo příjmi Utický, pokládal nepřiměřeným své důstojnosti býti poslušen Caesara.

(Ml. II. §. 359.)

53. 1. Aeneas, jehož vedením Trojané přišli do Italie, zrodil se prý z bohyň Venuše. 2. Askanius, syn Aeneův, založil Albu Dlouhou. Proto **) vypravují spisovatelé římští, že Albané pocházelci od Trojanů. 3. Herakles, syn Diův, přišel po usmrcení Geryona do Latia se stádein podivuhodné krásy. Místa ta tehdy spravoval Evandr, jenž pocházel z věšťkyně Karmenty a přišel z Peloponnesu. 4. Servius Tullius stal se v Římě králem, ač pocházel z rodu velmi nízkého. 5. Aristoteles pravil komusi chlubícímu se, že pochlází velké a slavné obce: Na tom nezáleží, odkud pocházíš, nýbrž na tom, zda jsi občanem hodným slavné vlasti své. 6. Tarquinius Hrdý vdal dceru za Oktavia Mamilia Tuskulského. Tento byl z Latinů nejurozenější; pocházel prý od Odyssea. 7. Agathokles, pocházející z nízkého a sprostého rodu, dostal se na trůn královský. 8. Alkibiades pocházel z vysokého rodu. 9. Vergilius oslavuje Augusta, jakoby (byl) pocházel od Aenea a Venuše. 10. Nioba, z níž se narodilo sedm synův a sedm dcer, byla dcera Tantalova.

(Ml. II. §. 360.)

54. 1. Scipio Africký odnesl si obzvláštní slávu ze skončení druhé války Punské, nad niž Římané nevedli ani větší ani nebezpečnější. 2. Kdo byl výmluvnější nad Demosthena? 3. Zda můžeme si mysliti sochy krásnější soch Feidiových, nad něž prý ničeho v tom oboru nebylo dokonalejšího? 4. Nic není milování hodnějšího nad člověka zbožného a šlechetného. 5. Miltiades porazil Peršany u Ma-

*) Ml. II. §. 458. 4. c. — **) Ml. II. §. 453. 6.

rathona a vrátil se s vojskem do Athen rychleji, než se kdo nadál. 6. Vojsko Xerxovo bylo nad očekávání veliké. 7. Když Caesar nad pomyslení rychle přišel k území Belgů, vypravili k němu poslance Remové, kteří jsou z Belgů nejbližší Gallii. 8. Za války Africké se stalo — neuvěřitelnou! —, že méně než třicet jezdců gallských zahnalo s místa dva tisíce maurských. 9. Hamilkar potlačil sbory žoldnéřů, kteří odpadli od Karthagiňanů; žoldnéřů oněch bylo více než 100.000. 10. V bitvě u Noly padlo přes 5000 Punů, Římanův ani tisíc. 11. Ciceron byl zavražděn, když mu bylo přes 63 léta. 12. Hannibal byl zvolen od Karthagiňanů za vůdce, když mu nebylo ještě 25 let.

XXII. O válce Peloponneské.

(Část druhá.)

4. Mír Nikiuů na padesát let učiněný zachován byl jen¹⁾ šest let. Léta totiž 416. Segestané žádali za pomoc Atheňanů, když nemohli odraziti Selinuntských od území svého. Ačkoli Nikias se šlechtici se přimlouval, aby stát vzdaloval se této války, přece na radu Alkibiadova bylo převeliké loďstvo vypraveno, aby osvobodilo Sicilii od panství Syrakusanů, spojenců Selinuntských. A²⁾) v čelo loďstva toho postaven byl Alkibiades, za spoluúdce mu dáni Nikias a Lamachos.

5. Alkibiades pocházejí z velmi vznešeného rodu byl mladý muž ke všemu schopný a důmyslný; měl do sebe tolik předností i vad, že nic nad něho nebylo znamenitějšího v žádném³⁾ oboru života. Proto když byly Hermovky pokáceny nebo zohaveny, které byly v městě Athenách, mnílo se, že Alkibiades to učinil. Avšak odpůrci jej obžalovali teprve tu, když odešel z domova do války. Byl tedy zpět domů povolán, aby se hájil před soudem. Na cestě však tajně se vzdálil od svých strážců a uslyšev, že byl v nepřítomnosti své od souzen na smrt a statky jeho zabaveny, utekl se do Sparty.

6. Nikias a Lamachos, kteří tehdy řídili podniky válečné, udeřili na město Syrakusy a opanovali pahorek nad městem strmici. Tím zamezili dovoz nepřátelům v městě uzavřeným. Proto Syrakusané žádali pomoci na Lakedaimoňanech. Od těchto poslán byl Gylippos a obsadil místa k boji příhodná. Ve dvou bitvách byl sice přemožen, ale v třetí srazil se s nepřáteli, odrazil je od města a osvobodil Syrakusany obležení se strany, kde souvisely s pevnou zemí. Když však

¹⁾ Ml. II. §. 481. 2. — ²⁾ Ml. II. §. 453. 6. — ³⁾ Ml. II. §. 469. 2.

Atheňané od války na pevnině obrátili se k válce na moři, povolal Gylippos loďstvo z Lakedaimona s pomocnými zástupy. To zvěděvše i Atheňané vypravili zálohu do Sicilie. Také Peloponnesané poslali pomocné vojsko Syrakusanům, jakoby válka celého Řecka byla přenesena do Sicilie.

(Ml. II. 361.)

55 1. Roku 146. př. Kr. Římané rozbořili Karthaginu, vyplenili Korinth. 2. Ve dne jest pracovati, v noci odpočívat. 3. Kde se sejdeme dnes večer? 4. Arabové v zimě i v létě probíhají zemí svou. 5. Toho času, kterého Xerxes táhl na Řecko, bojovali Karthagiňané proti Řekům sicilským. 6. Konsulové a praetorové římští nastupovali úřad 15. března *), později 1. ledna. 7. Za starých časů všichni národnové poslouchali králů. 8. Pythagoras žil v Italii za té doby, kdy Brutus osvobodil vlast. 9. Alexandr přepravil se asi s 30.000 pěchoty a 5.000 jízdy na počátku jara roku 334. př. Kr. do Asie, aby vyvrátil říši Perskou. 10. Těší připomínati si na konci stáří, co konáno na počátku chlapectví. 11. Zřejmo, že za první války Punské změnilo se smýšlení národa Římského. 12. Když Perikles stál v čele obce, byla velikolepá díla v Athenách vystavěna. 13. Veliké množství lidu scházelo se do Říma za sněmování i při hrách obecných. 14. Někteří kmenové, kteří nemají styků obchodních, slýchají sotva třikrát nebo čtyřikrát do roka zprávu o věcech, které se jinde staly. 15. Dvakrát v tomto roce byla v Praze povodeň; z jara i v létě řeka Vltava zatopila sousední pozemky. 16. Třikrát za den obyčejně *) jídáme. 17. Senat nazval Arjovista králem a přítelem národa Římského za konsulatu Caesarova. 18. Slyšeli jsme, že Markus Kato učil se v stáří řeckému jazyku. 19. Vypravují, že v míru nebylo Germanům společného úřadu. 20. Lakedaimoňané zabraňovali v třetí válce Perské Atheňanům opevňovati město; v těchto poměrech velké ceny byla činnost Themistokleova. On zajisté samojediný obezřelostí svou a důmyslem způsobil, že hradby athenské byly vystavěny. 21. Statečnost Koriolanova zastrkvala se ve válce s Volsky. 22. Kdyby byli Římané obleženým Saguntanům v čas pomoc přinesli, byli by válku s Hannibalem vedli v Hispanii. 23. Za tři hodiny může člověk ujít 10.000 (dvou)kroků. 24. Cestu, kterou Helvetiové stěží vykonali za dvacet dní, urazil Caesar za jediný den. 25. Pompeius skončil válku s loupežníky v třech měsících.

*) Ml. I. §§. 267., 268. — *) Ml. II. 474. 4.

(Ml. II. §. 362.)

56. 1. Caesar oženil se s Kornelií, jejíž otec Cinna rok před tím usmrcen byl od svých vojínův. 2. Ohlížej se také na ty soudce, kteří budou souditi o tobě po mnoha letech! 3. Hamílkár padl v boji s Vettóny roku 229.; devět let před tím přišel do Hispanie s devítiletým synem svým Hannibalem. 4. Válka Peloponneská vypukla roku 431. př. Kr.; třetího roku nato zemřel Perikles. 5. Homer žil prý mnoho let před Romulem. 6. Řím založen byl prý roku 394^a po vyhlazení Troje. 7. Vypravuje se o Galleych, že přešli Alpy o 200 let dříve, než Řím zapálili. 8. Karthago zničena byla roku sedmistého potom, co byla založena. 9. V posledních třiceti letech stát náš nedvědil válek; doufáme, že ani v příštích třech desíletích válek nepovede. 10. Roku 183. zemřel Hannibal i Scipio, kteří před méně než 20 lety ještě^b) proti sobě stáli u Zamy; tomuto bylo přes 50, onomu přes 60 let.

XXIII. O válce Peloponneské.

(Část třetí.)

7. Atheňané stále drželi se v tábore lodním u Syrakus, ač trpěli velice nezdravým podnebím; města však dobýti nemohli. Za těchto poměrů radil Demosthenes, aby odtáhli od Syrakus. Této rady uposlechl Nikias a ustanovil jdobu odchodu na den 27.^c) srpna 413. V noci zatměl se měsíc a tím všickni byli polekáni; i povérčivý^c) Nikias dal se pohnouti, aby o měsíc déle zůstal v této krajině. Ale to bylo všem k záhubě veliké. V málo dnech potom totiž Atheňané přinuceni byvše sraziti se s nepřáteli v těsninách mořských byli poraženi. Vůdce Eurymedon velmi udaně bojuje v prvním šiku padl první; 30 lodí, v jichž čele stál, bylo zapáleno. Demosthenes a Nikias vysadili vojsko na zemi, domnívajíce se, že bezpečnější bude útěk pevninou. Sedmdesáti lodí od nich opuštěných zmocnil se Gylippos a potom pronásledoval utíkající, jež dílem zajal, dílem pobil. Zajaté dva vojevůdce athenské Syrakusané dali odpraviti, přes 6000 zajatcův uvrhli do lomů, jež byly státním vězením. Tak zahynulo veliké ono vojsko athenské třetího roku potom, co přitáhlo k Sicilii.

^a) Ml. II. 481. 2. — ^b) Ml. I. §§. 267., 268. — ^c) Ml. II. 298. pozn. 2.

(Ml. II. §. 364.)

57. 1. Dopisy milých přátel čítáme s rozkoší. 2. Zda bylo by bývalo užitečno Marku Krassovi věděti, že zahyne potupně a hanebně za Eufratem? 3. Atheňané svedli u Marathonu bitvu na úpatí hory s nevídáným uměním a neobyčejnou silou. Po bitvě vrátili se do města s největší rychlostí; zvěděli totiž, že Peršané hodlají udeřiti na Athény zbavené obhájců. **4.** Známo jest, že staří Germáni bojovali s Římany se svrchovanou odvahou a statečností. **5.** Sparťané s největší pečlivostí cvičili síly tělesné. **6.** Massilští zachovávali smlouvu s Římany s největší svědomitostí. **7.** Cicero pravil Katilinovi: Odejdi z města k největšímu blahu obce a k své záhubě a zkáze! **8.** Kimon upadnuv do nemoci umřel k nejtrpčímu žalu všech Athénanů. **9.** Císař Vitellius byl smýkán městem Římem k veliké hanbě. **10.** Alexandr Veliký učinil mnoho změn ve vojenství k převelikému prospěchu. **11.** Rychle prospívají žáci, kteří se učí předmětům soustavně; těžko podržujeme v paměti to, čemu se učíme bez pořádku. **12.** M. Kato nejmenoval vůdců války Punské, nýbrž zaznamenal děje beze jmen; také ostatní války až do praetury Servia Galby vylíčil stejným způsobem. **13.** Q. Fabius poznal, že válka musí být daleko jiným způsobem vedena než před tím. **14.** Vojínům Labienovým bylo rozkázáno vstupovati na lodi v největší tichosti, aby nepřátele ničeho nepozorovali. **15.** Gallové slezli v tichosti hrad římský, ale Manlius bděl a zachránil takto Kapitolium. **16.** Katilina skrýval zchytrale vše, co zamýšlel. **17.** Lidé zbožní doufají, že duše^{*)} jejich bude věčně žít; v té zajisté naději rádi umírají. **18.** V jakém strachu žijí lidé zlí, když se blíží hodina smrti? **19.** Nevinní mohou s klidnou myslí snášeti i ztrátu všeho majetku svého. **20.** Stateční vojáci následují vůdce svého do boje s takovou srdnatostí, že nebojí se ani smrti. **21.** Venkováné chodívají v letě obyčejně bosí. **22.** Málo vojevůdců zemřelo podobně jako Epameinondas. **23.** Caesar vypravuje, že Ariovist vládl ukrutně. **24.** Solon získal podivuhodným způsobem ostrov Salaminu rodnému městu svému. **25.** Vojsko Antemnatů bylo přemoženo, když nepřátsky bylo vpadlo do území římského. **26.** Jugurtha jedno mocí, druhé lstí vykonával. **27.** Polykrates zmocnil se trůnu násilím a podvodem. **28.** Žertem říci pravdu aniž koho^{**)} uraziti prozrazuje velké umění.

*) Ml. II. §. 458. 4. a. — **) Ml. II. §. 469. 2.

(Ml. II. §. 365.)

58. 1. Dne 15. března roku 44. př. Kr. spiklenci přišli do radnice s meči, aby zabili Caesara. 2. Miltiades vyplul se 70 loďmi proti ostrovu Paru. 3. Předkové naši vyšli se vším lidem ze starých sídel, aby (si) vyhledali nové vlasti. 4. Ač Peršané s nesmírným vojskem přitrhli do Attiky, Atheňané si nezoufali. 5. U Caesara čteme, že Arioivist pospišil se všemi zástupy svými k opanování Vesontiona. 6. Když Agesilaos^{*)} vracel se s vojskem domů, zanechal v Asii Peisandra s velikým loďstvem. 7. Hannibal překročil s 50.000 pěších, 9.000 jezdců a 337 slony Pyreneje a táhl s těmito sbory do Italie. 8. Jakmile Katilina byl zpraven, že Q. Metellus s třemi legiemi položil se táborem na úpatí hory a s druhé strany že Antonius s vojskem se blíží, zbaven byv všeliké naděje na útěk ustanovil zkusiští štěstí válečné.

(Ml. II. §. 366.)

59. 1. Caesar ne sice^{**)} dle jména, ale ve skutečnosti byl v Římě králem. 2. Známo jest, že Arioivist byl dle národnosti ~~své~~ German. 3. Agesilaos kulhal na jednu nohu, Hannibal byl chorý na oči. 4. Někteří lidé jsou sice tělesně^{**}) zdrávi, ale duševně^{**}) chorí. 5. Cicero byl dle všeobecného soudu nejdokonalejším řečníkem římským. 6. V bitvě u Zamy mělo vojsko římské převahu jak počtem tak srdnatostí. 7. Znamenití vůdcové bývají i v útrapách válečných neunavní i stateční proti nebezpečenstvím. 8. Dobu časovou určujeme počtem dní, měsíců a let. 9. Římané měřili dobu denní určitým měřením (pl.) vody. 10. Eforové měli za to, že Pausanias, takový a tak slavný muž, nemůže být posuzován z pouhého podezření. 11. Dobrodiní obdržené mějme v úctě, abychom se nezdáli nevděčnými a všeliké pomocí božské i lidské nehodnými. 12. Ničeho se nedopustím, co by nehodno bylo mne neb rodičů mých. 13. M. Porcius Kato jsa jinochem počal zbožňovati Q. Fabia Maxima ne příliš lepitěho, ale přece již věkem pokročilého. 14. Učiním, co bude se zdát nejlepším učiniti. 15. Všecko pomínu, co se mně bude zdát hanebnou říkat. 16. Co jest tak příjemno slyšeti jako řeč ozdobenou moudrými výroky a obsažnými slovy. 17. Ptolemaios odvazdal proti právu (světskému) trůn egyptský nejmladšímu z dětí. 18. Přemínoché věci snáze se řeknou než vykonají.

^{*)} Ml. II. §. 484. 3. — ^{**) Ml. II. §. 481. 2. — ^{**}) Ml. II. §. 458. b.}

19. Duch lidský může být srovnáván, dovoleno-li to říci, jen *) s Bohem samým. 20. Povaha lidská jest v tom ohledu převrácena, že každý ve své věci má méně bystrý zrak než v cizí. 21. O věc neuvěřitelná! Občané sami zbraň zdvihají proti své vlasti.

(Ml. II. §. 367.)

60. 1. Cicero zavražděn byl roku 43. př. Kr.; dlouho potom zemřel nejdůvěrnější přítel jeho Attikus. 2. Poněkud dál zašel jsem v řeči své, abyste poznali věc úplně a správně. 3. Aristeides zemřel r. 467; krátce před tím Themistokles odešel z Athen. 4. Ačkoli Leonidas u Thermopyl viděl, že ho Peršané obklíčili, nic méně statečně bojoval. 5. Hannibal často dával Q. Fabiovi přiležitost k boji na rovině. Fabius přece s vyšin nescstupoval, aby boj svedl. 6. Čím více nepřátel, tím více cti. 7. Ubiové, kteří dotýkali se Rýna, byli o hodně ušlechtilejší ostatních Germanů. 8. Vojsko perské u Platay bylo o jednu tolik větší než řecké. 9. Vojsko Dareiovo bylo v Babylónii o polovičku větší než v Kilikii. 10. Siciliané prodlužovali někdy měsíc o den neb (i) o dva. 11. Cicero byl o dvě léta mladší než Pompeius a o 6 let starší než Caesar. 12. Alexandr pravil vojínům: Kdo stane první na vrcholu hory, již nepřátelé drží, dostane deset talentův; o jeden méně ten, kdo přijde hned po něm. 13. Diogenes vykládával, oč převyšuje šťastným životem svým krále perského. 14. Říkají o Themistokleovi, že mnohem raději chtěl být jmén za vlastence a (tak) zemřít než žít v potupě. 15. Peršané dobyli zrádně Thermopyl, ale asi v 20 dnech potom podlehli v námořní bitvě u Salaminy; rok pak potom potřeni byli na pevnině v bitvě u Platay.

XXIV. O válce Peloponneské.

(Část čtvrtá.)

8. Za osm let po uzavření míru Nikiova Lakedaimoňané opevnilí na radu Alkibiadovu Dekaleji, jež byla tvrzí v Attice. Učinivše pak přátelství s Dareiem II., králem Perským, přiměli mnohé obce k odpadnutí od Athéňanů a vypudili za krátký čas lodi athenské z Ionie. Než Lakedaimoňané odcizili se Alkibiadovi a chtěli jej istivě se světa sprovoditi *). Ježto však Alkibiades o hodně vynikal slídivostí nad ostatní, nemohlo to nijak dlouho být zatajeno před ním. I prchl s velikou rychlostí z Lakedaimona a odebral se v malém průvodu

*) Ml. II. §. 445. 4. b. — **) Ml. II. §. 460. C. c.

k Tissafernovi, náčelníku krále perského. Odtud vyjednával velmi rozvážlivě s předními muži athenskými, kteří byli ve vojsku u Samu. Pomocí Thrasybulovou byl r. 411. př. Kr. od vojska přijat a vůdcem učiněn. Za tři měsíce na to byl i usnesením národa — neuvěřitelně — zpět povolán a v nepřítomnosti své postaven v čelo vojska zároveň s Thrasybulem a Thrasyllem. Za jejich pak vůdcovství nastala tak veliká změna poměrů, že Lakedaimoňané podčleni žádali za mír.

(Ml. II. §. 368.)

61. 1. Verres dal proti všemu právu bičovati občana římského v Syrakusách na náměstí. 2. Alkibiades postaven byl v čelo vojska r. 411. zvítězil nad Lakedaimoňany v jednom roce v osmi bitvách, a sice v pěti bitvách na pevnině a v třech na moři, v nichž nepřátelé 200 lodí ztratili. 3. Hráti na housle nebo na citeru, zpívati ke zvuku strun a tančiti bylo u Řeků k chvále, u Římanů k necti. 4. Hannibal odebral se do Syrie k Antiochovi a byl přijat do města i do domu jeho. 5. Hannibal nechtěl plaviti se z Hispanie do Italie, nýbrž překročil Alpy a vnikl do Gallie Předalpské. 6. Vojínům bylo rozkázáno držeti se v tábore. 7. Římané triumf slavíce jezdili na voze na Kapitolium. 8. V bitvě u Chaironeie r. 338 př. Kr. zvítězil Filip nad Athéňany a Thebany; sám Demosthenes hledal spásy na útěku, po něvadž ještě nezoufal nad spásou vlasti. 9. Bůh stará se netoliko o veškeré pokolení lidské, nýbrž i jednotlivce (pass.). 10. Setí bylo prý vy nalezeno u Eleusiny od Triptolema. 11. Mithridates ustanovil odstraniti syny své sestry, jejíhož manžela dal úkladně zabiti otrokem. 12. Saguntané žádali Římanů vyslanectvem za pomoc. 13. M. Livius chlubil se říka: Mým přičiněním, Q. Fabie, znova jsi dobyl Tarenta! Q. Fabius s úsměvem odpověděl: Zajisté, nebot nikdy bych ho byl opět nedobyl, kdybys ho nebyl ztratil. 14. Artaxerxes byl pamětliv toho, že pomocí Tissafernou přemohl bratra svého Kyra. 15. Přirozeně jsme naváděni (k tomu), abychom sebe sami milovali. 16. Přirozeně se děje, cokoli se děje zákony přírody.

(Ml. II. §. 369.)

62. 1. Když Verres byl praetorem, byla měřice *) pšenice na Sicilii za dva sestercie **). 2. Budeš-li chtít být zdrav, nebude tě mnoho státí zdrav; zdraví stojí méně než nemoc. 3. Žádná vášeň nestála

*) Ml. I. §. 276. — **) Ml. I. §. 271.

pokolení lidské tolík, kolik stál hněv. 4. Zda muž počestný koupí za denar^{*)}, co je za tisíc denarů? 5. Epameinondas vykupoval zajaté spoluobčany za peníze, jež od přátel byl sebral. 6. Dumnorix najal vybírání veškerých cel Aedujských za cenu velmi malou. 7. Jestliže zchytralí odhadcové cení vysoko kterési louky a pole, jak vysoko ceniti jest etnost? 8. Ciceronova usedlost v Tuskulu byla ceněna na 500.000 sestercií.^{**)} 9. Dobří obchodníci prodávají zboží dráže než koupili; kdo laciněji prodává, než koupil, brzy zmizí s trhu. 10. Germánové byli najímáni do vojska za mzdu. 11. Přátelství je zdarma. 12. Kato se divil říkaje: Kterak může zachráněna být obec, v níž dráže prodává se ryba než vůl. Bývaly totiž kdysi velmi marnotratné výlohy činěny za ryby, neboť čteme, že parma mořská byla koupena skoro za 6000 sestercií.

(Ml. II. §. 370.)

63. 1. Bůh naplnil svět všelikým dobrem.^{**)} 2. Když zpráva o porážce kanenské byla přinesena do Říma, celé město naplnilo se nářkem a zármutkem.[†] Na počátku války Peloponneské vypukl v Athenách mor, protože město bylo přeplněno velikým množstvím lidí. 4. Caesar seskočil v přístavu alexandrijském z lodi lidmi obtížené do moře a dostal se bez pohromy k břehu. 5. Marcellus odvezl po dobytí Syrakus do Říma sochy a malby, jimiž město to oplývalo. 6. Když chtěl Caesar opět táhnouti do Britannie, vojínové jeho^{**)} vystavěli a všeini potřebami vystrojili za zimu 600 lodí rychlých a 28 válečných. 7. Solon zvelebil Atheny výborným[†] zřízením. 8. Učitelé vzdělávají jinochy v ušlechtilých uměních. 9. Vojínové římskí vycvičili se pod Caesarem všeckém druhu boje. 10. Epameinondas cvičil se nejvíce v běhání a zápolení. 11. Pompeius obdařil Theofana, dějepisce činů svých, ve shromáždění vojínů právem občanským a tito to schválili s velikým souhlasem.[†] 12. Karthagiňané pokutovali Hannibala vyhnanstvím a potrestali týmž způsobem i bratra jeho. 13. Agesilaos velice pochválil a štědře obdařil vojiny, kteří nad ostatní vynikali výcvikem. 14. Caesarovi veliká bolest byla způsobena, jakmile spatřil mezi vrahy Brutu, jehož miloval nejvíce. 15. V Italii stonal Hannibal těžkou chorobou oční. 16. Jugurtha byl muž jak velikými přednostmi ducha nadaný, tak ukrutný a věrolomný. 17. Sallustius, dějepisec římský, daroval národu nádherné zahrady své. 18. Vyslanci římskí

^{*)} Ml. I. §. 271. — ^{**)} Ml. II. §. 460. D. — ^{**)} Ml. II. §. 465. 4. — [†]) Ml. II. §. 460. 1. D.

obklopili dům Hannibalův ozbrojeným lidem. 19. Alexandre ovinul kol hlavy nachovou čelenku, jakou míval Dareios. 20. Caesar byl po vypuknutí vzbouření gallského ve veliké nesnázi, kterak by mohl do stati se k vojsku z Přední Gallie.

(Ml. II. §. 374.)

64. 1. Vzdávejme každodenně Bohu díky největší, protože můžeme požívat výhod míru. 2. Kdo chce požívat trvalého míru, má být vyevišen ve válce. 3. Pompeius konaje poprvé službu vojenskou, osvědčil se vojním udatným a obezřelým. 4. Vyslanectví k cizím národům brávali na sebe obyčejně muži, kteří byli zastávali nejvyšší čestné úřady. 5. Gallové zmocnili se sice r. 389. města, ale Kapitolia nemohli dobýt. 6. Alexandre Veliký zmocnil se říše Perské. 7. Caesar žádal úsilovně na Aeduech obilí, ježto nemohl užiti toho obilí, které po řece Araru byl dal^{*)}) na lodích dovážeti. 8. Ariovist pravil k Caesarovi: Užívám jen svého práva, ukládám-li přemoženým poplatek. 9. Před příchodem Germanův a Římanů měla celá Gallie svobodu. 10. Když Hannibal^{**)} mohl mít užitek z vítězství, chtěl raději mít požitek. 11. Známo jest, že Xenofon nejdůvěrněji obcoval s králem Agesilaem. 12. Kimon porazil u Eurymedonta loďstvo perské čítající 350 lodí a měl v týž den stejně štěstí na pevnině. 13. Skythové nedychtili ani po zlatě ani po stříbře; žili střídmc a požívali jen mléka a medu. 14. Většina Britannů uvnitř ostrova nesela obilí, ale živila se mlékem a masem. 15. Jest zaznamenáno, že Alkibiades měl za učitele Sokrata, Alexandra, Aristotela. 16. V Hispanii bylo mnoho věží na výšinách postavených, jichž užívali i za hlásnice i za bašty proti loupežníkům. 17. Ariovistus doufal, že bude pánum celé Gallie. 18. Po vyhlazení Karthaginy národ Římský snadno zmocnil se panství (nad světem).

(Ml. II. §. 372.)

65. 1. Jest třeba úřadů; neboť bez jejich spravedlivosti a bdělosti nemůže obstati žádný stát. 2. Mnohým lidem není potřebí také vůdce, nýbrž i pomocníka a vohánče. 3. Tělu jest třeba málo pokrmu, málo nápoje. 4. Nepřesvědčíš mne, že ti není potřebí ani rady ani pomocí jiných lidí. 5. Attikus dával ze svého jmění přátelům vše, čeho jim bylo třeba, když se oděbírali k Pompeiovi. 6. Čeho ti potřebí, abys

^{*)} Ml. II. §. 395. 2. b. — ^{**) Ml. II. §. 484. 3.}

byl dobrý? Jen *) chtiti! 7. Kolik každému **) jest potřebí, dle toho přízpůsobuje se míra bohatství. 8. Není třeba mnohými slovy připomíнатi, co všem je známo. 9. Prve než něco podnikáš, třeba úvahy, potom činu. 10. Vypravování bude stručné, nezajdeme-li ve vypravování dále, než co třeba věděti. 11. Lidé mají nyní veliké vědomosti ve všech věcech; proto je třeba, hochu, abys přeinnohému se učil.

(Ml. II. §. 373.)

66. 1. Kdo ruší mír z lásky k válce, neupouští od války z lásky k míru. 2. Přemnozí Římané schvalovali podníky Katilinovy z touhy po převratech. 3. Dobrý král právem sluje otcem svých národů. 4. Právem vzbuzují podiv ti, kteří dokázali věrnost smrti svou. ***) 5. Solon vším právem byl kladen do počtu sedmi mudrců. 6. Vyslanci pokládají se dle společného práva mezinárodního za nedotknutelné. 7. Caesar odpověděl Helvetiům, že dle mravu a příkladu národa Římského nemůže nikomu povoliti cestu provincií; i rozkázal jim, aby se vrátili do území svého a opět vystavěli města i dědiny, jež byli zapálili. To učinil hlavně z toho důvodu, protože nechtěl, aby území Helyetiů bylo lidu prázdné. 8. T. Pomponius Attikus dobrovolně odebral se do Athen. 9. Nerviové obléhajice zimní tábor Ciceronův obklopili jej dle zvyku římského náspevem a příkopem. 10. Zdržujte se krivdy z lásky k počestnosti, nikoli ze strachu před trestem! 11. Vedením Caesarovým vždy byli nepřátelé poraženi nebo na útek zahnáni. 12. Servius Tullius kraloval první bez rozkazu národa, se svolením otce. 13. Miltiades byl dle zákonův athenských uvržen do státního vězení; poněvadž nemohl zaplatiti pokuty. 14. Bohatý †) a slavný Korinth byl zbořen na rozkaz senátu. 15. Všichni lidé od přirozenosti dychtí po svobodě a nenávidí poroby. 16. Horatius hněvem jsa roznícen probodl sestru svou, která bolestí zakvilela při obecné radosti. 17. Themistokles jsa mládikem nedbal z lehkomyšlnosti o svou pověst. 18. M. Kato roznícen jsa bojechtivostí vrazil do středu nepřátel v bitvě, již L. Aemilius Paullus svedl s Persecem; bojuje velmi údatně obdržel mnoho ran a vrátil se s hlučnou pochvalou všeobecnou k svým. Ostatní napodobivše jeho odvážlivost dobyli vítězství na nepřítele. 19. Pausanias utekl ze strachu do chrámu Athenina. 20. Ve válce Peloponneské vypověděli Athéňané Syrakusanům válku na radu

*) Ml. II. §. 481. 2. — **) Ml. II. 469. 4. a. — ***) Ml. II. §. 465. 2. — †) Ml. II. §. 298. pozn. 2.

Alkibiadovu. 21. Mudřec nepřidává se ke ctnosti ani ze ziskuchtivosti ani ze strachu před proměnlivostí osudu. 22. Demosthenes plana záští proti Makedonům přemluvil Athéňany, aby slíbili pomoc Thebanům, kteří byli odpadli od Alexandra. 23. Caesar nemohl stíhati Pompeia pro nedostatek lodí.

(Ml. II. §. 374.)

67. 1. Závistivec netěší se nikdy ze štěstí bližního svého *), nemoutí se z neštěstí jeho **) 2. Rodiče mají bolest z prohřešení dítěk svých, radost z polepšení. 3. Z ničeho tak se neveselím jako z vědomí vykonané povinnosti. 4. Právem honosí se vojínové ranami, jež utržili v boji za vlast. 5. Co jest pošetilejší než zálibu mítí ve věcech jalových ? 6. Když u Gergovie velmi prudce bylo bojováno a nepřátelé na místo a počet, Římané pak ***) na statečnost spoléhali, náhle spatřeni byli Aeduové na nekrytém boku Římanů. Tu tito strachem jsouce poděšeni snadno byli sehnáni se svého místa. 7. Pompeius důvěřoval nejvíce své jízdě. 8. Agesilaos důvěřuje v pomoc boží zachovával velmi svědomitě příměří s Tissafernem učiněné. 9. Chrysogonus spolehaje na moc Sullovu doufal, že snadno se zmocní statků Sexta Roscia. 10. Samovládce Peisistratos tázal se Solona: Nač spolehaje tak odvážně mi odporuješ? Solon odpověděl: Na své †) stáří. 11. Co času každému ††) Bůh dává k žití, tím každý ať je spokojen. 12: Aristeides přestávaje na slávě z činů svých neodnesl nic z kořisti do domu svého. 13. Athéňané jásajíce nad vítězstvím vyznamenali Alkibiada nejvyššími hodnostmi. 14. Když Kapitolium bylo obléháno od Gallů, strádali Římané hladem tak, že hodlali vykoupiti mír penži. 15. Athéňané slynnuli slávou nad ostatní, ale trpěli dvěma vadami: závistí a vrtkavostí. 16. Z Athéňanů ti, kteří r. 430. byli zachváceni morem, stonali nejprve hlavou, pak očima, potom na prsa, na vnitřnosti, konečně na nohy a na ruce.

XXV. O válce Peloponneské.

(Část pátá.)

9. Alkibiades, zvítěziv nad Lakedaimoňany v pěti bitvách na pevnině a v třech na moři, přišel s velikou kořistí do Athen k největšímu veselí spoluobčanů svých. Po drahný čas byla celá obec spravována dle mínění jeho. Avšak nedlouho potom odpluv do Asie znova

*) Ml. II. §. 465. 2. — **) Ml. II. §. 465. 1. — ***) Ml. II. §. 475. a. —

†) Ml. II. §. 465. 2. — ††) Ml. II. §. 469. 4. a.

upadl v nepřízeň u svých spoluobčanů. Byl totiž podřízený vůdce jeho přemožen u Notia, města blízko Efesu, když vrchní vojevůdce byl vzdálen. Athéňané domnívajíce se, že nebyli přemoženi štěstím válečným, nýbrž úskokem vojevůdcovým, potrestali Alkibiada v jeho nepřítomnosti. Tento ze strachu utekl do Thrakie.

10. Na místo jeho bylo dosazeno opět deset strategův. Osm z nich bylo z Athen rychle na pomoc posláno Kononovi, jenž byl obléhán v městě Mytileně od lakedaimonského vůdce Kallikratidy. Tito postavili se s loďstvem u ostrovů Arginus. Srazili se s převelikou silou. Když Kallikratidas náhodou spadnuv do moře zahynul, Lakedaimoňané hledali spásy v útěku. Než vůdcové athenskí nemohli pro bouři pohřbiti padlých vojínů; proto tedy *) byli obžalováni, hrdla od-souzeni a popraveni.

(Ml. II. §. 375.)

68. 1. Numa, muž obzvláštní zhožnosti a veliké vážnosti, byl od Římanů zvolen za krále. 2. Mezi Labienem a nepřáteli byla řeka nesnadno překročitelná s břehy sráznými. 3. Caesar byl prý vysoké postavy, bělostkovoucí pleti, černých a živých očí, zdraví kvetoucího. 4. Satrapové králů perských nosili dlouhé vousy i vlasy. 5. Kato byl ve všech věcech obzvláště obezřelý a přičinlivý. 5: Sokrates byl velmi jemné myslí. 7. Mnozí lidé jsou tak veliké povolnosti a štědrosti, že nic nemohou nikomu **) odepříti. 8. Dobré budiž myslí, jsi-li prázden viny! 9. Afričané mají temnou pleť. 10. Gorgias Leontinský byl tak velikého vzdělání a tak veliké výmluvnosti, že mu Řekové postavili zlatou sochu v chrámě Apollona v Delfech. 11. Menelaos pojal za manželku Helenu, ženu neobyčejné krásy. 12. K přátelům svým budne též myslí, jako k sobě samým! 13. Cicero byl v celé Sicilii u veliké vážnosti. 14. Q. Marcius Rex jsa konulem ztratil smrtí jediného syna, jinocha syrvchaně pobožného a velice nadějného; avšak v neštěstí svém ***) byl tak veliké pevnosti, že od hranice synovy šel přímo do radnice a tam úřadoval.

XXVI. O válce Peloponneské.

(Část šestá a poslední.)

11. Potom *) postaven byl opět v čelo loďstva a učiněn vůdcem války od Lakedaimoňanů Lysandr, jenž se osvědčil jako muž obzvláštní chytrosti a statečnosti. Tento zmocnil se za rok po bitvě

*) Ml. II. §. 453. 6. — **) Ml. II. §. 469. 2. — ***) Ml. II. §. 465. 2.

u Arginus města Lampsaka, které leželo naproti ústí řeky Kozi. Ačkoli vůdcové athenští denně vyváděli lodstvo své do boje, nechtěl Lysandr zápasiti lodstvem, neboť byl přesvědčen, že Lakedaimoňané jsou slabší loďmi než pěšími zástupy. Za těchto poměrů přišel k vůdcům athenským Alkibiades, jenž tenkráte byl bez vlasti, a radil jim, aby odpluli do Sesta, kde by majíce dobrý přístav a pohodlný dovoz mohli vyčkávat příznivé příležitosti k bitvě námořní. Tito však pyšně zamítli jeho radu. Když pak Lysandr^{*)} předstíraje strach vzbudil v nepříteli největší důvěru a naději ve vítězství, (tu) zpraven byv vyzvědač^{**}) napadl z nenadání lodstvo nepřátelské v tom okamžiku, když athenskí vojínové námořní z největší části opustili lodi a toulali se za přičinou drancování na pevnině. Lodi prázdné jim odňal, ostatní ještě (úplně) obránců nezbavené potopil. Vojínové athenští padli téměř všichni. Mrtvoly jejich nedopustil však Lysandr pochovati, jednaje barbarsky. Vítězství toto bylo velmi laciné.

12. Jen^{***}) Konon, vůdce velice udatný a přísný, s 9 loděmi zhaben byl nebezpečí, ježto vojínové jeho jsouce na slovo poslušní svého vůdce zůstali na lodích. Na jedné z těchto lodí byli poslové odesláni, aby donesli zprávu o nesmírné porážce do Athen; s ostatními dostal se Konon na ostrov Kypros. Potom Lysandr odpluv zmocnil se všech míst, jichž obyvatelé stáli při Athenezech, a přitáhl brzy s lodstvem 150 lodí k samým Athenám. Lysandr zmocnil se Peiraia, králové Agis a Pausanias obklíčili město s ostatních stran, tak že zamezen byl Atheneňanům veškerý dovoz. Tudiž tito nedostatkem potravin byvše přinuceni žádali v Spartě vyslanectvem^{**}) za mír. Mír uzavřen pod tou podmínkou, aby strženy byly hradby městské, aby všechny lodi mimo dvacet byly vydány a aby obec svěřena byla správě 30 mužů. Tak skončila válka Peloponneská úplným zničením lodstva a ztrátou svobody nejslavnější obce řecké.

(Ml. II. §. 376.)

69. 1. Urození Římané žili na podzim a v zimě v Římě, na jaře a v létě na venkově. 2. Samovládce Dionysius byv s trůnu svržen žil v Korinthu a vyučoval chlapce. 3. Katullus narodil se ve Veroně, Livius v Patavii, Vergilius v Andách, Ovidius v Sulmoně. 4. Agesilaos připravoval se s největší přičinlivostí v Efesu k válce proti Peršanům. 5. Epameinondas držel se doma, pokud vyhnanci zápasili se spolu-

^{*)} Ml. II. §. 484. 3. — ^{**) Ml. II. §. 378. 16. d. — ^{***}) Ml. II. §. 291. 5. c.}

občany. 6. Když Horatius spatřil bratry své na zemi ležeti, dal se na útek; ale brzy opět postavil se na odpor a ubil všechny Kuriatie. 7. Alexandre spával ve válce na zemi. 8. Caesar byl veliký v míru i ve válce. 9. Aristeides osvědčil se nezíštným i v míru i ve válce. 10. Nesvornost občanů neprospívá obci ani ve vnitřní správě ani ve vojenství. 11. Pythagorovec připomínali si večer to, co za dne byli vykonali. 12. Cicero psal Attikovi: Raději chei i se strachem být doma, než beze strachu v tvých Athenách. 13. Za války občanské optimaté utrpěli pohromu v Asii, v Illyrii, v samé Alexandrii, v městě a v Itali. 14. Vergilius onemocněl v Athenách, zemřel v Brundisiu a pochován byl v Neapoli. 15. Caesar narodil se v samém Římě, Cicero v municipiu Arpinu. 16. Scipio starší na konci života svého *) dlel v osadě Liternu. 17. Pompeius ustanovil prezimovati v přímořském městě Apollonii. 18. Básník Archias narodil se v Antiochii, hlučném kdysi městě asijském. 19. Slavný **) dějepisec řecký Herodot narodil se v Halikarnassu, bohatém městě v Karii. 20. Marius jsa po sedmém konsulem umřel v domě svém maje 86 let věku svého. 21. Raději chei žiti ve vlasti své a býti v domě cizím než v cizině žiti a býti v domě svém. 22. Dva rytíři římští, druhové Katilinovi, ustanovili zabiti Cicerona v jeho ***) vlastním domě. 23. Alkibiades byl vychován v domě Perikleově. 24. Agesilaos bydlel v témž domě, ve kterém žil praotec jeho Proklos. 25. Je v domě nádherném i v nízké chatrči můžeš blaženě žiti, jsi-li osudem svým spokojen.

Opakování vazeb u jmen měst.

(Ml. II. §§. 322., 355., 357., 376.)

70. 1. Kupci foiničtí vyváželi z Tyra a ze Sidona rozmanité zboží do všech zemí. 2. Nepříznivé větry zdržovaly dlouho loďstvo Agamemnonovo v bojotském městě Aulidě. 3. Boháči římští trávili část roku v městě Neapoli. 4. Hannibal položil se táborem v okolí Říma, ale na město samo neodvážil se udeřiti. 5. Císař Augustus umřel v Nole, malém městě kampanském, roku 14. po Kr. 6. Attikus zval lidi všech stavů do domu svého. 7. Silnice Appiova vedla přes Formie do Kapue, zámožného **) města kampanského. 8. V téže noci, které Alexandre se

*) Ml. II. §. 465. 2. — **) Ml. 298. pozn. 2. — ***) Ml. II. §. 466. 3. a.

narodil v makedonském městě Pelle, Herostrat zapálil v Efesu chrám Dianin. 9. Alexandr přitáhl sedmého dne potom, co odtáhl od Gazy, do Egypta k Memfidě, kde se mu poprvé postavili Peršané na odpor. 10. Livius vypravuje, že vojsko římské pod Tiberiem Semproniem Grakchem přezimovalo r. 215 př. Kr. v Lucerii, dobře opevněném městě apulském, Hannibal pak nedaleko od toho města, v Arpách. 11. P. Decius jsa tříkráte konsulem vykonal mnoho činů v míru i ve válce. 12. Sextus Titius byl hrđla odsouzen, protože měl v domě svém obraz L. Saturnina, buřičského*) tribuna lidu. 13. Mnohá díla umělecká, která byla vystavena v Korinthu, v Athenách a v jiných městech řeckých, byla přenesena do Říma, když Řecko bylo podrobeno od Řimanů. 14. Titus Tatius, jenž kraloval spolu s Romulem v Římě, byl zabit v Lavinii, starobylém*) (to) městě v Latii. 15. Tullus Hostilius vyslal jezdce z Říma do Alby, aby přivedli veškeren lid z Alby do Říma. 16. Velice těšilo M. Porcia Katona staršího žítí na venkově; byl výborným rolníkem a napsal spis »O rolnictví.«

XXVII. O bojích Řeků ve vnitřní Malé Asii.

1. Za války Peloponneské brzy Athenáne brzy Lakedaimoňané užívali pomocí perské. Perští satrapové pak povolávali řecké vojiny i vůdce osvědčené statečnosti do služeb svých. Podobně užil pomocí Řeků za velikou mzdu najatých Kyros mladší, mladý muž obzvláštní dobrotivosti a vlivnosti, proti bratru svému Artaxerxovi, králi Perskému. Oba bratří utkali se v bitvě u Kunax. Řekové osvědčili velikou udatnost v bitvě té, ale Kyros příliš odvážně bojuje padl. Potom vojsko řecké deseti tisíc pěšich připraveno byvší úskokem o své vůdce svěřilo vrchní velení Xenontovi Athenskému, muži velmi obezřelému a svědomitému, a vrátilo se pod jeho vedením po velikých útrapách za 13 měsíců do Byzantia. V Byzantii opustil Xenofon vojiny, ale po krátkém čase vrátil se (k nim) a vedl je z Byzantia na pomoc králi Seuthovi. Tento nechtěl však platiti jim smluvnené mzdy, proto**) vojínové odešli od něho a přepravivše se do Lampsaka tálhli Troadou***) do Pergama. V Pergamu obdržel Xenofon z vůle všech vojinů značnou část kořisti a odevzdal vojsko Thibronovi, vojevůdci spartskému.

2. Ta okolnost, že †) vojsko nečetné tak dlouho mohlo táhnouti územím***) nepřátelským aniž kdo ‡‡) v cestu se mu stavěl, dodala

*) MI. II. §. 298. 2. — **) MI. II. §. 453. 6. — ***) 378. 16. a. — †) MI. II. 436. 1. — ‡‡) MI. II. §. 469. 2.

mysli předním mužům spartským, aby přemluvili spoluobčany své, by počali útočnou válku proti Peršanům. Tedy vyslali nejprve Thibrona, potom Derkyllidu, konečně Agesilaia s četnými sbory válečnými do Asie proti Tissafernovi a Farnabazovi, satrapům krále perského. Agesilaos odtáhl do války s tak velikou rychlostí, že zastihl všechny nepřipravené a (nic) netušící. Proto tedy*) Tissafernes žádal ho za příměří tříměsíční a slíbil, že v tom čase se přičiní, aby mezi Lakedaimoňany a králem mír zjednal. Avšak na tom, aby se stal mír, mu nezáleželo, neboť dosáhnuv**) příměří chystal se k válce.

3. Ač to nebylo tajno Agesilaia, tento přece s největší svědomitostí příměří zachoval. Za tři měsíce nato vtrhl Agesilaos do Frygie a z jara roku následujícího do Lydie. Dříve než Tissafernes vytáhl svým na pomoc, Agesilaos dobyl mnohých měst a zmocnil se veliké kořisti. Vida pak, že nepřátelé mají převahu v jízdě, utkával se s nimi jen na těch místech, na kterých pěší zástupy měly větší sílu než jízdné. V pravidelné bitvě zápasil s Peršany u řeky Paktola a obrátil na útek mnohem větší sbory protivníků. Zatím co ***) v Asii válčil tak, že po mínění všech byl pokládán za vítěze, vypukla v Řecku válka Boiotská.

4. Lysandr byl padl v bitvě u Haliartu, král pak Pausanias byv obžalován ze zradы dobrovolně odešel do vyhnanství. Za těch okolnosti Lakedaimoňané nejvíce důvěrovali Agesilaovi a proto jej povolali zpět, aby hájil vlasti. Vítězstvími těmi v Asii dobytými přesvědčena byla většina Řeků, že mohlo říše perské být dobyto. Od té doby nejlepší vlastenci řečtí snažili se o to, aby schopný vůdce postaven byl v čele spojených sborů celého Řecka, který by udeřil na říši Perskou. O to usilovali především Isokrates a Filippus, král Makedonský. Konečně podnikl válku tu syn Filippův Alexandr.

XXVIII. O válce Boiotské čili Korinthské.

1. Agesilaos dostav rozkaz vrátiti se domů přepravil se se sbory svými přes Hellespont a užil tak veliké rychlosti, že urazil v třiceti dnech cestu, kterou vykonal Xerxes za čtyři měsíce. U Koroneie postavili se mu Thebané na odpor; on je však přemohl v bitvě kruté, v níž zasazeno mu bylo několik ran. Nicméně ušetřil (života) osmdesáti vojínů nepřátelských, kteří se utekli na útěku do chrámu Athénina. Po této bitvě byla válka vedena nejvíce v okolí Korintha; proto jí říkají Korinthská. V ní vyznamenali se mezi vůdci zvláště Ifikrates Athenský a Agesilaos Lakedaimonský.

*) Ml. II. §. 453. 6. — **) Ml. II. §. 394. — ***) Ml. II. §. 399. 2.

2. Když po několik let se střídavým štěstím bylo bojováno, stalo se přičiněním Antalkidy Lakedaimonského, že král perský vypravil do Řecka vyslance s Antalkidou a nařídil po^{*)} nich všem, aby složili zbraně. Řekové unavení tolika válkami rádi uposlechli. Řecké obce v Asii přišly opět pod moc perskou, Atheňanům pak přiřčeny ostrovy Lemnos, Imbros a Skyros; ostatní obce a ostrovy staly se samostatnými. To stalo se r. 387., ač nebylo uplynulo ještě ani sto let od slavných vítězství u Salaminy a u Plataj. Tak brzy zapomněli potomci na slavné činy předků svých.

Řecká jména v latině.

(Ml. I. §§. 125.—127.)

71. 1. Řekové vynakládali velikou péči na pěstování mluvnice, řečnické a hudby. 2. Kdo se nepodivuje veliké lásce Aeneově k otci Anchisovi? 3. Thetis, matka Peleovce Achillea, skrývala syna svého na ostrově Skyru, protože se obávala časné smrti jeho; avšak chytrý^{**)} Odysseus odvedl jej s ostrova toho k Troji. 4. Telemachos odešel z domova na radu sumé Atheny, aby hledal otce svého.^{***)} 5. Když Řekové obléhali marně Troji, vzpomněli si na Filokteta, kterého byli vysadili na ostrov Lemnos a tam opustili. 6. Orfeus sestoupil do podsvětí, aby zpět přivedl zemřelou manželku svou^{****)} Eurydiku na svět. Persefone byvší okouzlena zpěvem Orfeovým pravila: »Odved, Orfee, svou Eurydiku s sebou, ale neohlédej se v podsvětí na ni!« Když Orfeus podmínky té zanedbal, Eurydike zmizela očím jeho. 7. Theseus opustil Ariadnu, deeru krále Minoa, na ostrově Naxu. 8. Atheny měly tři přístavy: Munychii, Faleron a Peiraicus; tento z nich vyrovnal se samým Athenám. 9. Větry čistí vzduch. 10. V dobách nejstarších domněvali se Řekové, že bohové bydlí na vysokém Olympu; později měli za to, že ether jest příbytkem jejich. 11. Themistokles byl syn Neokleův. 12. Odysseus zdržován byl od návratu nymfou Kalypsou. 13. Když manžel Didonin byl usmrcen, uprchla tato z Tyru a připlula do Afriky, kde založila město Karthaginu. 14. Souvětí u Cicerona jsou náležitě zaokrouhlená. 15. Nářečí ionského užívala největší část spisovatelů řeckých, v nářečí aiolském skládali básně na ostrově Lesbu Alkaios a vrstevnice jeho Sapfo; nářečí dorského užívalo více básníků než aiolského, nejslavnější z nich byl Pindaros.

^{*)} Ml. II. §. 378. 16. d. — ^{**)} Ml. §. 298. pozn. 2. — ^{***)} Ml. II. §. 465. 2.

O pádech předložkových.

(Ml. II. §. 378., 1., 4., 15., 3., 17.)

72. 1. Themistokles poslal Xerxovi před bitvou salaminskou tajně list, jímž jej pohnul k boji. 2. Ve válce s Mithridatem odevzdáno vrchní velitelství Pompeiovi. 3. Caesar psal svým do Brundisia, aby nezameškali příležitosti k plavbě. 4. Mělo se za to, že spiknutí Katilinovo týkalo se též Caesara. 5. Caesar přítáhl se všemi lodmi k Britannií okolo poledne. 6. V bitvě u Bibrakta bojováno mezi Římany a Helvetii až do večera; u zavazadel zápaseno ještě *) dlouho do noci. 7. Helvetiův a jich spojenců vytáhlo do Gallie 368.000; z těchto bylo okolo 92.000 mužů zbraně schopných. 8. Platajané byvše povoláni od Atheňanů na pomoc, ničeho neopomenuli co do rychlosti. 9. U řeky Kremery zahynuli Fabiové všichni do jednoho vytáhše do boje za vlast svou **). 10. Augustus zařídil ve státu vše dle své vůle. 11. Alkibiades byl vychován u Periklea. 12. Themistokles vyznal svobodně před esory, že je oklamal, aby hradby athenské mohly být zřízeny. 13. Vůdcové římskí často promlouvali k vojínům. 14. Cicero velmi často řečnil před soudem, ve shromážděních lidu a v senatu. 15. Sokrates rozmlouvá u Platona překrásně o nesmrtelnosti duše. 16. Při konsulech bylo právo jednat se senatem. 17. Před městem Alesií prostírala se rovina asi 3000 (dvojkroků zdél). 18. Jízda perská nemohla obejítí Atheňany u Marathona, poněvadž byla hora za (jejich) zády. 19. Usnesení senátu před východem anebo po západu slunce učiněné nebylo platné.

(Ml. II. §. 378. 2., 5.—10., 12., 13., 19., 22.—24.)

73. 1. Nesnadno je činiti útok proti hoře, kterou nepřítel drží obsazenu. 2. Když Caesar přítáhl k řece Rubikonu, ještě krátce uvažoval u sebe, zda-li lépe by bylo vojsko rozpustiti či vésti je proti Pompeiovi; ale když překročil s vojskem Rubikon, jednal proti státu. 3. Sulla bojoval s vojskem proti Mariovi v samém Římě. 4. Vojini přísahají, že chtí zachovávat věrnost k veliteli svému. ***) 6. Mimo nadání Římanů vedl Hannibal sbory válečné mimo Řím do dolení +) Italie. 6. Cicero bál se více těch, kteří byli okolo Caesara než jeho samého. 7. Dareios poslal vyslance po městech řeckých a ostrovech,

*) Ml. II. §. 481. 2. — **) Ml. II. §. 465. 2. — ***) Ml. II. §. 465. 2. — +) Ml. II. §. 462. 3. c.

aby žádali země a vody. 8. Hannibal bojoval podruhé proti Římanům v Itálii před Pádem u řeky Trebie. 9. Labienus předstíral odchod, aby vylákal nepřitele před řeku. 10. Před příchodem Caesarovým do Gallie obývala část Germanů s této strany Rýnu, ostatní měli sídla svá za Rýnem. 11. Caesar píše, že Gallové kdysi pro nedostatek pozemků (sg) posílali osadníky za Rýn. 12. Nic nemáme konati přes míru, nic přes sly své.* 13. U Vesontiona převedl Arioistus sbory své mimo tábory Caesarův a 2000 kroků za tímto místem zřídil tábor. 14. Pod sluncem vše jest smrtelné mimo ducha lidského; nad sluncem vše jest věčné. 15. Liška je o málo menší než pes. 16. Caesar byl přes míru ctižádostivý. 17. Uvnitř Italie nikdo více neunavil statečnosti římské než Samnité. 18. Peršané nevkročili dovnitř Peloponnesu. 19. Caesar dobyl v osmi letech Gallie a připojil (ji) k říši Římské. 20. Attikus pohřben byl při (samé) silnici Appiově u pátého milníku. 21. Hannibal nahnal tolík strachu vojsku římskému, že nikdo se nedovážoval pokročiti vně opevnění. 22. Někdy posílání byli mimo rád do provincií soukromníci s mocí úřední. 23. Massilie ležela blízko ústí (pl.) řeky Rhodanu. 24. Caesar položil se táborem velmi blízko Pompeia.

(Ml. II. §. 378. 20., 14., 16., 18., 11., 24., 25.)

74. 1. Cicero stěžuje si v kterési řeči, že Římané jsou**) v nenávisti u pohraničních národů pro zvuli a lakovu svých*) úředníků. 2. Statečným vojínům tané před očima sláva u potomkův. 3. Kdo činí něco dobrého tolíko pro výhodu nějakou, není chvály hoden. 4. Caesar nedovolil Helvetiům, aby táhli provincií římskou. 5. Hannibal přešel Apenniny Ligurskem a táhl do Etrurie. 6. Pompeius poslal posly po všech obcích řeckých, aby ho***) podporovaly proti Caesarovi. 7. Slavík zpívá téměř po celou noc. 8. Xerxes opanoval Thermopyly zradou. 9. Římané bojujíce s Helvetii nešetřili ani těch, kteří pro svůj věk nemohli zbraň nésti. 10. Themistokles nechtěl pomocí tlumočníka rozmlouvat s králem perským; proto v roce naučil se řeči perské. 11. Fulvius přepravil sedm tisíc lidí po lodích mimo pobřeží mořské do Neapole. 12. Otron oznamil Hannibalovi, že mimo obyčej více ozbrojenců se objevuje. 13. Moře mezi Italií a Sicilií jest plavcům nebezpečno. 14. Po válkách Perských mohl nejvíce mezi Athénany Perikles. 15. Přátelé milují se vespolek. 16. Jest nějaký rozdíl mezi útrapou a bolestí. 17. Caesar zřídil podél Rhodanu opevnění, aby Hel-

*) Ml. II. §. 465. 2. — *) Ml. II. 473. 2. c. — ***) Ml. II. §. 466. 3. b.

vetiové nemohli přejít přes řeku. 18. Po Bohu největší dobrodiní vám udělují rodiče a učitelé. 19. Katilina táhl se svými zástupy brzy směrem k Římu, brzy směrem ke Gallii, když bylo proti němu vysláno vojsko z Říma.

(Ml. II. §. 379.)

75. 1. Pompeius nechtěl odtáhnouti od Říma, když Caesar se již blížil k městu. 2. Les Hercynský začinal se na hranicích Helvetiův. 3. Hannibal jsa vyhnancem nebyl nikde jist od úkladů římských. 4. Caesar táhl za Helvetány ve vzdálenosti pěti¹⁾ neb šesti²⁾ tisíc dvojkroků po patnáct dní; když pak se od nich uchýlil a spěchal do Bibrakta, Helvetiové se obrátili a počali stíhati a drážditi Římany na zadním voji. 5. Aeduové stáli dlouho na straně Římanů. 6. Za druhé války Punské Marcellus dobyl u Noly nad Hannibalem vítězství. 7. Vítězný Hannibal byl opuštěn od svých spoluobčanů. 8. Polites, syn Priamův, byl před otcem svým proboden od Pyrrha, syna Achilleova. 9. Otec Horatiův prosil národ se slzami (v očích), aby sprostil jeho syna ztráty hrdla. 10. Kato závodil za svého konzulatu ve válce s Keltibery s nejposlednějšími vojíny bděním a výtrvalostí. 11. Když Sulmoňané otevřeli brány M. Antoniovi, senátorové Q. Lukrecius a P. Attius seskočili s hradby. 12. Mnozí již odešli z vlasti, aniž se kdy vrátili. 13. Lidé často bdí ještě²⁾ o půlnoci, aby vykonali dílo své. 14. Miltiades učinil u Marathonu nenadále útok na Peršany. 15. Antiochos poražen byl v bitvě pozemské i námořní; z té příčiny poslal vyslance o mír k L. Korneliu Scipionovi a bratru jeho Publioovi. 16. Slepý nemůže mluviti o barvách. 17. Marius byl muž z lidu. 18. Duch vylétá z těla jako z vězení. 19. Jezdcové gallští seskakovali v boji s koní a bojovali pěšky. 20. Caesar každodenně žádal úsilovně Aeduů za obilí; tito (to) den ode dne protahovali. 21. Od té doby, co se Římané oddali hýřivosti, nepřestala v Římě vládnouti nesvornost. 22. Nikdo není tak šťasten, aby se mu vše dařilo podle vůle jeho. 23. Miltiades zemřel pro poranění, které byl obdržel u Paru. 24. Z vojska Hannibalova přišlo do Italie kolem 26.000 vojínů. 25. Herkules přepravil se přes Tiberu žena před sebou stádo skotu převeliké krásy. 26. Pro množství oblaků nebývá mnohdy slunce viděti. 27. Před táborem římským vždy bylo na stráži několik kohort. 28. Řekové bojovali statečněji než Peršané, poněvadž zápasili za svobodu vlasti své. 29. Nestydatý jest ten, kdo za dobrodiní žádá mzdy, nikoli

¹⁾ Ml. I. §. 179. — ²⁾ Ml. II. §. 481. 2.

vděku. 30. Zopyros přišel do Babylona jako přeběhlík. 31. Počet vojska athenského u Marathonu byl vzhledem k velikosti sborů perských pranepatrny); ale přece ne bez přičiny plála malá ta hrstka neobýčejnou bojovnosti. 32. Horatius zabil všechny Kuriatie a vrátil se beze všeho poranění ze zápasu k svým.

(Ml. II. §. 380.)

76. 1. Po bitvě u Trebie odvedl Hannibal vojsko do Ligurska.^{**} 2. Římané odňali přemoženému Antiochovi kraj asijský prostírající se zděli více než třicet dní, zšíří deset (dní) až k pohoří Tauru. 3. Alesie vzdala se Caesarově na milost a nemilost. 4. Svědčí o lehkomyslnosti žítí ze dne na den. 5. Obléhání Sagunta bylo den ode dne krutější a těžší. 6. Vojínové římskí dostávali v jistý den obilí na měsíc. 7. Podivuhodně mění se věci lidské. 8. Lid římský byl nepřátelského smýšlení k Sullovi. 9. Manlius byl velmi shovívavý k otci, příkře přísný k synovi. 10. Římané vystavěli již v nejstarších dobách přes Tiberu most kolový. 11. Kdo počítá smrt mezi zla, bojí se (jí). 12. Katilina postavil u Pistorie osm cohort do čelného šiku, dvanáct do zálohy. 13. Epameinondas a Aristeides zemřeli ve veliké chudobě. 14. Při velikém nedostatku na Kapitoliu přece Římané nejedli hus, jež byly zasvěceny Junoně. 15. Samnité poslali u Kaudia Římany pode jho. 16. Pod večer zavírány bývaly brány pevnosti. 17. Dion uvedl velmi velikou část Sicilie pod svou vládu. 17. Marius porazil Teutony na úpatí Alp. 19. Římané prodávali některé zajatec do otroctví. 20. Když Lukumo, jenž později byl nazván Tarquinius Priskus, stěhoval se do Říma, poletoval nad vozem jeho orel s velikým skřekem; to pokládala manželka jeho Tanaquil za štastné znamení. 21. V divadlech řeckých jedni nad druhými seděli. 22. Hispanové byvše se všech stran v čele, v boku, ze zadu obklíčeni udatně bojovali a jeden po druhém padali. 23. Do Říma bylo zvěstováno o obléhání Sagunta; o té věci vyslanci k Hannibalovi byli posláni.

XXIX. Válka Thebská.

1. Lakedaimoňané byli mírem Antalkidovým ustanoveni jaksi za ochránce míru, ale mocí této počali brzy nadužívat. Strojili totiž úklady těm, kteří se zdáli překážeti jejich panství. Zvláště zabraňo-

^{*)} Ml. II. §. 463. 4. — ^{**) Ml. II. §. 455. 1. a.}

vali Thebanům, aby nepřidružovali si měst boiotských a tím moc své nezvětšovali; neboť poznávali, že jim brzy nastane zápas s Thebaný. Tedy dobyvše vítězství na Athenech obsadili r. 383. hrad thebský Kadmeii proti všemu právu. To pak bylo počátkem války, tak zvané Thebské, v níž obec Lakedaimonská svržena s náčelnictví veškerého Řecka. Po obsazení totiž Kadmeie odevzdána vláda několika šlechticům, kteří stáli při straně lakedaimonské. Náčelníci strany druhé dilem usmrčeni, dilem do vyhnanství vypuzeni, dilem ze strachu uprchli. V počtu těchto^{*)} byl také Pelopidas, muž vlasti milovný^{**)} a statečný. Tento po čtyřech letech s nepatrnou hrstkou vyhnanců náčelníky nepřátelské strany lstivě přepadl a všecky do jednoho pobil. Posádka z hradu pak vypuzena a svoboda lidu vrácena. Tím však popuzeni byli Lakedaimoňané a vypověděli válku Boiotii a Attice r. 378.

2. Ve válce této byli vůdci Atheneň Chabrias a Timotheos, kteří moc obce své mnohými vítězstvími rozmnožili a Spartany sesabili. Přičiněním Atheneň učiněn nový spolek, k němuž se brzy přidružilo 70 obcí námořních. Obec Thebskou spravovali Epameinondas a Pelopidas tak důmyslně a rázně, že Theby se staly hlavním městem celé Boiotie. Avšak Atheneň vidouce vzkvétati Theby počali jim nedůvěrovati a želeti, že válku proti Spartanům podnikli. Původem hlavně Atheneň sešli se vyslanci všech obcí řeckých do Korintha, aby rozhodli o podmírkách míru. Vyslanec thebský Epameinondas zcela svobodně^{***)} prohlásil: Thebané mají v úmyslu trvalé náčelnictví v Boiotii podržeti, jestliže Lakedaimoňané nepropustí měst lakonských. Pro tu[†]) příčinu však král Agesilaos hněvem rozpálen sám od sebe Thebanům válku vypověděl.

3. Nedlouho potom král Kleombrotos na rozkaz národa vytáhl do Boiotie s velikým vojskem, aby Theby z kořen vyvrátil. Lakedaimonskému vojsku Epameinondas a Pelopidas vstříc se postavili s méně než 6000 vojínův. Avšak důmyslem vůdcův a statečnosti vojínů byli Lakedaimoňané na hlavu poraženi r. 371. u vesnice[‡]) Leukter, která ležela mezi Platajemi a Thespiemi. Bitvou touto moc Lakedaimoňanů byvší otresena se zřítila, ale moc Thebanů rozmnožena tou měrou, že Theby od té doby byly hlavou celého Řecka. Avšak když Pelopidas zahynul a Epameinondas zemřel smrtí hrdinskou před vítězným vojskem svým, ztratily Theby nejlepší své muže a tím vážnost i moc.

^{*)} Ml. II. 453. 6. — ^{**) Ml. II. §. 298. poz. 2. — ^{***)} Ml. II. §. 463. — [†]) Ml. II. §. 471. 2. b.}

Po bitvě u Mantineie r. 362. byl sice učiněn mír, ale žádná obec již náčelnictví nepodržela. V několika pak letech moc obcí řeckých stálými spory a zápasy byla velice seslabena.

Opakování.

XXX. Filippos, král Makedonský.

1. Zatím co jednotlivé obce řecké chtěly panovati, ztratily svobodu všecky. Neboť Filippus, když se dostal r. 359. na královský trůn makedonský, počal strojiti úkłady obcím řeckým. Poznal zajisté nesvornost řeckou, když byl zastavencem v Thebách, a obrátil ji v prospěch svůj. Zmocniv se trůnu potlačil vzpoury domácí a nepřátele ze země vypudil; obsadiv pak města Amlipolis, Pydnu a Potidaii rozšířil hranice říše své až k moři. Na to zmocnil se bohatých dolů pangaiských, k jichž ochraně založil město a nazval je dle jména svého Filippy. Peněz pak, které z dolů docházely, užil k vypravení vojska a k vystrojení lodstva, hlavně však ku podplácení předních mužů v obcích řeckých, kteří při něm stáli. Z počátku živil zápasy obci brzy tém brzy oném pomoc přinášeje, aby se vespolek seslabovaly a (aby) konečně byly všecky přinuceny poslouchati vlády jeho.

2. Příležitost k činu mu poskytnuta byla skrze Thebany. Na jejich totíž návrh byli Fokové obžalováni ze svatokrádeže a odsouzeni od Amfiktyonů k tak veliké pokutě peněžité, že jí nemohli zaplatiti. Thebanům pak bylo uloženo, aby Foky potrestali. Avšak Fokové, když je Thebané počali zbavovati pozemků a odváděti ženy a děti do otroctví, dobyli Delf a zmocnili se ohromného bohatství, které tam bylo uloženo. Za ty peníze pak najali námezdne vojsko a zdvihli válku proti Thebanům, Lokrům a Thessalům. Válčeno dlouho a krutě. Z počátku vítězili nad svými protivníky Fokové, ale dlouhotrvající válka byla ukončena v krátké době, když Thebané a Thessalové povolali na pomoc Filippa. Tento vtrhl r. 346. do Fokidy, města obsadil, obyvatelstvo dílem pobil, dílem prodal do otroctví; někteří ze strachu se byli vystěhovali a ti, kteří doma zůstali, učiněni poplatnými Delfám. Filippus přijat do počtu Amfiktyonů a podržel u nich přední místo.

3. Již za svaté války zmocnil se Filippus nadvlády v Thessalii a obsadil mnohé osady řecké v Chalkidice. Tam stavěli se mu na odpor hlavně Athéhané, jež slavný řečník Demosthenes řečmi svými

povzbuzoval proti Filippovi. Než tento nebál se řečí konaných k lidu athenskému, neboť dobře věděl, že nic neprospívá ani nejkrásnější řeč tomu, kdo rázně nepřikročuje k voci předsevzaté. A v Athenách tehdy mnozí statečněji za vlast mluvili než bojovali. Zatím tedy, co v Athenách uvažovali o pomoci, Filippos sevřel obležením Olynth, dobyl ho zradou a z kořen vyvrátil r. 348. Dobytím Olynta zmocnil se ještě 32 jiných měst na Chalkidice. Tato města však, ač jich dobyl proti všemu právu, podržel ve své moci, když byl uzavřen mír r. 346. pomocí strany makedonské v Athenách, jejímž náčelníkem byl Aischines, největší nepřítel Demosthenův.

4. Po uzavření hanebného míru onoho nepřestávali přední mužové strany lidu, hlavně však Demosthenes, ukazovati na nebezpečenství, které hrozilo svobodě obcí řeckých od Filippa. Vážnost pak mužů těch vzrůstala, čím zřejmější byly záměry Filippovy. Přičiněním Demosthenovým učiněn spolek přemnophých obcí řeckých; Filippos přinucen odejít z Eubeje a ustoupiti od Byzantia, jehož dobyval. Než zatím Filippos soustředoval válečnou moc svou, aby potlačil svobodu Řecka jedním rázem. Příležitost mu dána byla nesvornosti řeckou. Lokrové Amfisští obžalováni byli ze svatokrádeže, poněvadž se byli zmocnili pozemku zasvěceného Apollonovi. Proto byli od Amfiktyonův odsouzeni a na návrh podplaceného Aischina uloženo Filippovi, aby Lokry potrestal. Ten snadno dobyl města jejich Amfissy, ale při tom obsadil město Elateii, které leželo při vchodu do Hellady, a odhalil tím svoje nepřátelství proti Thiebanům a Athéňanům.

5. Tu konečně počali Athéňané obávat se o sebe a o společnou svobodu Řecka. Na návrh Demosthenův vešli ve spolek s Thebany a vyslali posly k jiným obcím, aby je roznítili proti společnému nepříteli. Některé obce se k nim připojily, jiné ze strachu před válkou přidružily se k Filippovi. Společné vojsko řecké utkalo se s Filippem u boiotského města Chaironeie r. 338. Bylo však poraženo; sám Demosthenes hledal spásy na útěku, ježto nezoufal ještě nad svobodou Řecka. Filippos však mírně užil vítězství a dosti měl na tom, když nadvláda nad obcemi řeckými mu byla postoupena. Ctižádostivý Filippos totiž nechtěl sil svých seslabovat, neboť toužil po větších věcech.

Následujícího roku svolal shromáždění obcí řeckých do Korintha, na němž bylo usneseno vypověděti válku Peršanům; za vůdce pak zvolen Filippos. Avšak zatím co se připravoval k válce, byl úkladně zabit majetkem svého 47 let.

XXXI. **Alexandr Veliký.**

1. Alexandr byl syn Filippa a Olympiady; narodil se r. 356. před Kr. též noci, ve které shořel chrám Diany Efeské. Když byl ještě chlapcem, povolal mu otec za učitele Aristotela, přeslavného filosofa, aby jej vzdělával v naukách mravnosti a výmluvnosti. Jsa mladíkem vzbuzoval podiv všechn rozmanitými činy a výroky svými. Z nich pro příklad uvádíme tento. Kdysi jej vybízeli, aby se dal zapsati mezi ty, kteří hodlali zápasiti v Olympijských hrách, protože (prý) vyňíká v běhu. Ale onen odpověděl: »Učinil bych tak, kdybych měl krále za soupeře.« Účastnil se obyčejně podniků válečných. V bitvě u Chaironeie stal se počátek vítězení na křídle, jemuž on velel.

2. Po zavraždění otce svého r. 336. nastoupil na trůn královský. Potlačil doma nejprve několik odbojů, potom přitáhl do Řecka nad pomyšlení rychle a byl zvolen za vrchního vojevůdce Řeků. Když se připravoval se vším úsilím k válce proti Peršanům, přinesena mu zpráva, že Thebané a Atheňané od něho odpadli. I udeřil s připraveným a pohotovým vojskem na Thebany. Města jejich dobyl, budovy a hradby zbořil, pozemky spojencům rozdělil a zajaté do otroctví prodal; ušetřil totík chrámův a potomků slavného Pindara, jehož si velice vážil, a domu, v němž se veliký onen básník narodil. Atheňané pak velikým strachem byvše polekání litovali svého podniku a prosili vyslanectvem za mír, jehož také dosáhli.

3. Na počátku jara roku následujícího Alexandr svěřil vládu nad Makedonií a Řeckem Antipatroví; sám pak asi s třiceti tisíci pěchoty a 5000 jízdy přepravil se přes Hellespont. Když lodi přistaly u Asie, Alexandr vyskočil ve zbroji první z lodi a modle se obětoval, by země ty přijaly ho ochotně za krále. Na nepřítele vrazili Makedonové nejprve u Granika, řeky v Mysii. Před bojem napomínal krále Parmenio, aby nepřecházel před očima nepřátele přes hlubokou řeku se strmými břehy. Avšak Alexandr vysmál se mu a dav znamení, s jízdou prorazí první ze všech řekou a udeří na nepřítele. V této bitvě zachránil mu Kleitos život. Zatím totiž co Alexandr jednoho z vůdců nepřátelských probodával, druhý hodlal zasaditi onomu ránu smrtonosnou. Ale Kleitos zakryl krále štítem svým a nepříteli usekl mečem svým ruku. Konečně Peršané dali se na útěk.

4. Brzy potom táhl do města Gordia, jež leželo ve Velké Frygii. V Gordiu vstoupil do chrámu Jovova. Tam mu ukazovali vozík, na němž připevněno bylo jho uzly v sebe spletenými a tvrdili, že věštba

byla vydána tato: Kdo rozpoutá toto nerozvějitelné pouto, ten bude pánum celé Asie. Alexandr pokoušel se uzel rozvázati, když pak nemohl, roztažil jej mečem řka: Nic na tom nezáleží, jakým způsobem kdo je chce rozvázati.

5. Odtud táhl do Kilikie. Jakmile přišlo se k městu Tarsu, jehož středem teče řeka Kydnos, přilákala krále zaprášeného a sponečného čistá voda říční, aby se vykoupal. Avšak jakmile vkročil do řeky, byl zachvácen těžkou nemocí; polomrtvého odnesli sluhové do stanu. Jediný z lékařů jménem Filippos sliboval, že připraví lék, jímž by král se mohl uzdraviti. Král dal lék připravit, ač dopisem od Parmeniona byl varován, by nesvěřoval života svého Filippovi, který (prý) jest od Dareia podplacen tisícem talentů. Než Alexandr drže pohár, odevzdal lékaři list a pije upíral zrak svůj v tvář čtoucího. Jakmile spatřil (jej) bezstarostného, rozveselil se, lék vypil a brzy se uzdravil. Zatím král Dareios odtáhl se všemi zástupy od Babylonu a přepravil se přes řeku Eufrat. Poslav pak peníze všechny i největší skvosty do Damašku s ochranným sborem vojínů, vedl ostatní zástupy do Kilikie.

6. Náhodou touž noc přišel i Alexandr i Dareios ku průsmyku, kudy se jde do Syrie. Alexandr potěšen, že nejspíše v oné těsnině jest svésti rozhodný boj, kázel vojínům se opatřiti a o třetí hlídce se ozbrojiti. Na úsvitě obsadí těsninu a sešikuje vojsko. Jezdcové perští udeří na levé křídlo Alexandrovo. Než Makedonové nehybají se s mísťa. Ani ranění nemohou odcházeni z boje, ježto nepřítel doléhá v čele, jich vlastní (spolu)vojinové tísni je ze zadu. Alexandr žene se po králi Dareiovi, avšak tohoto statečně hájí nejslavnější vůdcové jeho. Nastane nesmírné krveprolití. Dareios boje se, by živ nepřišel v moc nepřátel, seskočí s vozu, vsedne na koně a hledá spásy na útoku. Ani ne tisíc jezdců následuje krále. To byl konec bitvy u Issu. Vítězové vešli v tábor nepřátel a nalezli tam ohromnou kořist na zlatě a stříbře. Mezi zajatými byla Ietitá matka Dareiova, choť jeho, žena obzvláštní krásy, a synáček sotva šestiletý.

7. Alexandr nepronásledoval Dareia prchajícího k Eufratu, nýbrž vtrhl do Syrie, odtud do Foinikie. Všecka přímořská města se vzdala, ale Tyřané spolehajíce na město své přirozenou polohou opevněné odporovali Alexandrovi a dlouho s velikou statečností odráželi útoky jeho. Teprve za sedm měsíců dobyto bylo toho města slavného jak starobylým původem tak proměnlivostí osudu. Založeno prý bylo od syna Poseidonova Agenora. Tyřané opanovali netoliko moře sousední nýbrž i do vzdálených moří lodi jejich se odvážovaly dojížděti. A libo-li

věřiti pověsti, tento národ první naučil se písmu a jiné (jemu) vyučil. Osady jeho roztroušeny byly po celém takřka okršlku světa, jako Karthago v Africe, v Boiotii Theby, Gady při Okeanu. V týchž skoro dnech Dareios žádal dopisem, aby Alexandr se oženil s dcerou jeho a za věno nabízel mu všechnu krajинu ležící mezi Hellespontem a řekou Halysem. Alexandr tím pohrdl řka: Podmínky kladou vítězové, přemožení je přijímají.

8. Když celá Syrie a Foinikie náležela již Macedonům, Alexandr kázal Hefaistionovi plouti s loďstvem podél pobřeží, sám se všemi zástupy přišel k městu Gaze. Velitelem města byl Betis, muž obzvláště věrnosti ku králi svému, a hájil hradeb s nepatrnnou posádkou. Potom vykročiv branou udeří na Makedony. Král zatím, co bojoval v první řadě, zasažen byl šípem. Betis pokládaje jej za mrtvého odtáhne zpět do města jásaje nad vítězstvím. Avšak Alexandr dal vystavěti hráz, která se rovnala výšce hradeb, a zdi podkopati. Nato prolomena hradba. Betis mnohými ranami zmožen, byl od vlastních vojínů, opuštěn a dostal se živ v moc nepřátel. Alexandr kázal provléci mu řemeny skrze kotníky a přivázaného k vozu koni vláčeti kolem města a chlubil se, že napodobí Achillea, od něhož odvozoval původ svůj.

9. Potom táhl do Egypta. Uspořádav tam záležitosti vešel do chrámu Jova Hammona. Odtud se vraceje přišel k bažině Mareotské, ležící blízko ostrova Faru. V těch pak místech založil město a nazval je Alexandrií. Za jedenácte dní potom dorazil k Eufratu a přešed řeku tu v málo dnech pronikl až k Tigrisu a přešel i tento s největším ovšem nebezpečenstvím. Na tom pochodu umřela chof Dareiova a byla pohřbena na rozkaz Alexandrův dle mravu perského. Dareios byv o tom zpraven, děkoval mu vyslanectvem a nabízel mu ještě větší díl říše až k řece Eufratu a za ostatní zajaté třicet tisíc talentův. Parmenion radil Alexandrovi, aby to přijal, než tento hrdě odpověděl: I já bych raději chtěl peníze než slávu, kdybych byl Parmenionem; nyní jsem Alexandr a jsem pamětliv toho, že nejsem kupec nýbrž král. Vyslancové vrátili se s nepořízenou k Dareiovi, jenž ležel táborem u vesnice Arbel s vojskem o polovičku skoro větším, než bylo v Kilikii.

10. Když Alexandr zvěděl, že Dareios není od něho vzdálen dále než sto padesát stadií, hnul táborem. Po pravici měl Tigris, po levici hory Gordyaíské. Dareios postoupiv deset stadí kázal vojínům stanouti u města Gaugamel a ve zbroji čekati nepřítele. Strhne se bitva. Perské vozy válečné se srpy zmáthy řady makedonské na levém křídle; mnoho Makedoňanů bylo potřeno při prvním útoku, ještě více

jich uteklo k Alexandrovi, jenž velel pravému křídlu. Tento posilniv je vedl proti nepřátelům. Dva králové rozohňovali boj: Dareios jel na voze, Alexandr na koni, obažva chráněni vybraným mužstvem. Když však vozataj Dareiův kopím byl proboden, mínili Peršané, že král sám byl zabit a zoufajíce nad spásou dali se na útěk. Pověst o zabité krále přišla také k Mazaiovi, jenž tisnil levé křídlo Makedonů, kterému velel Parmenion. Vůdce perský ustupoval; ve veliké oklice přešel Tigris a uchýlil se se zbytky přemoženého vojska do Babylona. Král Dareios asi o půlnoci přišel do Arbel a odtud vkročil do území medského, aby táhl do pustin a do nejjazších částí své říše.

11. Potom Alexandr táhl do Babylona, z Babylona do Sus, ze Sus do Persepole. Když byl nedaleko Persepole potkal žalostný zástup. Bylo (to) asi čtyry tisíce zajatců řeckých, jež Peršané různě byli potrestali; jedněm nohy, druhým ruce a uši byly uřezány a vpáleny znaménka barbarštých písmen. Král proléval slzy řka: Budte dobré myslí, uvidíte své manželky a dítky! Když pak onino žádali, aby jim vykázal sídla v Asii, rozkázal každému muži dátí po třech tisících denárů; (k tomu) přidán byl desaterý oblek a dána jim stáda i obilí, aby mohli vzdělávat půdu a ji osévat. V Persepoli však král poskvrnil nesnesitelnou touhou po víně nejlepší své stránky duševní, onu povahu, již vynikal nad všechny krále, onu vytrvalost v podstupování nebezpečenství, onu rychlosť ve vymýšlení a provádění podnikův, onu svědomitost ku vzdavším se, onu laskavost k zajatcům, onu střídmost v dovolených rozkošech.

12. R. 330. byl Dareios zavražděn od Bessa. Po smrti Dareiově mravy Alexandrově počaly se měnit a toho, jehož zbraně Peršanů nezlamily, přemohly všeliké nepravosti. Od té doby častěji mu strojeny byly úklady od vlastních vojínů, takže nikomu nedůvěroval. Málo slovy ještě zmíniti se jest o ostatních činech od něho vykonalých. Když se zmocnil celé říše Perské, táhl do Indie. Za Hydasphem přemohl krále Pora a táhl dovnitř Indie. Však Makedonové nechtěli dále postoupiti za Hyfasis; proto tedy vrátil se podél Indu k Okeanu a odtud do Persidy. Roku 323. upadl náhle v těžkou nemoc. Svolav přátele odevzdal před nimi prsten s prstu sňatý Perdikkovi a nařídil, aby dal odnésti jeho mrtvolu k Hammonovi do Egypta. Když se ho tázali, komu zanechává trůn, odpověděl: Nejlepšímu. To bylo poslední slovo královo; brzy potom zemřel. Mrtvola byla od Ptolemaia přenesena do Memfidy, odtud později do Alexandrie.

SLOVNÍČEK.

(Vazby sloves uvedené v Mluvnici nejsou v slovníku obsaženy; možno jich hledati též pomocí Rejstříku v Mluvnici na str. 148—160.)

A.

- A. = Aulus, ī
a et; que; atque, āc; a ne neque
ač, ačkoli(v) quamquam; etsī;
tametsī; quamvis; cum*
Achaiové *Achīvī, ūrum*
Achilleus *Achīlēs, is*
Admetos *Admētus, ī*, král Moský
aedil *aedilis, is*, úředník řím.
aedujský *Aedūs, a, um*
Aeduové *Aeduū, ūrum*, národ gallský
Aemilius, ī jm. rodu řím.
Aeneās, ae, bohatýr trojský
Afranius, ī jm. rodu řím.; sbory Afraniové *Āfrāniānū, ūrum*
africký *Āfricānus, a, um*
Afričan *Āfer, Āfri*
Afrika *Āfrica, ae*
Agamemnon *Agamēnnō, onis*, bohatýr řec.
Agathokles *Agathocles, is*, samovládce syrak.
Agathonios *Agathōnius, ī*
Agēnor, oris, král Foinický
Agesilaos *Agēsilāus, ī*, král v Spartě
Aigina *Aegīna, ae*, ostrov v zál. Salam.
- Aigiňan *Aeginētes, ae*
aiginsky *Aeginēticus, a, um*
Aigy *Aegae, ūrum*, město v Pelop.
Aiolové *Aeoles, um*, kmen řecký aiolský *Acolius, a, um*
Aischines *Aeschīnēs, is*, řečník a státník ath.
Aischylos *Aeschylius, ī*, básník řecký
Aktium *Actium, ī*, město v Akaranii
Alba, ae, město v Latii
albanský (Alban) *Albanus, a, um*
ale sed; autem; at
Alesia *Alesia, ae*, město v Gallii
Alexandr *Alexander, drī*, král Mak.
Alexandrie *Alexandrēa, ae*, město v Egyptě
Alkaios *Alcaeus, ī*, básník řec.
Alkibiades *Alcibiadēs, is*, státník ath.
Allobrogové *Allobrogēs, um*, národ gallský
Alpy *Ālpēs, ium*
Amfiktyonové *Amphictyonēs, um*
Amfipolis *Amphipolis, is*, město v Thrakii
Amfissa *Amphissa, ae*, město v Lokridě

- amfisský *Amphissius*, *a, um*
Amulius, *i*, král v Albě
Anacharsis, *is*, filosof řec.
Anaxagorás, *ae*, filosof řec.
Andy Andés, *ium*, dědina u Man-
tue
aněho, aneb *aut*; *vel*
Anchisēs, *ae*, otec Aeneův
ani *neque*; *ne — quidem*; ani —
ani *neque — neque, neque*
aut — aut; v. jsem
aniž *neque*
Antalkidas *Antalcídás*, *ae*, státník
Antemnati *Antemnátés*, *ium*,
obvy. sab. města Antemny
Antiochie *Antiochéa*, *ac*, město
v Asii
Antiochos *Antiochus*, *i*, jméno
králů v Syrii
Antipatros *Antípater*, *tri*, král
Mak.
Antónius, *i*, státník řím.
Apenniny *Apenninús*, *i*, pohoří
v Italií
Apollon *Apollō*, *inis*, bůh světla
Apollonie *Apollónia*, *ae*, jméno
několika měst
Appius, *i*, předejmení řím.; silnice
Appiova *via Appia*
Apulie *Ápulia*, *ae*, kraj v j. Italií
Aquitanie *Aquitánia*, *ae*, jz. část
Gallie
Arab *Arabs*, *bis*
Arabie *Arabiá*, *ae*, země v Asii
Arar, *aris*, řeka v Gallii
Arbely *Arbélá*, *órum*, místo v Asii
Arginusy *Argintúscæ*, *árum*,
ostrovy v moři Egejském
Argos (ueskl.); *Argi*, *órum*, město
v Pelop.
Archíás, *ae*, básník řec.
archont *archón*, *ontis*
- Ariadna*, *ae*, *Ariadne*, *ès*, dcera
krále Minoa
Ariovistus, *i*, král germanský
Aristagoras, *ae*, samovládce v Mi-
letu
Aristeides *Aristídes*, *is* státník
ath.
Aristofanes *Aristophanes*, *is*, bás-
ník řec.
Aristogeiton *Aristogítō*, *ónis*,
vráhl Persistratovce Hipparcha
s Harmodiem
Aristoteles, *is*, filosof řec.
Arpi, *órum*, město v Apulii
Arpinum, *i*, město v Latii
Artafernes *Artaphernés*, *is*, vůdce
perský
Artaxerxés, *is*, král Perský
Artemision *Artemisíum*, *i*, mys-
na s. Euboie
asi *circum*; *ad*; *feré*; *circiter*
Asie *Asia*, *ae*; Malá Asie *Asia*,
ae (minor)
asijský *Asiaticus*, *a, um*; provin-
cie a. *próvincia Asia*
Askanius *Ascanius*, *i*, syn Ae-
neív [=Minerva, *ae*
Athena, *ae*, bohyně umění a války
athenský (Athéňan) *Athèniensis*, *e*
Atheny *Athènae*, *árum*
Athos nebo *Athō*, g. *Athōnis*, vý-
běžek poloostrova Chalkidiky
Atilius, *i*, jm. rodu řím.
Attika *Attica*, *ae*
Attikus *Atticus*, *i*, přítel Ciceronův
Attius, *i*, jm. rodu řím.
Augustus, *i*, císař Řím.
Aulis, *ídís*, město v Řecku
avšak *sed*; *autem*
až (do) *úsque (ad)*; (= když) *cum*;
až na tebe (= mimo tebe)
praeter tē.

B.

- ba *quīn etiam*
Babylón, *ónis*, město v Asii
babylonský *Babylónius*, *a, um*
Babylonie *Babylónia*, *ae*
- balvan *saxum*, *i*
barbarský (barbar) *barbarus*, *a,*
um; barbarsky *barbarórum*
mōre

- barva *color*, *oris*
 báseň *carmen*, *minis*
 básník *poéta*, *ae*
 bašta *própugnaculum*, *i*
 bázeň *timor*, *oris*; *metus*, *ūs*
 bažím (po věci *rem*) *appetō*, *ere*;
cōcupīscō, *ere*
 bažina *palūs*, *ūdis*
 bdění *vigilia*, *ae*
 bdělost *vigilantia*, *ae*
 bdím *vigilō*, *āre*
 bedlivý *diligens*, *entis*
 běduji *lamentor*, *āri*
 běh *cursus*, *ūs*; cvičení v b. *exer-*
cere currēndō; během roku
ūno anno
 Belgové *Belgae*, *ārum*, národ
 v Gallii
 bělostkovoucí *candidus*, *a*, *um*
 beránek *agnus*, *i*
 beru *cupiō*, *ere*; *sūmō*, *ere*; vzítí
 město *urbem capere*; vzítí na
 radu (za svědka) *in cōsilium*
(tēstem) adhūbēre; vzítí na sebe
suscipere; vzítí v držení *pos-*
sidere; vz. úplatek *pecūniām*
capere, *accipere*
Bessus, *i* | vůdcové perští
Betis, *is*
 bez *sine*; bez pořádku *sine ullō*
ōrdine; býti bez (něčeho) *ca-*
rere; *nūdātūm esse*
 bezbožnost *impietas*, *ātis*
 bezbožný *impius*, *a*, *um*
 bezdéký *invitus*, *a*, *um*
 bezpečnost *secūritas*, *ātis*; *incolu-*
mitus, *ātis*; *salūs*, *ūtis*; b.
 zjednatí v. zjednávám
 bezpečný *tūtus*, *a*, *um* (před věcí
ā re)
 bezpraví *iniuria*, *ae*
 bezstarostný *secūrus*, *a*, *um*
 bezúhonnost *innocentia*, *ae*; *in-*
tegritas, *ātis*
 běžím *currō*, *ere*; b. dolů *dēcur-*
rere; b. vstříc *occurrere*
Bibracte, *is*, město v Gallii
 bičují *virgīs caēdō*, *ere*; *verberō*,
āre
 bídny *miser*, *era*, *erum*
 bílý *albus*, *a*, *um*
 bitva *pūgna*, *ae*; *proelium*, *i*;
 b. na moři *p. nāvālis*; b. na
 pevnině *p. terrestris*
 blaho *salūs*, *ūtis*
 blahobyt *rēs flōrentēs*; *omnium*
rērum abundāntia; jsem v bl.
sum flōrens (opulentus); *omni-*
būs cōpiis flōreō, *āre*; o bl. se
 starati *commōdīs cōsulere*
 bláhový *simplex*, *icis*
 blažený *beātus*, *a*, *um*
 blesk *fulmen*, *minis*
 blízko *prope*, *propter*; b. položený
proximus
 blízký *propīnquiūs*, *a*, *um*
 blížím se *appropīnquō*, *āre*
 bližní *alter*, *a*, *um*
 bloudím *errō*, *āre*
 bohaprázdný *nefariūs*, *a*, *um*
 bohatství *divitiae*, *ārum*
 bohatý (boháč), *dīves*, *itīs*; *opu-*
lētūs, *a*, *um*
 bohatýr *hērōs*, *ōis*
 bohoslužba *sacra*, *ōrum*; *rēs dī-*
vīnae; *sacrificium*, *i*
 bohyně *deū*, *ac*
 boj *proelium*, *i*; *pūgna*, *ae*; b.
 rozhodný svěsti *dēcertāre proe-*
liō; do boje (vésti) *in acīem*
 bojechtivost *pūgnāndī studiūm*,
cupiditās
 bojím se *metuō*, *ere*; *timeō*, *ere*;
 bojště *locūs*, *ubi pūgnātur*
 Bojotie *Boētīa*, *ae*, země v stř.
 Řecku
 boiotský (Boiot, Boiotan) *Boē-*
tiūs, *a*, *um*
 bojovník *própugnātor*, *ōris*
 bojovnost *bellāndī cupiditās*;
studiūm pūgnāndī
 bojovný *bellicōsus*, *a*, *um*
 bojuji *pūgnō*, *āre*; *proelior*, *āri*
 bok *latus*, *eris*
 bol, bolest *dolor*, *ōris*; mám b.
doleō, *ēre*
 bořím *dīruō*, *ere*; *evertō*, *ere*;
dēleō, *ēre*; *interrumpō*, *ere*

bos *nudis pedibus*
 Bospor *Bosphorus*, *i*, užina mořská
 bouře *procella*, *ae*; *tempestas atis*
 boží = boha (g.)
 božský *divinus*, *a*, *um*
 brána *porta*, *ae*
 branný lid *cōpiae*, *ūrum*
Brasidas, *ae*, král Spartský
 bratr *frāter*, *tris*
 Britannie *Britannia*, *ae*, nyn. Anglie
 Britannové *Britanni*, *ōrum*
Brundisium, *i*, město v Italii
 brus *cōs*, *cōtis*
Brutus, *i*, příjmení řím.
 Brygové *Brygī*, *ōrum*, národ thracký
 brzy *mox*, *brevi* (*tempore*);
 brzy — brzy *tum* — *tum*,

modo — *modo*; br. potom
nōn (ita) multō post
 břeh *rīpa*, *ae*; *lītus*, *oris*
 březen *Mārtius*, *i*
 břímě *onis*, *eris*
 budoucí *futūrus*, *a*, *um*
 budova *aedificium*, *i*
 bud *aut*; *vel*; buděto — anebo
aut — *aut*; bud — bud *vel* —
vel
 bůh *deus*, *i*
 buřičský *turbulentus*, *a*, *am*
 bujný *ferōx*, *ōcis*
 bydlím *habito*, *āre*
 býk *taurus*, *i*; *bōs*, *bovis*
 bývalý konsul *procōnsul*, *is*
 bystrý *ācer*, *ācris*, *acre*; méně b.
 zrak míti *minus cernere*
 Byzantium *Byzantium*, *i*, nyn. Cařhrad.

C.

C. = *Gaius*, *i*
Caesar, *aris*, příjmení řím.
 celý *tōtus*, *a*, *um*; *ūniversus*, *a*, *um*; *cūnctus*, *a*, *um*
 cena *pretium*, *i*; míti cenu *esse*; *aestimari*; *dūci*; *putāri*; *fieri*
 cením *aestimō*, *āre*; *dūcō*, *ere*; *putō*, *āre*; *faciō*, *ere*
 cenný *preliōsus*, *a*, *um*
Censorius, *a*, *um*, příjmi Kato-novo
Ceres, *eris*, bohyně úrody zemské
 cesta *via*, *ae*; *iter*, *itineris*
 cestuji *proficiscor*, *i*; *iter faciō*, *ere*
Cicerō, *ōnis*, příjmení řím.
Cinna, *ae* příjmení řím.
 císař *imperātor*, *ōris*; *Caesar*,

aris, za časů císařů *temporibus*
Caesarum
 cítim *sentiō*, *īre*
 cizí *alienus*, *a*, *um*; (=zahraniční)
(exter), *extera*, *exterum*; *peregrinus*, *a*, *um*; v cizině *peregrē*
 cizinec *peregrinus*, *i*; *advena*, *ae*
 ctím *colō*, *ere*; *honōrō*, *āre*
clo portōrium, *i*; *vectigal*, *ālis*
Cn. = Gnaeus, *i*
 ctižádost *ambitiō*, *ōnis*; *glōriae*
cupiditās, *ātis*
 ctižádostivý *ambitiōsus*, *a*, *um*; *glōriae cupidus*, *avidus*
 ctnost *virtūs*, *ūtis*
 ctnostný *honestus*, *a*, *um*; ctnostně
honestē; *cum virtūte*
 cvičení *exercitatiō*, *ōnis*
 cvičím *exerceō*, *ere*.

Č.

čáp *cicōnia*, ae
 čas *tempus, oris*; časem (= mnohy) *interdum*; po nějaký (= dráhý) čas *aliquamdiū*
 časný *mātūrus*, a, um
 část, částka *pars, partis*; č. peněz v. peníze; č. větší *plūrēs*; č. největší *plūrimi*; z velké části *māgnūm partem*
 často *saepe*; *sacpenumerō*
 častý *crēber*, bra, brum
 Čechy *Bohēmia*, ae
 čekám *exspectō*, āre
 čelenka *diadēma*, atis
 čelný šik = čelo
 čelo *frōns*, *frontis*; v čele *ā fronte*; státi v čele *praeceſe*; stavěti v čelo *praeficere*
 černý *niger*, *gra*, *grūn*; č. chléb *pānis cibārius*; Černé moře *Pontus Euxīnus*, i
 červen *Iūnius*, i
 červenec *Iūlius*, i
 čerstvý *recēns*, *entis*
 čest *honor*, *ōris*; *fāma*, ae; více cti *māior laus*
 čestný *honestus*, a, um; č. věnec *honōris corōna*; č. úřad *honor*, *ōris*

četný *frequēns*, *entis*; *multus*, a, um; četné vojsko *māgnæ copiae*
 či, čili *an*; (= anebo) *sive*
 čilý *alacer*, *cris*, *cre* /*tantō*
 čím — tím *quō* — *eō*; *quanto* — čin *factum*, i; *rēs*, *reī*; veliké činy válečné konati *māgnās rēs gerere*; příležitost k činu *occāsiō rei gerendae*; třeba je činu *opus est factō*; činy válečné *rēs gestae*
 činím *faciō*, *ere*; *agō*, *ere*; č. přípravy k válce *bellum parāre*, *apparāre*; č. velitelem *praeficere*; č. (nátlak) *afferre*; č. k vůli někomu (= povolují) *concedō*, *ere*; (u)činiti přátelství *redire in amicitiam*
 činnost *actiō*, *ōnis*; *opera*, ae
 čistí *pūrgo*, *āre* /a, um
 čistý *pūrus*, a, um; *sincērus*, číselný v. převaha
 čítám (= počítám) *numerō*, *āre*; lodstvo čítá 100 lodí *classis est centūm nāvium*
 člověk *homō*, *inīs*
 čtu *legō*, *ere*
 čtvrtina *quarta pars*.

D.

D. = *Decimus*, i
 daleko *longē*; *procūl*; nedaleko *haud procūl*; dále *longius*
 daleký *longinquus*, a, um
 Damašek *Damascus*, i, město v Asii
Dāmōn, *ōnis*, hudebník · ath.
 dar *dōnum*, i; *mūnus*, *eris*
 Dareios *Dāreus*, i, král Perský
 daruji, dařím *dōnō*, *āre*; dařím se *prōveniō*, *re*; daří se *contingit*; věc málo se daří *rēs parūm prōcedit*
Dātis, *idīs*, vůdce perský

dav *turba*, ae; *multitūdō*, *inīs*
 dávám *dō*, *dare*; d. za manželku *d. uxōrem*, *in mātrīmōnium*; d. se na útěk *fugae* sē *mandāre*, *terga vertere*; d. slovo (= slib) *fidēm dare*; d. zprávu někomu *certiōrem facere aliquem*; d. za vůdce *praeficere*; d. přednost *antepōnere*, *anteferre*; d. (na lod) *imponere*; d. návrh *lēgem ferre*; d. se zaplati *nōmen profitēri*
 dávný *vetus*, *eris*; *antīquus*, a, um; již dávno *iam pridēm*

- dbám *animadvertisō*, *ere*; *spectō*,
 āre; *serviō*, *īre*; *cūrō*, *āre*
 dcera *filia*, *ae*
 děd *avus*, *i*
 dědic *hērēs*, *ēdis*
 dědina *vicus*, *i*
 děj *res*, *rei*
 dějepis *historia*, *ae*
 dějepisec *rērum scriptor*; (*histo-*
 ricus, *i*)
 dějepisectví *historia*, *ae*
 dějepisný v. dílo
 ději se (= stávám se) *fīo*, *fieri*
 Deklecia *Deceleā*, *ae*, pevnost
 v Attice
 děkuji *gratīus agō*, *ere*
 dělám *faciō*, *ere*; *reddō*, *ere*; *ef-*
 ficiō, *ere*
 dellský *Delphīcus*, *a*, *um*
 Delfy *Delphī*, *ōrum*, město v stř.
 Recku
 dělím *partiōr*, *īri*; *dividō*, *ere*
 délka *longitūdō*, *inis*
 Delos *Dēlus*, *i*, ostrov v moři
 Egejském
 Demaratos *Dēmarātus*, *i*, otec
 Tarquinia Priska
 demokrat *populūris*, *is*
 Demokritos *Dēmocritus*, *i*, filo-
 sof řec.
Dēmosthenēs, *is*, řečník a státník
 ath.; vůdce ath.
 den *dies*, *eī*; den a hodinu určiti
 tempus et diem dare, dicere;
 ze dne na den *in dieū*; den
 ode dne *in dies*; *diem ex die*;
 ve (za) dne *interdiū*
 denně *cotidiē*
Dentātus, *i*, přijmí řím.
 Derkyllidas *Dercyllīdās*, *ae*,
 vůdce spartský
 desateronásobný *decimplex*, *pli-*
 cis
 děsim *terreō*, *ēre*; *perterreō*, *ēre*;
 desítiletí *decennium*, *i*
 desítiletý (hoch *puer*) *decem an-*
 nōrum
 deska *tabula*, *ae*
 děstička *tabella*, *ae*
 dětství *puerītia*, *ae*; od d. *ā pu-*
 erīs
Dīana, *ae*, bohyně lovů
Dīdo, *ūs*, n. *ōnis*, královna v Kar-
 thagini
 dík *grātia*, *ae*
 diktator *dictātor*, *ōris* úředník
 řím.
 díl *paris*, *partis*; dílem — dílem
 partim — *partim*; největším
 dílem *māximam partem*
 dílo *opus*, *eris*; d. dějepisné *hi-*
 istoria, *ae*
Diō, *ōnis*, filosof řec.
Diogenēs, *is*, filosof řec.
 Diodotos, *Diodotus*, *i* státník ath.
 Dionysios *Dionysius*, *i*, samo-
 vládce v Syrakusách
 div *mīraculum*, *i*; není divu *mi-*
 nimē est mirandum
 díté *puer*, *ēri*; děti, dítky *puerī*,
 ōrum; *liberi*, *ōrum*
 divadlo *theātrum*, *i*
 divám se *spectō*, *āre* (hrám *lūdos*)
 divím se *mīror*, *āri*; *admīror*,
 āri
 divoký *ferōx*, *ocis*; *ferus*, *a*, *um*
 dle *ad*; *secundum*; *ex*; *prō*
 dlím *versor*, *āri*; *moror*, *āri*
 dlouho, na dlouho *diū*; dl. do
 nocí *ad multam noctem*; dl.
 potom (na to) *multō post*, ne-
 dlouho potom *paulō post*, *nōn*
 (*ita*) *multō post*; hodně dlouho
 aliquamdiū
 dlouhotrvající *diūturnus*, *a*, *um*
 dlouhý *longus*, *a*, *um*; dlouhé
 vlasy (vousy) *prōmissus capil-*
 lus (*prōmissa barba*)
 dluh, dluhy *aes alienum*
 dlužno *oportet*; dlužno mi po-
 slouchati *oportet me parere*
 dnes *hodiē*
 do *in*; *ad*; do jednoho všickni *ad*
 ūnum omnēs
 doba *tempus*, *oris*; *aetas*, *ātis*;
 d. časová *spatiū temporis*;
 d. denní *spatiū diei*; doba

roční *tempus anni*; své doby
 (g.) *illius aetatis*; d. nebezpečná
discrūnen, minis
 dobrodinný *beneficus, a, um*
 dobrodiní *beneficium, i*
 dobromyslnost *benevolentia, ue*
 dobrota *bonitas, atis*
 dobrotvorství *benignitas, atis*;
 (= milostivost) *clementia, ae*
 dobrotvorý *benignus, a, um*
 dobrovolné *sponte mea, tua*, atd.
 dobrý *bonus, a, um*; d. mysl
aequa mēns; d. svědomí *recta cōscientia*; dobro, dobrá
 stránka *bonum, i*; nejlepší
 stránka *māximum bonum*; po
 dobrém *ōratiōne*; v dobré vy-
 kládati *laudi dūcere*; lepší (nej-
 lepší) přítel *amicior* (*amicissimus*)
 dobré *bene*; lépe je *melius est*;
praestat
 dobytek *pecus, oris*
 dobývám *oppūgnō, āre*; dobýti
 města *urbem capere, expūgnare*; zpět (znovu) d. *recipere*;
 vítězství d. *victoriā reportare*
 (nad někým *ab aliquo*)
 dodávám myslí *animū addō, ere*
 doháním *impellō, ere; commo-
 veō, ere; cōsequor, i*
 dohlížím *pruesum, -esse*
 docházím *cōsequor, i; assequor,*
i; adipiscor, i; (o důchodech)
*redeō, -ire; perveniō, ire (ad
 rem); d. přizně *inīre gratiam**
 dochovávám se (= zachovávám
 se) *mancō, ēre; perveniō, ire*
 dojíždím (do moří *maria*) *adeō,*
-ire
 dokazují *doceō, ere; probō, āre*
 dokonalý *perfectus, a, um; sum-
 mus, a, um*
 dokonávám *perficiō, ere*
 dokončují *finiō, ire; cōficiō, ere;*
ad finem perducō, ere
 doléhám *instō, āre*
 olení *īferior, ius*; doleji stojím
īferior stō, āre

Dolonkové *Dolonci, ūrum*, národ
 thracký
 doly (= háně) *metalla, ūrum*
 domácí *domesticus, a, um*;
 (= vnitřní) *intestinus, a, um*
 domáhám se (= bažiti) *appetō,*
ere; quaerō, ere; adipiscor, i;
 (= dosíci) *perveniō, ire (ad rem)*
 domněnka *opīniō, ūnis*
 domnívám se *opīnor, arī; arbit-
 ror, arī; putō, āre*
 domov *domicilium, i; domus, ūs*
 donáším *afferō, -ferre; deferō,*
-ferre; referō, -ferre
 dopis *epistula, ae; litterae, arūm*
 doplňují *repleō, ere; compleō, ēre*
 doporučují *commendō, āre; (o ná-
 vrhu) suādeō, ēre*
 dopouštím *permittō, ēre; patior,*
*i; dopouštím se (věci rem) fa-
 ciō, ēre; patrō, āre*
 dopravní loď *nāvis oneraria (us,*
um)
 dopravuji *portō, āre; reportō, āre;*
trānsportō, āre
 doprovázím *prōsequor, i; comitor,*
arī
 dorážím (= docházím) *perveniō,*
ire; accēdo, ēre
 Dorové *Dōrēs, ium*, kmen řecký
 dorský *Dōrius, a, um*
 dosahuji *assequor, i; cōsequor,*
i; impetrō, ēre; adipiscor, i;
 plných 20 let d. *XX annos*
complere; (= sahám) pertineō,
ēre
 dosazuji (= volbou) *deligō, ēre;*
creō, āre; sufficiō, ēre; opět d.
restituere (na stolec, na trůn
in régnum)
 dosedávám: na trůn dosednouti
régnum obtinēre
 dospívám *adolescō, ēre; věc do-*
 spěla tam *eō ventum est; do-*
 spěti konce *pervenire ad finem*
 dostačují *suppetō, ēre; suppeditō,*
āre
 dostávám *capiō, ēre; accipiō,*
*ēre; dostávám rozkaz *īdebor,**

erī; d. se = dostačují; = přicházím; d. se na trůn *ad rēgnum pervenire*; *evādō, ere*; d. se v moc *venire ī potestātem*
 dostavuji se *adsum, -esse*; *prae-stō sum*; *adveniō, īre*; *cōse-quor, ī*
 dosti, dost *satis*
 dostihuji *cōsequor, ī*
 dosud (= do této doby) *adhūc*
 dotazují se *rogo, īre*; *interrogō, īre*; d. o radu *cōsultō, ere*
 dotvrzuji *affirmō, īre*
 dotýkám se *tangō, ere*; *attingō, ere*
 doufám *sperō, īre*
 dovážim *importō, īre*; *advehō, ere*; *subvehō, ere*
 dovidám se *comperiō, īre*; *cōgnoscō, ere*; *certior fio, fieri*
 dovnitř *intra*
 dovolení *veniu, ae*; s mým d.
 $mēa pace$
 dovoluji *concedō, ere*; *permittō, ere*; je dovoleno *licet, fās est*
 dovoz *commētus, ūs*
 drahný čas = po drahný čas *ali-quāndiu*
 drahocenný *pretiosus, a, um*
 dralý *carus, a, um*; draho prodati *magnō, bene vendere*
 drak *dracō, onis*; dračí (= draka(g))
 drancují *dripiō, ere*; *praedor, īri*
 dráždim *laccessō, ere*
 drsný *asper, era, erum*
 drsnost *asperitas, īris*
 druh (= spojenec) *socius, ī*; (= rod) *genius, eris*
 Druidové *Druides, um*
Drūsilla, ae, ženské jméno řím.
 drzost *audācia, ae*; *impudentia, ae*
 držím *teneō, ere*; *possideō, īre*
 držení *possessiō, onis*; býti, mítí

v drž. *possidere*; vzniti v drž.
possidere
 dřevěný *ligneus, a, um*
 dřevo *lignum, ī*
 dříve *prior, ius*; *anteā*; dříve než *antequam, priusquam*
 dřívější *prior, ius*; (= dřevní) *pristinus, a, um*
 duben *Aprilis, is*
 duch *animus, ī*; *ingenium, ī*
 důchod *vectigal, alis*
 důležitost *gravitās, īris*; *auctōritas, īris*; mám velkou důležitost, jsem velké d.
māgnū sum, aestimor, dūcor, putor
 důležitý *gravis, e*; *māgnus, a, um*
 dům *aedes, ium*; *domus, ūs*
Dumnorīx, īgis, předák gallský
 důmysl *prūdentia, ae*; *cōsilium, ī*
 důmyslný *prūdens, entis*
 důraznost (*řeči*) *impetus, ūs*
 důstojnost *dīgnitas, īris*
 duše *animus, ī*
 duševní (sily *vīres*) *animi*
 důtkou: stížen jsem důtkou cenzorskou *ignominia notātus sum*
 důtklivě žádám *flāgitō, īre*
 důvěra *fides, ei*; *fidūcia, ae*
 důvěrný přítel *familiaris, is*; d. styk *cōsuetūdō, inis*; d. přátelství *familiaritās, īris*
 důvěrně obcovati *familiariter utrū*
 důvěruji *fidō, ere*; *cōfidō, ere*; *fidem habeō, ere*
 důvod *ratiō, onis*; *argumentum, ī*, dvanáctideskový (zákon *lex*) *XII tabulūrum*
 dvojkrok *passus, ūs*
 dvouletí *bicennium, ī*
 dychtím *appetō, ere*; *cupiō, ere*; *studēō, ere*
 dychtivý *appetens, entis*; *studīosus, a, um*; *avidus, a, um*
Dyrrhachium, ī, město při moři Adriatském v Illyrii.

E.

- efeský *Ephesius*, *a, um*
 Efesos *Ephesus*, *i*, město v Malé Asii
 Efialtes *Ephialtes*, *ae* zrádce thermopylský; státník ath.
 efor *ephorus*, *i*
 egejský *Aegaeus*, *a, um*
 Egypt *Aegyptus*, *i*
 egyptský (Egyptan) *Aegyptius*, *a, um*
 ejhle *en, ecce*
 Elateia *Elatēa*, *ae*, město v stř. Řecku
 Eleusis *Eleusin*, *inis*, město v Attice
Ennius, *i*, básník řím.
 Elpinike *Elpinicē*, *ēs*, sestra Kimonova
 Epameinondas *Epamēnōndas*, *ae*, vojevůdce a státník thebský
 Epiktetes *Epictētus*, *i*, filosof řec.
- Eretrie *Eretria*, *ae*, město na Euboii
 eretrijiský (Eretrian) *Eretriensis*, *e* ether *aether, eris* [Italii]
 Etrurie *Etrūria*, *ae*, země v stř. Etruskové *Etrūscī, īrum*
 Euboia *Euboea*, *ae*, ostrov při vých. břehu Recka
 Eufrat *Euphrātēs*, *is*, řeka v Asii *Euprīdēs*, *is*, básník řec.
Eurybiadēs, *is* vůdce spartský
 Eurydike *Eurydicē*, *ēs*, manželka Orfeova
Eurymedon, *ontis*, řeka v Malé Asii; vůdce ath.
 Evandr *Euander*, *drī*, zakladatel osady řecké na Palatií před Aeneou
 Evropa *Eurōpa*, *ae*
 evropský (Řek *Graecus*) *qui Eurōpam incolit.*

F.

- Fabius*, *i* | jm. rodů řím.
Fabricius, *i* | jm. rodů řím.
 Faleron *Phalerum*, *i*, přístav ath.
 Farnabazos *Pharnabazus*, *i*, satrapa perský
 Faros *Pharos*, *i*, ostrov u Alexandrie [Rema]
Faustulus, *i*, pěstoun Romula a Feidias
Phidiās, *ae*, sochař ath.
Feretrius, *i*, přijmí Jovovo
 Filip(pos) *Philippus*, *i*, král Mak.
 Filippy *Philippi*, *ōrum*, město v Mak.
 Filoktetes *Philoctētēs* n. *Philoctēta*, *ae*, bohatý řecký filosof *philosophus*, *i* filosofie *philosophia*, *ae*
 foinický *Phoenicius*, *a, um*
 Foiničan *Phoenīx*, *īcis*
 Foinikie *Phoenīcia*, *ae*, země v Asii
 Fokis *Phōcis*, *īdis*, země v stř. Řecku
 Fokové *Phōcenses*, *ium*
 Formie *Formiae*, *ārum*, město v Latii
forum, *i* (náměstí)
 Frygie *Phrygia*, *ae*, země v Malé Asii
 Frygové *Phrygēs*, *um*
Fulvius, *i*, jm. rodů řím.
Furius, *i*, jm. rodů řím.
 Fyle *Phylē*, *ēs*, město v Attice fysik (= přírodozpytec) *physicus*, *i*.

G.

Gadlan *Gāditanus*, *i*
 Gady *Gādēs*, *iūm*, město v Hispanii
Galba, *ae*, cisař Římský
 Gallie *Gallia*, *ae*, nyn. Francie
 Gallové *Galli*, *ōrum*, kelt. národ v Gallii
 gallský *Gallicus*, *a*, *um*
Garumna, *ae*, řeka v Gallii
Gaugamela, *ōrum*, město v Asii
Gaza, *ae*, město v Asii
Genava, *ae*, nyn. město Genéve
Gergovia, *ae*, město v Gallii
 German *Germānus*, *i*

Germanie *Germania*, *ae*, země v stř. Evropě
Geryōn, *ōnis*, trojtčlný král na ostrově Erytheii u města Gadu gigant *gigās*, *antis*
Gordium, *i*, město v Malé Asii gordyaiský *Gordyaicus*, *a*, *um*
Gorgias, *ae*, filosof řec.
 Grakchus *Graecchus*, *i*, jm. rodu řím.
 grammatik *grammaticus*, *i*
Granikos *Grānicus*, *i*, řeka v Malé Asii
 Gylippos *Gylippus*, *i*, vůdce

H.

hájim *defendō*, *ere*; *tueor*, *ēri*; h. něčeho od někoho *d. aliquid ab aliquo*; h. se za hradbami *d. se moenibus*; h. někoho před soudem *causam dicere pro aliquo*
 Haliartos *Haliartus*, *i*, město v Boiotii
 Halikarnassos *Halicarnassus*, *i*, město v Malé Asii [Asii]
Halys, akk. *Halyn*, řeka v Malé Hamilkar *Hamilcar*, *aris*, vůdce karthag.
 Hammonský *Hammōn*, *ōnis*, jm. Jovovo hanba. *īgnōminia*, *ae*; *dēdecus*, *oris infāmia*, *ae*; *opprobrium*, *i* hanebný *tūrpis*, *e*; *īgnōminīōsus*, *a*, *um* haním *vītuperō*, *are*
Hannibal, *alis*, vojevůdce karth.
Hannō, *ōnis*, státník, vůdce karth.
 Harmodios *Harmodius*, *i*, druh Aristogeitonů
Hasdrubal, *alis*, vůdce karth. havran *corvus*, *i*
 házim *iaciō*, *ere*; *coniciō*, *ere*; *iactō*, *āre*

Hefaistion *Hēphaestiō*, *ōnis*, přítel a vůdce Alexandrův
Hegesipyla, *ae*, manželka Miltiadova
 Hektor *Hector*, *oris*, bohatýr trojský
Helena, *ae*, manželka Menelaova
Hellas, *adis*, střední Řecko
 Hellespont(os) *Hellespontus*, *i*, nyn. užina Dardanellská
 Helvetie *Helvetia*, *ae*, nyn. Švýcarsko
 Helvetiové, Helvešané *Helvetii*, *ōrum*
 Herakles *Hercules*, *is*, bohatýr řec.
 Hercynský les *silva Hercynia*
 Hermovky *Hermiae*, *ūrum*
 Herodot(os) *Herodotus*, *i*, dějepisec řec.
 Herostrat(os) *Hērostratus*, *i*, žhář chrámu Dianina v Efesu
Hierō, *ōnis*, samovládce v Syrakusách
Hippias, *ae*, syn Peisistratův
 Hispanie *Hispania*, *ae*, nyn. Španělsko
 Hispanové *Hispānū*, *ōrum*
 Hister *Hister*, *trī*, nyn. (dol.) Dunaj

Histiaios <i>Histiaeus</i> , <i>i</i> , samovládce v Miletu	Homer(os) <i>Homerus</i> , <i>i</i> , básník řec.
hlad <i>famēs</i> , <i>is</i>	hon <i>stadium</i> , <i>i</i>
hladový <i>esuriēns</i> , <i>entis</i>	honorosim se <i>glorior</i> , <i>ari</i>
hlás <i>vōx</i> , <i>vōcis</i> ; <i>sententia</i> , <i>ae</i>	hora <i>mōns</i> , <i>montis</i>
hlásám <i>declarō</i> , <i>are</i> ; <i>praedicō</i> , <i>are</i>	<i>Horatius</i> , <i>i</i> , básník řím.
hlásnice (= hláska) <i>specula</i> , <i>ae</i>	horečka <i>febris</i> , <i>is</i>
hlava <i>caput</i> , <i>itis</i> ; na h. poraziti <i>devincere</i> ; <i>fundere atque fugāre</i>	horlivost <i>studium</i> , <i>i</i>
hlavně <i>maxime</i>	horlivý <i>studiosus</i> , <i>a</i> , <i>um</i> ; <i>acer</i> , <i>acris</i> , <i>acre</i> ; <i>ardens</i> , <i>entis</i> ; horlivě se oddávati <i>studere</i>
hlavní město <i>caput</i> , <i>itis</i>	<i>Hortensius</i> , <i>i</i> , řečník řím.
hledám <i>quaerō</i> , <i>ere</i> ; hl. spásy v útěku <i>fugā salūtem quaerere</i>	hoření (hořejší) <i>superior</i> , <i>ius</i>
hledím <i>spectō</i> , <i>are</i> ; <i>videō</i> , <i>ere</i> ; <i>operam dō</i> , <i>dare</i> ; hl. k tomu, hl. si toho <i>id studere</i>	hořím <i>flagrō</i> , <i>are</i> ; <i>ardeō</i> , <i>ere</i>
hlídka <i>vigilia</i> , <i>ae</i>	hořký <i>acerbus</i> , <i>a</i> , <i>um</i> ; <i>amarus</i> , <i>a</i> , <i>um</i>
hlíněný <i>fictilis</i> , <i>e</i>	host, hostitel <i>hospes</i> , <i>itis</i>
hluboký <i>altus</i> , <i>a</i> , <i>um</i> ; <i>profundus</i> , <i>a</i> , <i>um</i> ; hluboko (uvnitř) <i>penitus</i>	<i>Hostilius</i> , <i>i</i> , jm. rodu řím.
hlučný <i>celeber</i> , <i>bris</i> , <i>bre</i> ; hlučná pochvala <i>clāmor</i> , <i>ōris</i>	hostina <i>convivium</i> , <i>i</i> ; <i>epulæ</i> , <i>ārum</i>
hluchý <i>surdus</i> , <i>a</i> , <i>um</i>	hostinný svazek <i>hospitium</i> , <i>i</i>
hnáti v. ženu	hotov <i>paratus</i> , <i>a</i> , <i>um</i>
hned <i>statim</i> ; <i>confestim</i> ; hned po králi <i>proximus regi</i> ; hned na pochodu <i>ex itinere</i>	hra <i>lūdus</i> , <i>i</i> ; hrou <i>per lūdum</i> ; při (o) hrách obecných <i>lūdīs publicis</i>
hněv <i>irā</i> , <i>ae</i> ; z hněvu <i>irātus</i> , <i>ā</i> , <i>um</i> ; <i>irā ductus</i> , <i>a</i> , <i>um</i>	hrad <i>arx</i> , <i>arcis</i>
hněvám se <i>irāscor</i> , <i>i</i>	hradba <i>mūrus</i> , <i>i</i> ; pl. <i>moenia</i> , <i>um</i> ; <i>mūri</i> , <i>ōrum</i>
hnízdo <i>nidus</i> , <i>i</i>	hráji <i>lūdō</i> , <i>ere</i> ; hr. na housle <i>fīdibus canere</i> ; hr. na (loutnu) citeru <i>cithara canere</i> ; <i>cithari-zāre</i>
hnusí se mi <i>taedet me</i>	hranice (pomezí) <i>finēs</i> , <i>ium</i> ; hraniček k spálení mrtvých <i>rogus</i> , <i>i</i>
hnusný <i>foedus</i> , <i>a</i> , <i>um</i>	hráz <i>agger</i> , <i>eris</i>
hoden <i>dignus</i> , <i>a</i> , <i>um</i>	hrdelní soud <i>iūdiciūm capitīs</i> ; trestu hrdelního zbaviti <i>capitīs absolvēre</i> ; žalovati u hrdelního soudu <i>capitīs accūsāre</i>
hodina <i>hōra</i> , <i>ae</i>	hrdinský <i>fortissimus</i> , <i>a</i> , <i>um</i> ; hrinskou smrtí zemřiti <i>per sum-mam virtūtem emori</i>
hodně veliký <i>aliquantus</i> , <i>a</i> , <i>um</i> ; o hodně <i>aliquantō</i> ; hodně dlouho <i>aliquamdiū</i>	hrdinství <i>virtūtes</i> , <i>um</i>
hodnosti (= čestné úřady) <i>hō-nōres</i> , <i>um</i>	hrdllo <i>fauces</i> , <i>ium</i> ; (= život) <i>capul</i> , <i>itis</i>
hoduji <i>epulor</i> , <i>ari</i>	hrdost <i>superbia</i> , <i>ae</i>
hoch <i>puer</i> , <i>eri</i>	hrdý <i>superbus</i> , <i>a</i> , <i>um</i>
hojím <i>sanō</i> , <i>are</i>	hrnu se <i>confluō</i> , <i>ere</i>
hojnost <i>cōpia</i> , <i>ae</i>	hromada lidu <i>contīō</i> , <i>ōnis</i>
hojný <i>über</i> , <i>überis</i> ; (= v hojném počtu) <i>frequēns</i> , <i>entis</i>	hrozim <i>immineō</i> , <i>ere</i> ; (vyhrožují)
holá země <i>sōlum</i> , <i>i</i> ; na (holé) zemi <i>humī</i>	

minor, ari; minitor, ari; h. vy-
puknouti impendeō, ere
hrstka manus, ūs
hrubost mōres agrestēs (agrestis,
e = hrubý)
hrúza terror, óris, formidō, inis
hřeším peccō, āre
hřich peccatum, i; vitium, i; je
hřich nefas est
hubím opprimō, ere; interimō, ere;
pessum dō, dare; tollō, ere
hudba mūsica, ae; mūsicē, es

husa anser, eris
hustý densus, a, um; crassus,
a, um
hvězda stella, ae; sidus, eris
hýbám moveo, ere; commoveo,
ere
Hydaspes, is, řeka v Indii
Hyfasis Hyphasis, is, řeka v Indii
hynu perco, -ire; intereo, -ire;
occidō, ere
hýřivost luxuriu, ac
hýřivý luxuriösus, a, um.

CH.

Chabrias, ue, vůdce ath.
Chaironeia Chaerōnea, ae, město
v Boiotii
Chalkidika Chalcidice, es, půl-
ostrov thracký
chápu prehendo, ere; ch. se zbraně
arma capere
Churōn, ónis, občan thebský
Charybdis, is vír naproti Skylle
chátra vulgus, i
chatrč casa, ue
chci volō, velle; chci raději malō,
mālle; chce se mi concupiscō, ere
Chersones(os) Cherronesus, i, půl-
ostrov thracký
chijský (Chijan) Chius, a, um
chimera chimæra, ae
Chios Chius, i, ostrov v moři Eg.
chlapec puer, eri
chlapectví pueritia, ae; na po-
čátku ch. prīmā pueritiā
chléb pānis, is
chlubím se glōrior, ari
chodim eō, ire; proficīscor, i;
ambulō, are; incēdō, ere; in-
greḍior, i

choroba oční morbus oculōrum
chorý aeger, gra, grum
chot uxor, óris
chovám (= živím) alō, ere; ch.
se se gerere
chování habitus, ūs
chrám templum, i; uedis, is
chráním defendō, ere; tueor, eri;
tutor, ari; muniō, ire; legō,
ere (ab impetu od útoku)
Chrysogonus, i, stoupenc Sullūv
chтивý avidus, a, um
chudoba pauperias, atis
chudý (chudas) pauper, eris
churavím aegrōlo, āre
churavý aeger, gra, gram
chvála laus, laudis
chválím laudo, are
chyba error, óris; vitium, i
chybím desum, -esse
chybuji erro, are; aberro, are
chystám paro, are; comparo, are
chýše casa, ae
chytám capiō, ere; prehendo, ere
chytrost calliditás, atis
chytrý callidus, a, um.

I.

i et; -que; etiam; i — i et — et;
 (= tedy) itaque, igitur
Iāsōn, ónis, bohatý řec.; samo-

vládce v Thessalii
Ifikrates Iphicrates, is, vůdce řec.
 ihned statim; ilicō; cōfestim.

*Illyria, ae, země na Balkaně
Imbros *Imbrus*, i, ostrov v moři*

Egejském

Indie *India, ae, země v Asii*

Indus, i, řeka v Indii [Asii]

Ionie *Ionia, ae, země v Malé
lonové Iōnēs, um, kmen řecký*

ionský *Iōnicus, a, um; Iōnius,
a, um*

Isokrates *Isocrates, is, řečník ath.*

Issus, i, město v Malé Asii

Isthmos *Isthmus, i, užina zem-
ská v Řecku*

Italie *Italia, ae, země v Evropě.*

J.

jak *quicun*; *ut*; jak — tak *cum —
tum*; jak veliký *quantus, a,
um*; jak velice *quantopere
(quantum, quanti)*; jakmile
postquam, ubi

jakso *ut*; *sicut*; *tamquam*; *velut*,
(in) loco, numerō; pro

jaksi *quasi; tamquam*

jaký *qualis, e*
jakýsi *quidam, quaedam, quod-
dam; (aliquis) aliquā, aliqua,
aliquid*

jal jsem se *coepī, isse*

jalový *inānis, e*

jaro *ver, vēris; z jara vēre; na
počátku j. vēre incunte*

jas *splendor, óris*

jásám *exsultō, īre (aliquā rē nad
něčím)*

jasný *clārus, a, um; serēnus, a,
um*

jazyk *lingua, ae; sermō, ónis*

jdu *eō, īre; adeō, -īre; profici-
scor, i; j. mimo praeferre; j.
na pomoc opem ferre; (ujíti
10.000 dvojkroků X milia pas-
sunum ambulare; jde mi na
desátý rok decimum annum
ago*

jad *venēnum, i*

jeden — druhý *alter — alter;
jedni — druži alii — alii*

jediný *ūnus, a, um; (= jedinký)
ūnicus, a, um; (= samojediný)
sōlus, a, um*

jednám *agō, ere; faciō, ere; j.
o něco aliquid agere*

jednání *actiō, ónis*

jednodenní (cesta *vía*) *ūnus diei*

jednoduchý *simplex, plicis*

jednohlasně *omnibus centuriis;
omnibus sententiis*

jednoroční = jednoho roku (g.)

jednotliví (jednotlivci) *singuli,*
ae, a

jednou *semel; (= někdy) ali-
quando;* jednou — podruhé
modo — modo; tum — tum

jedovatý *venēnōsus, a, um*

jedu, jezdím na koni *equitō, īre;
equō vehor, i; j. na lodi *nāvi
vehor, i; j. na voze currū
vehor, i**

jelen *cervus, i*

jemný *tenuis, e; mitis, e*

jen *tantum; sōlum; nisi nōn
(nihil)*

jeřáb *grūs, gruīs*

jeskyně *specus, ūs*

ještě *etiam; (= dosud) adhuc;
j. ne nōndum*

jevím se *appāreō, īre*

jeviště *scena, ae*

jezdec *eques, itis*

jezdecký *equester, tris, tre*

ježto *quod; quia; quoniam; cum
jho īugum, i*

jídlo *cibus, i*

jím *edō, ere; nejm (=zdržuji se
jídla) abstineō, īre*

jinak *aliter*

jinde *alibi; in aliis regiōnibus*

jindy *aliās*

jinoch *iuvenis, is; adulēscēns,
entis*

jinošství *iūventūs, ūlis*

jiný *alius, alia, aliud*
 jistota v. zjednávám
 jistý *certus, a, um; tūtus,*
a, um
 jitro (= míra) *iūgerum, ī*
 jízda *equitātus, ūs; equitēs, um;*
cōpiae equestrēs
 jízdný *equester, tris, tre*
 jízva *cicatrīx, icis*
 již *iam*
 jméno *nōmen, minis; fāma, ae*
 jmenuji *nōminō, are; dico, ere;*
appello, are; vocō, are
 jmění *rēs, rērum; opēs, um;*
facultātēs, um; jmění mé mea;
 jm. rodinné *rēs familiaris*

jmén jsem *existimor, īri; putor,*
āri; habeor, ēri; dūcor, ī
 jsem *sum, esse; jsem s někoho*
pār sum alicui; být na stráži
excubāre, esse in statiōne; b.
na jevě appārēre; b. nad (ně-
koho) praestāre; b. při (někom)
adesse; b. ještě (= zbyvat) ex-
stāre; b. v něčem inesse; je mi
(není mi ani, není mi ještě)
 20 let *sum nātus (minus) XX*
annōs

Juno *Iunō, ūnis, manželka Jovova*
Jugurtha Iugurtha, ae, král v Nu-
midi

Juppiter *Iuppiter, Iovis, nejvyšší*
bůh římský.

K.

k, ku *ad; contrā; in*
 kácím *caedō, ere; deicio, ere*
 Kadnieia *Cadmēa, ae, hrad*
 v Thebách
 kalím *turbō, are; k. vodu aquam*
turbidam facere (reddere)
 Kallias *Calliās, ae, občan ath.*
 Kallikratidas *Callicratidas, ae,*
 vůdce spartský
 Kallimachos *Callimachus, ī, bás-*
 nik řec.
 Kalypso *Calypso, ūs, nymfa*
 kam *quō — tam eō*
 kamenuji *lapidibūs cooperiō, ire*
 Kamillus *Camillus, ī, přijmí řím.*
 Kampanie *Campānia, ae, kraj*
 v stř. Itálii
 kanenský *Cannēnsis, e*
 Kanny *Cannae, īrum, město v j.*
 Italii
 Kanusium *Canusium, ī, město*
 v j. Italii
 Kapitolium *Capitōlium, ī, ná-*
 vrší v Římě
 Kapua *Capua, ae, město v stř.*
 Italii
 kárám *castīgo, are; reprehendo,*
ere; carpo, ere

Kardie *Cardia, ae, město na*
Chersonesu
 Karel *Carolus, ī* [Asii]
 Karie *Cāria, ae, země v Malé*
 Karmenta *Carmenta, ae, nymfa*
 Karthagina *Carthāgo, inis, město*
 v Africe
 karthaginský (Karthagiňan) *Car-*
thāginiensis, e
 Katilina *Catilīna, ae, přijmí řím.*
 Kato *Catō, ūnis, přijmí řím.*
 Katullus *Catullus, ī, přijmí řím.*
 Kaudium *Caudium, ī, město*
 v stř. Itálii
 kázeň *dīsciplina, ae*
 kazím *corrumpō, ere; perdō, ere*
 každodenně *cotidiē*
 každodenní *cotidiānus, a, um*
 každoročně *quotannīs*
 každý *omnis, e; quisque; singulī;*
 pro každého muže *viritim*
 káži *iubeō, ēre; imperō, are;*
praecipiō, ere
 kdokoli *quisquis, quidquid*
 kde *ubi; kdekoli ubicumque*
 kdosi *quīdam, quiddam*
 kdy *quāndō; unquam*
 kdyby *sī; kdyby ne nisi*

kdysi *aliquando*; *quondam*;
 ořím
 když *cum*; *postquam*
 Keltiberové *Celtiberi*, ořum, ná-
 rod v Hispanii
 kék *utinam*
 Kilikie *Cilicia*, ae, země v Malé
 Asii
 Kimon *Cimon*, ūnis, jméno otce
 i syna Miltiada, vítěze mara-
 thonského
 Kition *Citium*, i, město na Kypru
 kladu *pōnō*, ere; kl. se táborem
 castra pōnere; kl. za vinu *crī-
 minū dare*, *ducere*; kl. nad
 něco, výše = dátí přednost; kl.
 podmínky *dīcere lēgēs*; kl. do
 počtu *numerāre*
 klamný *fallāx*, ūcis
 klamu *fallō*, ere; *decipiō*, ere
 Klaudius (klaudijský) *Claudius*,
 i, jm. rodu řím.
 Kleisthenes *Clīsthenēs*, is, státník
 ath.
 Kleitos' *Clītus*, i, přítel Alexan-
 drův
 Kleombrotos *Cleombrotus*, i, vůd-
 ce spartský
 Kleon *Cleōn*, ūnis, státník ath.
 Kleopatra *Cleopatra*, ae, královna
 v Egyptě
 klesám *cadō*, ere; *concidō*, ere;
 labor, i; kl. (na mysli) *dēficere*
 klid *quies*, etis; *animū aequitās*,
 ūtis
 /a, um
 klidný *aequus*, a, um; *quietus*,
 kmen (= národ) *gēns*, *gentis*
 kmet *senex*, *senis*
 kmetství *senectūs*, ūtis
 kněz, kněžka *sacerdōs*, ūtis
 Knidos *Cnidus*, i, město v Malé
 Asii
 kniha *liber*, bri
 kníže *prīnceps*, cipis
 Kodomannos *Codomanus*, i
 kohorta *cohors*, ortis
 Kokles *Oocles*, itis, příjmi řím.
 kolébka *cūnacē*, ūrum
 kolem *circum*; *circā*; *circiter*

kolik *quot*; *quantum*
 kolikáty *quotus*, a, um
 Kollatinus *Collatīnus*, i, příjmi
 řím.
 kolo *rota*, ae
 kolový *subliciūs*, a, um
 komedie *comoedia*, ae
 konám *facio*, ere; *agō*, ere; k. řeč
 orationēm habere; k. povinnost
 officium servare; k. práce *opera*
 constituere; k. službu *operam*,
 officium praeſtare; mūnere
 fungi; k. službu vojenskou
 militare (*in exercitū*), *militiam*
 sustinere, *stipendia merere*
 (*facere*); k. veliké činy *magnas*
 rēs gerere; k. sněm *comitia*
 habere
 končím *finiō*, ūre; *cōficiō*, ere;
 konec *finis*, is; *exitus*, ūs; na
 konci bitvy *execunte pūgnā*;
 na k. zimy *extremā hieme*;
 konec života *extremum vitae*
 tempus
 konečně *tandem*; *postremō*; *dē-
 nique*
 Konon *Conōn*, ūnis, vojevůdce
 a státník ath.
 konsul *cōnsul*, lis; bývalý k.
 consulāris, is
 konsulat *cōnsulātus*, ūs
 kopám *fodiō*, ere
 kopí *telum*, i; *hasta*, ae; k. há-
 zecí *pīlum*, i
 koráb *nāvis*, is
 Korlinium *Corfīnium*, i, město
 v stř. Italii
 Korinth *Corīnthus*, i, město
 v Řecku
 Korinthský (Korintan) *Corīnthus*,
 a, um
 Koriolan *Coriolānus*, i, příjmi
 řím.
 Koriolský *Coriolānus*, a, um
 Korioly *Corioli*, ořum, město
 v stř. Italii
 Korkyra *Corcyra*, ae, ostrov při
 záp. pobřeží Řecka
 Korkyřan *Corcyraeus*, i

- Kornelia *Cornelia*, ae, jm. ženské
 Kornelius *Cornēlius*, i jm. rodu řím.
 Koroneia *Corōneā*, ae, město v stř. Řecku
 kořen *rādiā*, *icis*; z kořen *fun-ditus*
 kořením *condiō*, *īre*
 kořist *praeda*, ae
 kořistům *praedor*, *āri*
 kost *os*, *oṣsis*
 kotev *ancora*, ae
 kotník *talus*, i
 koupám se *corpus lavō*, *āre*
 kousám *mordeō*, *ēre*
 kousnutí *morsus*, *ūs*
 koza *capra*, ue; koží (tělo *corpus caprae*;
 Kozí řeka (na Chersonesu) *Aegos flūmen*
 krádež *furtum*, i
 kradu *furtō subdūcō*, *ere*
 kraj, krajina *regiō*, *ōnis*
 král *rēx*, *rēgis*
 královna *regina*, ae
 královský *rēgius*, a, um; kr. trůn
 regnūm, i
 království *regnūm*, i
 kralují *rēgnō*, *āre*
 krása *pulchritūdō*, *inis*
 krásný *pulcher*, *chra*, *chrūm*
 Krassus *Crassus*, i, příjmení řím.
 krátký *brevis*, e; za krátko *brevī*;
 krátečce, před tím *paulō ante*
 Kremera *Cremera*, ae, řeka v stř. Itálii
 krev *sanguīs*, *inis*; *cruor*, *ōris*
 Kritias *Critiās*, ae, státník ath.
 krk *collum*, i
 krmím *nūtriō*, *īre*
 Kroisos *Croesus*, i, král v Lydii
 krok *gradus*, *ūs*; (= dvojkrok)
 passus, *ūs*
 kromě *praeter*
 krotím *coērceō*, *ēre*; *domō*, *āre*
 krotký *cicur*, *uris*
 kruh *orbis*, is; *circulus*, i
 krutý *saevus*, a, um; *atrōx ūcis*;
 gravis, e
 krvavý *cruentius*, a, um
 krveproliti *caedes*, is
 kryji *tegō*, *ere*
 křehký *fragilis*, e
 křičím *clāmō*, *āre*
 křídlo *ala*, ae; *cornū*, *ūs*
 křik *clāmor*, *ōris*
 křivý *falsus*, a, um; křivě *falsō*
 křivda *iniūria*, ae,
 kříž *crux*, *crucis*
 kterýkoli *quicunque*; *quivis*
 kterak *quō modō*; *quam*; *qui*
 kterýsi *quidam*, *quaedam*, *quod-dam*
 kudy *quā*, tudy *eā*
 kulatý *rotundus*, a, um /sum
 kulhám *claudicō*, *āre*; *claudus*
 kulhavý *claudius*, a, um
 Kunaxy *Cūnaxa*, *ōrum*, město v stř. Asii
 kůň *equus*, i
 kupec *mercātor*, *ōris*
 kupuji *emō*, *ere*
 Kuriatius *Cūriatius*, i, jm. rody v Albě
 Kurius *Cūrius*, i, jm. rodu řím.
 kůže *pellis*, is
 květ, květina *flōs*, *ōris*
 květen *Māius*, i
 kvetu *flōreō*, *ēre*; kvetoucí zdraví
 valētūdō prospera
 kvílím *complōrō*, *āre* [Asii]
 Kydnos *Cydnus*, i, řeka v Malé Kykladě (= ostrovky Kykladské)
 Cyclades, um
 Kykllops *Cyclōps*, *ōpis*, jednooký obr na Sycilii
 Kypselos *Cypselus*, i, otec Miltiada st.
 Kyros *Cyrus*, i, král Perský
 Kypros *Cyprūs*, i, ostrov v moři Středozemním
 Kyperský *Cyprius*, a, um
 Kyrsilos *Cyrsilius*, i, občan ath.

L.

- L. = Lūcius, i*
Labiēnus, i příjmí řím.
laciný vilis, e; být l. *parvō esse, stare*; lacino prodati *parvō, male vēndere*
lačním esuriō, ire
lačný esuriēns, entis
Lada Ladē, es, ostrov u Mileta
lahodím blandior, iri
Lakedaimon Lacedaemōn, onis
Lakedaimonios Lacedaemonius, i, vůdce ath.
lakedaimonský (Lakedaimoňan) Lacedaemonius a, um
lakomství, lakota avāritia, ae
lakomý (lakomec) avārus, a, um
lakonský Lacōnicus, a, um
Lamachos Lamachus, i, vůdce ath.
Lampsakon Lampsacum, i město v Malé Asii
lámu rumpō, erē; frangō, ere
lánska amor, ōris; cāritas, ālis, pietas, ūtis
laskavost benevolentia, ae; clementia, ae
laskavý benevolus, a, um; clementis, entis
latinský Latinus, a, um
Latium, i, země v stř. Italii
Lavinie Lāvinia, ae, dcera Latinova
Lāvinium, i, město v Latii
leč nisi
léčím curō, ure; sāno, ure; medeōr, eri
leden Ianuarius, i
legat legatus, i
legie legiō, ōnis /ālis
lehkomyslnost, lehkost levitās, lehkomyslný, lehký levis, e
lehkooděný (vojin, lehkooděnec miles) levis armaturae
lehkověrný credulus, a, um
lék medicina, ae; remedium, i
lekám terreō, ere; perturbo, ure
lékař medicus, i
- lemenšský (Lemňan) *Lēmnus, a, um* [moři]
Lemnos Lēmnus, i, ostrov v Egej.
lenivost ignavia, ae
lenivý (lenoch) ignavus, a, um; piger, gra, grum
Leōnidás, ae, král Spartský
leontinský Leontinus, a, um
Leotychides, is, král Spartský
les silva, ae
lesbický (Lesban) Lesbius, a, um
Lesbos Lesbus, i, ostrov v moři Egej.
lesk splendor, ōris; candor, ōris
lesknou se niteō, ēre; fulgeō, ēre
lest dolus, i
letím volō, ure
letitý grandis, e (natiū)
léto aestas, ūtis; (= rok) annus, i; dvě léta = dvouletí
letos hōc anno
Leuktry Leuctra, trōrum
lev leō, ōnis; lví (hlava caput) leōnis
Levička Scaevola, ae, příjmí řím.
levý sinistrā, tra, trum; v levo sinistrā; na (po) levé straně a sinistrā; levice manus sinistra
lež mendacium, i
ležím cubō, ure; iaceō, ere; situs sum; castra habēre; ležící situs, a, um
lhůta dies, ei
libeznost suavitās, ūtis
libezný suavis, e
llibím se placeō, ere; probor, ari
libra libra, ae; pondō
libý gratus, a, um; libo jest libet
líčim persequor, i
lid (= množství) multitudo, inis; lid (římský) plebs, plebis; l. (= národ) populus, i; l. (= chátra) vulgus, i; lidé homines, um; lid branný, válečný, vojenský cōpiae, ūrum; lid zbrojný armati, ūrum

lidský *hūmānus*, *a, um*
 Ligurie, Ligursko *Liguria*, *ae*,
 krajina v sev. Italii
 Ligur *Ligus*, *uris*
 lichocení *blanditia*, *ae; adulatiō*,
 onis
 lichotím *blandior*, *irī*
 lichý *vūrus*, *a, um*
 liji *fundō*, *ere*
 list *epistula*, *ae; litterae*, *ārum*;
 folium, *ī*
 listopad *November*, *bris*
 liším se *differō*, *-ferre*
 liška *vulpēs*, *is*
Liternum, *ī*, osada v stř. Italii
 lito mi je, lituji *miseror*, *eri*;
 miseret me
Livius, *ī*, jm. rodu řím.
Liviu, *ae* ženské jm. řím.
 lod' *nūvis*, *is*; l. válečná *n. longa*;
 l. nákladní *n. oneraria*
 lodčka *linter*, *tris*
 lodní *navalis*, *e*
 lodník *nauta*, *ae*
 lodstvo *classis*, *is*; *nāvēs*, *iūm*
 loket *cubitum*, *ī*
 Ložris *Locris*, *idis*, země v stř.
 Recku

Lokrové *Locri*, *ōrum*
 lomy *Lautumiae*, *ūrum*
 los *sors*, *sortis*
 louka *prātum*, *i*
 loupež *latrōcinium*, *i*
 loupežení *rapinae*, *ārum*
 loupežník *praedo*, *ōnis*; *latrō*,
 ōnis; l. mořský *pírata*, *ae*;
 praedō maritimus
 lstivý *dolosus*, *a, um*; lstivě *per*
 dolum
Lūceria, *ae*, město v dol. Italii
 lučištňk *sagittarius*, *ī*
 luk *arcus*, *ūs*
 Lukretius *Lucretius*, *ī*, jm. rodu
 řím.
 Lukullus *Lucullus*, *ī* jm. rodu
 řím.
 Lukumo *Lucumō*, *ōnis*
lūna, *ae* (měsíc)
 lůžko *lectus*, *ī*
 Lydie *Lydia*, *ae*, země v Malé
 Asii
 Lysandr(os) *Lysander*, *dri*, vůdce
 spartský
Lysis, *is*, filosof řec.
 lživý *mendax*, *ūcis*
 lžu *mentior*, *irī*.

M.

M. = *Mārcus*, *ī*
 M'. = *Mānius*, *ī*
Magnēsia, *ae*, město v Malé Asii
Machāōn, *ōnis*, lékař před Trojí
 majetek *rēs*, *reī*; *opēs*, *um*; *for-*
 tūnae, *ārum*; *possessiō*, *ōnis*;
 můj majetek *mea* (g. *metārum*
 rērum); jsem bez m. *inops*
 (g. *inopis*) *sum*
 Makedoňan *Macedō*, *onis*
 Makedonie *Macedonia*, *ae*, země
 na Balkáně
 malba *pīctūra*, *ae*; *tabula picta*
 maličký *purvulus*, *a, um*
 malicherný *levis*, *e*; *inānis*, *e*
 malíř *pīctor*, *ōris* [*pingendī*
 malířství (maliřské umění) *ars*

malo (= nedosti) *parum*; *paulum*;
 m. (lidí) = málokterí *pauci*, *ae*,
 a; m. (ceniti) *parvi*; o málo
 menší než někdo *paulo infrā*
 aliquem
 maloasijský *Asiaticus*, *a, um*;
 Řekové m. *Graeci*, *qui Asiam*
 incolunt
 maluji *pingō*, *ere*
 malý *parvus*, *a, um*; Malá Asie
 Asia, *ae (minor)*
 mám *habeō*, *ere*; *est mihi*; mám
 v sobě *in est in mē*; m. bratra
 za učitele *frātre magistrō ūti*;
 m. štěstí *fortūnā ūti*; m. po-
 žitek *frui*; mám věku svého
 20 let *vīgintī annōs natus*

- sum*; mám povinnost *meum est; dēbeō, ēre*; mám se na pozoru *caveō, ēre*; mám nedostatek *indigeō, ēre*; mám za to *putō, āre*
- Mānilius*, *i*, jm. rodu řím.; zákon Maniliův *lex Mānilia*
- Mānilius*, *i*, jm. rodu řím.
- Mantineia *Mantinēa, ae*, město v Peloponnesu
- manžel *vir, viri; maritus, i*
- manželka *uxor, ūris*
- manželství *mātrīmōnium, i*
- Marathōn*, *ōnis*, město v Attice
- marathonský *Marathōnius, a, um*
- Mārcellus*, *i*, jm. rodu řím.
- Mardonios *Mardonius, i*, vůdce perský
- mareotský *Mareōtis, idis*; M. baržina *palūs Mareōtis*
- Marius*, *i*, jm. rodu řím.
- marné *frūstrū*
- marnotratnost *luxuria, ae*; obzvláštní m. *sumptus prōfūsus*
- marnotratný *luxuriōsus, a, um*; *prōdigus, a, um*; (náklad) *prōfūsus, a, um*
- marný *vānus, a, um*; *inānis, e*
- mařím *perdō, ēre*; *tollō, ēre*
- maso *carō, carnis*
- Massilia, ae*, město v j. Gallii
- massilský (Massilian) *Massiliēsis, e*
- mast *unguentum, i*
- materšký *māternus, a, um*; m. řeč *sermō patrius*
- matka *māter, tris*
- matu *turbō, āre*; *perturbō, āre*
- Maurové *Mauri, ūrum*, obyv. sev. Afriky
- Maximus*, *i* přijmí řím.
- Mazaios *Mazaeus, i*, vůdce perský
- meč *gladius, i*; mečem a ohněm *ferro ignāque*
- med *mel, mellis*
- měď *aes, aeris* [Asii]
- Medie *Mēdia, ae*, země v stř. medský (Med) *Mēdus, a, um*
- medvěd *ursus, i*
- Megabazos *Megabazus, i*, vůdce perský
- Megara, ae*; *Megara, ūrum*, město v stř. Řecku
- megarský (Megařan) *Megarensis, e*
- měkkím *mollīō, ire*
- měkký *mollis, e*
- Melissos *Melissus, i*, vůdce samský
- Memlis *Memphis, idis*, město v Egyptě
- měním *mūto, āre*; měním se *animūm mūtō* (měníme se *animōs mūtāmus*)
- měření *mīnuō, ēre*
- měření *mēnsūra, ae*; m. vodou *ex aquā mēnsūrae*
- měřice *modius, i*
- měřictví *geōmetria, ae*
- měřím *metior, ūri*
- měsíc *lūna, ae*; *mēnsis, is*; m. v úplňku *lūna plena*
- Messenie *Messēnia, ae*, krajina v Peloponnesu
- messenký (Messeňan) *Messēnius, a, um*
- městečko *oppidulum, i*
- město *urbs, bis*; *oppidum, i*; hlavní město *caput, itis*; hlavní město Řím *urbs, bis*; m. rodné *urbs patria*
- městský *urbānus, a, um*
- meškání *moror, ūri*
- měštan *oppidānus, i*
- metám *iaciō, ēre*; *iactō, āre*; *mittō, ēre*; *torqueō, ēre*
- Metaurus, i*, řeka v stř. Italii
- Metellus, i*, jm. rodiny řím.
- metla *virga, ae*
- mez *limes, itis*
- mezera *intervallum, i*; *spatiūm, i*
- mezi *inter; in*; meziklím, zatím *intereā*
- mezinárodní právo *iūs gentium*
- mezivládí *interrēgnūm, i*
- míč *pila, ae*
- Mikythos *Micythus, i*, občan thebský

miláček jsem někoho *vehementer amor* (*āri*) *ab aliquō; carissimus sum alicui*
 Miletos *Mīletus*, *i*, město v Malé Asii
 miletský (Mileťan) *Mīlesius*, *a, um*
 milník *mīlliarium*, *i*; *lapis, idis*
 milosrdenství *misericordia*, *ae*
 milost, nemilost v. vzdávám se
 milostivý *clemens, entis*
 milování hodný *amabilis, e*
 milovný *amāns, antis*
Miltiades, *is*, vůdce ath.
 miluji *amō, āre; diligō, ere*
 milý *cārus, a, um; grātus, ī, um*
 mimo *praeter; extrā*; mimo to
praetereā; m. jít *praeterire*
mina, ae, peníz řec.
 mírní *sententia, ae; opīniō, ūnis;*
arbitrium, ī; dle mého mírnění
ad meum arbitrium
Minerva, ae, bohyňe moudrosti
 jako Athena u Řeků
 míním *opīnor, āri; arbitror, āri;*
dūco, ere; putō, āre
Minōs, ūis, král na Kretě
 minulý *praeteritus, a, um*
 mír *pāx, pācis; otium, ī*; v míru
 i ve válce *domī belisque*
 míra *modus, ī; mēnsūra, ae*; tou
 měrou *adeō*
 mírný *lēniō, īre*
 mírnost *temperantia, ae; modestia, ae*
 mírný (= skromný) *modestus, a,*
um; clemēns, entis; (= skrovný,
malý) modicus, a, um
 místo *locus, ī*; místo (= na místo)
locō, prō; m. rovné *campus, ī*
Mithridātes, is, král Pontský
 mízím *deficiō, ere; evānēscō, ere*;
 m. s trhu *forō cēdere*; m. s očí
ā cōspectū recēdere
 mládě *pullus, ī*
 mládež *iūventūs, ūtis*
 mládí *adulescentia, ae*
 mladík (mladý muž) *adulescēns,*
entis; iūvenis, is
 mladistvý *adulescens, entis; iū-*

venīlis, e; ml. věk *adulescen-*
tia, ae; adulescentes, iūm
 mladý *parvus, a, um*; ml. muž
adulescēns, entis; mladší (*nātu*)
minor, ūris
 mléčim *taceō, ēre; silēō, ēre*
 mlčení *silentium, ī*
 mléko *lāc, lactis*
 mluvím *loquor, ī; dicō, ere*; ml.
 za někoho *prō aliquō dicere*;
verba facere; m. řecky *Grae-*
cē loquī; lingua Graeca uti
 mluvnice *grammatica, ae; gram-*
maticē, es
 mnohdy *interdum*
 mnohonásobný *multiplex, plūcis*
 mnohý *multus, a, um*; mnohem
multō; mnoho peněz *māgna*
pecūnia; mnoho vojska *mā-*
gnæ copiae
 množím *augeō, ere*
 množství *multitudo, inis; vis;*
cōpia, ae; numerus, ī
 moc *vis (vīm, vi)*; *vīrēs, iūm;*
opēs, um; moc vojenská, vá-
 lečná *vīrēs; cōpiae*; moc (pře-
 nesená) *potestās, ātis*; moc
 (osvojená) *potentia, ae*; m.
 úřední (= vládní) *imperium, ī*
 mocen *compos, otis*
 mocný *potēns, entis*
 modlím se *precōr, āri; ūrō, āre*
 mohu *possum, posse; valeō, ēre*;
 m. více *plūs valere*
Molō, ūnis, učitel řečnické
 mor, morová rána *pēstilentia,*
ae
 moře *mare, is*; na zemi i na
 moři *terrā marīque*; nadvláda
 na moři *imperium maritimum*;
 válka na m. b. *nāvāle*
 mořský *marīnus, a, um*; m. lou-
 pežník *praedō marītimus; pi-*
rāta, ae; m. užina *fretum, ī*
 most *pōns, pontis* *[fia, ae*
 moudrost *sapiēntia, ae; prūden-*
 moudrý (mudřec) *sapiēns, entis;*
prūdens, entis; jsem moudrý
sapiō, ere

možnost *potestas*, *utis*; *facultas*,
utis
mrak *nubes*, *is*
mramor *marmor*, *oris*
mrav *mōs*, *mōris*
mravnost v. nauka
mrskám (*virgis*) *caedo*, *ere*; *ver-*
berō, *are*
mrtvola *cadaver*, *eris*; *corpus*
mortuum
mrvý *mortuus*, *a*, *um*
mrzí mne *piget* *mē*
mstím, mstím se *ulciscor*, *i*
mstitel *vindex*, *icis*
mstivost *iracundia*, *ae*
Mūcius, *i*, jm. rodu řím.
mudrctví *philosophia*, *ae*
mudřec (v. moudrý); *philoso-*
phus, *i*
mūnicipium, *i* (město poddané)
Munychie *Mūnichia*, *ae*, přístav
Ath.
musím (vyjadřovati je *gerum-*
dīvem)
Mutina, *ae*, město v hoř. Italii
muž *vir*; *virī*; (vojín) *miles*, *itis*;
m. tělesné stráže *corporis cū-*
stōs; pro každého muže = muž
od muže *virilim*; mladý m.
adulescens, *entis*

mužnost *virtus*, *utis*
mužný *fortis*, *e*
mužstvo *virī*; *militēs*; m. zbraně
schopné (*virī*) *qui arma ferre*
possunt; branné m. *cōpiae*,
ārum; m. mladší *ūniōrēs*; m.
starší *seniōrēs*
myji *lavō*, *are*
mýlím se *errō*, *are* [Asii]
Mykale *Mycalē*, *ēs*, mys v Malé
mykalský vítěz jenž zvítězil
u Mykaly (nad Persány)
Myrkinos *Myrcinūs*, *i*, kraj při
ústí Strymona
mys *prōmuntūrium*, *i*
Mysie *Mysia*, *ac*, země v Malé
Asii
mysl *mēns*, *entis*; *animus*, *i*;
ingenium, *i*
myslím *putō*, *are*; *cōgitō*, *are*;
cēseō, *ere*
myš *mūs*, *mūris*
myška *mūsculus*, *i*
myšlénka *sententia*, *ae*; *cōgitatio*,
ōnis
Mytilene *Mytilenae*, *ārum*, město
na Lesbu
mytilenský (Mytileňan) *Mytilē-*
naeus, *a*, *um*
mzda *merces*, *edis*.

N.

na *in*; *ad*; *ab*
nabízím *offerō*, *-ferre*
náboženství *religiō*, *ōnis* [*a*, *um*]
nábožný *religiōsus*, *a*, *um*; *pius*
nabývám *nanciscor*, *i*; *adipiscor*,
i; *parō*, *are*; *comparō*, *are*
nač? *quid?* *cūr?*
náčelnictví *principatus*, *ūs*
náčelník *princeps*, *cipis*; *praefectus*, *i*
nad *suprā*; *ultra*
nadání (vlohy) *indoles*, *is*; *in-*
genium, *i*; (= očekávání) *ex-*
spectatiō, *ōnis*; (= mírnění) *opī-*
niō, *ōnis*; (= naděje) *spēs*, *eī*

nadaný (= opatřený) *praeeditus*,
a, *um*
nadbytek *abundantia*, *ae*
naděje *spēs*, *spei*
naději se *sperō*, *are*; *exspectō*,
are; rychleji než se kdo nadál
spē celerius
nadějný *magnae spei*; velice n.
summae spei
nádhera *ornatus*, *ūs*; *apparatus*,
ūs; *magnificentia*, *ae*
nádherný *amplus*, *a*, *um*; *magni-*
ficus, *a*, *um*; *sumptuosus*, *a*,
um

nadíti se v. naději se
 nadoba *vās*, *vāsis*
 nadpisuji *inscrībō*, *ere*
 nadužívám *abūtor*, *ī*
 nadvláda, nadvládá *principātus*,
ūs; *imperium*, *ī*
 naháním *iniciō*, *ere*; *inferō*, -*ferre*
 náhle *subitō*; *repente*; *extemplo*
 náhlý *repentīnus*, *a*, *um*; *subitus*,
a, *um*
 náhoda *fortūna*, *ae*; *cāsus*, *ūs*;
 náhodou *forte*
 nahodilý *fortuitus*, *a*, *um*
 náhrobek *sepulcrum*, *ī*
 nachový *purpureus*, *a*, *um*
 najednou *sīmul*
 nájemné *mercēs*, *ēdis*
 najímám *condūcō*, *ere*
 náklad (na vč. *in rem*) *sumptus*,
ūs; *impensa*, *ac*
 nakládám (s někým *aliquem*)
trāctō, *āre*
 nákladní *onerārius*, *a*, *um*
 nákladný *sumptuōsus*, *a*, *um*
 nalehám (= naléhavě žádám) *flā-
 gitō*, *āre*
 nalezáám *inveniō*, *īre*; *reperiō*, *īre*
 náležím *pertineō*, *ēre*; *sum*, *esse*
 námaha *labor*, *ōris*
 náměstek *praefectus*, *ī*
 náměstí *forum*, *ī*
 námezdný *conductīcius*, *a*, *um*;
mercennārius, *ā*, *um*
 námořní, námořský *nāvālis*, *e*
 (bitva, válka); *maritimus*, *a*, *um*
 (nadvláda, loupežník); n. vojín
classiārius, *ī*; *miles nāvālis*
 napadám *petō*, *ere*; *adorior*, *īrī*;
aggredior, *ī*
 napínám *tendō*, *ere*
 napojatý *intentus*, *a*, *um*
 naplňuji *impleō*, *ere*; *compleō*, *ere*,
repleō, *ere*; n. radostí *gaudiō*
complēre, *affīcere*
 napodobuji *imitor*, *ārī*
 nápoj *pōtiō*, *ōnis*
 napomenutí *admonitiō*, *ōnis*
 napomínám *moneō*, *ere*; *admo-
 neō*, *ere*; *hortor*, *ārī*

napravení *correctiō*, *ōnis*
 napravují *corrīgō*, *ere*; *ēmendō*,
āre
 naproti *contrā*
 napsati v. píši, nadpisuji
 náramný *ingēns*, *entīs*
 narázím (na někoho *aliquem*) *of-
 fendō*, *ere*; (na vojsko) *incidō*,
āre
 národ *populus*, *ī*; *gens*, *gentis*;
nātiō, *ōnis*
 národnost *nātiō*, *ōnis*
 naroditi se v. rodím se
 narozeniny *nātālis*, *is* (*dīes*)
 narozený *nātus*, *a*, *um*
 náruživost *libidō*, *īnis*; *cupiditās*,
ātis
 nářečí *dialectus*, *ī*
 nářek *plōrātus*, *ūs*; *lāmentatiō*,
ōnis
 naříkám *plōrō*, *āre*; *lāmentor*,
ārī; *miseror*, *ārī*
 nařízení *praeceptum*, *ī*; *man-
 dātum*, *ī*
 nařizuji *praecipiō*, *ere*; *imperō*,
āre; *īubeō*, *ere*; *ēdicō*, *ere*
 násep *vallum*, *ī*
 násilí *vīs* (*vīm*, *vī*); násilím, ná-
 silně *vī*; *per vim*; *armīs*
 násilný *violentus*, *a*, *um*; n. smrt
nex, *necis*; *caedēs*, *is*
 následuji *sequor*, *ī*; n. v zápětí,
 v patách *subsequi*; *īsequi*;
 následujícího roku *īsequente*
anno; *postero anno*
 nastávám *īmmīneō*, *ēre*; *fūō*, *fierī*;
 nastávající mládí *iniēns adu-
 lēscēntia*
 nástraha *īnsidiae*, *ārum*
 nástroj *īnstrumentum*, *ī*
 nastupuji (cestu) *ingredior*, *ī*; n.
 dráhu veřejnou *ad rem pū-
 blicam accēdere*; *rem pūbli-
 cam capessere*; n. (po otcí)
succēdere; (úřad) *īnire*; n. na
 trůn *rēgnūm adipīscī*; *succe-
 dere in rēgnō*
 nátlak *vīs* (*vīm*, *vī*)
 nato *deinde*; *post*; *posteā*

naučení *praeceptum*, *i*
 nauka *doctrina*, *ae*; *praeceptum*,
i; n. mravnosti *praecepta agen-*
di; n. výmluvnosti *praecepta eloquendi*
 navádím *inducō*, *ere*; *impellō*, *ere*
 nával *impetus*, *ūs*
 návrat *reditus*, *ūs*
 návrh *cōsilium*, *i*; *conditō*,
ōnis; n. zákona *lex*, *lēgis*; dáti
 návrh *lēgem ferre*; na můj n.
mē auctōre
 navrhují (zákon *lēgem*) *ferō*,
ferre
 návříš *collis*, *is*
 navštěvuji; *visō*, *ere*; *visitō*, *are*;
conveniō, *ire*; *adeō*, *-ire*; hojně
n.frequentō, *āre*; *celebrō*, *āre*
 Naxos *Naxus*, *i*, ostrov v moři
 Egejském
 nazejší *postero die*; *postridie*
 naznačují *significō*, *āre*
 nazepamět se učím *ediscō*, *ere*
 nazývám *appellō*, *āre*; *dicō*, *ere*;
vocō, *āre*; *nōminō*, *āre* [Italií]
 Neapol *Neāpolis*, *is*, město v stř.
 ne *nōn*
 neb = nebo = anebo
 nebe *caelum*, *i*
 nebeský *caelestis*, *e*
 nebezpečenství *periculum*, *i*;
discrimen, *mēnis*
 nebezpečný *periculōsus*, *a*, *um*;
 doba (velmi) n. (*summum*)
discrimen, *minis*
 nebohý *miser*, *era*, *erum*
 neboť *nam*; *enīm*
 nečest *dēdecus*, *oris*
 nečetný *exiguus*, *a*, *um*; *parvus*,
a, *um*
 nečinnost *inertia*, *ae*; (=prázdeň)
ötium, *i*
 nečinný *iners*, *ertis*; *ötiosus*, *a*,
um
 nedaleko *haud procul*; *nōn pro-*
cul
 nedávno *nūper*
 nedbalost *neglegentia*, *ae*
 nedbalý *neglegens*, *entis*

nedbám *neglegō*, *ere*; *spernō*, *ere*;
despiciō, *ere*; *contemnō*, *ere*
 nedlouho potom *nōn* (ita) *multō*
post; *paulō post*
 nedostatek *inopia*, *ae*; pro ne-
 dostatek *inopia impeditus*
 nedostávám se *dēficiō* *ere*; *dē-*
sum, *-esse*
 nedotknutelný *sāctus*, *a*, *um*
 nedůvěruji *diffidō*, *ere*
 nehoda *casus*, *ūs*; *incommodum*,
i; *calunitas*, *atis*; *malum*, *i*
 nehodný *indignus*, *a*, *um*
 nechci *nōlō*, *nōlle*
 nechuti se mi *piget mē*
 nejapný *ineptus*, *a*, *um*
 nějaký, některý *quis* (*qui*), *quaē*
n. qua, *quod*; *aliquis* (*aliquā*),
aliqua, *aliquid*; *quādam*, *quaedam*,
quoddam; *nōnnullus*, *a*, *um*
 nejasný *obscūrus*, *a*, *um*
 nejen — nýbrž i *nōn sōlum* —
sed etiam; *nōn modo* — *vērum*
etiam
 nejistý *incertus*, *a*, *um*
 nejkránejší *extrēmus*, *a*, *um*
 nejposlednejší *ultimus*, *a*, *um*
 nejspíše *potissimum*
 nejzazší *extrēmus*, *a*, *um*; *ulti-*
mus, *a*, *um*
 někdo *quis*, *quid*; *aliquis*, *aliquid*;
quisquam, *quicquam*; *quādam*,
quiddam
 někdy *aliquandō*; *quondam*; *nōn*
nūquādum
 několik *aliquot*; n. (= málo)
pauci, *ae*, *a*; (= mnoho) *com-*
plūres, *a*, *ium*
 nekrytý *apertus*, *a*, *um*
 nelibím se *displianceō*, *ere*; věc se
 mi n. *res mihi nōn probatūr*
 nelibý *insuāvis*, *e*
 nelidský *inhūmanus*, *a*, *um*
 nemilý *ingrātus*, *a*, *um*
 nemnozí *pauci*, *ae*, *a*
 nemoc *morbus*, *i*
 nemocný *aegrōtus*, *a*, *um*; jsem
 n. (horečkou) *labōrō*, *āre* (*febrī*)

- nenadále, z nenadání *subitō*; *dē imprōvisō*
 nenáviděný *odiōsus*, *a*, *um*
 nenávidím *ōdī*, *ōdisse*; jsem ne-
 náviděn *sum in odiō*
 nenávist *odium*, *i*; *invidia*, *ae*
 neobyčejný *insolens*, *entis*; *insolitus*, *a*, *um*; *eximius*, *a*, *um*
 neohrozený *interritus*, *a*, *um*
 Neokles *Neoclēs*, *is*, otec Themis-
 stokleův
 nepamětliv *immemor*, *oris*
 nepatrny *exiguis*, *a*, *um*
 nepočestný *inhonestus*, *a*, *um*
 nepodobnost *dissimilitudō*, *inis*
 nepodobný *dissimilis*, *e*; k výře n.
 incrēdibilis, *e*
 neporušený *integer*, *gra*, *grum*;
 incolumis, *e*; *salvus*, *a*, *um*;
 incorruptus, *a*, *um*
 nepořízená: s nepořízenou *rebus infestis*
Nepōs, *ōtis*, rodinné jm. řím.
 nepoznany *incōgnitus*, *a*, *um*
 nepozvaný *invocatus*, *a*, *um*
 nepravost *improbitas*, *ātis*; *vi-
 tiūm*, *i*; *flagitium*, *i*
 nepravý *falsus*, *a*, *um*; neprávě
 falsō
 neprázdeň *negōtium*, *i*
 nepřátelský *inimicus*, *a*, *um*;
 adversarius, *a*, *um*; *infestus*,
 a, *um*; *hostilis*, *e*; nepřátelsky
 hostilem in modum
 nepřátelství *inimicitiae*, *ārum*
 nepředvídaný *imprōvisus*, *a*, *um*
 nepřihodný *aliēnus*, *a*, *um*
 nepřijemný *insuavis*, *e*
 nepřiměřený *aliēnus*, *a*, *um*
 nepřipravený *imparatus*, *a*, *um*
 nepřítel *inimicus*, *i*; *adversarius*,
 i; *hostis*, *is*; *barbarus*, *i*; nej-
 větší u. *inimicissimus*, *i*;
 úhlavní n. *hostis capitalis*
 nepřítomný *absens*, *-sentis*; býti
 n. *abesse*
 nepřítomnost *absentia*, *ae*: za-
 mě n. *absens*; mě *absente*
 nepřízeň *invidia*, *ae*
 nepříznivý *iniquus*, *a*, *um*; *ad-
 versus*, *a*, *um*; n. poměry *rēs
 adversae*
 neprozřetelný *imprōvidus*, *a*, *um*
 nerad *invitus*, *a*, *um*
Nerō, *ōnis*, rodinné jm. řím.
 nerovný *impār*, *aris*
 nerozhodný *anceps*, *cipitis*; zá-
 pasiti v n. bitvě *ancipiti proe-
 liō decertare*; z n. bitvy ustou-
 piti *pari proeliō discēdere*
 nerovzážlivost *temeritatis*, *ātis*
 nerovzážně temerē
 nerovzízitelný *inexplicabilis*, *e*
 Nerviové *Nervii*, *ōrum*, národ
 gallský
 neřest *vitiūm*, *i*; *flagitium*, *i*
 nesčíslný *innumerābilis*, *e*
 nesluši *dēdecet*
 neslychaný *inauditus*, *a*, *um*
 nesmírný *ingens*, *entis*; *immen-
 sus*, *a*, *um*
 nesmrteľnost *immortalitas*, *ātis*
 nesmrtelny *inmortalis*, *e*
 nesnadný *difficilis*, *e*
 nesnáz *difficultas*, *ātis*; jsem
 v nesnázi *difficultate affīcior*, *i*
 nesnesitelný *haud tolerābilis*, *e*
 nesouhlasím *dissentio*, *ire*
 nespravedlivý *injustus*, *a*, *um*;
 iniquus, *a*, *um*
 nespravedlnost *injustitia*, *ae*
 nestálost *incōstantia*, *ae*
 nestejný *dispār*, *aris*; *iniquus*,
 a, *um*
 nestoudný, nestydatý *impudēns*,
 entis
 nesu *ferō*, *ferre*; *gerō*, *ere*; *portō*,
 āre; n. do středu nepřátel *in-
 ferre in mediō hostēs*
 nesvornost *discordia*, *ae*
 nesvorný *discors*, *cordis*
 nešlechetnost *improbitas*, *ātis*
 nešlechetný *improbus*, *a*, *um*
 nešťastný *infelix*, *icis*; nešťastně
 válčiti *male rem gerere*
 neštěstí *rēs adversae*; *mala*,
 ōrum; *calamitās*, *ātis*
 netoliko = nejen

netušíci (nic) *imprudens*, *entis*
 netvor *mōnstrum*, *i*
 neúčastný *expers*, *pertis*
 neukojitelný *insatiabilis*, *e*
 neumím *nescio*, *ire*
 neunavnost *sēdulitās*, *ātis*
 neunavný *assiduus*, *a*, *um*; *sē-*
dulus, *a*, *um*; *impiger*, *gra*,
grum
 neustály *perpetuus*, *a*, *um*; *conti-*
nus; neustále *perpetuō*, *con-*
tinenter
 neuvřítelny *incrēibilis*, *e*
 neužitečný *inūtilis*, *e*
 nevděčný (nevďěčník) *ingrātus*,
a, *um*
 nevědomky, nevědomý *īnscius*,
a, *um*
 nevědomost *īnscientia*, *ae*; *im-*
prudentia, *ae*
 nevidaný *novus*, *a*, *um*; *īsol-*
itus, *a*, *um*
 neviditelný *occultus*, *a*, *um*; *ob-*
scūrus, *a*, *um*
 nevím *nescio*, *ire*; *ignōrō*, *āre*
 nevinny *innocēns*, *entis*
 nevražím *suscēseō*, *ere*
 nevšímám si *neglegō*, *ere*
 nevšímavost *neglegentia*, *ae*; *sō-*
cordia, *ae*
 nevyhnutelný *necessārius*, *a*, *um*
 nevdělaný *rūdis*, *e*; *incultus*, *a*,
um
 nezbytný vida (vidouce) *rebus dē-*
spērātis
 nezbytný *necessārius*, *a*, *um*; je
 nezbytno *necessce est*
 nezdravé podnebí *pēstilentia*, *ae*
 nezištnost *abstinentia*, *ae*; *inte-*
gritās, *ātis*
 nezištný *abstinēns*, *entis*
 nezkušený *imperitus*, *a*, *um*;
īgnārus, *a*, *um*
 neznalost *īgnōrātiō*, *ōnis*
 neznalý *īgnārus*, *a*, *um*; *nescius*,
a, *um*; *imperitus*, *a*, *um*; *īn-*
sciūs, *a*, *um*
 neznám *īgnōrō*, *āre*
 neznámý *īgnōtus*, *a*, *um*; *incō-*
gnitus, *a*, *um*; je mi neznámō
 fugit mē; fallit mē; *praeterit*
 mē
 nezřídka *haud rārō*
 než *at*; *sed*; *quam*
 nic *nihil*; nic méně *nihilō minus*;
 za nic nestáti *nihilī esse*; za
 nic nepokládati *prō nihilō pu-*
tare
 ničemnost *nequitia*, *ae*
 ničemný *nequam*
 ničím *dēlō*, *ere*; *perdō*, *ere*; *in-*
terimō, *ere*
 nijak *nūllō modō*
 nikde *nūsqnam*
 nikdo *nēmō* (g. *nūllus*)
 nikdy *nūnquam*
 Nikias *Niciās*, *ae*, vůdce ath.
 nikoli *nōn*
 Nil *Nilus*, *i*, řeka v Egyptě
 Nioba, *ae*, dcera Tantalova
 nízký *humilis*, *e*; (nižší) *īnfērior*,
ius (g. *ōris*); (místo) *īnfīmus*,
a, *um*
 noc *nox*, *noctis*; v noci *noctū*;
tempore nocturnō
 noční *nocturnus*, *a*, *um*
 noha *pēs*, *pedis*; *crūs*, *crūris*
 Nola, *ae*, město v dol. Italii
 nos *nāsus*, *i*
 nosím *ferō*, *ferre*; *portō*, *āre*; n.
 zpět *referō*, -*ferre*; n. dlouhé
 vlasy *esse prōmissō capillō*
 Notion *Nōtiūm*, *i*, město v Malé
 Asii
 nouze *necessitās*, *ātis*; *īnopia*, *ae*
 Noviodūnum, *i*, město v Gallii
 novota *novitās*, *ātis*; novoty *rēs*
novae
 nový *novus*, *a*, *um*; *recēns*, *entis*
 Numa, *ae*, král Římský
 Numantie *Numantia*, *ae*, město
 v Hispanii
 numantský (Numantan) *Numant-*
īnus, *a*, *um* [v s. Africe]
 Numidie *Numidīa*, *ae*, země
 numidský *Numidicus*, *a*, *um*
 nutím *cōgō*, *ere*
 nutnost *necessitās*, *ātis*

nutný *necessarius*, *a, um*; nutno
jest *necessere est*
nuže *age*; (= tedy) *ergo*

nýbrž *sed*
nymfa nympha, ae
nyní nunc.

O.

o (citoslovce) *ō*; (předl.) *dē*
oba, oba dva (= jeden i druhý)
uterque, utraque, utrumque;
(dohromady) *ambō*
obava *timor, ūris; pavor, ūris*
obávám se *timeō, ēre; vereor, ērī*
obecuji *versor, āri; o. s někým*
důvěrně *familiariter uti aliquō*
občan *civis, is*
občanský *civilis, e*
občanství (právo občanské) *civi-*
tas, ātis
obdařený *praeditus, a, um*
obdařují *dōnō, āre; mūneribus*
afficiō, ere
obdržuji *accipio, ere; o. pole su-*
perior discedō, ere; o. odpověď
respōnsum ferre
obec *civitas, ātis; rēs pūblica*
obecní, obecný *pūblicus, a, um;*
vulgāris, e; na o. náklad pū-
blico sumptū
oběd *cena, ae*
obědvám *cēnō, āre*
obět *sacrificium, ī; (= žertva)*
hostia, ae
obětuji *sacrificō, āre; immolo, āre*
obezřelost *diligentia, ae; prū-*
dentia, ae
obezřelý *diligēns, entis; prūdens,*
entis
obhájce *dēfensor, ūris*
obhajují *defendō, ere; dīcō, ere*
(prō aliquō)
obháním *circumdo, -dare; saepiō,*
īre
obcházím *circumeō, -īre; circum-*
veniō, īre; ambiō, īre; adeō,
-īre
obchod *negōtium, ī; mercatūra,*
ae
obchodní styk *commercium, ī*

obchodník *negotiator, ūris; mer-*
cator, ūris; (dobrý) o. negotiū
(bene) gerēns, entis
oblí *frumentum, i*
obírám se *serviō, īre; o. horlivē*
studeō, ere
objasňuji *illūstrō, īre*
objem *circuitus, ūs*
objevuji *patefaciō, ere; ostendō,*
ere; o. se appāreō, ere
objímám *amplector, i*
objíždím *circumeō, -īre; adeō,*
-īre
obklíčuji *circumveniō, īre; cingō,*
ere; saepiō, īre
obkloupuji *circumdo, -dare; saepiō,*
īre; circumveniō, īre
oblak *nūbes, is*
obléhám *oppūgnō, āre; obsideō,*
ere; oblēhaci v. umění
obléhání, obležení *oppugnatiō,*
ōnis; obsidio, ūnis
oblek *vestis, is; vestimentum, i*
oblékám *induō, ere*
obletuji *circumvolō, īre*
oblibuji si *dīligō, ere; adamō, āre*
obličeji *facies, ēi*
oblouk *arcus, ūs*
obměkčuji *mollīo, īre*
obmyšlím *mōlior, īri; in animō*
habeō, mihi est
obnovuji *restituō, ere; reficiō, ere;*
renovō, āre; redinTEGRō, īre
obohacuji *locupletō, āre*
obojo *utrique, utraequē, utraque*
obor *genus, eris*
obořuji se (na někoho aliquem)
adrior, īri; aggredior, ī
obracím *vertō, ere; convertō, ere;*
obracím na svůj prospěch *mei*
lucrī faciō, ere; obr. na útek
in fugam conicere; obr. se na

pochodu *iter convertere*; obr. se na útěk *fugae se mandare*, *terga vertere*; obr. se (s prosbou) *adire*

obrana *dēfēnsiō*, *ōnis*
obránce *defensor*, *ōris*
obraz *imāgo*, *inis*; *simulacrum*, *ī*; *effigies*, *ēi*; *tabula picta*; obr. nesmrtelnosti *instar immortālitatis*

obřad posvátný *sacra*, *ōrum*
obsahují *contineō*, *ēre*; *complector*, *i*

obsazují *occupō*, *āre*
obsažný *gravis*, *e*

obstarávám *cūrō*, *āre*; *faciō*, *ere*; *efficiō*, *ere*; *prōvideō*, *ēre*

obstati = státi

obšírný *cōpiōsus*, *a*, *um*; obšírně *cōpiōse*; *mūltus verbis*

obtíž *molestia*, *ae*; *difficultas*, *ātis*

obtížený *onustus*, *a*, *um*; *onerātus*, *a*, *um*

obtížný *molestus*, *a*, *um*; *difficilis*, *e*; *gravis*, *e*

obveseluji *dēlectō*, *āre*; *oblectō*, *āre*

obvinění obviňování *crimen*, *minis*; *accusatiō*, *ōnis*

obviňuji *accūso*, *āre*; *incūso*, *āre*

obvod *circuitus*, *ūs*

obyčej *mōs*, *mōris*; *cōnsuetūdō*, *inis*; mám v obyčejí *soleō*, *ēre*

obyčejně *plerumque*

obyčejný *ūsitātus*, *a*, *um*

obydlí *domicilium*, *i*

obývám *incolō*, *ere* (na ostrově *īnsulam*)

obyvatel *incola*, *ae*

obyvatelstvo *incolae*, *ārum*

obzvláště *imprimis*; *praesertim*; o. veliký = obzvláštní velikosti

obzvláště *singulāris*, *e*; *egregius*, *a*, *um*; *eximius*, *a*, *um*; *praecipius*, *a*, *um*

obžalovaný *reus*, *a*, *um*

obžalovati v. žalují

ocas *cauda*, *ae*

oč *quantō*; *quō*
očekávám *exspectō*, *āre*
očekávání *exspectatiō*, *ōnis*; *opīniō*, *ōnis*

od *ā*, *ab*; *ex*

odboj *seditiō*, *ōnis*

odecuzuji *abaliēnō*, *āre*

oddávám se horlivě *studeō*, *ere*; odd. se zcela *tōtum* se *trādere*, *dēdere*

oddělení, oddíl *paris*, *partis*

odděluji *disiungō*, *ere*; *sēparō*, *āre*; *divideō*, *ere*; *dirimo*, *ere*

oddechují si *respirō*, *āre*

odebírám se *proficiscor*, *i*; *cōferō* (-ferre) mē (meaque se svým majetkem)

odejiti v. odcházím

odesílám *dīmittō*, *ere*

oděv vestis, *is*; *vestitus*, *ūs*

odevšad *unīlique*

odevzdávám *trādō*, *ere*; *mandō*, *āre*; (velitelství) *deferō*, -ferre; (list) *reddō*, *ere*

odhadce *rērum aēstimātor*, *ōris*

odhaduji *cēncō*, *ēre*; *aēstimō*, *āre*

odhalený *apertus*, *a*, *um*

odhaluji *patefaciō*, *ere*; *dēlegō*, *ere*

odháním *depello*, *ere*; *repellō*, *ere*; *abigō*, *ere*

odhazuji *abiciō*, *ere*

odcházim *abeō*, -tre; *recēdō*, *ere*; *discēdō*, *ere*; *excedō*, *ere*; *eēēō*, -tre; *proficiscor*, *i*

odchod *profectiō*, *ōnis*

odchyluji se *dēflectō*, *ere*

odkládám *depōnō*, *ere*; *differō*, -ferre

odkrývám *dētegō*, *ere*; *patefaciō*, *ere*

odkud *unde*; *ex quō locō*

odlehly *longīnquis*, *a*, *um*

odlétám *āvolō*, *āre*

odlučuji *sēcernō*, *ere*; *sēparō*, *āre*

odměna *praemium*, *i*

odměnuji *praemīō afficiō*, *ere*

odmitám *repudiō*, *āre*; *recūsō*, *āre*

odnáším *aferō*, *-ferre*; *deferō*, *-ferre*; *ferō*, *ferre*
 odnímám *eripiō*, *ere*; *adimō*, *ere*; *dēmō*, *ere*; *dētrahō*, *ere*; *abrogō*, *āre*; *exuō*, *ere*; *extorqueō*, *ere*; *privō*, *ere*
 odolávám (útolku *impetum*) *excipō*, *ere*; *sustineō*, *ere*
 odpadám *dēficiō*, *ere*; *dēsciscō*, *ere*
 odpadlý = kdo odpadl
 odpadnutí *dēfectiō*, *ōnis*
 odpírám *negō*, *āre*; *dēnego*, *āre*; *recuso*, *āre*; odp. pojnoc *dēsesse*
 odpočinck *requies*, *ētis*
 odpočívám *quiēscō*, *ere*; *requiescō*, *ere*
 odpomáhám *medeōr*, *ēri*
 odpor *repūgnantia*, *ae*; bez odp. *facile*; na odp. se stavím, postavují *resistō*, *ere*; *oppōnō* (*ere*) *mē*
 odporučují *commendō*, *āre*
 odporuji *repūgnō*, *āre*; *adversor*, *āri*; *resistō*, *ere*; *obstō*, *ere*
 odpouštím *īgnoscō*, *ere*
 odpovidám *respondeō*, *ēre*
 odpravuji *suppliciō* *afficiō*, *ere*; (selkyrou) *percutiō*, *ere*
 odpůrce *adversarius*, *ī*
 odpuzuji *repellō*, *ere*; *repudiō*, *āre*
 odrážím *dēfendō*, *ere*; *repellō*, *ere*; *excipiō*, *ere*; *propulsō*, *āre*; *refutō*, *āre*; *retundō*, *ere*; (od území) *prohibeo*, *ere*; *reiciō*, *ere*
 odsouzení *damnatiō*, *ōnis*
 odstraňují *removeō*, *ere*; *tollō*, *ere*; o. tajně *surripiō*, *ere*
 odstrašují *deterreō*, *ēre*; *absterreō*, *ere*
 odstupuji *discedō*, *ere*
 odsud, odtud *ab hinc*; *hinc*; *inde*
 odsuzuji *damnō*, *āre*; *condemnō*, *āre*
 odtáhnouti v. táhnu; = odstoupiti v. odstupují
 odtrhuji *abripiō*, *ere*; *interclūdō*, *ere*
 odvádím *abducō*, *ere*; *dēducō*, *ere*; (přispěvky) *cōferō*, *-ferre*

(do otroctví) *abripiō*, *ere*; o. zpět *redūcō*, *ere*
 odvaha, odvážlivost *audūcia*, *ae*
 odvážím *dēportō*, *āre*
 odvážný, odvážlivý *audūx*, *ācis*
 odvažuji se *audeō*, *ere*
 odvětiti = odpověděti v. odpovídám
 odvolávám *revocō*, *āre*
 odvozuji(jméno) *dūco*, *ere*; (původ) *repetō*, *ere*
 odvracím *āvertō*, *ere*; *arceō*, *ēre*; *dēflectō*, *ere*; *prohibeo*, *ēre*; *dēfendō*, *ere*; *prōpulsō*, *āre*
 Odysseus *Ulixēs*, *is*
 odznak *īnsigne*, *is*
 ohavnost *flāgilium*, *ī*
 ohavný *foedus*, *a*, *um*; *flāgitiōsus*, *a*, *um*
 ohled *nūntiō*, *āre*
 ohled *respectus*, *ūs*; *ratiō*, *ōnis*; v tom ohledu *ēā ratione*, *rē*; *ēō nōmine*
 ohlédám, ohlížím se (zpět) *respi- ciō*, *ere* (finem na konec); (kolem) *circumspectō*, *āre*; *circumspiciō*, *ere*
 ohon *cauda*, *ac*
 ohraňčují *fīniō*, *īre*; *contīncō*, *ēre*
 ohrazujuji *mūniō*, *īre*; *cingō*, *ere*; *saeipiō*, *īre* *lentis*
 ohromný *īmmānis*, *e*; *ingēns*, *ē*
 ohřívám *calefaciō*, *ere*
 ohybám *flectō*, *ere*
 ohyzdnost *deformitās*, *ūtis*
 ohyzdný *foedus*, *a*, *um*; *turpis*, *e*; *defōrmis*, *e*
 ochota *facilitās*, *ātis*
 ochotný *facilis*, *e*; *nōn invītus*, *a*, *um*; *officiōsus*, *a*, *um*; *libēns*, *īnīs*
 ochrana *tūlēla*, *ae*; *praesidiūm*, *ī*; *fides*, *eī* *cūstōdia*, *ae*
 ochránce *tūtor*, *ōris*; *cūstōs*, *ōdis*; *patrōnus*, *ī*
 ochranný sbor *praesidiūm*, *ī*
 Oidipus *Oedipūs*, *podis*, bohatý řecký

- okamžik *mōmentum*, *i*; *tempus*, *oris*
 okean *Oceanus*, *i*
 oklamati v. klamu
 oklika *circuitus*, *ūs*
 oko *oculus*, *i*; před očima *in cōspectū*; do očí (padati) *sub aspectum*; (= smyčka) *laqueus*, *i*
 okolí města *loca urbī propinquā*; *circa urbem*; do (v) o. Říma *ad Rōnum*; z o. Říma *ab Rōmā*
 okolo *circum*; *circā*; *ad*; *circiter*
 okolnost *res*, *reū*; *tempus*, *oris*
 okouším *gustō*, *āre*; *dēgustō*, *āre*
 okouzluji (zpěvem *cantū*) *flectō*, *ere*
 okršlek (zemský) *orbis*, *is* (*terrārum*)
 Oktavian *Octaviānus*, *i*, pozdější *Augustus*
 olej *oleum*, *i*
 oligarchové *pauci*, *penes quōs imperium est*
 Oloros *Olorus*, *i*, král v Thrakii
 olupuji *spoliō*, *āre*
Olympia, *ae*, město v Peloponnesu [drova *Olympias*, *adis*, matka Alexandra Olympijský (*Olympicus*, *a*, *um*); hry O. *Olympia*, *ōrum*]
Olymp(os) *Olympus*, *i*, nejvyšší hora v Řecku
 Olympský *Olympius*, *a*, *um*
 Olynth(os) *Olynthus*, *i*, město na Chalkidice
 omyl *error*, *ōris*
 onemocňuji *in morbum incidō*, *ere*; *morbō implicor*, *āri*; *morbō afficior*, *i*
 opačný *contrārius*, *a*, *um*; *adversus*, *a*, *um*
 opanovati v. panuji
 opatrny *diligēns*, *entis*; *prūdens*, *entis*; *cautus*, *a*, *um*
 opatrnost *diligentia*, *ae*; *prudētia*, *ae*
 opatřený *praeditus*, *a*, *um*; *instrūctus*, *a*, *um*
 opatřuji *prōvideō*, *ere*; *instruō*, *ere*; *ōrnō*, *āre*; op. se *corpus cūrāre*
 opět *rūrsus*; *iterum*; opět a opět *iterum atque iterum*
 opevnění *mūnitio*, *ōnis*
 opevněný *mūnitus*, *a*, *um*; dobře op. *mūnitissimus*, *a*, *um*
 opevňuji *mūniō*, *āre*; *commūniō*, *āre*; *saepiō*, *āre*
 opírám se *nitor*, *i* (o příteli *in amicō*, *amicō*)
 oplakávám *dēfleō*, *ere*
 oplývám *abundō*, *āre*; *redundō*, *āre*; (ne)restmi *obruor*, *i*
 opomíjam *omitō*, *ere*; *dūmittō*, *ere*; ničeho neopomíjam *nihil reliqui faciō*, *ere*
 opouštím *relinquiō*, *ere*; *deserō*, *ere*; *dēstituō*, *ere*; sily mne opouštějí *vires me dēficiunt*; o. (= odcházím) *discedō*, *ere*
 opovrhují *contemnō*, *ere*; *spernō*, *ere*; *aspernor*, *āri*
 opravdový *vērus*, *a*, *um*
 opravuji *ēmendō*, *āre*; *corrigo*, *ere*; *reficio*, *ere*; *restituō*, *ere*
 optimat *optimās*, *atis*
 opuštěný *dēsertus*, *a*, *um*
 orám *arō*, *āre*
 orba *agricultūra*, *ae*
 orel *aquila*, *ae*
Orestēs, *is*, syn Agamemnonův Orfeus *Orpheus*, *i*, báječný pěvec osada *colōnia*, *ae*
 osadník *colōnus*, *i*
 osel *asinus*, *i*
 osení *seges*, *etis*; *frūgēs*, *um*
 osévám *serō*, *ere*
 oslavuji *colchro*, *āre*; *nōbilitō*, *āre*; *praedicō*, *āre*
 osnuji *parō*, *āre*; *mōlitor*, *āri*; *māchinor*, *āri*; *ineō*, *-āre*
 oslepují *caecum faciō*, *ere*; *reddō*, *ere*
 osobně statečný *manū fortis*, *e*
 osobní nepřátelství *inimicitiae*, *ārum*; *simultātēs*, *um*; osobní stráž *corporis cūstōdes*

ostatně *ceterum*
ostatní *reliquus*, *a*, *um*; *ceteri*,
ae, *a*
ostrakismos *testarum suffragia*,
orum
ostražitost *vigilantia*, *ae*
ostířím *acutō*, *ere*; *acutum faciō*,
ere, *reddō*, *ere*
ostrov *insula*, *ae*
ostrovan *insulānus*, *i*
ostrovní moc námořní *insula rē*
nāvālī potens
ostýchám se *vereor*, *ēri*
osud *sors*, *sortis*; *fatum*, *i*; *for-*
tūna, *ae*
osvědčený *spectātus*, *a*, *um*
osvědčuji *praestō*, *āre*; *praebeō*,
ere
osvětluj *illūstrō*, *are*
osvícený *illūstris*, *e* *[ere]*
osvobozuji *liberō*, *āre*; *absolvō*,
ošetřuji *cūrō*, *āre*; *foveō*, *ere*
oštěp *hastu*, *ae*; *tēlum*, *i*
otálím *cunctor*, *āri*
otázati se v. tází se
otčina *patria*, *ae*
otec *pater*, *tris*
otcovský *patrius*, *a*, *um*
otepluji *calefaciō*, *ere*
otevřený *apertus*, *a*, *um*; jsem
o. v. otvíram

otravuji *venenō necō*, *are*, *inter-*
ficiō, *ere*
otroctví *servitū*, *ūlis*; do o. pro-
dati *sub corōnā vendere*
otročím *serviō*, *īre*
otrok *servus*, *i*
otřásám *concutio*, *ere*; *tremefaciō*,
ere
otužilý (proti zimě *frigoris*) *pa-*
tiēns, *entis*
otužuj *durō*, *āre*
otvírám *aperiō*, *āre*; *patefaciō*,
ere; otvírám se *patefiō*, *-fierī*;
jsem otevřen *pateo*, *ere*
ovce *ovis*, *is*
ovníjm *circumdō*, *-dare*
ovoce *fructus*, *ūs*; *frūgēs*, *um*
ovšem *sānē*
ozbrojuji *armō*, *āre*
ozbrojený (ozbrojenec) *armātris*,
a, *um*
ozdoba *decus*, *oris*; *ornāmentum*,
i; *ornātus*, *ūs*
ozdobný *decorus*, *a*, *um*
označuj *significō*, *āre*; *declarō*,
āre; *ostendō*, *ere*
oznamuji *nūnīlio*, *āre*; *renūntiō*;
āre; *dūcō*, *ere*; *refero*, *-ferre*;
indicō, *āre*; *certiōrem faciō*,
ere
oženiti se v. žením se.

P.

P. = *Publius*, *i*
pád *cāsus*, *ūs*
padám *cadō*, *ere*; *lābor*, *i*; (*mor-*
tem) *occunbō*, *ere*; zpět p.
recidō, *ere*; sníh padá *ningit*
(*ere*)
padlý = *quā cecidit*; (zabitý) *cae-*
sus, *a*, *um*; *occisus*, *a*, *um*
Pad *Padus*, *i*, řeka v hoř. Italii
pahorek *collis*, *is*; *tumulus*, *i*
Pachēs, *ētis*, vůdce athenský
pak *autem*; *sed*; *tum* [Asii]
Paktolos *Pactolus*, *i*, řeka v Malé
Palātīnum, *i*, vrch v Římě

palec *pollex*, *icis*
pálím *ūrō*, *ere*
památku *memoria*, *ae*; *monu-*
mentum, *i*; písemné památky
monumenta litterārum
pamatuj *meminī*, *isse*; *memoriā*
teneō, *ere*
pamět *memoria*, *ae*; v paměti
chovati *memoriā tenēre*; od p.
lidské *post hominum memoriā*; učiti se nazpamět *edū-*
scre
paměťhodný *memorabilis*, *e*; *me-*
morīa dignus, *a*, *um*

- pamětlivý *memor, oris*
 pán *dominus, ī*; jsem pánum *po-*
tior, īrī; radní p. *senātor, ὄρις*
 Panaitios *Panaetius, ī*, filosof řec.
 pangaiský *Pangaeus, a, um*
 paní *domina, ac* *[nandī]*
 panovačnost *cupiditās domi-*
 panství *dominatiō, ὄνις; dominā-*
natus, ūs
- Panthéon (um), ī*, chrám v Římě
 panuji *regnō, āre*; *dominor, āri;*
imperō, āre; opanovati *occu-*
pare, potīrī, dīcīoniſ (suae)
fācere
- Paris, idis*, syn Priamův
 parma (mořská) *nullus, ī*
 Parmenion *Parmeniō, ὄνις*, vůdce
 Alexandrův
- Paros Parus, ī*, ostrov v moři
 Egejském
- Parthenōn, ὄνις*, chrám Athenin
 Parthové *Parthū, ὄrum*, národ
 v stř. Asii
- pastva *pāstus, ūs*
 pastýř *pāstor, ὄris*
- pasu *pāscō, ere*; p. se *pāscor, ī*
 páši *committō, ere*; *patrō, āre*
- Patavium, ī*, město v hoř. Italii
 pátrám *quaerō, ere*; *explōrō, āre*;
 vypátrati pravdu *vērum inve-*
stigāre
- patrný *perspicuus, a, um*; *aper-*
tus, a, um; *manifestus, a, um*
- Patroklos *Patroclus, ī*, přítel
 Achilleův
- patřím (na věc rem) *intueor, ērī;*
aspicio, ere
- Paullus, ī*, příjmí řím.
- Pausaniās, ae*, král Spartský
 páv *pāvō, ὄnis*
- pěče *cūra, ae*
- pečlivost *cūra, ae*; *industria, ae*;
diligentia, ae
- pečlivý *diligens, entis*
- pečujícūrō, āre; *operam dō, dare*;
cōsulō, ere; *videō, ēre*
- Peiraieus *Pīraeus, ī*, přístav ath.
 pěchota *peditātus, ūs*; *cōpiae*
pedestrēs; peditēs, um
- Peisandr(os) *Pīsandrus, ī*, vůdce
 spartský
- Peistratos *Pisistratus, ī*, samo-
 vládce ath.
- Peistratovec *Pisistratides, ae*
 pěkný *pulcher, chra, chrum*; p.
 umění *bonae artēs*
- Peleovec *Pelīdes, ae*, potomek
 Pelea, krále Myrmidonů
- Pella, ae*, město maked.
- Pelopīdās, ae* vůdce thebský
- Peloponnes(os) *Peloponēsus, ī*
 peloponneský *Peloponēsiacus, a,*
um; (Peloponnesan) *Pelopon-*
nēsius, a, um
- peněžitý příspěvek, p. pokuta
pecūnia, ae
- peníz *nummus, ī*; peníze *nummī,*
ōrum; *pecūnia, ae*; p. zavéstí
nummōs cōstituere; peníze
 na cestu *viāticum, ī*
- Perdikas *Perdiccas, ae*, vůdce
 Alexandrův
- Pergama, ὄrum* (n. *Pergamum*),
 hrad Trojský
- Pergamus, ī, n. Pergamum, ī*,
 město v Malé Asii (v Mysii)
- Perikles *Pericles, is*, státník ath.
 péro *penna, ae*; peří *pennae,*
ārum
- Persefone *Persephonē, ēs, Proser-*
pinu, ae, bohyně v podsvětí
- Persepolis, is*, město v Asii
- Persis, idis*, Persie, země v Asii
- perský *Persicus, a, um*
- Perseus, ī*, král Makedonský
- Peršan *Persēs, ae*
- pes *canis, is*
- pěstování *vēd studium litterārum*
- pěstuji *colō, ere*
- pěšák *pedes, itis*
- pěší *pedester, tris, tre*
- pěšky *pedibūs*
- pevnina (*terra*) *cōtinēns, entis*;
 válka na p. *bellum terrestre*
- pevnost *oppidum, ī*; p. myslí
animū firmitās, atis
- pevný *fīrmus, a, um*; (- opev-
 něný) *mūnītus, a, um*; p. místo

- oppidum, i; (= jistý) certus,
a, um*
 pice *pabulum, i*
 piecování *pabulatio, ūnis*
 pieuji *pabulor, ūri*
 piji *bibō, ere*
 pile, pilnost *industria, ae; studium, i*
 pilný *industrius, a, um; studiosus, a, um; assiduus, a, um;*
sedulus, a, um
 Pindar(os) *Pindarus, i, básník řec.*
 písář *scriba, ae*
 písemnictví *litterae, īrum*
 písemné památky *monumenta litterarum*
 písceň *carmen, minis*
 písmě *littera, ae*
 písmo *litterae, īrum*
Pistoria, ae, město v stř. Italii
 píši *scribō, ere; napsati scribere, perscribere*
 pištala *tibia, ae*
 pištec *tibicen, inis*
 Pittakos *Pittacus, i, mudřec řec.*
 pláči *fleō, ere*
 plamen *flamma, ae*
 plán válečný *ratiō belli (gerendū)*
 planina *planities, ēi*
 planu *ārdeō, ēre; exārdeō, ēre; flagrō, īre; planu záštím ūdīo inflammatius sum*
 Plataje *Plataeae, īrum, město v Boiotii*
 Platajský (Platajan) *Plataeensis, e*
 platům *solvō, ere; pendō, ere; (= mám platnost) valeō, ēre; zákon platí (= je v platnosti) lex valet*
 platný *ratus, a, um*
 playba *navigatio, ūnis; příležitost k pl. occāsiō nāvigationē*
 plavec *nauta, ae*
 playvím se *nāvigo, īre; nāvī (nāvibus) proficīscor, i; nāvī vehor, i*
 plémě *gēns, gentis*
 plením *dīripiō, ere*
 plet̄ *color, ūris*
Plinius, i. jm. rodu řím.
 plním *expléo, ere; povinnost oficium servare, facere; p. úkol munus praeſtare*
 plnoletý (bratr *frater*) *sui iuris*
 plný *plenus, a, um; plných stolet dosíci centum annos compiere*
 plod *fructus, ūs*
 plodlím *gignō, ere; pario, ere*
 plodný *über, überis*
 plodonosný *frūgifer, -fera, -ferum*
 pluh *arātrum, i*
 pluji nato, īre; *nāvigo, īre; nāvī vehor, i; pluji podél břehu rīpam practervehor, i; vyplouti nāvī proficisci*
 pluk *legiō, ūnis*
 plynū *fluō, ere; uplynoti effluere; rok uplynl̄ annus effluxit, trānsactus est; po uplynutí roku anno trānsacto*
 po post; per; secundum
 pobádám *excitō, īre; incitō, īre*
 pobíjím *caedō, ere; occidō, ere; concidō, ere; interficiō, ere*
 pobízím *admonēō, ere; adhortor, īri*
 pobožný *religiōsus, a, um; magnā religiōne*
 poběži *ōra, ae; lītus, oris*
 pohřežní *maritimus, a, um*
 pobuřují *turbō, īre; sollicitō, īre*
 pobuřující *turbulentus, a, um*
 pocestný *vīator, ūris*
 pocituji *sentiō, īre; capiō, ere*
 pocta, počest *honor, ūris*
 poctivost *probitas, ūtis*
 poctivý *probus, a, um; innocens, entis; frugi*
 počasí *tempestas, ītis*
 počátek *initium, i; principium, i; p. miti initium capere; na (z) počátku initio, principiō; na počátku jara (války) ineunte vēre (bello)*
 počestnost *honestas, ītis*
 počestný *honestus, a, um*

počet *numerus*, i
 počínám *incipiō*, ere; *initium*
capio, ere; počal jsem *incepī*,
coepī; počíti válku útočnou
bellum ultrō inferre
 počítám *numero*, āre; (*in*) *nu-*
merō habeō, ēre, *dūco*, ere;
 (= odhadují) *cēseō*, ere
 pod *sub*; *infrā*; *per*; pod *Cae-*
sarem Caesare duce; *ductū*
Caesaris
 podáruje se *contingit*
 poddávám se *trādō* (ere) mē
 podél *secundum*; *praeter*
 podezírám *suspicio*, ere
 podezírávý, podezřivý *suspicio-*
sus, a, um
 podezření *suspicio*, ūnis
 podíl (= díl) *pars*, *partis*; podíl
 mám *particeps sum*
 podiv, podivení *admīratiō*, ūnis;
 je s podivením *mirandum est*
 podivuhodný *mirus*, a, um; *mirā-*
bilis, e; *admīrabilis*, e po-
 divuhodnč *mirum in modum*
 podivuji se *miror*, aři; *admīror*,
 aři
 podkopávám *subruō*, ere
 podle *secundum*; ex; de
 podlhám *succumbō*, ere; smrti
 p. *mortem occumbō*, ere
 podlý *foedus*, a, um; *turpis*, e
 podmaňuji *subigo*, ere; *perdomō*,
 āre; *in potestatē redigō*, ere
 podmínka *conditiō*, ūnis; *lēx*,
legis
 podměstí = předměstí v. sídlo
 podnebí *caelum*, i; p. nezdravé
pestilentia, ue
 podněcuji *incitō*, āre; *sollicitō*,
 āre; *accendō*, ere
 podnik *cōnātus*, ūs; *rēsuscepta*;
negōtiūsusceptum; *inceptum*,
 i; p. válečný *bellum*
 podnikám *suscipio*, ere; *cōnor*,
 aři; *subeo*, -řre
 podoba *fōrma*, ae; (= podobnost)
similitudō, ūnis
 podobizna *effigies*, ei

podobný *similis*, e; pravdě p.
vēri similis
 podplácím (*aurō*) *corrumpō*, ere
 podpora *subsidiūm*, i; *auxilium*,
 i; s mou podporou *per mē*;
mē adiūtōre; *mē adiuvante*;
meō auxilio
 podporovatel *adiūtor*, ūris
 podporuji *iuvō*, āre; *adiuvo*, āre
 podrobený *dēditicius*, a, um; *ob-*
noxius, a, um
 podrobuji *subigo*, ere; *perdomō*,
 āre; *in potestatē redigō*, ere
 podruhé *iterum*; *deinde*
 podržuji *obtineō*, ēre; *retineō*, ēre
 podřízený vůdce *legatus*, i
 podstupuji *subeo*, -řre
 podsvětí *inferi*, ūrum; do p. *ad*
inferos; v p. *apud inferos*
 podvádím *fallō*, ere; *dēcipiō*, ere
 podvod *fraus*, *fraudis*; *dolus*
malus
 podvodný *falsus*, a, um
 podvracím *subvertō*, ere; *pervertō*,
 ere
 podzim, podzimek *autumnus*, i
 pohana, pohanění *contumelia*,
 ae; *ignōminia*, ae
 poháněč *coactor*, ūris
 poháním *agō*, ere; *impellō*, ere;
 p. před soud *arcessere*; *reum*
facere; *postulare*
 pohár *pōculum*, i; *calix*, *icis*
 pohled *speciēs*, ēi; *aspectus*, ūs;
cōspectus, ūs
 pohlížím (na věc *rem*) *intueor*,
 ēri; p. zpět *respiciō*, ere; p.
 k nebi *caelum uspiciō*, ere
 pohnaný *reus*, a, um
 pohnati v. pohnání
 pohnouti v. pohybuji
 pohodlný *commodus*, a, um; *ex-*
peditus, a, um
 pohoří *mōns*, *montis*
 pohostinnost, pohostinství *hospi-*
tium, i
 pohostinný přítel *hospes*, *itis*
 pohostinský *hospitāliter*
 pohotový *parātus*, a, um

- pohozuji *expōnō*, ere
 pohraniční *exterī*, ae, a
 pohrdám *spernō*, ere; *contemnō*,
ere; *aspernor*, īri
 pohvroma *calamitās*, ātis; bez p.
incolumis, e
 pohvřívám *sepeliō*, ire
 polřeb *fūnus*, eris; *sepultūra*, ae
 pohřešuji *careō*, ere; *dēsiderō*, īre
 pohyb *mōtus*, ūs
 pohybuji *moveō*, ēre; *commoveō*,
ere; *permōveō*, ere; (= přímětí)
compellō, ere; *impellō*, ere; *con-*
cito, are; doby pohnuté *tem-*
porā concitāta, turbulentia; p.
 se (= zdržuji se) *vēsor*, ari
 pocházim *ortus sum*; *nātus sum*;
 pocházej, ūc *ortus*, a, um; *nā-*
tus, a, um
 pochlebník *adūlator*, ūris
 pochlebuji *adūtor*, īri
 pochod *iter*, *itineris*
 pochodeň *fāx*, facis
 pochopuji *percipiō*, ere; *intellegō*,
ere
 pochovávám *humō*, īre; *condō*,
ere
 pochvala *laus*, laudis; hlučná p.
clāmor, ūris
 pochvaluji *laudo*, īre; *collaudō*,
are; *laude* afficio, ere
 pochybnost *rēs dubia*; (= pochy-
 bování) *dubitatiō*, ūnis
 pochybný *dubius*, a, um; *incer-*
tus, a, um; není pochybno,
 není pochyby *nōn est dubium*
 pochybuji *dubitō*, are
 pojednávám *agō*, ere; *disputō*,
are; *disserō*, ere
 pokáčeti v. kácím
 poklad *thēsaurus*, ī
 pokládám *existimō*, īre; *putō*,
are; *dūcō*, ere; *arbitror*, īri;
habeō, ere
 pokladnice (státní) *aerārium*, ī
 poklések *vitium*, ī; *dēlictum*, ī
 poklid *quies*, ētis; *tranquillitās*,
ātis *fētis*
 pokoj *pāx*, *pācis*; *ōtium*, ī; *quies*,
- pokojný *quietus*, a, um
 pokolení *genus*, eris
 pokorný *supplex*, icis
 pokoruji *perdonio*, are; *subigo*,
ere
 pokouším se *cōnor*, ari; (= zkou-
 ším) *tentō*, are
 pokračuji *pergō*, ere
 pokrm *cibus*, ū; *cibaria*, ūrum
 pokročilý věkem *actale pro-*
vectus
 pokročuji *procedō*, ere; *progre-*
dior, i
 pokryvám *lego*, ere; *operio*, ire
 pokud *quoud*; *dum*; *quam diu*
 pokus *cōnatus*, ūs
 pokuta *mulla*, ae; p. peněžitá
pecunia, ae
 pokutuj *nullō*, are
 polapuji *comprehendo*, ere; *ca-*
pio, ere; *intercipio*, ere
 pole *ager*, agri; do p. vytáhnouti
ad bellum proficisci
 poledne *meridies*, ei
 polehčuji *levo*, are; *sublevō*, are
 polekávám *perterreō*, ere
 polemarchos *polēmarchus*, ū
 polepšení *corrēctiō*, ūnis
 polepšuji *emendō*, are; *corrigo*,
ere; *meliōrem facio*, ere, *reddō*,
ere
 poletuji *volitō*, are
Politēs, ae, syn Priamův
 politovati v. lituji
 polnice *tuba*, ae
 poloha *situs*, ūs; přirozená p.
nātura loci
 polomrtyvý *semianimis*, e
 polovice, polovička, polovina *di-*
midium, ū
 položený *silus*, a, um
 položiti v. kladu
Polyfem(os) (Kyklops) *Polyphē-*
mus, ū, jednooký obr na Sicilii
Polykrates *Polykrates*, is, král na
 Samu
 pomáhám *iuvō*, īre; *adiuvō*, īre;
subveniō, īre; *succurro*, ere;
adsum, -esse; *opem ferō*, *ferre*

pomalu *lente*
 poměry *rēs, rerum; tempora, um;*
 p. příznivé, šťastné *rēs secundae;* p. nepříznivé, neštastné
res adversae
 pomíjím *pruetereō, -ire*
 pomluvač *obtrectātor, oris*
 pomník *monumentum, ī*
 pomoc *auxilium, ī; opis, opem,*
ope; opera, ae; s pomocí Boží
Deō adiuvante, adiutōre; po-
 mocí perskou *per Persās*
 pomocnice *adiūtrix, icis*
 pomocník *adiutor, oris*
 pomocný *auxiliaris, e;* p. vojska
auxiliū, orum
Pompeius, ī jin. rodu řím.; Pompeiův voják *Pompeianus, ī*
Pompilius, ī, jin. rodu řím.
 pomstít se v. instím se
 pomyslení *cōgītūtiō, ônis; opītiō,*
ônis
 poněvadž *quia; quod; quoniam;*
cum
 ponechávám *patior, ī;* p. volný
 prostor *spatium intermittere*
 poněkud *paucō*
 ponoruji *dēmergō, ere; submergō,*
ere
pontifex, -fīcīs (velekněz řím.)
Pontus, ī, Černé moře; krajina
 při Černém moři
 pookřívám *erigō(ere) mē*
 popel *cīnis, crīs*
 popisuji *describō, ere*
 poplach *tumultus, ūs*
 poplatek *stipendium, ī*
 poplatný *stipendiarius, a, um;*
vectigalis, e
 poprava *supplicium, ī*
 popravují (seykrou *secūrū*) *per-*
cūtiō, ere; suppliciō afficiō, ere;
necō, āre
 poprvé *prīmūm*
 popuzuji *incito, āre; sollicitō,*
āre; impellō, ere; commoveō,
ere; permovereō, ere
 porada *cōsilium, ī*
 poraditi v. radím

poranění *vulnus, eris*
 poraňuji *vulnerō, āre*
 porázim *caedō, ere; vincō, ere;*
superō, āre; profligō, āre; na
hlavu p. devincō, ere; fundere
atque fugāre
 porážka *clades, is*
 poroba *servitūs, ūtis*
 porotce *iudicē, icis*
 poroučím *imperō, āre; inbeō, ere;*
praecipiō, ere
 porozumění: snadný k porozu-
 mění *facilis ad intellegendum*
 porozumívám *intellegō, ere*
Porus, ī, král v Indii
 porušuji *corrumpō, ere*
 pořádám *cōstituō, ere; compōnō,*
ere: instruō, ere; in ordinem
redigō, ere; ordinō, āre
 pořádek *ordō, inis;* bez p. *nullō*
ordine
 posádka *praesidium, ī*
 posazuju *impōnō, ere*
 Poseidon, bůh vodstva, jako u Ří-
 manů *Neptūnus, ī*
 Poseidonios *Posīdōnius, ī,* filosof
 řec.
 posel *nūntius, ī; lēgātus, ī*
 poselstvo *lēgatiō, ônis; lēgati,*
ôrum
 posílám *mittō, ēre;* p. napřed
praemittō, ere; p. pomoc *opem*
ferre; p. zpět *remittere*
 posílkuji, posiluji *cōfirmō, āre*
 poskvínuji *maculō, āre;* *violō, āre*
 poskytuji *praebō, ere;* *tribuō, ere*
 poslední *ultimus, a, um;* p. den
 života *suprēmus vitae dies;*
 v posledních létech *hīs annīs*
 poslouchám (= jsem poslušen)
pārēō, ere; oboedio, ire; obse-
quor, ī; p. na slovo *dictō sum*
audiens; (= slyším) *audiō, ire;*
 p. pozorně *attendō, ere*
 posluhuji *ministrō, āre*
 posluchač *auditor, oris*
 poslušen jsem = poslouchám
 poslušenství, poslušnost *oboedi-*
tia, ae; officium, ī

pospíchám *properō*, *are*; *contendō*, *ere*; *festinō*, *āre*
 postarati se v. starám se
 postava *figūra*, *ae*; *statūra*, *ae*;
 p. velitelská *fōrma* *imperātoriū*
 postavení *condiciō*, *onis*; p. vý-
 hodné *gradus*, *ūs*
 postavují *pōnō*, *ere*; *statuō*, *ere*;
instruō, *ere*; p. v čelo *prae-
 ficerē*; p. před (proti nepříteli)
 slunce *sōti* (*hosti*) *oppōnere*;
 p. se na odpor proti nepříteli
hosti resistere, *se oppōnere*;
 p. se (stanouti) na zed' *mūrō*
cōsistere; p. se v cestu *obsi-
 stere*
 postrádám *careō*, *ere*, *dēsiderō*,
are
 postupují (= kráčím v před) *pro-
 cēdō*, *ere*; *progredior*, *i*; (= do-
 voluji) *concedō*, *ere*
 posunuji *admoveō*, *ere*
 posvátný *sacer*, *era*, *crum*
 posvěcuji *sanciō*, *ire*; *devoveō*, *ere*
 posypávám *cōspergō*, *ere*
 pošetily *stultus*, *a*, *um*
 pot *sūdor*, *ōris*
 potěšen *laetatus*, *a*, *um*
 potěšuji *cōnsōlor*, *āri*
 potíram *obterō*, *ere*; *prōterō*, *ere*;
prōfligō, *ire*
 Potidaia *Potidaea*, *ae*, město na
 Chalkidice
 potkávám *occurrō*, *ere*; *incidō*,
ere; p. přitele *ohvīum* *habere*
amicum
 potlačuji *opprimō*, *ere*
 potok *rīvus*, *i*,
 potom *postea*; *deinde*; *eō* (*quō*)
factō
 potomci *posteri*, *ōrum*
 potomstvo *posteritās*, *ātis*
 potopuji *dēmeryō*, *ere*; *submergō*,
ere
 potrava *victus*, *ūs*; *alimentum*, *i*;
cibus, *i*
 potraviny *cibāria*, *ōrum*; *rēs ad*
victum necessāriae

potrestati v. trestám
 potřeba *necessitās*, *ātis*; p. vá-
 lečné *rēs ad bellum necessā-
 riae*
 potřebí jest *opus est*
 potřebný *necessārius*, *a*, *um*
 potřebuji *egeō*, *ēre*; *indigeō*, *ēre*
 potupa *ignōminia*, *ae*; *contem-
 ptus*, *ūs*; *contumēlia*, *ae*; *oppo-
 brium*, *i*
 poučuji *doceō*, *ere*; p. se *dīscō*,
ere
 poutám *vinciō*, *ire*; poutá mne
 přátelství s tebou *est mihi amī-
 citia tecum*
 pouoto *vinculum*, *i*
 pouhý *sōlus*, *a*, *um*
 povaha *nātūra*, *ae*; *mōrēs*, *um*
 považuji *existimō*, *āre*; *dūcō*, *ere*;
putō, *āre*; *habeō*, *ere*
 pověra *superstitiō*, *ōnis*
 pověrčivý, pověrečný *superstitti-
 osus*, *a*, *um*; *religiōsus*, *a*, *um*
 pověst *fāma*, *ae*; *rumor*, *ōris*
 pověšuji *suspendō*, *ere* (na strom
de arbore)
 povinen jsem *dēbeō*, *ere*
 povinnost *officium*, *i*; řečníkova
 p. je *ōrātōris est*; moje p. je
meum est
 povodeň *ēluviō*, *ōnis*
 povolávám *advocō*, *āre*; *arcessō*,
ere; *acciō*, *ire*; p. zpět *revo-
 cāre*; p. opět na trůn *in reg-
 num restituere*; p. do služeb
 svých *mercēde arcessere*
 povolnost *facilitās*, *ātis*
 povolný *facilis*, *e*
 povoluji *concedō*, *ere*; *permittō*,
ere; *dō*, *dare*
 povražditi v. vraždím
 povstání *sēditō*, *ōnis*
 povstávám *surgō*, *ere*; *assurgō*,
ere; *orior*, *īrī*; *fiō*, *fieri*
 povzbuzuji *commoveō*, *ēre*; *per-
 moveō*, *ēre*; *hortor*, *āri*; *co-
 hortor*, *āri*; *excitō*, *āre*; *incitō*,
āre
 povznáším *efferō*, *-ferre*

- pozbývám *mittō, ere*; p. myslí
~~deficere animo~~
 pozdě *sérō*; (= potom) *postea*
 pozdravují *saluto, are*
 pozdvihuji *ollo, ere*; p. zbraň
~~bellum, armū inferre~~
 pozemek *ager, agri; fundus, i;*
~~area, ae~~
 pozemní, pozemský *terrester, tris,*
~~tre~~
 poznání *cognitio, onis*
 poznávám *cognoscō, ere*; *intel-*
~~legō, ere~~
 pozor v. mám
 pozorný *attentus, a, um*
 pozorují *corno, ere*; *vīdeo, ere*
~~servo, are; obseruo, are; intu-~~
~~cor, eri; contemplor, ari; ani-~~
~~madverto, ere~~
 pozvatí v. zvú
 požaduji *posco, ere*; *postulo, are*;
 p. zpět *repelō, ere*
 požár *incendium, i*
 požehnaný *faustus, a, um*; *fortu-*
~~nūlus, a, um~~
 požínám *demellō, ere*
 požitek v. mám
 požívám *fruor, i; utor, i*; p. váž-
 nosti *auctoritate valere*; p. po-
 krmu *cibum adhibere*; požítí
 jedu *venenum sumere*
 práce *labor, oris; negl̄ium, i;*
~~opera, ae~~
 pracný, pracovitý *laboriosus, a,*
~~um~~
 pracuji *laboro, are*
 praděd *proanus, i*
practor, oris, úředník v Římě
practura, ae, úřad v Římě
 Praha *Praga, ae*
 prach *puleis, cris*
 pramen *fons, fontis*
 praotec = praděd
 prapor *signum, i*
 praporečník *signifer, feri*
 pravda *veritas, alis; verum, i;*
 pr. milojný *veritatis diligens;*
 v pravdě *verē*; pravděpodobný
~~veri similis~~
- pravdivý *verus, a, um*
 právě tak jako *nōn minus quam*
 pravice *manus dextera*
 pravidelný boj *iustum proelium*
 pravidlo *praecptum, i*
 pravidlī *dicō, ere*
 právník *iuris peritus, i*
 právo *tus, iuris*; právem *iure*;
 merito; právo občanské (= ob-
 čanství) *civitas, alis*; pr. mezi-
 národní *iūs gentium*; pr. vy-
 nášeli *iūs dicere*; před pr. po-
 hnuti *in iūs vocare*
 pravý (= pravdivý) *verus, a, um*
 pravý (opak levý) *dexter, tra,*
~~trum; na (po) pr. straně dextera~~
~~a dextra~~
 pravý (= přímý) *rectus, a, um*
 prázdný *vacuus, a, um*; *inanis,*
~~e; vacuus, a, um; jsem pr.~~
~~vacō, are~~
 prehám *fugio, ere*; *effugio, ere*;
~~confugio, ere; profugio, ere~~
 prehlivý *iracundus, a, um*
 prehlivost *iracundia, ae*
 Priamos *Priamus, i, král Trojský*
 Priskus *Priscus, a, um*, příjmi
 Tarquiniovo
 pro *propter; ob; per; prae; prō;*
~~de; ex; causa~~ *fare*
 probíhám *percurrō, ere*; *peragrō,*
 probodávám *transfigō, ere*; *per-*
~~foliō, ere; percutiō, ere~~
 proč? *cūr? quā dē causā? quam*
~~ob rem?~~
 prodávám *vendo, ere* (pass. *veneō,*
~~-re~~); *venum dō, dare*
 prodej *venditiō, onis*; bytí na pr.
~~venire~~; dáti na pr. *venum dare*
 prodleni *mora, ae*
 prodlévám *moror, ari*
 prodlužují *longiorē facio, ere*
 prohlašují *profiteor, eri; iūdicō,*
~~are; dicō, ere~~
 prohlíšení *delictum, i*
 procházim *peragrō, are*; *lustro,*
~~are; pr. rychle percurrō, ere;~~
~~pr. se ambulō, are~~

prokazuji *tribuō*, *ere*; službu pr. *mūnus dare*; *officium, operam praestāre*; pr. poctu *honōrem habēre*

Proklos *Proclus*, *i*, král Spartský prolamuji *perrumpō*, *ere*
prolémavám *profundō*, *ere*
proměna, proměnlivost *commūtatiō*, *ōnis*; *vicissitudo*, *inis*
proměnuji *mūtō*, *āre*; *commūtō*, *āre*
prómlouvám *dīcō*, *ere*; *verba faciō*, *ere*

pronajímám *locō*, *āre*
pronásleduji *persequor*, *i*; *prōsequor*, *i*; *insequor*, *i*
pronášim *prōnuntiō*, *āre*
pronikám *penetrō*, *āre*
propouštím *mittō*, *ere*; *dīmittō*, *ere*

propuštěnec *libertinus*, *i*
propukávám *ērumpō*, *ere*; *co-orior*, *īri*; *exārdescō*, *ere*
Propylaie *Propylaea*, *ōrum*
prorázím *perfodiō*, *ere*; *percutiō*, *ere*; *trānsfigō*, *ere*; *perrumpō*, *ere*
prosby *precēs*, *um*; na prosby
precibus adductus a, um
prosebný, prosebník *supplex*, *icis*
Prōserpina, *ae*, manželka Pluto-nova

prosím *ōrō*, *āre*; *precor*, *āri*; *implořō*, *āre*; *rogō*, *āre*; pokornč, na kolenou prosím *suppliçō*, *āre*; někoho prosím *alicuū supplex sum*

prosinec *December*, *bris*
prospěch *commodium i*; *emolumen-tum*; *utilitatis*, *ātis*; (= pokrok) *prōgressus*, *ūs*
prospěšný *utilis*, *e*; *salutāris*, *e*; *salūber*, *bris*, *bre*; je prospěšno *expedit*; je prospěšnější *prae-stat*

prospívám *prōsum*, *prōdesse*; *prōficiō*, *ere*; *prōgredior*, *i*; *prōgressus faciō*, *ere*
prostíram *sternō*, *ere*; pr. se *per-*

tineō, *ēre*; *spectō*, *āre*; *pateō*, *ēre*

prostor *spatium*, *i*
prostota *simplicitas*, *ātis*
prostřed (= střed) *medium*, *i*; místo uprostřed přátel *locus mediūs amicōrum*; u prostřed léta *mediā aestate*
prostředek *remedium*, *i*; *facultas*, *ātis*; *res*, *rei*
prostřední (= střední) *medius*, *a, um*

prostý *simplex*, *plicis*; *liber*, *bera*, *berum*; *vacuus*, *a, um*; pr. býti *vacare*

protahuji *dūcō*, *ere*; *trahō*, *ere*
proti *adversus*; *contrā*; *in*; *cum*
protivím se *adversor*, *āri*
protivník *adversarius*, *i*

protivný *adversus*, *a, um*; *adversarius*, *a, um*
proto *itaque*; ob *eam causam (rem)*; eā dē causā (re); *proptereā*; *idcircō*
provázím *comitor*, *āri*; *prōse-quor*, *i*

provdávám se *nūbō*, *ere*; provdána jsem *nupta sum*
provincie *prōvincia*, *ae*
proviňuji se *delinquō*, *ere*
provlékám *trāicio*, *ere*
provolávám *prōclāmō*, *āre*

prozrazuji *prōdō*, *ere*; *indicō*, *āre*; prozrazuje lakotu est *avāritiae*
prozřetelnost *prōvidentia*, *ae*

prsa *pectus*, *oris*
prst *digitus*, *i*
prsten *ānulus*, *i*
prší *pluit*; pršeti *pluere*
prudký ūcer, *ācris*, *ācre*; *vehemēns*, *entis*; *rapidus*, *a, um*

průliv mořský *fretum*, *i*
Prūsiās, *ae*, král v Bithynii
průsmyk *angustiae*, *ārum*; *fauces*, *ium*

průvod *comitatus*, *ūs*; v mém pr. *mē comitante*; *mē comite*; v malém pr. *paucis comitibus*
průvodce, průvodkyně *comes*, *itis*

prve než *priusquam*; *antequam*
pvropočátek *principium i; ex-*
ordium, i
první, prvy *primus, a, um;*
prvčší *prior, ius*
prý *dicor, i; narror, ari; fertur*
přátelský (přítel) *amicus, a, um*
přátelství *amicitia, ac; pohostin-*
ské př. *hospitium, i; důvěrné*
př. *familiaritas, atis*
preběhlík *transfuga, ae; perfuga,*
ae
prebíhám *transfugio, ere*
prebírám *suscipio, ere; recipio,*
ere
prece *tamen; prece ne nihilō*
magis
před *ante; apud; ob; cis; supra;*
prae; cōram; pro; před tím
autā; před očima in cōspectū
předáctví *principatus, ūs*
předák v. přední
předalpský *Cisalpinus, a, um*
předbíhám *praecurrō, ere*
předčím *pruestō, ūre; excellō,*
ere; antecellō, ere; superō, ūre;
vincō, ere; flōreō, ere
předejmení *pracnōnen, minis*
předesílám *praemittō; ere*
především *imprimis; praecipue*
předhoří *prōmontūrium, i*
předkové *maiōres, um*
předměstí, podměstí *suburbium,*
i; na předměstí = předměstský
předměstský *suburbānus, a, um*
předmět *res, rei*
přednáším *declāmō, ūre; recitō,*
ūre
přední *princeps, cipis; předák,*
přední muž v obci *princeps*
civitatis; přední rádce *princeps*
cōsiliū; Přední Gallie *Gallia*
citerior
přednost *virtus, ūtis; př. dáti*
antepōnere; anteferre; praef-
ferre
předpis zákona *lex, legis*
předpisuji *praescribō, ere; prae-*
cipiō, ere

předpovídám *praedicō, ere*
předsevzatý *prōpositus, a, um*
předsevzetí *prōpositum, i; res*
prōposita
předstíram *simulō, are*
předvídám *prōvēdō, ere; prō-*
spiciō, ere
přehlížím *recēseō, ere*
přecházím *trānsco, -ire; trāns-*
gredior, i; trānsfugio, ere
(= upadámi) *cadō, ere*
přechod *trānsitus, ūs*
přejí *faveō, ere; př. si optō, ūre*
překacuji *deiciō, ere*
překážím *impeditō, ūre; prohibeō,*
ere; obstō, ūre
překážka *impedimentum, i*
překládám *vertō, ere; convertō,*
ere /ere
překonávám *superō, ūre; vincō,*
překročitelný = snadného pře-
chodu
překročuji *trānsgredior, i; trāns-*
eō, -ire
přemáhám (v bitvě) *proelio, acie;*
vincō, ere; superō, ūre; př.
úplně *dēvincō, ere*
přemlouvám *persuādeō, ere*
přemnohý *permultus, a, um*
přemnoži *permultū, ac, a; pleri-*
que, pleraequē, pleraque; plū-
rīmā, ae, a; complūrēs, a, um;
přemnoho *plūrīnum; māximē*
přemýšlení *cōgitiatiō, ūnis; me-*
ditatiō, ūnis
přenýšlin *cōgitō, ūre; meditor,*
ari
přenáším *trānsferō, -ferre; trāns-*
portō, ūre
přepadám *adorior, ūri; aggre-*
dior, i; petō, ere; opprimō, ere
přeplňuji *referciō, ūre*
přeplavuji se *nāvibus trāicio, ere*
přepravuji *trāicio, ere; trāns-*
portō, ūre; trānsvehō, ere
přerušuji *intermittō, ere*
přes *trāns; super; suprā; pře-*
chod přes hory *trānsitus mon-*
tiūm

přeslavný *praeclārus*, *a, um*; *clārissimus*, *a, um*
 přestávám *dēsinō*, *ere; desistō*, *ere*; *contentus sum* (na svém
meis rēbus); nepřestávám *per-*
severō, *āre*
 přestěhovati se v. stěhuji se
 přesvědčuji *persuādeō*, *āre*; jsem
 přesvědčován *mīhi persuadē-*
tur; jsem přesvědčen *persuā-*
sum mīhi est
 převádí *trāducō*, *ere*
 převaha: míti převahu *mātōrem*
auctōritātem habēre; *superiō-*
rem esse; míti převahu čísel-
 nou *plūs valēre numerō*; *po-*
tentiōrem aliquō ēvadere
 převázim *trānsvehō*, *ere*; *trāns-*
portō, *āre*
 převeliký *permagnus*, *a, um*; *mā-*
ximus, *a, um*
 převrácený *perversus*, *a, um*; *prāvus*, *a, um*
 převracím *pervertō*, *ere*; *subver-*
tō, *ere*
 převraty *rēs novae*
 převyšuji *superō*, *āre*
 převzít v. přehíram
 přezimují *hiemō*, *āre*
 přežiti v. žiji
 při *in*; *apud*; *iuxta*; *penes*; *prae*
 přibíhám *accurrō*, *ere*,
 přibližuji se *appropinquō*, *āre*;
adventō, *āre*
 přibuzný *propinquus*, *a, um*
 přibytek *domicilium*, *ī*
 přibývám (= přicházím) *perve-*
nīō, *āre*; ducha přibývá *ani-*
mus accedit
 příčina *causa*, *ae*
 přičinění *opera*, *ae*
 přičinlivost *industria*, *ae*; *sedu-*
litās, *ālis*
 přičinlivý *industrius*, *a, um*; *im-*
piger, *gra*, *grum*; *sēdulus*, *a,*
um
 přičinuji *adhibeo*, *ere*; př. se *ope-*
ram dare / *cēdo*, *ere*
 přidávám *addō*, *ere*; př. se *ac-*
 přidružuji *applicō*, *āre*; *adiungō*,
āre
 přihází se *fit*: *accidit*; *evenit*;
contingit
 přihoda *cāsus*, *ūs*
 přihodný *idōneus*, *a, um*; *aptus*,
a, um
 přicházím *veniō*, *āre*; *adventō*,
āre; *perveniō*, *āre*; *adeō*, *-āre*;
 (o důchodu) *redēō*, *-āre*; př.
 o vše *omnia amittere*
 přichod *adventus*, *ūs*
 příchozí *advena*, *ae*
 přijemnost *iūcunditās*, *ālis*
 přijemný *iūcundus*, *a, um*,
 přijímám *acciō*, *ere*; př. opět
recipere; př. pod střechu, do
 domu *tēctō recipere*; př. poho-
 stinský *hospitāliter excipere*
 přijíti v. jdu, přicházím
 příjmi *cōgnōmen*, *minis*
 příkaz, přikázání *praeceptum*, *ī*;
mandātum, *ī*
 přikazují *imperō*, *āre*; *praecipiō*,
ere; *iubēō*, *āre*
 příklad *exemplum*, *ī*; *exemplar*,
ūris; po př. otcově *patrem se-*
cūtus; pro příklad *exempli*
gratia
 přikládám *adhibeo*, *ere*; *impōnō*,
ere
 příkop *fossa*, *ae*
 přikročuji (k věci *rem*) *aggredi-*
or, *ī*
 příkrý *arduus*, *a, um*; *acerbus*,
a, um
 přilákávám *alliciō*, *ere*; *illiciō*,
ere; *invitō*, *āre*
 přílba, přílbice *galea*, *ae*
 přiletuji *advolō*, *āre*
 příležitost *occāsiō*, *ōnis*; *facul-*
tas, *ālis*; př. k plavbě *occ.*
nāvigundi
 příliš *nīmis*; nic příliš *nē quid*
nīmis (*nihil nīmis*)
 přílišný *nīmīus*, *a, um*; přílišné
nīmīum
 přiměřený *commodus*, *a, um*;
idōneus, *a, um*

- příměří *indutiae, īrum*
 příměšuji *admixeo, ēre*
 příměti = pohnouti
 přimlouvám se (za věc *rem*) *suādeō, ēre*
 přímluva: na mou př. *mē suādente*
 přímořský *maritimus, a, um*
 přímý *rēctus, a, um*; přímo *rēcta*
 přináším *afferō, -ferre; aggerō, ēre*
 přinucení: z př. konám věc *coactus rem facio, ere*
 přinucuji *cōgō, ere*
 připadám *accidō, ere; incidō, ere*
 připevňuji (uzlem) *astringō, ere*
 připojuji *iungō, ere; adiungō, ere; applicō, īre; adictō, ere*
 připomínám *memorō, īre; commemorō, īre*
 připouštím *admitto, ere; permittō, ere; concedō, ere*
 příprava *praeparatiō, ūnis; apparātus, ūs*; přípravy činiti k válce *bellum parare, apparrēre*
 připravený *paratus, a, um; īstructus, a, um*
 připravují *parō, are; apparō, īre; comparō, are; instruō, ere; (= olupují) spoliō, īre*
 přirážím *appello, ere*
 příroda, přirozenost *natura, ae*
 přirozený *naturalis, e*; př. poloha místa *natura loci*
 příknouti = prisouditi
 přísaha *iūs iūrandum*; pod přisahou = přisezně *iūratus, a, um*
 přísahám *iūrō, īre*
 přislibuji *polliceor, ēri; prōmittō, ēre*
 přísloví *prōverbium, ī*
 přísluší *convenit*
 příslušník rodu *gentilis, is*
 přísnost *severitas, ātis*
 přísný *sevērus, a, um*
 přispívám *ferō, ferre; afferō, -ferre; cōferō, -ferre; dō, da-*
re; (= pomáhám) adsum, -esse; nepřispěti deesse; ku pomoci př. auxiliō venire /lāta)
 přispěvek peněžitý *pecūnia (col-*
 přístav *portus, ūs*
 přistávám (s lodstvem *classem*) *appellō, ere*
 přístup *aditus, ūs*
 přistupný *apertus, a, um*
 přistupuji *accēdō, ere; adeō, -ire; sequor, ī; aggredior, ī*
 přisuzuji *dēcernō, ere; (= příknouti) addicō, ere*
 přisvědčuji *assentō, īre*
 příšti: v příštích letech *his annis*
 přitáhnouti v. táhnu
 přítel *amicus, ī*; př. nejlepší *amicissimus, a, um*; př. důvěrný *familiāris, is*; př. (po)hostinný *hospes, itis*
 přítomen jsem *adsum, -esse*
 přítomnost *praesentia, ae*
 přítomný, přítomen *praesens, entis*
 přitrhuji *adveniō, īre; accēdō, ere; perveniō, īre*
 přiučuji se *addiscō, ere*
 přivabuji *alliciō, ere*
 přivádím *dūcō, ere; addūcō, ere; dedūcō, ere; perdūcō, ere*; pod svou moc př. in *suam potestātem redigere*
 přivazují *alligō, īre*; (v zadu) *reliqō, īre*
 přivázím *advehō, ere; subvehō, ere; apportō, īre*
 přivětivost *cōmitas, ātis; affabilitas, ātis*
 přivětivý *cōmis, e; affabilis, e*
 přivítěluji k panství *dictionis faciō, ēre*
 přízeň *grātia, ae* /teor, ēri
 přiznávám se *fateor, ēri; cōfī*
 přízniv, příznivý *faustus, a, um; amicus, a, um; secundus, a, um*; jsem př. *faveō, ēre*
 příznivec *fauitor, ūris*
 přizpůsobuji *accomodō, īre*
 psanec *exsul, lis*

psaní *litterae, ārum; epistula, ae*
 pšenice *triticum, i*
 pták *avis, is*
 ptáčník *acutus, cupis* [v Egyptě
 Ptolemaios *Ptolemaeus, i*, král
 půda *ager, agrī; humus, i*
 půle (= polovina) *dimidium, i*
 půlnoc *media nox*
 Pun *Poenus, i*
 punský *Pūnicus, a, um*
 působím *faciō, ere; afficiō, ere;*
efficiō, ere; afferō, -ferre
 pustina *sōlitudo, inis; locus de-*
serius
 pustošení *populatiō, ūnis*
 pustoším *vastō, āre; dēvastō, āre;*
populor, īri

putuji *iter faciō, ere*
 půvabnost *amoenitas, alis*
 půvahny *amoenus, a, um*
 původ *origō, inis; genus, eris;*
 mým původem *mē auctore*
 původce *auctor, ūris*
Pydna, ae, město v Makedonii
pýcha superbia, ae
pykám poenitet me; luō, ere
Pylades, is, přítel Orestiů
 pyrenejský *Pyrenaeus, a, um;*
 hory P. *mōns Pyrenaeus*
 Pyrrhos *Pyrrhus, i, král v Epeiru*
 pyšný *superbus, a, um*
Pythagoras, ae, filosof řec.
 Pythie *Pýthia, ae, jm. kněžky*
 v Delfech.

Q.

Q. = *Quintus, i**quaestor, ūris, úředník v Římě.*

R.

rád *libens, entis; laetus, a, um;*
libentī animō; velmi rád nōn
invītus, a, um; raděj potius;
 nejraděj *potissimum; raděj*
 chci *mālo, malle*
 rada *cōnsilium, i; na mou radu*
meō cōsilio; mē suādenle; mē
auctore; radou i skutkem cōn-
siliō et re /*ōris*
 rádce *cōnsultor, ūris; suāsor,*
 radím *suādeō, ēre; r. se cōsulō,*
ere
 rádkyně *cōnsultrix, īcis*
 radní pán *senātor, ūris*
 radnice *cūria, ae*
 radost *gaudium, i; laetitia, ae;*
 r. miti *gaudēre*
 radostný *laetus, a, um*
 raduji se *gaudeō, ēre; laetor, īri*
 Rakousko *Austria, ae*
 rámě *humerus, i*
 rána *vulnus, eris*
 raním *vulnerō, īre*

ráno *māne; primā luce*
 razím (peníze *pecūniām*) *signō,*
āre; razíti cestu viam mūnire;
 cestu uraziti *iter facere: viam*
prōcedere /*ja, um*
 rázny ácer, *ācris, acre; strēnuus,*
 Remové *Remī, ūrum, národ v sev.*
 Gallii

Remus, i, bratr Romulův
ret labiūm, i

Rēx, Rēgis, přijmí Řím.
 Rhodan *Rhodanus, i, nyn. Rhône*
 rhodský (Rhodan) *Rhodiūs, a, um*
 Rhodos *Rhodiūs, i, ostrov v moři*
 Egejském

rmoutím se *macrēō, ēre*
 ročně *quotannīs*
 roční *annuus, a, um; doba r.*
tempus annī
 rod *genus, eris; gēns, gentis;*
locus, i
 rodič, rodička *parēns, entis; ro-*
 diče *parentēs, um*

- rodím *creō, āre*; *gignō, ere*; r. se
nāscor, ī
 rodina *familia, ae*
 rodinný *familiāris, e*
 rodný *gentilis, e*
 roh *cornu, ūs* [annīs]
 rok *annus, ī*; rok co rok *quot-*
 rolnický *rūsticus, a, um*
 rolnictví *agricultūra, ae*; *agro-*
rum cultūra, ae
 rolník *agricola, ae*
Rōmulus, ī, zakladatel Říma
Rōscius, ī, jm. rodu řím.
 rostu *crēscō, ere*; (= množím se)
augeor, ēri
 rovina *plānitīes, ēi*; *campus, ī*
 rovnám se *aequiperō, īre*; *adae-*
quō, īre
 rovněž *item*
 rovnost *aequitās, ītis*
 rovný *plānus, a, um*; *aequus,*
a, um; *aequālis, e*
 rozbijsí *frangō, ere*; tábor roz-
 bití *castra pōnere, cōllocāre*
 rozbořují *dīruō, ere*
 rozčilují *commoceō, ere*
 rozděluji, rozdílím *dīvidō, ere*;
distribuo, ere; *dīsiungō, ere*
 rozdíl jest *interest*
 rozesilám *dīmitō, ere*
 rozestavují *disponō, ere*; *collocō,*
āre
 rozeznávám *dīividicō, īre*; *dis-*
cernō, ere; *dīstinguō, ere*
 rozháním *disicō, ere*; *fugō, īre*
 rozhazují *disicō, ere*
 rozhlašují *dīvulgō, īre*; r. se *per-*
crebrēscō, ere
 rozhněvaný *īrātus, a, um*
 rozhodný boj svěsti *aciē decer-*
nere; *dēcertāre*; *dēpūgnāre*
 rozhodují *dēcernō, ere*; *cōgnōscō,*
ere
 rozcházím se *discedō, ere*
 rozkaz *īmpērium, ī*; *īmpēratūm,*
ī; mandātūm, ī; na r. *iussū;*
 bez r. *iniussū*
 rozkazují *īmpērō, īre*; *iubeō, īre*;
praeceptō, īre
 rozkládám *explicō, īre*; r. se *pa-*
teō, ere
 rozkoš *voluptās, ītis*; pro r. *animā*
causa
 rozličný *variūs, a, um*; *dīversus,*
a, um
 rozlučují *dīsiungō, ere*
 rozmanitost *varietās, ītis*
 rozmanitý *variūs, a um*
 rozmlouvám *colloquor, ī*; *disputō,*
āre; *dīsserō, ere*
 rozmluva *colloquium, ī*; *sermō,*
ōnis
 rozmnoužují *augeō, īre*
 rozněcuji *incendō, ere*; *īflammō,*
āre; *īncitō, īre*
 rozohňují *accendō, ere*; *īcendō,*
ere; *īflammō, īre*
 rozpadám se *dīlābor, ī*; *corruō,*
ere
 rozpaluji *īcendō, ere*; r. se *ex-*
ārdēscō, ere
 rozpomínám se *recordor, īri*
 rozpouštím *dīmittō, ere*
 rozpoutávám *dissolvō, ere*
 rozprašuji *fundō, ere*; *fugō, īre*
 rozprava *disputatiō, ūnis*; *ser-*
mō, ūnis
 rozptyluji *dissipō, īre*; *dispergō,*
ere
 rozruch *tumultus, ūs*
 rozsáhlý *amplus, a, um*
 rozsápavám *dīlāniō, īre*
 rozstanovám se *morbō īmplicor,*
āri
 rozšířují *augeō, īre*; *amplificiō*
āre; *prōpagō, īre*
 rozlínám *dissecō, are*; *discindō,*
ere
 roztrhuji *discerpō, ere*; *dirimō,*
ere
 roztrusuji *dispergō, ere*; *diffundō,*
ere
 rozun ratiō, ūnis; zdravý r. *sāna*
mēns; *sānitās, ītis*
 rozumím *intellegō, ere*
 rozumnost *prūdentia, ae*
 rozumný *prūdēns, entis*
 rozvaha *cōsiliūm, ī*

rozvazujuji *solvō, ere; dissolvō, ere*
rozvážnost *cōnsilium, ī; prūdētia, ae*

rozvážný, rozvážlivý *prūdēns, entis; cōnsiliū plēnus, a, um*
rozvažujuji *dēliberō, āre; cōnsiderō, āre*

rozveselují *laetum (laetiōrem) faciō, ere*

rozvinuji *explicō, āre*
Rubikon *Rūbicō, ūnis, řeka v hoř.*

Italií *Rudiae, ārum, město v dol.*

Italií *ruká manus, ūs*

rukojní *vas, vadis; obses, idis*

ruším *tollō, ere; corrumpō, ere;*
(mír) *turbō, āre; (náboženství)*

violo, āre
různý *diversus, a, um; varius,*
a, um; různé trestati variis
generibus suppliciorum affi-

cere
rvu *rapiō, ere; vyrvati eripiō,*

ere; extorqueō, ēre
ryba *piscis, is [atis*

rychlost celeritās, atis; vēlocitās,

rychlý celer, eris, ere; vēlōx, ūcis;

r. loď *nāvis uctuāria*

Rýn *Rhēnus, ī, řeka v Německu*

rytíř *eques, itis*

rytířský *equester, tris, tre.*

Ř.

řád *ōrdō, inis*

řada *ōrdō, inis; acies, ēi; první*
řada *primōrēs, um; prima*

acieſ
řadím *ōrdinō, āre; vřaditi do*
počtu bohů *in numerō deōrum*

referre

řádný *probus, a, um [a, um*

řadový (vojín mřles) *legiōnārius,*

Řecko *Graecia, ae*

řecký (Řek) *Graecus, a, um*

řeč *ōratiō, ūnis; sermō, ūnis;*

lingua, ae [es

řečnictví *ars dīcendī; rhētorice,*

řečník *ōrātor, ūris*

řečním *dīcō, ere; (ve shromázdění)*

cōtiōnor, āri; verba faciō,

ere; ūratiōnem habeō, ere

řečniště (v Římě) *rōstra, ūrum;*

suggerstum, ī

řeka *flūmen, minis; amnis, is*

řemen *lōrum, ī*

řeži *secō, āre*

řídím *regō, ere; gubernō, āre;*

administrō, āre; ū. se přfrodou

nāturam sequi

řídký, po řídku *rārus, a, um*

říjen *Octōber, bris*

říkám, ūku *dīcō, ere; nōmen dō,*

dare; ūkají mi nōmen mihī

est; přiřknouti addicere

Řím *Rōma, ae*

římský (Říman) *Rōmanus, a, um*

říše *imperium, ī; ū. královská*

rēgnum, ī

řítím se *ruō, ere; corrūō, ere.*

S.

s cum; dē; ex

Sabinsko *Sabīnī, ūrum*

sabinský (Sabiňan) *Sabīnus,*

a, um

Saguntum, ī, město v Hispanii

saguntský (Sagunťan) *Saguntīnus,*

a, um

sahám *pateō, ēre, spectō, āre;*

pertineō, ēre

Salamis, inis, ostrov naproti

Athénám

Sallustius, ī, jm. rodu ūrim.

samnitský (Samnitán) *Samnīs,*

itis

samojediný *sōlus*, *a*, *um*
 samostatný (se stávám *fio*, *fieri*)
 mei iūris
 samota *sōlitūdō*, *inis*
 samovláda *tyrannis*, *idis*
 samovládce *tyrannus*, *i*
 Samos *Samus*, *i*, ostrov v moři
 Egejském
 Sapio *Sapphō*, *ūs*, básnířka řec.
 samský *Samius*, *a*, *um*
 Sardinie *Sardinia*, *ae*, ostrov
 v moři Středozemním
 sardinský *Sardiniensis*, *e*
 Sardy *Sardes*, *ium*, město v Malé
 Asii
 satrapa *satrapēs*, *is*
Sāturnēnus, *i*, příjmi římské
Sāturnus, *i*, bůh římský
 sbíhám (dolů) *dēcurrō*, *ere*; sb. se
 (dohromady) *concurrō*, *ere*
 sbírám *legō*, *ere*; *colligō*, *ere*;
 (vojsko) *scribō*, *ere*; *cōnscribō*,
 ere; *cōgō*, *ere*
 sbor vojenský *exercitus*, *ūs*; sbory
 válečné, sbory lidu branného
cōpiae, *ārum*; sb. lidu pěšího
 (jízdného) *c. pedestrēs* (*equestrēs*); sb. Afranovy *Afrāniānī*; spojené sbory *ūniversus exercitus*
Scipiō, *ōnis*, příjmi římské
 sedim *sedēō*, *ere*
Segesta, *ae*, město na Sicilii
Segestān *Segestānus*, *i*,
 seji *serō*, *ere*; *sēmentēm faciō*,
 ere
Selīnūs, *untis*, město na Sicili
 selinuntský (Selinuntan) *Selīnūntius*, *a*, *um*
 sekám *secō*, *āre*
 sekyra *secūtris*, *is*
 sem *hūc*
Semprōnius, *i*, jm. rodu římského
 sen (= vidění, zdání) *somniūm*;
 mít sen *somniūm somniātē*;
 (= spánek, spaní) *somnus*, *i*;
 ve snách *in somnīs*; *per somnum*; *in quiete*

senat *senātūs*, *i*
 senátor, *ōris* (člen státní rady)
 Seneka *Seneca*, *ae*, příjmi řím.
 Sequanové *Sequani*, *ōrum*, národ
 v Gallii
Servius, *i*, předejmení římské
 sesilám *demittō*, *ere*
 sesiluji *cōfirmō*, *āre*
 seskakuji *desiliō*, *ire*
 seslabuji *debilitō*, *are*
 sestavám z něčeho (*ex*)*aliquātē*
 re cōnstō, *āre*
sēsterius, *i*, peníz římský
 sestra *soror*, *ōris* *[ere]*
 sestrojuji *cōstruō*, *ere*; *exstruō*,
 Sestos *Sēstus*, *i*, město na Helle-
 pontu
 sestupuji *decēdō*, *ere*; *descendō*,
 ere
 sešikovati vojsko = šik zřídit
 setba *sēmentis*, *is*
 setí *frūmentī satiō*, *ōnis*
 setkávám se *conveniō*, *ire*; *con-
 gredior*, *i*; *incidō*, *ere*
 setník *centuriō*, *ōnis*
 setnina *centuria*, *ae*
 setrvávám *perseverō*, *āre*; *non
 dēsinō*, *ere*
Seuthēs, *is*, král v Thrakii
 sevřiti v. svírám
 seznávám *cernō*, *ere*; *cōgnōscō*, *ere*
 Sfakterie *Sphacteria*, *ae*, ostrov
 při záp. břchu Peloponnesu
 sháním *depellō*, *ere*; sh. v hro-
 madu *cōgo*, *ere*
 shazují *deiciō*, *ere*
 shledávám *conquiro*, *ere*; *pēto*,
 ere; (= poznávám) *cōgnōscō*,
 ere; *reperiō*, *ire*
 shodouji se: shodujeme se o míru
 pax convenit inter nōs
 shora *suprā* *[are]*
 shořuji *deflagrō*, *āre*; *cōflagrō*,
 shovívám *indulgeō*, *ēre*
 shrnuji se *cōnfliō*, *ere*
 shromáždění *concilium*, *i*; (lidu)
 cōtiō, *ōnis*
 shromažďuji *colligō*, *ere*; *cōgō*,
 ere; shr. se v. scházím se

- scházím (= chybím) *desum, -esse;*
 stářím sch. *senectute cōficior,*
i; sch. se *conveniō, īre* (někde,
 někam *in aliquem locum*)
 schod *gradus, ūs*
 schopnost *facultas, ūtis*
 schopný *idōneus, a, um; aptus,*
a, um; sch. vůdce *dux, quī*
māgnum in rē mīlitāri ūsum
habet; zbraně schopný muž
vir, quī ūrma ferre potest
 schvaluji *probō, īre;* *comprobō,*
are
 sice *quidem*
 Sicilian *Siculus, i*
 Siclie *Sicilia, ae*, ostrov v Středo-
 zemním moři
 sicilský *Siciliensis, e*
 sídlo *sedes, is*
 Sidon *Sidōn, ūnis*, město soinické
 síla *vis* (vím *vī*); *rōbur, oris;*
fīrmītas, ūtis; síly *opēs, um;*
vīres, ūum
 silím *fīrmō, are;* *cōfirmō, īre*
 silnice *via, ae*
 silný *validus, a, um;* *rōbustus,*
a, um; *fīrmus, a, um*
 sín (= vchod) *vestibulum, i;* (=
 světnice) *conclave, is*
 sjезд *concilium, i*
 skála *saxum, i;* *rupes, is*
 skládám *componō, ere;* *dēponō,*
ere; s. naděje do něčeho *in*
aliqua rē spēm habēre; s.
 veliké náděje do někoho *bene*
spērāre dē aliquō; s. (složití)
 zbraň (= vzdáti se) *arma trā-
 dere;* (= upustiti od boje) *ab*
armis discedere; s. báseň
carmen facere, scribere
 skončení války = skončená válka
 skončují *cōficiō, ere;* *componō,*
ere; *fīniō, īre;* skončuje se,
 končí *fīnis est*
 skoro *fere*
 skot *bovēs, boum;* *armentum, i*
 skromný *modestus, a, um*
 skrotiti v. krotím *fa, um*
 skrovny *modicus, a, um;* *parcus,*
- skrývám *occulō, ere;* *occultō, īre;*
tegō, ere; skrývám se (= jsem
 v úkrytu) *lateō, īre*
 skrže *per;* ob
 skřek *clangor, ūris*
 skupuji *coēmō, ere*
 skutečnost *vēritās, ūtis;* *rēs, rei;*
 v skutečnosti, skutečně *rē vērā*
 skutek *factum, i;* *rēs, rei;* *opus,*
eris; radou i skutkem *cōsilio*
et rē
 Skylla *Scylla, ae*, úskalí naproti
 Charybdě
 Skyros *Scyrus, i*, ostrov v moři
 Egejském
 Skytha *Scythes, ae*
 Skythie *Scythia, ae*
 slabost *infirmitas, ūtis*
 slabý *infirmus, a, um;* *dēbilis*
e; jsem slabší *minus valeō, ere*
 sladký *dulcis, e*
 sláva *glōria, ae*
 slavík *luscina, ae*
 slavím *celebrō, īre;* sl. vítězství
(triumf) triumphō, īre; *trium-
 phum agere*
 slavný *clārus, a, um;* *celeber,*
bris, bre; *glōriōsus, a, um*
 slopý (slepec) *cæcūs, a, um*
 slézám (hradbu mūrūm) *ascendō,*
ere
 slib *fides, ei;* *prōmissum, i*
 slibuji *prōmittō, ere;* *polliceor,*
erī
 sličný *formōsus, a, um*
 slídím *indugō, īre*
 slídivost *sugācitas, ūtis*
 slitování mám *miscret mē;* *mi-
 sereor, erī*
 slitovávám se = mám slitování
 islon *elephantus, i*
 slonovina *ebur, oris*
 sloužím *serviō, īre;* *inserviō, īre*
 slovo *verbūm, i;* *dictum, i;* *vōx,*
vōcīs; jsem poslušen na slovo
dictō sunn audiēns, entis
 slovu, služi *appellor, ūrī;* *nōmi-
 nor, ūrī;* *dicor, i;* *vocor, ūrī*

- slovutný *flōrens, entis*
 sluha *servus, ī*
 slunce *sōl, sōlis*
 sluší *debet*
 slušný *decorus, a, um; honestus, a, um*
 služba *officium, ī; opera, ae; mūnus, eris; sl. konati mūnere fungī; officium praestāre; sl. vojenská stipendium, ī; mūnus militiae; mūnus militare; militia, ac; sl. vojenskou konati stipendia merere, facere; militare in exercitū; operam (mūnus) in re militari prae-stāre*
 slynu *flōrēo, ere*
 slyším *audio, ire*
 siza *lacrima, ae; se slzami v očích lacrīmāns, antis*
 slzim *lacrimō, āre*
 smějí se *rideō, ēre; irrideō, ēre*
 smělost *audacia, ae*
 smělý *audax, ūcis*
 směrem (k) (ad) *versus*
 směruji *spectō, āre; pertineō, ēre*
 smích *risus, ūs*
 smířuji *plācō, īre; sm. se redire in grātiam*
 smlouva *foedus, eris*
 smlovený *pāctus, a, um*
 smrt *mors, mortis; po smrti mortuus, a, um; smrtí hrdinskou zemřiti per summam virtutem ēmorī; smrt násilná nex, necis; caedes, is*
 smrtelný (smrtelník) *mortalis, e*
 smutek *lūctus, ūs; tristitia, ae*
 smutný *tristis, e*
 smýkám *trahō, ēre*
 smysl *sensus, ūs*
 smyšloní *sententia, ae; studium, ī; mēns, mentis; animus, ī; sēnsus, ūs*
 smýšlim *sentiō, īre; stejně s. idem sentire*
 snad *fortasse*
 snadný *facilis, e; snadno facile; nesnadno nōn facile*
 snaha *studium, ī; cōnātus, ūs*
 snáším *fero, ferre; tolero, are; cōfērō, -ferre; patior, ī*
 snažím se *conor, āri; studeō, ēre*
 sněm *comitia, ūrum; za sněmo-vání (= za sněmu) comitūs*
 snesitelný *tolerābilis, e*
 sníh *nix, nivis; sníh padá nīngit (ere)*
 snímám *debrahō, ere*
 solista *sophistes, ae*
 Solokles *Sophocles, is, básník řec.*
 socha *statua, ae; signum, ī; (boží) simulacrum, ī*
 Sokrates *Socrates, is, filosof řec.*
 Solon *Solō, ūnis, zákonodárce athenský*
 sotva *vīx*
 soud *iūdīcīum, ī; s. hrdevní iūdīcīum capitīs*
 soudce *iūdēx, icis*
 soudím *iūdīcō, āre; exīstīmō, āre; (= odhadují) cēnseō, ēre*
 souhlas *cōnsēnsus, ūs*
 souhlasím *cōnsentīō, īre; assen-tīor, īrī (alicui s někým)*
 soukromý (soukromník) *prīvātus, a, um*
 soupeř *adversarius, ī*
 sousedím *vīcīnus, fīnitīmus sum*
 sousední (soused) *vīcīnus, a, um; fīnitīmus, a, um*
 soustavně *ratiōne*
 soustředuji *contrahō, ere; cōgō, ere (in ūnum locum)*
 souvětí *periodus, ī*
 souvisím *cohaereō, ēre*
 Sp. = Spurius, ī
 spadám *decidō, ere; delābor ī*
 spáchatí v. páši
 spalují *combūrō, ere; incendiō deleō, ere*
 spánek *sommus, ī*
 Sparta, ae, město v Pelopon.
 Spartan *Spartiātēs, ae*
 spartský *Spartānus, a, um*
 spása *salūs, ūlis*
 spatřuji *cōspiciō, ere; perspiciō, ere; videō, īre*

spěchám *festinō, āre; properō, āre; contendō, ere*
 spěji *properō, āre*; věc dospěla tam *eō ventum est; in eum locum dēducta est rēs*
 spikleneck *coniūratus, i*
 spiknutí *coniūratio, ūnis*; sp. způsobiti (= spiknouti se) *coniūratiōnem facere (coniūrare)*
 spím *dormiō, ire*
 spis *liber, br̄i; scriptum, i*
 spisovatel *scriptor, ūris*
 spisuji *scribō, ere; conscribō, ere*
 spíše *commeatūs, ūs*
 splétám *implicio, āre*
 splňuji *praestō, āre; faciō, ere*
 spocený *sūdōre perfusus (a, um)*
 spočívám *situs, positus sum*
 spojenec *socius, i*
 spojeneckví *societās, alīs*
 spojuji *iungō, ere; coniungō, ere; conectō, ere*; sp. se (= spoléčiti se) *societatem facere, coire*
 spokojený *contentus, a, um*; spokojeně žiji *contentus vivō, ere*
 společník *socius, i*
 společnost *societās, ātis*
 společný *commūnis, e*
 spoléhám *cōfidō, ere; fretus sum*; spoléhaje, ic *fretus, a, um*
 spolehlivý *certus, a, um; fidus, a, um*
 spolehlivost *fides, ei*
 spolek *societās, ātis*
 spolu *ūna*
 spoluobčan (můj) *cīvis (is) meus*
 spolukonsul, spoluvůdce, spoluvelanec *collega, ae*
 spor *contentio, ūnis; dissensiō, ūnis*
 spořádati v. pořádám
 spořivost *parsimōnia, ae*
 spoutati v. poutám
 správa *administratio, ūnis; odeslati* správu obce *trādere rem publicam administrandam*; svěřiti správě *permittere potestati*; ve vnitřní správě i ve vojenství *domī bellīque; v. účastním se*
 spravedlivost *iūstitia, ae; aequitatis, ātis*
 spravedlivý *iūstus, a, um; aequus, a, um*
 správně *recte*; úplně a správně *plāne et diligenter*
 spravuji *regō, ere; gubernō, āre; administrō, are; gerō, ere; prae sum, -esse*
 sprostý *sordidus, a, um*
 sproštuji *absolvō, ere (iudicio, ztráty hrdla capitīs)*
 sprovozuji se světa *de mediō tollō, ere*
 srázny *praeruptus, a, um; arduus, a, um*
 srážím se *congredior, i; polem se sraziti acie, proelio cōfli gere; signa cōferre*
 srdece *animus, i; mens, mentis*
 srdnatost *animus, i; fortitudo, inis*
 srovánvám se zemí *sōlo aequō, are*; (= přirovnávám) *comparō, āre*
 srp *falx, falcis*; válečný vůz se srypy *cūrrus falcatus (a, um)*
 srpen *Augustus, i*
 sřicuji se *corrūō, ere*
 stačím (= dostačují) *suppetō, ere; satis sum*
 stadion (= hon) *stadium, i, míra délková = 177 m*
 stádo *grex, gregis*; (skot) *armen tum, i*
 stahuji *contrahō, ere; cogō, ere* (*in unum locum*); (s prstu *dē digitō*) *detrāhō, ere*
 stále *semper; perpetuō; continenter*
 stálost *cōstantia, ae*
 stálý *cōstāns, antis; cōtinuus, a, um*
 stan *tibernaculum, i; tentōrium, i*
 stanouti v. postavuji se, zastavuji se *fere*
 stanovím *statuō, ere; cōstituō,*

- stanoviště *statio*, *ōnis*
starám se *curo*, *āre*; *consulo*, *ere*;
prōvideo, *ere*; *prōspicio*, *ere*;
caveō, *ere*
stárnou *senescō*, *ere*
starohylost *antiquitas*, *atis*; *tem-*
pus antiquum
starohyly *antiquus*, *a*, *um*
starost *cūra*, *ae*
starověk *antiquitas*, *atis*
starověký *antiquus*, *a*, *um*; *pri-*
scus, *a*, *um*
starý *vetus*, *eris*; *vetustus*, *a*, *um*;
antiquus, *a*, *um*; starší *māior*
(*nātu*)
stařec *senex*, *senis*
stáří *senectus*, *ūtis*
stát *civitas*, *atis*; *rēs pūblica*
statečnost *fortitudo*, *inis*; *virtus*,
ūtis
statečný *fortis*, *c*
statek *bona*, *ōrum*; *fortūnae*,
ārum, *fundus*, *ī*; *praedium*, *ī*
státní *pūblicus*, *a*, *um*
státnická sláva *laus rei pūblicae*
administranda
statný *rōbustus*, *a*, *um*; *validus*,
a, *um*
stav *ōrdō*, *inis*; *conditiō*, *ōnis*;
st. (obce *rei pūblicae*) *status*,
ūs; urovnati stav obce *rem*
pūblicam cōstituere
stávám se *exsistō*, *ere*; *fīo*, *fieri*;
ēvādō, *ere*; stává se *fit*; *accidit*;
contingit; *evenit*; stává se ma-
jetkem otcovým *patris fit*
stavba: k stavbě lodí *ad nāves*
aedificandas
stavení *aedificium*, *ī*
stavím *aedificō*, *āre*; *struo*, *ere*;
exstruo, *ere*; *faciō*, *ere*; stavím
v čelo *praeficere*; st. výše =
dáti přednost; st. se na odpore
resistere; se *oppōnere*
stěhuji se *migrō*, *āre*; *demigrō*,
āre
stejný *pār*, *paris*; *aequus*, *a*, *um*;
stejně smýšleti *idem sentire*
Stesagorās, *ae*, bratr Miltiadův
- stezka *sēmita*, *ae*
stěží *vix*; *ae gre*
stěžuji si *queror*, *ī*
stihám *insequor*, *ī*; *persequor*, *ī*
stín *umbra*, *ae*
stínám (sekyrou *secūri*) *percutiō*,
ere
stižený *notātus*, *a*, *um*
stkvělý *flōrens*, *entis*; *splendidus*,
a, *um*
stkvost = věc stkvostná
stkvostný *pretiosus*, *a*, *um*
stojím *stō*, *stāre*; st. kolem *cir-*
cumstāre; st. v cestě *obstāre*;
stojím v čele *præcessere*; státi
(= mít i cenu) *esse*; *stāre*; *cōn-*
stāre; věc stojí někoho mnoho
peněz *rēs cōstat alicui māgnā*
pecūniā; státi na straně něčí,
při někom *stāre ab aliquō*; st.
o cizí *aliēna appetere*
století *saeculum*, *ī*
stoletý (strom *arbor*) *centum an-*
nōrum
stopa (= míra) *pēs*, *pedis*; (= šlé-
pěje) *vestigium*, *ī*
stoupám *scandō*, *ere*; *ingredior*, *ī*
strádám (hladem *famē*) *labōrō*,
āre
strach *metus*, *ūs*; *timor*, *ōris*;
terror, *ōris*
strachuji se *pertimēscō*, *ere*; *me-*
tiō, *ere*
strana *latus*, *eris*; *pars*, *partis*;
s. (= strannictví) *factiō*, *ōnis*;
na všech stranách *undique*;
s této (oné) strany *cis* (*trāns*)
straním někomu *partibus alicui-*
us studeō, *ere*; str. se *vito*,
āre; *evito*, *āre*
stránka *pars*, *partis*; str. dobrá
bonum, *ī*; stránky nejlepší
māxima bona; po této str.
hac parte
stranník něčí *qui studet rebus*
alicuius
strast *malum*, *ī*; *miseria*, *ae*
strategos *praetor*, *ōris*; *dux*,
ducis

- stráž *cūstodia, ae*; (= strážceové)
custodes, um; tělesná str. *corporis custodēs*; býti na stráži
esse in statione; *excubare*
 strážce, strážkyně *cūstōs, ūdis*
 strhuji *rescindō, ere*; *interrumpō, ere*; *detrahō, ere*; *dēicio, ere*
dēstruō, ere; *dīruō, ere*; strhne
 se bitva *concurritur*; *pūgna committitur*
 strmím (nad městem *urbi*) *immineō, ere*
 strmý *arduus, a, um*
 stroj *māchīna, ae*
 strojím *struō, ere*; *parō, āre*; *comparō, āre*; *faciō, ere*; *mōlior, ūri*
 strom *arbor, oris*; stromoví *arbores, um*
 stručnost *brevitās, ūtis*
 stručný *brevis, e*; stručně *breviter*; *paucis (verbīs)*
 struna *chorda, ae*
 Strymon *Strymō, onis*, řeka na Balkáně
 střed hory *medius mōns*; střed šíku *media acies*; střed města *medium oppidum*
 střední *medius, a, um*
 středu *cūstodiō, ire*; středu se *caveō, ere*
 střecha *tēctum, ū*; pod stř. přijmouti *tēctō recipere*
 střela *telum, i*
 stříbrný *argenteus, a, um*
 stříbro *argentum, i*
 střídmost *temperantia, ae*; *modestia, ae*
 střídmý *modestus, a, um*; *parcus, a, um*
 střídavý *varius, a, um*
 stud *pudor, oris*
 studánka *fōnis, fontis*
 studený *frigidus, a, um*
 stůl *mēnsa, ae*
 stůní *aegrōtō, āre*; *morbō afficior, i*
 stupeň *gradus, ūs*
 stýdku se *pudet me*
- styl obchodní *commercium, ū*; st. důvěrný *consuetudo, inis*
 suchý *āridus, a, um*; *siccus, a, um*
 sůl *sāl, salis* [řím.
Sulta, ae, vojevůdce a státník
Sulmō, ūnis, město v stř. Itálii
 sulmonsý (Sulmoňan) *Sulmōnēsis, e*
 Susy *Susa, ūrum*, město v Asii sužují *urgeō, ere*; *fatigō, āre*
 svádími *committō, ere*; *indūcō, ere*; *dēducō, ere*
 svaluji *deicio, ere*; *dēpellō, ere*
 svár *iūrgium, ū*; *līs, lītis*
 sváteční *festus, a, um*
 svatokrádež *sacrilegium, ū*
 svatý *sānctus, a, um*; Svatá hora
Mōns sacer
 svatyně *fānum, ū*
 svědčím *testor, ūri*; svědčí o komství *est avāritiae*
 svědectví *testimōnium, ū*; dle sv. Herodotova teste *Herodotō*
 svědek, svědkyně *testis, is*
 svědom *cōscius, a, um*
 svědomí *cōscientia, ae*
 svědomitost *religiō, ūnis*; *fidēs, eī*
 svěřuji *committō, ere*; *permittō, ere*; *mundō, āre*; svěřená ta-jemství *commissa, orum*; svěřiti vrchní velení někomu *imperium ad aliquem deferre*; sv. se ochranč *salūtem fidei committere*
 svět *mundus, ū*; celý svět *ūni-versus orbis terrārum*; nic na světě *nihil rērum humānarūm*; tento svět *haec vīta*; na onom světě *post mortem*; *mortuus*; *apud īferōs*; na onen svět *ad īferōs*; na svět přivésti *ad vivos addūcere*
 světovláda *imperium orbis terrārum*; *imperium omnium gentium*
 světlo *lūx, lūcis*
 světský *profānus, a, um*

svírám *includō*, *ere*; *intercludō*, *ere*; obléžením sevřítí *obsidiōne claudere*
svíce: jaksi svíce *quasi lumen*
svítání: za prvního svítání *primā lucē*
svítilna *lucerna*, *ae* [*rumna*, *ae*]
svízel *malum*, *i*; *labor*, *ōris*; a-
svlékám *exuō*, *ere*
svoboda *libertās*, *ātis*; míti sv.
habēre libertātem; *libertate ūti*
svobodný *līber*, *bera*, *berum*
svolávám *vocō*, *are*; *convocō*, *are*
svolení: s mým svolením *meā voluntāte*

svornost *concordia*, *ae*
svorný *concors*, *cordis*
svrhují *dēicio*, *ere* (se schodů
dē gradibus); (s tránu *regnō*)
pellō, *ere*; *expellō*, *ere*; *dēpellō*,
ere
svrchovaný *summus*, *a*, *um*
svrchu *suprā*
syn *filius*, *i*
synáček *filiolus*, *i*
syarakuský (Syrakusan) *Syracū-
sānus*, *a*, *um*
Syrakusy *Syracūsae*, *ārum*, mě-
sto na Sicilii
Syrie *Syria*, *ae*, země v Asii.

Š.

šat, šatstvo *vestis*, *is*
šatím *vestiō*, *tre*
šetřím *parcō*, *ere*; nepřátel se
šetří *hostibus parcitur*; š. zá-
konů = zachovávatí zákony
šíje (*cervix*, *icis*) *cervīcēs*, *um*
šík *acīs*, *ēi*
šíp *sagitta*, *ae*
široký *lātus*, *a*, *um*; široko da-
leko *longē lātēque*
širý: širé moře *mare altum*
šířka *latitudo*, *inis*
škoda *dētrimentum*, *i*; *damnum*,
i; *calamitas*, *ātis*
škodím *obsum*, *-esse*; *noceō*, *ere*
škodlivý *noxiūs*, *a*, *um*
škola *lūdus*, *i*; *schola*, *ae*
šlechetnost *probītās*, *ātis*
šlechetný *probus*, *a*, *um*

šlechta *nobilitās*, *ātis*; (šlechtici)
nōbiles, *ium*; *optimātes*, *um*
šlepěje *vēstigium*, *i*
špatný *malus*, *a*, *um*
štastný *fēlix*, *icis*; št. bitva *proe-
līum secundum*; štastně válčiti
rem bene gerere; štastný život
fēlicitās, *ātis*
štědrost *liberālitas*, *ātis*; *largi-
tiō*, *ōnis*; *mūnificentia*, *ae*
štědry *liberālis*, *e*; *largus*, *a*, *um*
štěstěna *fortūna*, *ae*
štěsti *fēlicitas*, *ātis*; *fortūna*, *ae*;
rēs secundae; míti št. *fortūnā
ūti*
štít *scūtum*, *i*; *clīpus*, *i*
štítím se *fugiō*, *ere*; práce se
štíticí *laboris fugiēns* [fare
štvu *agitō*, *are*; vyštvatí *excagīto*.

T.

T. = Titus

tábor *castra*, *ōrum*; t. zimní
(*castra*) *hiberna*, *ōrum*
táhnu (= vleku) *trahō*, *ere*; (na
město *urbem*) *petere*; (pochodem)
iter facere; *proficīsci*;
(do boje *in pūgnam*, do války

ad bellum) proficīsci; táhnouti
za někým *sequī* (*persequī*) *ali-
quem*; t. zpět *repere*; *recedere*;
přitáhnouti (k městu *ad urbēm*)
pervenīre; *accēdere*; táhnu se
(= prostíram se) *pateō*, *ere*
tajernství svěřená *commissa*, *ōrum*

- tajím *cēlō, āre*
 tajně *clam*
 tajný *occultus, a, um*; je mne
 tajno *fallit mē; fugit mē; prae-*
 terit mē
 tak *sic; ita; adeō*; tak—jako
 tam—quam; tak veliký *tantus,*
 a, um
 také *quoque; etiam*
 takový, taký *talis, e*
 takřka *paene; quasi*
 taktéž *item*
 talent (váha) *talentum, ī*
 tam *eō; ibi*
 tamtéž *ibidem*
Tanagra, ae, město v Boiotii
 tančím *saltō, āre*
 tanu *vessor, īrī*
Tantalos Tantalus, ī, král ve
 Frygii *[a, um]*
 tarentský (Tarentan) *Tarentinus,*
Tarentum, ī, město v dol. Italii
 Tarquinie *Tarquinii, īrum, mē-*
 sto v stř. Italii
Tarquinius, ī, jm. rodu řím.
 tasim *stringō, ere; destringō, ere*
Tatius, ī, král Sabinský
Taurus, ī, pohoří v Malé Asii
 tažení *profectio, īnis; expeditio,*
 ōnis
 táži se *interrogō, āre; quaerō,*
 ere; táži se o radu *cōsulō,*
 ere
 tedy *itaque; igitur*; proto tedy
 quā(dē)rē; quam ob rem; quā
 dē causā
 tehdejší lidé *quā tum erant; ho-*
 minēs illūs temporis
 tehdy *tum; tunc; id temporis*
 teku *fluō, ere*; (= protékám, mě-
 stem *urbem) interfluō, ere*
 (mimo) *praeterfluō, ere*
Telemachos Tēlemachus, ī, syn
 Odysseův
 tělesná (sila *vīrēs*) *corporis*
 tělo *corpus, oris*
 téměř *ferē; paene; prope*
 temný *obscūrus, a, um*; t. plěť
 niger color, īris
- Tenedos *Tenedus, ī*, ostrov v moři
 Egejském
 tenkrát *tum; tunc; id temporis*
 teplo *calor, īris*
 teprve *dēnum*
 těsnina *angustiae, arum*; t. moř-
 ská *angustum mare*
 těsný *angustus, a, um*; *artus,*
 a, um
 těší *cōnsōlor, īrī; delectō, āre;*
 t. se gaudeō, ēre; laetor, īrī;
 těší mne iuvat me
Teutoni, īrum, národ german-
 ský
 též *quoque; etiam*
 těžkooděnce *miles gravis armā-*
 tūræ
 těžký *gravis, e*; těžce nésti *ac-*
 grē, moleste ferre
 thebský (Theban) *Thēbānus, a, um*
 Theby *Thebae, īrum*, město
 v Boiotii
 Themistokles *Themistocles, is,*
 státník ath.
 Theofanes *Theophanēs, is*, děje-
 pisec řec.
 Theofrastos *Theophrastus, ī* fi-
 losof řec.
 Thermopyly *Thermopylae, īrum*,
 těsnina v stř. Řecku
 Thespie *Thespiae, īrum*, město
 v Boiotii
 Thessalie *Thessalia, ae*, země
 řecká
 thessalský (Thessalan) *Thessalus,*
 a, um
Thetis, idis, matka Achilleova
 Thibron *Thibro, īnis*, vůdce
 spartský
 Thrakie *Thrācia, ae*, země na
 Balkánu
 Thrasybulos *Thrasybūlus, ī*,
 vůdce ath.
 Thrasyllos *Thrasyllus, ī*, vůdce
 ath.
 Thukydidés *Thucydiđes, is*, děje-
 pisec řec.
 Thurie *Thūriē, īrum*, město v j.
 Italii

Tib. = *Tiberius*, *i* [Italii] Tiber *Tiberis*, *is*, řeka v stř. *Tigris*, *idisi*, řeka v stř. Asii ticho, tichost *silentium*, *i* tichý *tacitus*, *a*, *um* tím *eō* -čím *quō*; aby tím *quō* *Timoleōn*, *ontis*, vůdce korinthský Timotheos *Timotheus*, *i*, vůdce ath. *tis taxus*, *i* tisknu *premō*, *ere*; *urgeō*, *ere* tísním *urgeō*, *ere*; *opprimō*, *ere*; t. hladem *famē fatigō*, *āre* Tissafernes *Tissaphernēs*, *is*, sa- trapa perský *Tithraustēs*, *is*, vůdce perský *Titius*, *i* jm. rodu řím. tlumočník *interpres*, *etis* tma *tenebrae*, *ārum* tolík *tantum*; *tantopere*; *tanti*; tot tolíkéž *totidem* tolíko (= jen) *tantum*; *solum* Tolmidēs, *is*, vůdce athenský totiž *enim* touha *désiderium*, *i*; *studium*, *i*; *cupiditās*, *ātis* toulám se *vagor*, *āri* toužím *concupiscō*, *ere*; *appelō*, *ere*; *cupiō*, *ere*; *désiderō*, *āre*; (= stěžuji si) *queror*, *i* tragedie *tragoēdia*, *ae* trápím *vexō*, *āre*; *cruciō*, *āre*; *fatigō*, *āre* tráva *grāmen*, *minis* trávím (čas) *agō*, *ere*; *dēgō*, *ere*; *cōnsūmō*, *ere*; (= otravovat) *venēnō* necare travičství *venēficiā*, *ōrum* Trebie *Trebia*, *ae*, řeka v hoř. Italii trest *poena*, *ae*; trestu hrdelního osvoboditi *capitis absolvere* trestám *pūniō*, *āre*; *poenā af- ficiō*, *ere* trhám *carpō*, *ere*; *lacerō*, *āre* tribun *tribūnus*, *i* Triptolemos *Triptolemus*, *i*, král v Eleusině triumf *triumphus*, *i* Trōas, *adis*, země v Malé Asii trochu *nōn nihil* Troje *Trōia*, *ae*, město v Malé Asii trojský (Trojan) *Trōiānus*, *a*, *um* trojtvárný *trifōrmis*, *e* trojveslice *trirēmis*, *is* trpělivost *patientia*, *ae* trpělivý *patiēns*, *entis* trpím *patior*, *i*; *perferō*, *-ferre*; *labōrō*, *āre*; porážku utrpěti *clādem*, *calamitātem accipere*; *caedī* trpkost *acerbitās*, *ātis* trpký *acerbus*, *a*, *um* truchlím *doleō*, *ere*; *lūgeō*, *ere* truje *tribus*, *ūs* trůn (královský) *rēgnum*, *i* trvalý *dīutinūs*, *a*, *um*; *dīut- inus*, *a*, *um*; *perpetuuus*, *a*, *um* trvám *maneō*, *ere*; *dūrō*, *āre* třeba jest *opus est* třptym se *splendeō*, *ere* tu (= zde) *hic*; (= tehdy) *tum* tudiž *itaque*; *igitur* Tullius, *i* jm. rodu řím. Tuskulum *Tūsculum*, *i*, město v stř. Italii tuskulský *Tūsculānus*, *a*, *um* tvar *figūra*, *ae*; *fōrma*, *ae* tvář *vultus*, *ūs* tvořím *faciō*, *ere*; *creō*, *āre*; *prō- creō*, *āre* tvrdím *affirmō*, *āre*; *dīcō*, *ere* tvrdošíjný *contumāx*, *ācis* tvrdý *dūrus*, *a*, *um* tvrz *castellum*, *i*; *arx*, *arcis* týká se mne něco *aliquid ad mē pertinet* tyrský (Tyřan) *Tyrius*, *a*, *um* Tyros *Tyrus*, *i*, město ve Foinikii.

U.

u apud; ad; inler; iuxta; penes;
 ab
 Ubiové *Ubii*, orum, národ germ.
 ubíhám *fugiō*, ere; *effugiō*, ere
 ubýjím *concidō*, ere
 ubírám se mě *cōferō*, -ferre;
proficīscor, ī
 ubližuji *violō*, īre; *laedō*, ere
 ubohý *miser*, era, erum
 ubývám (= umenšuji se) *minu-*
or, ī
 úcta *reverentia*, ae; *verēcundia*,
 ae; *honor*, ūris; mám v ú. ho-
 nōrō, īre; *colō*, ere
 účast *societas*, ītis (v něčem
alicūius rei)
 účasten, účastný *particeps*, -cipis
 účastním se *particeps sum*;
 (bitvy *proeliō*) *intersum*, -esse;
 (správy obce *rem pūblicam*)
capessō, ere; (ad *rem pūbli-*
cam) *accēdō*, ere
 učelivý *docilis*, e
 učení *studium*, ī; *disciplina*, ae
 učenost *doctrina*, ae
 učený *doctus*, a, um; učenec
homō doctus
 učím *doceō*, ere; *instituō*, ere;
 učím se *discō*, ere; u. se na-
 zpamět *ediscere*
 učiniti v. činím
 učitel *magister*, tr̄; *doctor*, ūris;
praceptor, ūris
 učitelka *magistra*, ae
 úd *artus*, ūs; *membrum*, ī
 udání *indicium*, ī
 udatnost *fortitūdō*, *inis*; *virtus*,
 ūtis
 udatný *fortis*, e
 udávám *indicō*, īre
 udělati v. dělám
 uděluji *dō*, dare; *tribuō*, ere;
 udeřuji *percutiō*, ere; (na nepří-
 tele *hostem*) *adōrō*, īr̄; *ag-*
gredior, ī; *petō*, ere; *signa in-*
ferō, -ferre; *impētum faciō*,
 ere

udržuji *teneō*, īre; *retineō*, īre;
 (po hromadě) *contineō*, īre
 (v táboře *castris*); (= vydržuji)
sustineō, īre
 uhájiti v. hájim
 uhlazenost *elegantia*, ae
 uhlazený *elegans*, antis
 ucházím se (o věc *rem*) *petō*, ere
 ucho *auris*, is /āre
 uchovávám *cōservō*, īre; *servō*,
 uchvacuji *rapiō*, ere; *corripiō*,
 ere; *dīripiō*, ere; *comprehendō*,
 ere
 uchyluji se mě *cōferō*, -ferre;
 mě *recipiō*, ere; *iter convertō*,
 ere
 ujiti v. jdu
 ujma: o své ujmě meā (*tuā*, suā
 atd.) *sponte*
 ukamenovati v. kamenuji
 úkaz *ostentum*, ī
 ukazuji *ostendō*, ere; *mōnstrō*,
 īre; *demōnstrō*, īre
 úklad *insidiae*, īrum
 úkladám *condō*, ere; *pōnō* ere;
impōnō, ere; *imperō*, īre;
mandō, īre; (= úklady stro-
 jím) *insidior*, īti; *insidiā*
parō, īre
 úkladně *ex insidiā*; *per insi-*
diās; *insidiā parātis*
 úkol *pensum*, ī; *mūnus*, eris;
officium, ī
 ukončuji *finiō*, īre; *cōficiō*, ere;
 ad *finem perducō*, ere; uk.
 řeč *perōrāre*
 ukořistuji *praedor*, īr̄
 ukradnouti v. kradu
 ukrutnost *crūdēlitās*, ītis
 ukrutný *crūdēlis*, e
 ulétám *āvolō*, īre
 ulupují *rapiō*, ere; *ēripiō*, ere
 umělec *artifex*, icis
 umělecký, umělý *artificiōsus*, a,
 um; umělecká cena *artificium*,
 ī; dlo umělecké *opus atque*
artificium

umění *ars, artis*; umění řečnické *ars dicendi*; u. malířské *ars pingendi*; u. oblehací *sci-entia oppugnatiōnis*; (= umělost) *artificium, ī*
umiňuji si *statuō, ere; consti-tuō, ere; decernō, ere; consi-lium capiō, ere*
umírám *moriō, ī; dēcedō, ere; mortem obeō, -ire*
umistuji *locō, īre; collocō, īre; pōnō, ere*
umlouvám se *paciscōr, ī*; umlouváme se *convenit inter nōs*
úmluva *pactum, ī*; ú. naše *quae inter nōs convenerunt*
úmysl *cōsiliūm, ī*; míti ú. *in animō habēre*
unavený *fessus, a, um*
unavuji *fatigō, īre; defatigō, īre*
unikám *fugiō, ere; effugiō, ere; profugiō, ere*
únor *Februārius, ī*
upadám *cudō, ere; incidō, ere; up. do nemoci morbō (in mor-bum) implicor, īre*
upaluji = spalují
úpatí hory *ēfīmus mōns; rā-dicēs montis*; na úpatí hory *sub rādībus montis; in īfīmō monte*
upevníji *mūniō, īre; cōfirmō, īre*
úplatek vztíti *pecūniā capere*
upíram (oči *oculōs*) *intendō, ere*
úplněk *lūna plēna*
úplný *plēmis, a, um*; úplně a správně *plānē et diligenter*
uplynouti, uplynutí v. plynou
upomínám *admoneō, īre*
upouštím *dēsinō, ere*; (od věci rem) *omittō, ere; (rē) dēsistō, ere*
úpravný *apparātus, a, um*; *mā-gnificus, a, um*
upravuji *apparō, īre*
uprchlý *profugus, a, um*
uprchnouti v. prchám
uprostřed: místo uprostřed přátel *locus mediūs amīcōrum*

uprošuji *exōrō, īre*
upřímný *vērus, a, um*; upř. vla-stenec *vir optimus; patriae amantissimus*
úrada *cōsiliūm, ī*
úraz *calamitas, ītis*; bez úr. *in-columis, e; salvus, a, um*
urazití cestu v. raziti
urázim *offendō, ere; laedō, ere; violō, īre*
určuji *finiō, īre; dēfiniō, īre; instituō, ere; cōstituō, ere; destiō, īre; designō, īre; dico, ere*; odměnu určiti *praemium prōponere*
úrodnost *fecunditās, ītis; ferti-litās, ītis*
úrodný *fecundus, a, um*; *fertilis, e*
urovnávám *cōstituō, ere; īordinō, īre*
urozenost *nōbilitās, ītis*
urozený *nōbilis, e; generōsus, a, um*
úřad, úředník *magistratus, ūs*; úřad čestný *honor, ūris*
úřaduji *meō mūnere fungor, ī*
úřední moc *potestās, ītis*
urezavám *impūtō, īre*; *dēsecō, īre*
usazuji se, usedávám *cōsidō, ere*
usedlost *possessiō, ūnis*; u. v Tuskulu *Tūsculānum, ī*
usekvávám *dēsecō, īre; praeccidō, īre*
úsili *opera, ae; studiūm, ī; vīs (vīm, vē); contentiō, ūnis*
usiluji *studeō, īre; agō, ere; nītor, ī*
usilovný *sēdulus, a, um*; *assi-diūs, a, um*; usilovně žádati *flāgitare; contendere* (někoho ab aliquō)
úskok *fraus, fraudis; dolus; ī malae artēs*
úslužnost *officiūm, ī*
uslyšeti v. slyším
úsměv *rīsus, ūs*; s úsměvem *rīdēns, entis; arrīdēns, entis*
usmiřuji *plācō, īre*

usmrcuji *necō, īre; interficiō, ere*
 usnáším se *decerno, ere; placet mihi*
 usnesení (senatu *senatūs*) *cōsultum, ī; décretum, ī*; (lidu, národa *plebis, populi*) *scitum, ī*; usnesení učiniti *dēcernere*
 uspořádati v. pořádám
 ústa *ōs, ūris*
 ustanovuji *instituō, ere; cōstituō, ere; destinō, īre; dēcernō, ere; dicō, ere; dēsignō, īre*
 ustanoviti se na věci = ustanoviti věc
 ústava *instituta, ūrum*
 ustávám *dēsistō, ere; dēsinō, ere*
 ustavičný *continuus, a, um*
 ústí *ōs, ūris; ūstium, ī*
 ustupuji *cēdō, ere; dēcedō, ere; recēdō, ere; discēdō, ere; ex-cēdō, ere; mē recipiō, ere*
 úsudek *sententia, ae; iūdicium, ī*
 úsvit *prīma lux*
 usvědčuji *coarguō, ere; convincō, ere*
 uškoditi v. škodím
 ušlechtilý *ingenuus, a, um; hū-mānus, a, um*; ušl. umění *bo-nae artēs*
 uštědruji *largior, ūri*
 útěcha *sōlatium, ī; cōsolatiō, ūnis*
 utický (Utičan) *Uticensis, e*
 utíkám *fugiō, ere; effugiō, ere; profugiō, ere*; (= utíkám se) *cōfugiō, ere*
 utínám *amputō, īre; dēseco, īre; praecidō, ere*
 utkávám se *congregiō, ī; (polem aciē, proeliō) cōfligō, ere; con-currō, ere*
 útočím *petō, ere; impetum faciō, ere*
 útočiště *perfugium, ī*
 útočnou válku počítí *bellum ūlō īferre*
 útok *impetus, ūs; concursus, ūs*
 útrapa *labor, ūris; malum, ī*

útrata *impēnsa, ae*
 utrhují *dēcerpō, ere; detrahō, ere*
 utrpěti v. trpím
 utržuji (ránu *vulnus*) *acciō, ere; vulner, ūri*
 uvádím *indūcō, ere; introdūcō, ere*; (zpět) *reducō, ere*; (na pamět) *commemorō, īre; (=tvrdím) dicō, ere; prōponō, ere*; (pod moc *sub potestātem, imperium*) *redigō, ere*; (v předešlý stav) *restituō, ere*
 úvaha *cōsilium, ī; (= uvažování) meditatiō, ūnis*; třeba je úvahy *opus est cōsulto*
 uvažuji *meditor, ūri; dēliberō, īre* {o něčem *rem, dē re;* (u sebe *mēcum*) *reputō, īre*
 uvěřiti v. věřím
 uviděti v. vidím
 uvnitř *intrā; uvnitř ostrova interior insula*
 uvolňuji *solvō, ere; dissolvō, ere*
 uvrhují *dēciō, ere; coniciō, ere*
 uzavírám *claudō, ere; conclūdō, ere; inclūdō, ere; interclūdō, ere*
 uzdravuji *sānō, īre*; u. se *con-valescō, ere*
 uzel *nōdus, ī*
 území *fines, iūm*
 úzkost *angor, ūris; pavor, ūris*
 úzkostlivý *anxius, a, um*
 úzký *angustus, a, um*
 uznámenávám *intellegō, ere*
 uznávám *āgnoscō, ere; iūdicō, īre; existimō, are*; (za dobré) *probō, īre*
 užíti v. zřím
 užina (mořská) *fretum, ī*
 užitečnost *utilitas, atis*
 užitečný *utilis, e*
 užitek *fructus, ūs; utilitas, atis; ūsus, ūs*; u. míti *utī; fructum capere*
 užívám *ūtor, ī; u. míry modum adhibere*
 užívání *ūsus, ūs*.

V.

v *in*; *inter*; *intrā*; *ad*; *ab*
 vada *vitium*, *ī*
 váha *pondus*, *eris*
 váhám *cunctor*, *ārī*; *dubitō*, *āre*
 válčení žádostiv *cupidus bellī*
gerendī
 válčím *bellum gerō*, *ere*; *bellō*, *āre*
 válečný *bellicōsus*, *a*, *um*; lod
 v. *nāvis longa*; činy v. *res*
gestue; v. moc *cōpiae*, *ārum*;
exercitus, *ūs*; sláva v. *glōria*
bellī; v. vůz *essedum*, *ī*; v. vý-
 prava *expeditiō*, *ōnis*; *bellum*, *ī*
Valerius, *ī*, jm. rodu řím.
 válka *bellum*, *ī*; v míru i ve
 válce *domī bellique*
 valný, valně, u valném počtu
frequēns, *entis*
 varuji *moneō*, *ēre*; v. se *caveō*,
ēre; *fugīō*, *ere*
 vařím *coquō*, *ere*
 vášeň *cupiditās*, *ātis*; *libidō*,
īnis
 vážený *honōrātus*, *a*, *um*
 vážím *pendō*, *ere*; v. si *aestimō*,
are; *faciō*, *ere*; *dūcō*, *ere*
 vážnost *gravitās*, *ātis*; *auctori-
 tās*, *ātis*; mám větší (největší)
 vážnost *plūs* (*plūrīnum*) valeo
auctōritāle
 vážný *gravis*, *e*; *sērius*, *a*, *um*
 včela *apis*, *is*
 včera *herī*
 včerejší *hesternus*, *a*, *um*
 vdávám *nūptum collocō*, *āre*; *in*
matrimonīum dō, *dare*; vdá-
 vám se *nūbō*, *ere*; jsem vdána
nūpta sum
 vděčný *grātus*, *a*, *um*
 vděk *grātia*, *ae*
 věc *res*, *rei*; *causa*, *ae*; mnohé
 věci *multa*, g. *multarūm rērum*
 večer *vesper*, *erī*
 věčný *aeternus*, *a*, *um*
 věda *scientia*, *ae*; *doctrīna*, *ae*;
 vědy *litterae*, *ārum*
 vědecké zaměstknání *studīum*

litterārum; sláva v. *glōria litterārum*
 vedením bratrovým *ductū frātrīs*; *frātre duce*
 vedle *praeter*; *iuxta*; *prō*;
secundum
 vědom *cōnscius*, *a*, *um*
 vědomě, vědomky *sciēns*, *entis*
 vědomí *cōnscientia*, *ae*
 vědomost *scientia ae*; *cōgnitiō*,
ōnis
 vedro *aestus*, *ūs*
 vedu *dūcō*, *ere*; cesta vede *via*
fert, *est*; válku vésti *bellum*
gerere; vedu si *gerō mē*; v.
 zpět *reducō*, *ere*
 Veje *Vēi*, *ōrum*, město v stř. Italii
 věk *aetās*, *ātis*; starý v. *antiquitās*, *ātis*; v. dětský *pueritīa*,
ae; v. mladý, mladistvý *adu-
 lescentia*, *ae*; *adulessēntes*, *īum*
 velebím *celebrō*, *āre*; *praedicō*,
āre
 velení *imperīum*, *ī*
 veleslavuj *pracclārus*, *a*, *um*;
clarissimus, *a*, *um*; *celeberrī-
 mus*, *a*, *um*
 velice *magnopere*; *vehementer*;
multum; jak velice *quanto-
 pere*; *quantum*
 velikolepý *magnificus*, *a*, *um*
 velikost *magnitudo*, *īnis*
 veliký *magnus*, *a*, *um*; jak v.
quantus, *a*, *um*
 velím *praesun*, -*esse*
 velitel *praefectus*; *i*; *imperator*,
oris
 velitelství *imperīum*, *ī*
 velkostatek *praedīum*, *ī*
 velmi *admodum*
 věnec *corōna*, *ae*
 venkov *rūs*, *rūris*
 venkovský (venkován) *rūsticus*,
a, *um*; v. sídlo *rūs*, *rūris*
 věno *dōs*, *dōtis*
 věnuji *dedicō*, *are*; *dedo*, *ere*;
trādō, *ere*; v. péči *operam dare*

Venusie *Venusia*, ae, město v dol.
Italii
Venuše *Venus*, eris, bohyně
krásy
Vercingetorix, ̄gis, vůdce gallský
Vergilius, ̄, jm. rodu řím.
věrnost *fidélitas*, ̄tis; *fides*, et
věrný *fidus*, a, um
věrolomnost *perfidia*, ae
věrolomný *perfidus*, a, um; *per-*
fidiā praeeditus
Verona, ae, město v hoř. Italii
Verrēs, is, příjmí řím.
veřejně *pública*; *palam*
veřejný *públicus*, a, um; *foren-*
sis, e; v. místo (= veřejnost)
públicum, ̄
věřím *credo*, ere; *fidem habeō*,
ere
vesel, veselý *laetus*, a, um; *hi-*
laris, e
veselí *laetitia*, ae
veselím se *lactor*, ̄ri
vesluji *rēmīgo*, ̄re
vesnice *vicus*, ̄
Vesontion *Vesontio*, ̄nis, město
v Gallii
vespolek (se milujeme *amāmus*)
inter nōs
věštím *portendō*, ere; *vaticinor*,
̄ri
Vesuv *Vesuvius*, ̄, sopka v stř.
Italii
veškeren *omnis*, e; *ūniversus*, a,
um; *cūnctus*, a, um
věštha, věšírna *ōräculum*, ̄
věstec, věštný větes, ̄s
většina *plures*, u, (ium); *plèrique*;
māior pars
Vettonové *Vettōnes*, um, národ
v Hispanii
vězení *carcer*, eris; *vincula*, ̄rum;
cūstōdia, ae
vezu *vehō*, ere; vezu se na lodi
nāvi *vehor*, ̄
věž *turris*, is
vhazují *iniciō*, ere; *prōicio*, ere
vhodný *aptus*, a, um; *idōneus*,
a, um; *opportūnus*, a, um

veházím *intrō*, ̄re; *incō*, ̄re, *in-*
gredior, ̄; vejiti (ve spolek)
coire, (v radu) *in̄re*
vchod *aditus*, ̄s; *introitus*, ̄s
Vídeň *Vindobona*, ae
vidím *videō*, ̄re; *cernō*, ̄re, *ani-*
madvertō, ̄re; (na něco *aliquid*)
prōspiciō, ̄re
vím *sciō*, ̄re; dobře vím *nōn*
ignōrō, ̄re; *nōn sum nescius*
vina *culpa*, ae; *crimen*, *minis*
viním *arguo*, ̄re
víno *ūnum*, ̄
víra *fides*, et
visím *pendeō*, ̄re; *impendeō*, ̄re
Vitellius, ̄, jm. rodu řím.
vítěz *victor*, ̄ris; v. Olympijský
Olympiae victor
vítězím (nad nepřitelem *hostem*)
vincō, ̄re; *superō*, ̄re; *ab*
hoste victoriā reportō, ̄re;
návrh vítězí *sententia pluri-*
num valet
vítězný *victor*, ̄ris; vítězné zna-
mení *tropaeum*, ̄
vítězosláva *triumphus*, ̄; v. nad
Sardinii tr. *Sardinensis*
vítězství *victoria*, ae; v. dobýti
na nepřitele = vítězím nad n.
vítěz *ventus*, ̄
vkládám *impōnō*, ̄re; *conferō*,
-ferre *lgregior*, ̄
vkročují (do města *urbem*) *in-*
vláčím *trahō*, ̄re
vláda *imperium*, ̄; vl. královská
regnū, ̄; vl. na moři *im-*
perium marīlīnum; vlády se
zmocnití *regnō*, *imperiō*, *rērum*
potī; *regnū occupāre*
vládnou *imperō*, ̄re; *regnō*, ̄re;
imperium teneō, ̄re; (= jsem)
sum, esse
vlas *crinis*, is; vlasy *capillus*, ̄
vlast *patria*, ae; bez vlasti *pa-*
tria carens, entis
vlasteneck *vir* (*civis*) *bonus*, pl.
bonī, ̄rum
vlastenecký *bonus*, a, um; *pa-*
triae amāns, antis

- vlastizrádný *patriae prōditor*,
ōris
vlastní *proprius*, *a*, *um*; *meus*,
a, *um*; *tuus*, atd.
vlastnost dobrá *ars bona*; *virtus*,
ūtis; *bonum*, *i*
vlaštovka *hirundo*, *inis*
vleku *trahō*, *ere*
vlévám *infundō*, *ere*
vlídnost *cōmitas*, *atis*
vlídný *cōmis*, *e*
vlk *lupus*, *i*
vlohy *indoles*, *is*; *ingenium*, *i*
vlna *lana*, *ae*; *unda*, *ae*
vlnobití *fluctus*, *ūs*
vložiti v. vkládám
Vltava *Vultava*, *ae*, řeka v Če-
chách
vnáším *inferō*, -*ferre*
vně *extra*
vnější *exter*, *era*, *erum*
vnikám *invadō*, *ere*; *irrumpō*,
ere; *penetrō*, *āre*
vnitřní *interior*, *ius*
vnitřnosti *intestina*, *ōrum*
vnuk *nepōs*, *ōtis*
voda *aqua*, *ae*
voj *āgmen*, *minis*
vojenský *militaris*, *e*; v. moc
vīrēs, *ium*; *cōpiae*, *ūrum*
vojenství *militia*, *ae*; *rēs mili-*
tāris; ve vnitřní správě i ve
v. *domī militiaeque*; živiti se
vojenstvím v službách obce
pūblicis stipendiis alii
vojevůdce *imperātor*, *ōris*
vojín *miles*, *itis*
vojsko *exercitus*, *ūs*; *militēs*, *um*
(*mīles*, *itis*); *cōpiae*, *ūrum*;
v. pomocné *auxilia*, *ōrum*
volám *vocō*, *āre*; *advocō*, *āre*;
v. zpět *revocō*, *āre*
volím *creō*, *āre*; *eligo*, *ere*; *de-*
ligō, *ere*
Volskové *Volsci*, *ōrum*, národ
v stř. Italií; válka s Volsky
bellum Volscum
vous, vousy *barba*, *ae*
vozotaj *auriga*, *ae*
- vozík *vehiculum*, *i*
vozím *vehō*, *ere*; v. na voze
currū vehere
vpád *irruptiō*, *ōnis*; *incursiō*,
ōnis; vpád činiti v. vpadati
vpadám *irruō*, *ere*; *incidō*, *ere*;
irrumpō, *ere*; (= vpád činím)
incursionem faciō, *ere*
vpalují *inūrō*, *ere*
vpouštím *immitō*, *ere*; *intrō-*
mittō, *ere*
vracím *reddō*, *ere*; vr. se *redeō*,
-i-re; *revertor*, *i*; vr. svobodu
in libertatem vindicāre; *libe-*
ram cīvitatis fōrmam reddere
vráh *percussor*, *ōris*; *interfector*,
ōris
vražda *caedēs*, *is*
vraždím *necō*, *āre*; *occidō*, *ere*;
interficiō, *ere*; *trucidō*, *āre*
vrážím *percutiō*, *ere*; *irrumpō*,
ere; vr. na nepřítele *hosti oc-*
currere
vráhám *conicio*, *ere*; vr. se na
nepřítele *offerre sē hostibus*;
invadere hostem
vrchní *summus*, *a*, *um*; vrchní
velitelství, moc velitelská *im-*
perium, *i*; *summa(æ) imperiū*;
vrchní velitel (*summus*) *im-*
perātor, *ōris*
vrchol *vertex*, *icis*; *cacūmen*,
minis; vrchol hory *summus*
mōns; vrchol štěsti *summum*
culmen fortunae; býti na v.
štěsti *summā felicitate uti*
vrozený *innatus*, *a*, *um*; *insitus*
a, *um*
vrstevník, vrstevnice *aequālis*, *is*
vrškavost *mōbilitas*, *atis*; *incō-*
stantia, *ae*
vřaditi v. řadím
vsedám (na koně *equum*) *cōn-*
scendō, *ere*
vstávám *surgō*, *ere*
vstříc *obviām*; *obvius*, *a*, *um*;
vstříc se postavití *sē oppōnere*
vstupuji *ingredior*, *i*; *intrō*, *āre*
(do chrámu *templum*); vst. na

- lod nāvem cōscendere; vst.
v život veřejný accēdere ad
rem pūblicam; capessere rem
pūblicam
- však autem
- všecek, všechen *omnis*, *e*; *uni-*
versus, *a*, *um*
- všeliký *omnis*, *e*
- všemožný *omnis*, *e*
- všeobecný (úsudek *iūdiciūm*)
omnium
- vštěpuji *iniciō*, *ere*
- všude *ubique*; *omnibus locis*
- vtékám *influō*, *ere*
- vtipně *arguitē*
- vtrhuji *irrumpō*, *ere*; *perrumpō*,
ere; *invādō*, *ere* (*urbem, in*
hostem) *pētō*, *ere*; *sīgna in-*
ferō, -*ferre*
- vůdce(vůdkyně) *dux*, *ducis*; *prae-*
tor, *ōris*
- vůl *bōs*, *bovis*
- vůle *voluntās*, *ālis*; *arbitrium*,
ī; k vůli *causā*; *grātiā*; dátí
na vůli (aby si vybral) *dare*
potestātem (*eligendū*); proti mé
vůli *mē invītō*
- vůz *currus*, *ūs*; *carpentum*, *ī*
- vybírám *dēlīgō*, *ere*; *ēlīgō*, *ere*
- vybírání *cla* = clo
- vybízim *adhortor*, *āri*; *admo-*
neō, *ēre*; *excitō*, *āre*
- výborný *ēgregius*, *a*, *um*; *prae-*
stāns, *antis*; *eximius*, *a*, *um*;
excellens, *entis*
- výbuch *ēruptō*, *ōnis*
- výcvičený (ve válce *bellō*, ve
zbrani *in armīs*) *exercitātus*,
a, *um*
- výcvik *exercitatiō*, *ōnis*
- výčerpávám *exhauriō*, *āre*
- výčítám *exprobrō*, *āre*
- výčkávám *exaspectō*, *āre*
- vydávám *ēdō*, *ere*; *reddō*, *ere*;
trādō, *ere*; vydati se v nebez-
pečenství *periculīs* sē *offerre*;
periculum adire; v. (= vydání
činiti) *expendō*, *ere*
- vyděduji *exhērēdō*, *āre*
- výdělek *quaestus*, *ūs*; *lucrum*, *ī*
vyděračtví, vydírání: žalovati
pro v. *accūsāre dē repetundīs*
(t. j. *pecūniīs*)
- vydržuji *sustineō*, *ere*
- vyháním *expellō*, *ere*; *eiciō*, *ere*
- vyhláška *edictum*, *ī*
- vyhlášuji *edico*, *ere*; *tūdicō*, *āre*
- vyhlazují *exstinguō*, *ere*; *excīdō*,
ere; *dēleō*, *ere*; *de mediō tollō*,
ere
- vyhlazení *excīdiūm*, *ī*
- vyhledávám *quaerō*, *ere*; *exquirō*,
ere; *requirō*, *ere*; převratu v.
novis rēbus studere
- vyhnanc *exsul*, *ulīs*
- vyhnanství *exsilium*, *ī*
- výhoda *commodum*, *ī*; *utilitas*,
ālis; *bonum*, *ī*
- výhodné postavení *gradus*, *ūs*
- vyhošťuji *extermino*, *āre* (*urbe*
et agrō); *eiciō*, *ere*; (= vy-
obcovati) *aqua et igni inter-*
dīcere alīcū
- vyhrožuji *minor*, *āri*; *minitor*,
āri
- vyhýbám se *vītō*, *āre*; *ēvītō*, *āre*;
effugiō, *ere*; *dēcedō*, *ere*; v.
se zrakům ē *cōspectū recēdere*;
- v. se boji *pūgnam dērectare*
- vycházím *exeō*, -*ire*; *prōdeo*, -*ire*;
orior, *īri*; *excorior*, *īri*; *ēgre-*
dior, *ī*
- východ *ortus*, *ūs*; *oriēns*, -*entis*
- vychování *ēducatiō*, *ōnis*
- vychovávám *educō*, *āre*
- vychrluji *ēvomō*, *ere*; v. hněv
īram ērumpere
- vyjednávám *agō*, *ere*; *colloquor*, *ī*
- vyjevuji *aperiō*, *āre*; *pateficiō*,
ere
- vyjmenovati v. jmennuji
- vykazují *attribuō*, *ere*
- vykládám *ēplicō*, *āre*; *ēpōnō*,
ere; *disputō*, *āre*; *dō*, *dare*;
dūcō, *ere*; *tribuō*, *ere*
- vykonávám *perficiō*, *ere*; *cōfi-*
cīō, *ere*; *efficiō*, *ere*; v. konám
- vykopávám *ēffodiō*, *ere*

vykoupati se v. koupám se
 vykupuji *redimō*, *ere*
 vylákávám *ēliciō*, *ere*
 vyličuji *perscrībō*, *ere*; *persequor*, *i*
 vylétám *ēvolō*, *are*
 vylévám *effundō*, *ere*; *profundō*,
 ere
 vyložiti v. vykládám
 vylučuji *moveō*, *ēre*; v. někoho
 od bohoslužeb *sacrificiis alicui*
 interdicere
 vyměnuji *mūtō*, *are*; *commūtō*,
 are
 výmluvnost *eloquentia*, *ac*
 výmluvný *eloquens*, *entis*; *di-*
 sertus, *a*, *um*; *facundus*, *a*, *um*
 vymýšlim *fingō*, *ere*; *mōlior*, *irī*;
 excōgitō, *are*
 vynakládám *impendō*, *ere*; *pōno*;
 ere; v. péči *cūram adhibere*;
 cūram cōferre ad rem; v.
 mnoho práce na věc *multum*
 labōris cōsūmēre in re
 vynalézám *inveniō*, *ire*
 vynálezce *inventor*, *ōris*
 vynálezkyně *inventrix*, *icis*
 vynikající *insignis*, *e*; *excellēns*,
 entis
 vynikám *excellō*, *ere*; *praestō*,
 āre; *antecellō*, *ere*
 vyobcovati v. vyhošťuji
 výpad *excursio*, *ōnis*; *eruptiō*,
 ōnis
 vypadávám *ēlabor*, *i*; *ērumpō*,
 ere; *excidō*, *ere*
 vypátrati v. pátrám
 vypisuji *perscrībō*, *ere*; *excerpō*,
 ere
 výpisky činím (z knihy *librum*)
 excerpō, *ere*
 vypleňuji *dīripiō*, *ere*
 vyplňuji *explēō*, *ere*
 vyplouti v. pluji
 vypovídám *īndicō*, *ere*; *īferō*,
 -ferre (válku); vypověděti
 (= vyhostiti) *ēicere*; *expellere*;
 in exsiliū mittere
 výprava válečná *expeditiō*, *ōnis*;
 bellum, *i*

vypravování *narratiō*, *ōnis*
 vypravení: k v. vojska *ad cō-*
 pias comparandus
 vypravuji *narrō*, *are*; vypraviti
 loděstvo *classem comparāre*
 vypukávám *orior*, *irī*; *exorior*,
 irī; *exārdescō*, *ere*
 vypuzuji *expellō*, *ere*; (do vy-
 hnanství *in exsiliū*) *ēiciō*, *ere*;
 ere; *mittō*, *ere*
 vyrážím *ērumpō*, *ere*
 výrok *dictum*, *i*
 vyrovánvám se *adaequō*, *are*;
 aequiperō, *āre*; *pār sum*, *-esse*
 vyrvatí v. rvu
 vysazuji *expōnō*, *ere*; z lodi v.
 ē nāvibus edūcere
 vysilám *mittō*, *ere*; *immittō*, *ere*
 vysiluji *debilitō*, *are*; *exhauriō*,
 ire
 vyskakuji *prōsilio*, *ire*
 vyslanec *legātus*, *i*
 vyslanectví *legatiō*, *ōnis*
 vyslanectvo *legati*, *ōrum*; *legā-*
 tiō, *ōnis*
 výsledek *eventus*, *ūs*
 vysloužilec *veterānus*, *i*
 vyslovují *ēloquor*, *i*; *dīcō*, *ere*;
 nūntiō, *are*; *prōnūntiō*, *are*
 vysmívám se (někomu *aliquem*)
 irrideō, *ere*; *lūdō*, *ere*
 vysoký *altus*, *a*, *um*; *excelsus*,
 a, *um*; vysoko ceniti *māgnī*
 aestimāre; vysoký rod *sum-*
 mus locus; *summum genus*;
 výše jsem *superior sum*
 vystavuji *expōnō*, *ere*; *prōpōnō*,
 ere; vystavěti v. stavim; zase
 v. *restituere*
 vystěhování *dēmigratiō*, *ōnis*;
 účast ve v. *societas dēmigrā-*
 tiōnis
 vystěhovati se v. stěhuji se
 vystrojuji *ōrnō*, *are*; *exōrnō*, *are*;
 instruō, *ere*; (hostinu *cēnam*)
 appōnō, *ere*; *apparō*, *āre*
 vystrídávám (bratra *frātrū*) suc-
 cēdō, *ere*
 vystupuji *excedō*, *ere*; (na horu

- montem) *ascendō*, *ere*; (z lodi
 ē návě) *egredior*, *ī*; (na jeviště
 in scēnam) *prōdeō*, *-ire*
 výšetruji *quaerō*, *ere*; *inquirō*, *ere*
 výšina *locus superior*; pl. *loca
 superiōra*
 výška *altitudo*, *inis*
 vyštvatí v. štvu
 vytahují *extrahō*, *ere*; (= odejítí)
discēdō, *ere*; *abeō*, *-ire*; vy-
 tahnouti *proficisci*; z území v.
 ē *finibus excire*
 výtečný *summus*, *a*, *um*; *prae-
 stantissimus*, *a*, *um*
 vytiskuji *dēpellō*, *ere*; *dēcīō*, *ere*
 vyrhuji *extorqueō*, *ere*; *ēvellō*,
ere; *ēripiō*, *ere*; (= vytahnouti)
proficiscor, *ī*; *egredior*, *ī*
 vytrvalost *cōstantia*, *ae*
 vytrvalý *assiduus*, *a*, *um*; *cōn-
 stāns*, *antis*
 vytrvávám *permaneō*, *ere*; per-
 sevérō, *āre*
 vytýkám *reprehendō*, *ere*; *dūcō*,
ere; *tribuō*, *ere*
 vyučuji *doceō*, *ere*; *īnstituō*, *ere*;
 v. se *dīscō*, *ere*
 vyvádím *ēducō*, *ere* (do boje in
 aciem)
 vyvážím *exportō*, *āre*
 vyvoluji v. volim
 vyvrácení *excēdium*, *ī*
 vyvracím *excīdō*, *ere*; *ēvertō*, *ere*
 vyznávám *cōfiteor*, *ēri*; *profi-
 teor*, *ēri*
 vyzvědač *speculātor*, *ōris*
 vyzývám *prōvocō*, *āre*; *ēvocō*,
āre; *incitō*, *āre*
 vyžaduji *expetō*, *ere*; *expōscō*,
ere; *postulō*, *āre*
 vzbouření *sēditio*, *ōnis*; v. uči-
 niť = vzbouřti se *sēditiōnem*
facere
 vzbuzuji *moveō*, *ere*; *excitō*, *āre*;
 podiv vzbuzuji *admīratiōnem*
meī iniciō, *ere*
 vzdálen *absens*, *entis*; jsem vzd.
absūm, *-esse*
 vzdálenost *spatium*, *ī*; *interval-*
- lum*, *ī*; následuji někoho ve
 vzdálenosti dvou tisíc kroků
sequor aliquem ab duobus milib⁹ passuum
 vzdálený (= odlehly) *longinquus*,
a, *um*; *remōtus*, *a*, *um*
 vzdaluji *moveō*, *ere*; *removeō*,
ere; vzd. se *sē amovēre*; *sē
 subdūcere*; *discedere*; *recēdere*
 vzdávám *tribuō*, *ere*; díky vzd.
grātiās agere; vzd. se držení
 pozemků *cēdere possessiōne
 agrōrum*; vzd. se *dēditiōnem
 facere*; vzd. se se vším ne-
 příteli *sē suaque hosti dēdere*;
 vzd. se na milost a nemilost
*venire in fidem atque potestā-
 tem*; vzdavší se *dēdītus*, *a*,
um; *dēdīticius*, *a*, *um*; vzdáti
 se naděje *despērō*, *āre*; vzdáti
 poctu *honōrem habēre*
 vzdělání *doctrīna*, *ae*; *eruditō*,
ōnis; (pol.) *cultūra*, *ae*
 vzdělaný *eruditus*, *a*, *um*; *ur-
 bānus*, *a*, *um*
 vzdělávám *erudiō*, *īre*; *colō*, *ere*;
excolō, *ere*
 vzduch *āer*, *aeris*
 vzezření *speciēs*, *ēi*
 vzhledem k věci *ad rem*; *dē rē*
 vzítí v. beru
 vzkaz *mandatūm*, *ī*
 vzkvétám *flōreō*, *ere*
 vzmáhám se *augeor*, *ēri*; *crescō*,
ere
 vznáším (věc na někoho *rem ad
 aliquem*) *dēferō*, *-ferre*; vznéstí
 válku na někoho *bellum ī-
 ferre alicū*
 vznesený *nōbilis*, *e*; *amplus*, *a*,
um; *excellēns*, *a*, *um*
 vznikám *orior*, *īri*; *exorior*, *īri*
 vzplanouti v. planu
 vzpomínám si *remīniscor*, *ī*;
venit mihi in mentem
 vzpoura *sēditio*, *ōnis*
 vzuřstám *crēscō*, *ere*; *augeor*, *ēri*
 vzyvám *implōrō*, *āre*
 vždycky *semp̄er*.

X.

Xanthippos *Xanthippus*, *ī*, vůdce spartský

Xenofon *Xenophōn*, *ōntis*, spisovatel řecký
Xerxēs, *is*, král Perský.

Z.

z *ex; dē* /post; in
za *prō; trāns; ultrā; inter; per;*
zabavují *pūblicō, āre*
zabíjam *necō, āre; caedō, ere;*
 interficiō, ere; occidō, ere
zabití *nex, necis; caedes, is*
zabraňuji *prohibeō, ēre; impediō,*
 īre
začínám *incipiō, ere; z. se* (= počátek mít) *orior, īrī*
záda *tergum, ī*; ze zadu *ā tergō*
zadní *ūlterior, ius*; z. voj *āgmen*
 novissimum
zadržuji *arceō, ēre; retineō, ere;*
 sustineō, ēre
záhada *rēs occulta; rēs abdita*
zahálčivý (zahaleč) *iners, inertis;*
 īgnāvus, a, um
zahálka *inertia, ae*
zahání *pellō, ere; depellō, ere;*
 compellō, ere; prōpulsō, āre;
 z. na útěk fugō, āre; in fugam
 vertere, convertere
zahlažuji *extinguō, ere*
zahrada *hortus, ī*
zahraniční *exter, era, erum*
záhuba *pernicies, ei; interitus,*
 ūs; pestis, is; exitium, ī
záhubný *pernicīosus, a, um*
zahynouti v. *hynu*
zahynutí *interitus, ūs*
zacházím *intereo, -īre; pereō,*
 -īre; zacházím (= zacházku
 činím) v řeči *ōratiō mea prō-*
 vehitur
zachovávám *servō, āre; observō,*
 āre; cōservō, āre; kniha se
 nám zachovala liber ad nōs per-
 vēnit; z. věrnost fidem servāre,
 praestāre

zachránění *salūs, ūtis*
zachraňuji *servō, āre; conservō,*
 āre
zachvacuji *comprehendō, ere;*
 nemoc mne zachvacuje morbō
 afficior, ī, īmplicor, ūri; in
 morbūm incidō, ere; mor mne
 zachvacuje pestilentia cō-
 flictō, ūri
zachycuji *excipio, ere; comprehen-*
 dō, ere
zajatý (zajatec) *captīvus, a, um*
zájem *commōdum, ī; res, reī;*
 v zájmu obce reī pūblicae
 causā
zajeti: jsem v z. *captus sum*
zajímám *capiō, ere; comprehen-*
 dō, ere
zajisté *certe; profectō; enim;*
 sāne
zakazuji *vetō, āre*
základ *fundāmentum, ī*
zakládám *condō, ere; osadu za-*
 ložiti colōniam dēducere, cōn-
 stituere
zákon *lex, lēgis*
zakotvují *cōnstituō, ere*
zakrývám *tegō, ere; obtegō, ere;*
 prōtegō, ere
zakupuji *emō, ere*
zakvěleti v. *kvílim*
záleží *interest; rēfert*
záležitost *rēs, reī; negōtium, ī*
záliba *dēlectatiō, ūnis; míti z. ve*
 věci re delectāri
záliv *sinus, ūs*
záloha (= pomoc) *subsidiūm, ī;*
 (= úklady) īnsidiae, īrum
založiti v. *zakládati*
Zanna, ae, město v Africe

- záměr *cōnsilium*, *i*
 zaměstknání *negōtium*, *i*; z. vě-
 decké *studium litterarum*
 zameškávám *omittō*, *ere*
 zamezuji *arceō*, *ēre*; *prohibeō*,
 ere; *interclūdō*, *ere*
 zamítám *spernō*, *ere*; *repudio*,
 ūre
 zamlčuji *taceō*, *ēre*; *reticeō*, *ēre*
 zámožný *opulentus*, *a*, *um*; *for-*
 tūnātus, *a*, *um*
 zamýšlím *mōlior*, *īrī*; *māchinor*,
 ārī; *in unimō habeō*, *ere*
 zanedbávám *neglegō*, *ere*
 zanechávám *relinquō*, *ere*
 zaokrouhlený *rotundus*, *a*, *um*
 západ *occāsus*, *ūs*; *occidens*,
 entis
 zapadám *occidō*, *ere*
 zapalují *incendō*, *ere*
 zápas *certāmen*, *minis*; *conten-*
 tiō, *ōnis*; *proelium*, *i*; *pūgna*,
 ae
 zápasím *certō*, *āre*; *dēcertō*, *are*;
 contendō, *ere*; *dīmico*, *āre*;
 z. v hrách Olympijských *Olym-*
 pīs certāre; z. v šiku *acīe*
 dīmīcāre, *dēcernere*
 zapírám *negō*, *āre*
 zaplatiti v. *platím*
 zaplavuji *imundō*, *āre*
 zapolím *luctor*, *ārī*
 zapomínám *oblīvīscor*, *i*
 záportka *particula negāns*
 zapovidám *vetō*, *āre*
 zaprášený *pulvere perfūsus*, *a*,
 um
 zapřísahám *obsecrō*, *āre*; z. se
 coniūrō, *āre*
 zapuzuji *pellō*, *ere*; *depellō*, *ere*;
 repudiō, *āre*
 zármutek *luctus*, *ūs*; *maeror*,
 ōris
 zároveň *ūnā*; *simul*; *pariter*
 září *September*, *bris*
 zařizuji *constituo*, *ere*; *instituo*,
 ere; *ordino*, *āre*
 zase *iterum*
 zasahuji *feriō*, *īre*
 zasazují *impōnō*, *ere*; *inserō*,
 -ferre; z. se *nitor*, *i*
 zaskakuji *interclūdō*, *ere*; *cir-*
 cumveniō, *īre*
 zaslepuji bratra *frātrem caecum*
 faciō, *ere*; *reddō*, *ere*
 zaslibuji *voveō*, *ere*; *devoveō*, *ēre*
 zasloužilý *bene meritus*, *a*, *um*;
 velmi z. *optimē meritus*
 zásluha *meritum*, *i* (o někoho *in*
 aliquem)
 záslužuji *mereō*, *ēre*; *mereor*,
 ērī; zasloužiti se (velice) = (ve-
 likou) zásluhu si získati o vlast
 bene (optime) merērī dē patriā
 zasnubuji *spondeō*, *ere*
 zásoba *cōpia*, *ae*
 zásobování *rēs frūmentaria*
 zástava: žádati v z. někoho *ob-*
 sidem petere aliquem
 zastávám (práci) *sustineō*, *ēre*;
 (věc *causam*) *agō*, *ere*; z. úrad
 mūnere fungī; *magistrātum*
 administrāre, *gerere*
 zastavenec *obses*, *idis*
 Zastavitel *Stator*, *ōris*
 zastavuji *sistō*, *ere*; zastaviti
 se = stanouti *cōsistere*; *sub-*
 sistere
 zastihuji *offendō*, *ere*
 zastiňuji *obscūrō*, *āre*
 zastkvívám se *ēnīteō*, *ēre*; *ēlū-*
 cēscō, *ere*
 zástup *turba*, *ae*; *āgmen*, *minis*;
 zástupy (lidu branného) *cōpiae*,
 ārum; z. pomocné *auxilia*,
 ōrum
 zastyděti se v. stydím se
 zasvěcen *sacer*, *cra*, *crum*
 zasvěcuji *devoveō*, *ēre*; *dēdicō*,
 āre
 zasypávám *obruō*, *ere*
 zášti *ōdium*, *i*
 zatajuji *cēlō*, *āre*
 zatemňuji *obscūro*, *āre*
 zatmění *dēfectiō*, *ōnis*
 zatmívám se *deficiō*, *ere*
 zatopiti v. zaplavuji
 zavádím *indūcō*, *ere*; (hry) *in-*

- stituō, ere; (osadníky *colōniam*)
 dedūcō, ere; (peníze *nummōs*)
 cōnstituō, ere
 zavazadla *impedimenta*, ūrum
 závět *testamentum*, ī
 závidím *invideō*, ēre
 zavírám *claudō*, ere; *conclūdō*,
 ere
 závist *invidia*, ae
 závistivý (závistivec) *invidus*, a,
 um
 závod *certamen*, minis; o závod
 certātim
 závodím *certō*, īre
 zavolati v. volám
 zavraždíti v. vraždím
 zaznamenávám *sīgnō*, īre; *notō*,
 ēre; *memoriae prōdō*, ere;
 scribō, ere
 zhabělý *ignāvus*, a, um
 zhavený *nūdus*, a, um
 zlavují *prīvō*, īre; *nūdō*, īre;
 exūō, ere; *līberō*, īre; zh. na-
 děje spě deicere; zh. se někoho
 āmověre aliquem
 zběh *perfuga*, ae; *trānsfuga*, ae
 zborítí v. bořím
 zboží *merx*, *mercis*
 zhožnost *pietās*, atis; *religiō*,
 ōnis
 zbožný *pius*, a, um
 zbraň, zbroj (ochranná) *arma*,
 ōrum; (útočná) *telum*, ī; zbraň
 složiti (= vzdáti se) *arma trā-
 dere*; (= ustati od boje) *ab
 armis discēdere*; zbraně schop-
 ný *qui arma ferre potest*; ve
 zbroji *armātus*, a, um
 zbrojní lid *armātī*, ūrum
 zbylý *reliquis*, u, um
 zbytky *reliquiae*, īrum
 zbyvám *supersum*, -esse: *restō*,
 īre
 zcela *prōrsus*; *plāne*; *tōbus*, a,
 um
 zda, zda-li *num*; zda-li ne *nōn-
 ne*; zdali či *utrum an*
 zdám se *videor*, īri
 zdarma *grātis*
 zdařilý (obraz) *vērē expressus*.
 a, um
 zde *hic*; (in) *hīs locīs*
 zděli *longis*, a, um; in *longi-
 tūdinem*
 zdobím *ōrnō*, īre
 zdokonalení *perfectiō*, ūnis
 zdokonaluji *excolo*, ere; *perficio*,
 ere
 zdráv jsem (bene) *valeō*, ēre;
 bonā valetudine utor, ī *finis*
 zdraví (bona, mala) *valetūdō*,
 zdravý *sanus*, a, um; *salvus*,
 a, um; *salūber*, *bris*, *bre*
 zdrženliv *abstinenſis*, ēntis
 zdrženlivost *abstinentia*, ae; *tem-
 perantia*, ae; *continentia*, āe
 zdržujuji *abstineō*, ēre; *retineō*,
 ēre; (v tábore *castris*, od bitvy
 a *proelio*) *contineō*, ēre; *impe-
 diō*, īre; *prohibeō*, ēre; (zdr-
 se) *moror*, īri; (= odrážim)
 defendō, ēre
 zdvihám *tollo*, ere; (válku) *inferō*
 -ferre; *moveō*, ere; *suscipiō*
 ere
 zdvojnásobuji *duplicō*, īre
 zedl *mūrus*, ī
 zejména *imprimis*
 zejtra v. zítra
 zelený *viridis*, e
 země *terra*, ae; *fīnes*, ium;
 humus; ī; na zemi *humī*; na
 zemí i na moři *terrā mariquē*
 zemřelý *mortuus*, a; um
 zemříti v. umíram
 zel *gener*, generi
 Zenon, filosof řec. *Zenō*, ūnis
 Zeus g. Dia *Iuppiter*, *Iovis* nej-
 vyšší bůh
 Zeuxis, *idis*, malíř, řec.
 zhotovují *fabricor*, īri: *cōficiō*,
 ere; *efficiō*, ere
 zhoubna *pēstis*, is; *pernīcīes*, ēi
 zhoubný *pernīcīosus*, a, um
 zchýtralý *callidus*, a, um; zchý-
 trale *callidē*; *callidā ratiōne*
 zima *hiems*, *hiemis*; (= mráz)
 frīgus, ūris

- zimní tábor (*castra*) *hiberna*,
ōrum
 zisk *lucrum*, *i*; ze zisku (= ze
 ziskuchtivosti) *lucrō ductus*,
captus
 získávám *concilio*, *āre*; *cōparō*,
āre; (městu *urbis*) *faciō*, *ere*;
 z. si zásluhu v. zasluhuji
 získuchtivost v. zisk
 zítra *crās*; na zítří (zejčí) *poste-*
rō dīē; *postrādīē*
 zítřejší *crāstinus*, *a*, *um*
 zítek *dīes crastinus*
 zjednávám *conciliō*, *āre*; *parō*,
āre; *cōparō*, *āre*; zjednat
 jistotu o polích *cavēre dē agrīs*;
 zj. jistotu, bezpečnost někomu
cavēre alicui
 zjevnou je *apparet*; *cōstat*
 zjevný *apertus*, *a*, *um*
 zkáza *perniciēs*, *ēi*
 zklamati v. klamu
 zkouším *tento*, *āre*; *experior*, *īrī*
 zkušenost *peritia*, *ae*; *ūsus*, *ūs*;
prūdentia, *ae*
 zkušený *peritus*, *a*, *um*
 zlato *aurum*, *ī*
 zlatý *aureus*, *a*, *um*
 zlehčují *minuō*, *ere*
 zlepšuji (věc *rem*) *meliōrem fa-*
cīō, *ere*
 zlo *malum*, *ī*
 zločin *scelus*, *eris*; *facinus*, *oris*;
maleficium, *ī*; *crimen*, *minis*
 zločinný *sceleratus*, *a*, *um*; ne-
fārius, *a*, *um*
 zloděj *fūr*, *fūris* *lum*
 zlolajný (zlolajce) *maledicus*, *a*,
 zlý *malus*, *a*, *um*; ve zlé vy-
 kládati *crēminū dare*
 zmatek *tumultus*, *ūs*
 změna *mutatio*, *ōnis*; *commu-*
tatiō, *ōnis*; změny činiti =
 měnití
 změnití v. měním
 zmenšuji *minuō*, *ere*
 zmínka *mentiō*, *ōnis*
 zmiňuji se *commemorō*, *āre*;
mentiōnem faciō, *ere*
 zmírám *mōrior*, *i*; *decedō*, *ere*;
excēdō, *ere*
 zmizeti v. mízím
 zmocňuji se *potiōr*, *īrī*; *occupō*,
āre
 zmožen ranami *vulneribus cōn-*
fectus, *a*, *um*
 značný *māgnus*, *a*, *um*; *īnsignis*, *e*
 znalost *scientia*, *ae*
 znalý *gnārus*, *a*, *um*; *peritus*, *a*;
um
 znám *noscō*, *ere*
 znamenám *notō*, *āre*; *sīgnō*, *āre*;
sentiō, *īre*; *animadvertisō*, *ere*;
intellegō, *ere*
 znamení *sīgnum*, *ī*; z. vítězné
tropaeum, *ī*
 znamenitý *īnsignis*, *e*; *excellēns*,
entis; *illūstris*, *e*; *praestāns*,
antis
 znaménko, známka *nota*, *ae*
 známó je *cōstat*
 známý *nōtus*, *a*, *um*
 znechutiti se v. nechutí se mi
 z nenadání (*ex*) *imprōvisō*
 znesvěcuji *violō*, *āre*
 zničiti v. ničím
 z nova *dēnuō*; z nova dobýti *re-*
cipere; z. vystavěti *restituere*
 zohavuji *mutilō*, *āre*; *foedō*, *āre*
 Zopyros *Zōpyrus*, *ī*, vůdce perský
 zotavuji *ērigō*, *ere*; z. se *sē ēri-*
gere; *sē recipere*
 zoufám si *dēspērō*, *āre*
 zpějuji se *recūsō*, *āre*
 zpět *retrō*; zpět volati *revoco*,
āre; zpět poslati *remittō*, *ere*
 zpěv *cantus*, *ūs*
 zpívám *cantō*, *āre*; *canō*, *ere*
 zpozdilý *stultus*, *a*, *um*
 zpráva *nūntius*, *ī*; z. dátí někomu
certiōrem facere aliquem; z.
 obdržeti *certiōrem fierī*
 zpravují = zprávu dávám
 zprvu *prīmō*
 zpupný *arrogāns*, *antis*
 způsob *modus*, *ī*; *ratiō*, *ōnis*;
 způsob boje, válčení *ratiō pūg-*
nandī, *belli gerendī*

- způsobilý *aptus*, *a, um; idō-neus*, *a, um*
 způsobuji *faciō*, *ere; efficiō*, *ere; afficiō*, *ere; afferō, -ferre; in-ferō, -ferre*
 zpustošit v. pustoším
 zpytuji *quaerō*, *ere*
 zrada *prōditiō*, *ōnis*
 zrádce (zrádný) *prōditor*, *ōris*
 zrak *oculū*, *ōrum*; prchati před zrakem *cōspectum fugere*; méně bystrý zrak míti *minus cernere*
 zralý *matūrus*, *a, um*
 zrazuji *prōdō*, *ere*; (= odrazuji) *dissuādeō*, *ere*
 zroditi se v. rodím se
 zřejmo je *appāret*
 zřejmý *apertus*, *a, um; mani-festus*, *a, um*
 zřicuji se *corrūō*, *ere*
 zřídka *rārō*; *rārus*, *a, um*; ne-řídka *haud rārō*
 zřím *cōspiciō*, *ere; videoō*, *ere; cernō*, *ere*
 zřízení *institūtum*, *ī*
 zřizuji *cōstituō*, *ere; instituō*, *ere; exstruō*, *ere*; (šik) *instruō*, *ere*; (táhor) *faciō*, *ere*; znova zř. *restituō*, *ere*
 zšíří *lātus*, *a, um; in latitudinem*
 ztrácím *ānūtō*, *ere*
 ztráta *āmissiō*, *ōnis*; ztráty hrdla osvoboditi *capitis absolvēre*
 zúrodníji (pole agrum) *fecundum faciō*, *ere*
 zuřím *saeviō*, *īre*
- zuřivý *saevus*, *a, um; atrōx, ūcis*
 zůstávám *mancō*, *ēre; permaneō*, *ere*
 zůstavuji *relinquō*, *ere*; z. paměti *memoriae mandare, prōdere*
 zvaný = nazývaný *quā appellatur*
 zvelebuji *ōrnō*, *āre; exōrnō*, *āre*; *augeō*, *ere; amplificō*, *āre*
 zvěst *fāma*, *ae; nūntius*, *ī*
 zvestuji *nūntiō*, *āre; renūntiō*, *āre; nūntium mittō*, *ere; cer-tiōrem faciō*, *ere*
 zvětšuji *augeō*, *ere*
 zvidám *comperiō*, *īre; cōgnōscō*, *ere*
 zvíře *bēstia*, *ae*
 zvítěziti v. vítězím
 zvláště *imprīmis; praecipue*
 zvláštní *singulāris, e; praecipiuus*, *a, um*
 zvolávám *conclāmō*, *āre; exclā-mō*, *āre*
 zvoliti v. volím
 zvolna *lēntē* /ere/
 zvracím *pervertō*, *ere; subvertō*,
 zvrhlý *perditus*, *a, um; prāvus*, *a, um*
 zvu (k hostině ad cēnam) *vocō*, *āre; invitō*, *āre*; zvu opět *re-vocō*, *āre*
 zvuk *sonus*, *ī*
 zvůle *libidō*, *inis*
 zvyk *cōsuetūdo*, *inis; mōs, mōris*
 zvykám *cōsuescō*, *ere*
 zvýši *altus*, *a, um; in altitudi-nem.*

ž.

- žádám *petō*, *ere; rogō*, *are; pō-scō*, *ere; postulō*, *are*; ž. usilovně, důklivě *flāgitō*, *āre*
 žádný *nullus*, *a, um; nēmō*
 žádost *cupiditās, ātis*
 žádostivý *cupidus*, *a, um; avi-dus*, *a, um*
 žák *dīscipulus*, *ī*

- žal *tūctus, -us; dolor, ūris*
 žalář *carcer, eris; vincula, ūrum*
 žalobník *accūsātor, ūris*
 žalostivý *miserābilis, ē*
 žaluji *accūsō*, *āre; arguō*, *ere; reum faciō*, *ere*
 železo *ferrum*, *ī*
 želím *paenitet mē; doleō*, *ere*

žena *fēmina*, ae; *mulier*, eris
 ženich *spōsus*, ī
 žením se (*aliquam*) *uxōrem dūcō*,
ere; *in mātrimōnium dūcō*,
ere; býti ženat (*aliquam*) *uxōrem habēre*; *in mātrimōniō habēre*
 ženu *agō*, *ere*; hnáti útokem *im-pehūm facere*; hnáti před právo
in iūs vocāre; hnáti se na
 někoho *petere aliquem*
 žert *iocus*, ū; žertem per *iocum*
 žertva *hostia*, ae
 žiji *vīvō*, *ere*; *sum, esse*; ž. ve
 vyhnanství *easulāre*; ž. v ci-
 zině *peregrināri*; ž. v důvěr-
 ném přátelství s někým *fa-
 miliaritatē alicuius uti*; pře-

žiti (= přečkatí někoho) *su-
 perstītem esse alicui*
 živim alō, *ere*; *nūtriō, ire*; ž. se
vīvere; vescī
 živ, živý *vīvus*, a, um; živý =
 čilý *vegetus*, a, um; býti na
 živé *vīvere*
 živobytí *vīclus, ūs*; za živobytí
 otcova *patre vīvō*
 živočich *animal, ūlis*; *animāns,*
antis
 život *vīta*, ae; *salus, ūlis*; život
 veřejný *rēs pūblica*; (= život-
 pis) *vīta*, ae
 žizeň *sitis, is*
 žizním *sitiō, ire*
 žold *stīpendium, ū*
 žoldnéř *mercennārius*, ī.

O p r a v y.

Na str. 2. řádek 11. shora čti: zaměstknání

- “ “ 5. “ 13. “ přistali (a jinde též přistal)
“ “ 17. “ 10. “ záměry
“ “ 17. “ 16. “ Kyros
“ “ 17. “ 6. zdola “ Gallii
“ “ 18. “ 7. “ Euboii
“ “ 23. “ 14. shora “ byl zasvěcen Atheně
“ “ 24. “ 17. “ a konali na nich
“ “ 27. “ 9. zdola “ Aiolové
“ “ 28. “ 3. “ se stejným štěstím
“ “ 42. “ 8. shora “ boiotského (a jinde též Boiotie)
“ “ 47. “ 15. “ uloupené dcery své Proserpiny
“ “ 48. “ 13. zdola “ prodají
“ “ 54. “ 10. shora “ Karthagina
“ “ 50. “ 13. “ s toho místa
“ “ 50. “ 7. ” přidej k slovu »a« pozn.: Ml. II.
§. 431. 2. (aby ne — a ne — aby
ne — ani ne. V témž řádku přidej
k slovu »jemu« pozn.: Ml. II. §. 466.
3., pozn.

V Slovníčku s. v. babylonský (Babyloňan) *Babylōnius*, a, um

- “ “ “ bývalý čti: bývalý konsul v. konsul
“ “ “ doporučují čti: (zákon) *suādeō*, ēre
“ “ “ mykalský čti vítěz=jenž
“ “ “ 1. *E* čti: Epiktetos
“ “ “ G. přidej: *Gaius*, ī, předejmení řím.
“ “ “ H. “ hradní (brána *porta*) *arcis*
“ “ “ K. čti: korinthský, koriolský, kyperský
-